

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחות הר"ן כח)

על ידי
לימוד
שיעורים אלו
אנו נותנים
את החומש
ואת המעשר
להקדוש
ברוך הוא
(עצתו אמונה)

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פאדק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

בלומינגדאוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גראַפּס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

מכות. אלו הן הגולין - פרק דף פי עמוד א' מתוך יהושע - (אבן ישראל - (שטיינזליץ) רמא רש"י

אליבא דרבי אליעזר כולי עלמא לא פליגי - כלומר, מאן דאמר מזה - ודאי כרבי יהושע אמר ולא כרבי אליעזר, דאליבא דרבי אליעזר ליכא למאן דאמר מזה, כיון דלגבי עבודתיו אמר פסולת למפרע - ודאי אין זה כהן, כי פליגי אליבא דרבי יהושע - כלומר, אין אנו צריכין לומר מאן דאמר בטלה כרבי אליעזר ולא כרבי יהושע, דאליבא דרבי יהושע איכא למימר דפליגי. פועל ידיו תרצה - עבודתו כשירות, אבל לענן שאר דבריו אינו כהן, משה יואב - בדרשא ד'מעם מובח תקחון' ולא מעל מובח, וכסבור דייקנו מעל מובח. מובח בית עולמיס - דכתיב "המיוחד", המיוחד לו, הכי גרסינן: והוא תפס במובח של במה, שעשה דוד לפני הארון שהיה באהל אשר נטה לו דוד בעיר דוד, כדכתיב "וינס את אל אהל ה' ומציתו בדבריו הדימים שעשה דוד מובח

לפניו. ואי אפשר לומר מובח של שילה, שהוא היה בימי דוד ושלמה היה בגבעון. שרי של רומי - סמאל, שירבח לבצרה. שבתחלה יפרע ממנו כשיגיע הקץ לחורב, כדכתיב (שעיהו כד) "פקודו ה' על צבא המרום במרום" ואחר כך "על מלכי האדמה על אדמתה". חמוץ גנדים - מדמו של סמאל, ואף על פי שאין המלאכים בשר ודם כתב בו הכתוב כעין הריגת האדם, לשבר את האזן מה שהיה יכולה לשמוע. לא נתנו לקבורה - ללוים שהן שלהם, תיפוס ליה - דאין בנינו בית במגרש שאין בו היה ליה מגרש עיר. אין עושין - שדה של לוי. מגרש - שנתנו ללוים אלפים אמה סביב העיר, כדכתיב (במדבר לח) "ומדותם מחוץ לעיר", וכתיב "מקרי העיר ורצוהו אלף אמה", וכו', הא כיצד? אלף אמה מגרש שאין בו לא בית ולא שדה, והוא שדות ורבעים. למחילות - תחת הקרקע, שאין אוכלות במגרש כלום ממלמלה, ואי לא דכתיב "בית" וגו' בתחתונה - הייתי אומר ידור בתחתונה במערה. רוצח - איכא לפרשי' לשון ציור כמו (שמות לו) "ועשה בצאלא ואהליאב", ואיכא לפרשי' לשון רשות כמו "ועשה ה' להם" וגו' (דברים לא), וכו' חמוד מתחלתו - וסופו - עצתו חוץ לתחום, תחלתו - הרציחה. אב שרית את הבן - בנו השני נעשה גואל הדם של אחיו, והורג את אביו. הוא נתיאב נעשה - רב יוסי הגלילי, הא דאמר: מצוה לגואל הדם. לכל אין הבן נעשה וכו' - לכל עבירות שבהורג את הבן נעשה שליח בית דין על אביו, לא להלכותו ולא לנדרו, מדין עבירות. הכי גרסינן: אלא לא קשיא חא בבנו את הבן בנו - הא דרנתי: אין בנו נעשה גואל הדם - בבנו של רוצח קאמר, הוא דרנתי: בנו נעשה לו גואל הדם - בבנו של הורג קאמר, בנו של רוצח אינו מוחרד על כבודו. משנה הכל חולק אחר הנוף - אפילו חוץ לעיקרו שבתוך התחום - דרי הוא כיוצא חוץ לתחום. ואם עיקרו חוץ לתחום ונפו בתוך התחום - אם עיקרו כולו. גמרא אילן שהוא עומד בפנים - ולענין אכילת מעשר שני בירושלים היא שניה. בפניו החומה וכו' - לא, אלא, לא ונפו שדין בתר עיקר, דכתיב עיקר בתר נוף. בחומה תלך החמא - דרבי (דברים יב) "לפני ה' אלודך האכלנו". בריה תלך החמא - דכתיב (במדבר לח) "כי בעיר מלקטו ישיב", ונפו ראו לירידה יותר מעיקרו. בירושלים - לענין מעשר - הדך אחר הנוף. רבי

אליבא דרבי אליעזר כולי עלמא לא פליגי, כי פליגי - אליבא דרבי יהושע; מאן דאמר מזה - כרבי יהושע. ומאן דאמר בטלה - עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם, דכתיב "ברך ה' חילו ופעל ידיו תרצה" אפילו חללין שבן, אבל הכא - אפילו רבי יהושע מודה. "נגמר דינו" וכו'. אמר רב יהודה אמר רב: שתי מעיות טעה וכו'. פארתה שעה, דכתיב "וינס יואב אל אהל ה' ויחזק בקרנות המזבח", טעה - שאינו קולט אלא גגו, והוא תפס בקרנותיו. טעה - שאינו קולט אלא מובח בית עולמיס, והוא תפס מובח של שילה. אביו אומר: בהא נמי מיטעא טעה - טעה שאינו קולט אלא כהן ועבודה בידו, והוא זר היה. אמר ריש לקיש: שלש מעיות עתיד שרו של רומי למטעה, דכתיב "מי זה בא מאדם חמוץ גנדים מבצרה", טועה - שאינה קולטת אלא בצר והוא גולה לבצרה, טועה - שאינה קולטת אלא שוגג והוא מיד היה, טועה - שאינה קולטת אלא אדם והוא מלאך הוא. אמר רבי אבהו: ערי מקלט לא נתנו לקבורה, דכתיב "ומגרשיהם יהיו לבהמותם ולרביעם ולכל חיתם" - לחיים נתנו ולא לקבורה. מיתבי: "שמה" - שם תהא דירתו, שם תהא מיתתו, שם תהא קבורתו! - רוצח שאני, דגלי ביה רחמנא. "כשם שהעיר קולטת" וכו'. ורמיננה: "וישב בה" - בה, ולא בתחומה! אמר אביו: לא קשיא, כאן - לקלוט, כאן - לדור. לדור: תיפוס ליה דאין עושין שדה מגרש, ולא מגרש שדה, לא מגרש עיר, ולא עיר מגרש! אמר רב ששת: לא נצרכה אלא למחילות. "רוצח שצא חוץ לתחום" וכו', תנו רבנן: "ורוצח גאל הדם את הרצח" - מצוה ביד גואל הדם. אין גואל הדם - רשות ביד כל אדם, דכרי רבי יוסי הגלילי. רשות ביד גואל הדם, וכל אדם חייבין עליו. מאי טעמא דרבי יוסי הגלילי - מי כתיב "אם רצח?" ורבי עקיבא: מי כתיב "ורצח"? אמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב: רוצח שצא חוץ לתחום, ומצאו גואל הדם ונהרגו - נהרג עליו. כמאן? לא כרבי יוסי הגלילי ולא כרבי עקיבא! - הוא דאמר כי האי תנא, דתניא, רבי אליעזר אומר: "עד עמוד לפני העדה למשפט", מה תלמוד לומר? לפי שצאמור "ורצח גאל הדם את הרצח", יכול מיד? תלמוד לומר "עד עמוד לפני העדה למשפט". ורבי יוסי ורבי עקיבא, האי "עד עמוד לפני העדה למשפט" מאי דרשי ביה? - ההוא מיבעי ליה לבדרתניא, רבי עקיבא אומר: מנן לסנהדרין שראו אחד שנהרג את הנפש, שאין מומיתין אותו עד שיעמוד בבית דין אחר? תלמוד לומר "עד עמוד לפני העדה למשפט" - עד שיעמוד בבית דין אחר. תנו רבנן: "אם יצא הרצח", אין לו אלא כבוד, בשוגג מנן? תלמוד לומר "אם יצא" מכל מקום. - והתניא: והורגנו במיד הנרג, בשוגג גולה! - לא קשיא, הא - כמאן דאמר: אמרינן דברה תורה כלשון בני אדם, הא - כמאן דאמר: לא אמרינן דברה תורה כלשון בני אדם. אמר אביו: מסתברא כמאן דאמר דברה תורה כלשון בני אדם, שלא יהא סופו חמור מתחלתו, מה תחלתו - כבוד נהרג בשוגג גולה, אף סופו - כבוד נהרג בשוגג גולה. תני דא: אב שהרג - בנו נעשה לו גואל הדם, ותניא אידך: אין בנו נעשה לו גואל הדם. למה הא רבי יוסי הגלילי והא רבי עקיבא? - ותסברא, בין למאן דאמר מצוה בין למאן דאמר רשות, מי שרי? והאמר רבה בר רב הונא, וכן תנא דבי רבי ישמעאל: לכל אין

היה בימי דוד ושלמה היה בגבעון. שרי של רומי - סמאל, שירבח לבצרה. שבתחלה יפרע ממנו כשיגיע הקץ לחורב, כדכתיב (שעיהו כד) "פקודו ה' על צבא המרום במרום" ואחר כך "על מלכי האדמה על אדמתה". חמוץ גנדים - מדמו של סמאל, ואף על פי שאין המלאכים בשר ודם כתב בו הכתוב כעין הריגת האדם, לשבר את האזן מה שהיה יכולה לשמוע. לא נתנו לקבורה - ללוים שהן שלהם, תיפוס ליה - דאין בנינו בית במגרש שאין בו היה ליה מגרש עיר. אין עושין - שדה של לוי. מגרש - שנתנו ללוים אלפים אמה סביב העיר, כדכתיב (במדבר לח) "ומדותם מחוץ לעיר", וכתיב "מקרי העיר ורצוהו אלף אמה", וכו', הא כיצד? אלף אמה מגרש שאין בו לא בית ולא שדה, והוא שדות ורבעים. למחילות - תחת הקרקע, שאין אוכלות במגרש כלום ממלמלה, ואי לא דכתיב "בית" וגו' בתחתונה - הייתי אומר ידור בתחתונה במערה. רוצח - איכא לפרשי' לשון ציור כמו (שמות לו) "ועשה בצאלא ואהליאב", ואיכא לפרשי' לשון רשות כמו "ועשה ה' להם" וגו' (דברים לא), וכו' חמוד מתחלתו - וסופו - עצתו חוץ לתחום, תחלתו - הרציחה. אב שרית את הבן - בנו השני נעשה גואל הדם של אחיו, והורג את אביו. הוא נתיאב נעשה - רב יוסי הגלילי, הא דאמר: מצוה לגואל הדם. לכל אין הבן נעשה וכו' - לכל עבירות שבהורג את הבן נעשה שליח בית דין על אביו, לא להלכותו ולא לנדרו, מדין עבירות. הכי גרסינן: אלא לא קשיא חא בבנו את הבן בנו - הא דרנתי: אין בנו נעשה גואל הדם - בבנו של רוצח קאמר, הוא דרנתי: בנו נעשה לו גואל הדם - בבנו של הורג קאמר, בנו של רוצח אינו מוחרד על כבודו. משנה הכל חולק אחר הנוף - אפילו חוץ לעיקרו שבתוך התחום - דרי הוא כיוצא חוץ לתחום. ואם עיקרו חוץ לתחום ונפו בתוך התחום - אם עיקרו כולו. גמרא אילן שהוא עומד בפנים - ולענין אכילת מעשר שני בירושלים היא שניה. בפניו החומה וכו' - לא, אלא, לא ונפו שדין בתר עיקר, דכתיב עיקר בתר נוף. בחומה תלך החמא - דרבי (דברים יב) "לפני ה' אלודך האכלנו". בריה תלך החמא - דכתיב (במדבר לח) "כי בעיר מלקטו ישיב", ונפו ראו לירידה יותר מעיקרו. בירושלים - לענין מעשר - הדך אחר הנוף. רבי

הבן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללתו, חוץ ממוסית, שהרי אמרה תורה "לא תחמול ולא תכסה עליו"! אלא, לא קשיא: הא - בבנו, והא - בן בנו. משנה אילן שהוא עומד בתוך התחום ונפו נוטה חוץ לתחום, או עומד חוץ לתחום ונפו נוטה בתוך התחום - הפל חולק אחר הנוף. גמרא ורמיננה: אילן שהוא עומד בתוך הפנים ונוטה לחוץ, או עומד בחוץ ונוטה לפנים, מכנגד החומה ולפנים - כלפנים, מכנגד החומה ולחוץ - כלחוץ! - מעשר אערי מקלט קא רמית? מעשר בחומה תלך רחמנא, ערי מקלט בריה תלך רחמנא, בגופו - מתנר ליה, בעיקרו - לא מתנר ליה. ורמי מעשר אמשער, דתניא: בירושלים תלך אחר הנוף, בערי מקלט תלך אחר הנוף! אמר רב כהנא: לא קשיא: הא - רבי יהודה, והא - רבנן. דתניא, רבי

אימור דשמעת ליה לרבי יהודה לחומרא — ורצין עיין: מנא ליה דלא אמרינן גם להקל? ויש לומר: דמסברא אתי ליה דלא פליגי רבי יהודה ורבנן כולי האי כי אם בחומרא בעלמא. **גבי** מעשר לחמרא עיקרו בחוץ ונפח בפנים כי היכי דבנפול לא מצי פריק בו — פירושו: דלא אולין בתר נוף לקולא. לומר דבזי היכי דבנפול דבפנים מצי אכלי בלא פרייה — הכי נמי בעיקרו מבחוץ מצי אכלי ליה בלא פרייה.

אלא לחומרא דוקא. לומר דלא מצי פריק ליה בעיקרו. ומשמע דפשיטא את דבנפול גופיה מצי אכלי, דנדי ודשדינן עיקר בתר נוף לחומרא. מכל מקום נוף לא שדינן בתר עיקרו גם לחומרא. **מר** סבר עיקרו הוי דרגא בו — קצת קשה: מנא ליה לאפלוגי רבנן ארבי יהודה באז: ויש לומר: דבשמע דשדינן הדברייא דפליגי לרבי יהודה בתרתא, בין במעשר בין בערי מקלט, מדנקט ערי מקלט גבי ירושלים.

רב אשי אמר מאי אחר הנוף — פירושו: רב אשי בא למינהו דא: דפריכין: אף עיקרו בפנים ונפול לחוץ הכא נמי דבעיקרו מצי קטלי? וקאמר דאף אחר הנוף הנוף תנינן ומתנינן. דגם אחר הנוף אולין היכי דהוי חומרא, כמו דעיקרו בחוץ ונפול בפנים דשדינן עיקרו בתר נוף ואף בעיקר לא מצי קטלי. והוא הדין דאולין בתר עיקר למשידיה נופו בתר עיקרו לחומרא. כגון בעיקרו בפנים ונפול לחוץ, דאף בנפול אף קטלינן, דאולין בתר עיקרו. וקשה: דאם כן כי היכי דקטני הולך אחר הנוף דדיינו אף אחר הנוף — והוא הדין דהוא מצי למתני: הכל הולך אחר העיקר ועוד קשה. דהא לעיל גבי מעשר, כי קאמר דאולין בתר הנוף לחומרא. משמע דכל מקום פשיטא ליה דדין נוף עצמו לא היה בטל כלל, דלא שדינן ליה בתר עיקרו בדפרישית לעיל ולכן ניתא פירוש הרב רבינו מרדכי, דדין דין נוף עצמו לא היה בטל לעולם גם לחומרא בדפרישית. והכי קאמר: אף לאחר הנוף שדינן ליה בעיקרו לחומרא. כמו עיקר בחוץ ונפול בפנים, כי היכי דנפול לא מצי קטלי — בעיקר נמי לא מצי קטלי. והוא הדין דעיקר אויל בתר נפשיה. שיש לעיקר דין עצמו, כגון עיקר בפנים ונפול בחוץ, אף על גב דבנפול מצי קטלי בדפריש, דלעולם יש לו לנוף דין עצמו גם להקל, מכל מקום דעיקר מבפנים לא מצי קטלי, דלא שדינן דעיקר בתר קטלא רק לחומרא. אבל הקונטרס פירש: אף אחר הנוף — משום דבבבלי התלמוד שדינן לנוף בתר העיקר אצטריך למימר

הכא גבי מקלט דזמנין עיקר בתר הנוף לחומרא. לפי דא ניתא קצת הא דנקט אחר הנוף טפי מאחר העיקר. מיהו גם זה קשיא. דהא לענין מעשר לא שדינן לעולם בתר עיקרו בדפרישית לעיל. לכך ניתא לפירוש הרב רבינו מרדכי. **פלכו** קולטו — קשה: דהא אמרינן כבר גולה מפלך ולפלך! ועוד, הא קאמר: כן לוי גולה מעיר לעיר! ויש לומר: דאם גולה מעיר לעיר יהיה רשאי לילך בכל העיר ובתחומיה. ואם יגלה לפלכו — פלכו קולטו בו שלא יצא משכונה לשכונה.

מעלים

דעיקר בפנים ונפול בחוץ — שדי נופו בתר עיקרו ולא מצי קטיל בנפול. ומשום דבבבלי תלמודא שדינן נוף בתר עיקר אצטריך הכא למימר דלענין מקלט זמנין דשדינן עיקר בתר הנוף לחומרא. **משנה** הרי באותה העיר — רוצה שגלה לעיר מקלט. וחור וחרג באותה העיר בשוגג. נולח משכונה לשכונה — בתוך העיר, כי מן העיר אינו רשאי לצאת מפני רציחה ראשונה. וכן לוי — שהוא מוישיב העיר וחרג בשוגג — גולה מעיר לעיר, שהוא רשאי לצאת מן העיר, שלא גלה שם. גמרא ושפתי לך בחיין — כאן הבטחנו הקדוש ברוך הוא למשה שיבנה למצוה זו בבחי, שהבדיל שלש ערים. מקום מפוקס — שחאה מחנה לויה קולטת. ואף ערי מקלט יהיו ערי לויה. פלך — מדינה. מאי קרא — דפלכו קולטו. ודמתניין נמי, דקטני: גולה משכונה לשכונה. בעיר מקלטו — קרא יתירה הוא, דמצי למכתב "כי שם ישיב". **גמרא** אם אמרו לו אף על פי כן — אנו רוצים לכבדך — יקבל מהם.

רבי יהודה — לענין מעשר אמרה למלכות. הלך אחר פתחה — כולה בפנים ופתוחה לחוץ — כלחוץ, כולה בחוץ ופתוחה לפנים — כלפנים. באילן הלך אחר נופו — ומתניין דהכא וברייא — רבי יהודה, ומתניין דאילן שהוא עומד בפנים בו — רבנן, ושנייא קמא ליתא. אימור דשמעת ליה בו — כלומר, מהיכא בעית לאוקמא ליה דרנאי בירושלים הלך אחר הנוף בו? כרבי יהודה: הניחא אי תנא בה חדא: בירושלים הלך אחר הנוף, ולא תנא בה בערי מקלט הלך אחר הנוף — מצינת מוקמתה ליה כרבי יהודה. אבל השתא מאן ציית לך? אימור דשמעת ליה לרבי יהודה גבי מעשר באילן הלך אחר הנוף, משום דאיכא למימר לחומרא בין עיקרו בפנים ונפול בחוץ בין עיקרו בחוץ ונפול בפנים, בין בפנים ונפול בחוץ. אבל מעשר איכא, בין בפנים בין בחוץ, וחדא לחומרא וחדא לקולא: חומר בפנים מבחוץ — שבוהין יכול לפדותו ובפנים אינו יכול לפדותו, דקטלי ליה מחיטוא. וחומר בחוץ ונפול בפנים — שאינו נאכל בחוץ בלא פרייה ובפנים אוכלו בלא פרייה. ואיכא למימר כי אמר רבי יהודה הלך אחר הנוף — לחומרא אמרה, כדמפרש ואזיל. עיקרו בחוץ ונפול בפנים בו — הלך אחר הנוף לענין פרייה. עיקרו בפנים ונפול לחוץ — הלך אחר הנוף לענין אכילה, דמשידי עיקרו בתר נופו. ואסור לאוכליו בעיקרו אלא אם כן פראו מקודם שנכנס. אבל בערי מקלט — על כרחי עיקר בפנים ונפול לחוץ לא משכנתה לה אלא לקולא. אמר רבא בעיקרו כולי עלמא לא פליגי בו — לעולם דקאמ' משנינן: דא רבי יהודה ודא רבנן, דלרבנן לא שדינן לא נוף בתר עיקרו ולא עיקרו בתר נוף. ורבי יהודה פליג ואמר: שדי בערי מקלט, כדכתיב משיחא: מכנגד החומה ולפנים כלפנים. ורבי יהודה פליג ואמר: שדי עיקרו בתר נופו. דאצטריך דלמא לחומרא קאמר — גאן נמי לחומרא אמרינן לא לענין מעשר כדאמרן. ולענין מקלט, והכא דעיקר בחוץ ונפול בפנים דחומרא הוא — שדי עיקר בתר נופו, ואם רוצה בעיקרו לא מצי קטיל ליה. והכא דעיקר בפנים ונפול בחוץ, דעיקר בה רבי יהודה הלך אחר הנוף — נמי למשידי עיקרו בתר נופו ולמימר דכי היכי בנפול מצי קטיל ליה בעיקרו נמי מצי קטיל קאמר. דבעיקרו שבפנים כולי עלמא לא פליגי דאף אחר הנוף, והכא דקאי דלמא בנפול שבחוץ מצי קטיל, אבל איכא לעמוד חוץ לתחום ולחרוג בחצים ובצורות —

כולי עלמא לא פליגי דמצי קטיל, דלכולי עלמא נוף בתר עיקר לא שדינן, כי פליגי, דקאמר רבי יהודה הלך אחר הנוף — למחוי עיקרו דהא נופו, שיכנס גולה אדם בתוך התחום ויעלה דרך העיקר ויחרוגו בנפול קאמר. וכן קולא אתי ליה לרבי יהודה, דהא לא עיקר שדי בתר נוף, אלא כל חד כדכאי. רב אשי אמר מאי אחר הנוף — דקאמר מחניתין דהכא. וכן ברייתא בערי מקלט — אף אחר הנוף. ורבי יהודה היה וכו' לחומרא. ולענין מעשר — כדשנינן, ולענין מקלט — אף אחר הנוף קאמר. והכא דעיקר בחוץ ונפול בפנים — שדי עיקר בתר נופו לחומרא ולא כדכאי קאי. אבל איכא מעלים

כולי עלמא לא פליגי דמצי קטיל, דלכולי עלמא נוף בתר עיקר לא שדינן, כי פליגי, דקאמר רבי יהודה הלך אחר הנוף — למחוי עיקרו דהא נופו, שיכנס גולה אדם בתוך התחום ויעלה דרך העיקר ויחרוגו בנפול קאמר. וכן קולא אתי ליה לרבי יהודה, דהא לא עיקר שדי בתר נוף, אלא כל חד כדכאי. רב אשי אמר מאי אחר הנוף — דקאמר מחניתין דהכא. וכן ברייתא בערי מקלט — אף אחר הנוף. ורבי יהודה היה וכו' לחומרא. ולענין מעשר — כדשנינן, ולענין מקלט — אף אחר הנוף קאמר. והכא דעיקר בחוץ ונפול בפנים — שדי עיקר בתר נופו לחומרא ולא כדכאי קאי. אבל איכא מעלים

כולי עלמא לא פליגי דמצי קטיל, דלכולי עלמא נוף בתר עיקר לא שדינן, כי פליגי, דקאמר רבי יהודה הלך אחר הנוף — למחוי עיקרו דהא נופו, שיכנס גולה אדם בתוך התחום ויעלה דרך העיקר ויחרוגו בנפול קאמר. וכן קולא אתי ליה לרבי יהודה, דהא לא עיקר שדי בתר נוף, אלא כל חד כדכאי. רב אשי אמר מאי אחר הנוף — דקאמר מחניתין דהכא. וכן ברייתא בערי מקלט — אף אחר הנוף. ורבי יהודה היה וכו' לחומרא. ולענין מעשר — כדשנינן, ולענין מקלט — אף אחר הנוף קאמר. והכא דעיקר בחוץ ונפול בפנים — שדי עיקר בתר נופו לחומרא ולא כדכאי קאי. אבל איכא מעלים

מבטות אלו הן הגולין - פרק שני דף יג עמוד א - מתוך ישראל - אבן ישראל - (שטיינזליץ) רמבה רש"י

מעלים היו - הערים שבר לולים שרוצחים שוכרים מהם את בני הדידה. חוזר לשררה שהיה בה - אם היה נשיא או ראש בית אב, חזר לגדולתו כשישוב לעירו במיתת בן גדול. **משנה** מחלוקת בשש - עבר מלקט. לבס - לרוצחים נאמר "ודיו לבס הערים למקלט". ויש **אל משפחתו** - בעבר עבד כתיב, כשיצא חפשי בשש או ביובל. למח שהחזיקו אבותיו - לשררה. **אל אחוזת אבותיו** - סיפא ומילתיה דרבי מאיר היא. ומביא ראיא לדבריו מסוף המקרא שחזר לגדולתו, שנאמר "ואל אחוזת אבותיו" - אל כל חזקת אבותיו. וכן בגולה - במחלוקת בעבר עברי כך מחלוקת ברוצח שגלה חזר במיתת הכהן, ומכאז יליף, דכשחזר אומר כאן "ושבו" קרא יתיא, דמצוי למכתב "ושב אל משפחתו" ואל אחוזת אבותיו" ולשחקו. לרבות את הרוצח - דמפנה לדון הימנו גידיה שיה; נאמר כאן "ושבו" ונאמר ברוצח "ושבו" הרוצח אל ארץ אחרות", דכפרש יאליב, מאי כן בגולה? ומסקנא: גמר שיבה שיבה מהתח.

הדרן עלך אלו הן הגולין

ואלו הן הלוקין הבא על אחותו כו' - תנא ותייר: טמא ששימש, זר שאכל תרומה, ובעל מום ששימש, אונן מקריב, מוית חושן, מכבה נחלת על גבי מערכה, אלא לא חשיב לאוי גרדי אלא באותו שיש בהן חידוש. והא דקא חשיב כריתות דאין בהן מיתת בית דין - לאשמועינן דאף על גב דאיבא כרת ליתין, ואין צריך למצויה בהם חידוש בהנך כריתות דקתני. ובקונטרס דחק למצויה בהם חידוש. אלמנה לכהן גדול נקט משום דבעי למתניא אלמנה וגורשה חייב משום שתי שמות.

גרופה וחלוצה אינו חייב אלא אחת - פירש הקונטרס: משום גרופה, וחלוצה מיתת לה "ואשה גרופה". משמע לפירשו דבחלוצה לחודא איבא מלקות דאורייתא, וזה אינו, דהא אמרין בפרק "עשרה יוחסין" (קדושין עחא): אחות (חלוצה) דרבנן, והא דלעיל תנא וחלוצה - אגב גרופה תניא. אי נמי, מכת מדרות דרבנן, ובתא, כיון דהדיא כן גרופה - לוקה בה מלקות דגרופה, שהיא דאורייתא, ולא לקי מכת מדרות דרבנן.

רבין

הדרן עלך אלו הן הגולין

ואלו הן הלוקין: הבא על אחותו, ועל אחות אביו, ועל אחות אמו, ועל אחות אשתו, ועל אשת אחיו, ועל אשת אחי אביו, ועל הנדה. אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל לנתין ולממזר. אלמנה וגרושה חייבין עליה משום שני שמות, גרושה וחלוצה אינו חייב אלא משום אחת בלבד. הטמא ששאל את הקדש, והבא אל המקדש טמא, ואוכל חלב ודם ונותר ופגול וטמא, והשושט ומעלה בחיין, והאוכל חמין בפסח, והאוכל והעושה מלאכה ביום הכפורים, והמפסם את השמן, והמפסם את הקמח, והקדש בשמן המושחה, והאוכל נבילות ומטרפות ששצים ורמשים. אבל טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, ומעשר שני והקדש שלא נפדו. פמה יאכל מן הטבל ויהא חייב? רבי שמעון אומר: כל שהוא, והכמים אומרים: פזית. אמר להן רבי שמעון: אי אתם מודים לי באוכל נמלה כל שהוא שהוא חייב? אמרו לו: מפני שהיא כפריתיה. אמר להן: אף חטה אחת כפריתיה. **גמרא** חייבי בריתות קא תני, חייבי מיתות בית דין לא קתני; מתניתין מני? רבי עקיבא היא. דתניא: אהר חייבי בריתות ואהר חייבי מיתות בית דין ישנו

מעלים היו - הערים שבר לולים שרוצחים שוכרים מהם את בני הדידה. חוזר לשררה שהיה בה - אם היה נשיא או ראש בית אב, חזר לגדולתו כשישוב לעירו במיתת בן גדול. **משנה** מחלוקת בשש - עבר מלקט. לבס - לרוצחים נאמר "ודיו לבס הערים למקלט". ויש **אל משפחתו** - בעבר עבד כתיב, כשיצא חפשי בשש או ביובל. למח שהחזיקו אבותיו - לשררה. **אל אחוזת אבותיו** - סיפא ומילתיה דרבי מאיר היא. ומביא ראיא לדבריו מסוף המקרא שחזר לגדולתו, שנאמר "ואל אחוזת אבותיו" - אל כל חזקת אבותיו. וכן בגולה - במחלוקת בעבר עברי כך מחלוקת ברוצח שגלה חזר במיתת הכהן, ומכאז יליף, דכשחזר אומר כאן "ושבו" קרא יתיא, דמצוי למכתב "ושב אל משפחתו" ואל אחוזת אבותיו" ולשחקו. לרבות את הרוצח - דמפנה לדון הימנו גידיה שיה; נאמר כאן "ושבו" ונאמר ברוצח "ושבו" הרוצח אל ארץ אחרות", דכפרש יאליב, מאי כן בגולה? ומסקנא: גמר שיבה שיבה מהתח.

הדרן עלך אלו הן הגולין

משנה אלו הן הלוקין - אלו לאו דוקא, דתנא ושירי לוקט טובא. אלא תנא חייבי בריתות לאשמועינן דאין מלקות בחייבי בריתות, ותנא אלמנה וגורשה לאשמועינן אלמנה וגורשה חייב עליה משום שתי שמות וכו', ותנא טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו דלא מפרש של דידהו בהדיא, וכן הקדש שני נפדה. ואידי דהא הקדש שני מעשר שני בהדיא, דתרתייהו מלקות דידהו משום מחוסרי פרייה, וכן ברובן יש דבר דוש, נתינה - מן הגבעותין היא. ומלקות משום "לא תתחתן בהם" (דברים ז). אלמנה וגורשה - שנאמנא מנאש מאיך אחד תרומתה מאיש אחר, חייב עליה שתי מלקות משום שתי שמות. משום שתי אודרות, ששתיין מפרשות במקרא ואודרתא תרתייהו קיימא. גרופה וחלוצה - גרופה והא חלוצה - אינו חייב עליה אלא משום גרופה. שהחלוצה אינה כתובה, אלא מרבייה מיתתין לה דתנא בקדושין (עחא): "גרופה", אין לי אלא גרופה, וחלוצה מניין? חלוצה לומר "ואשה". טמא שאכל את הקדש - אודרתו מפרש בגמרא. נותר - כתיב בה (שמות כט) "ושרפת את הנותר באש כי יאכל כי קדש הוא". ואודרת פגול נמי מהכא. ומכתיב כי קדש הוא, כלומר מפני שהוא קדש שנפסל, למזנו ממאן כל כשקדש פסול, בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו, והכי אמרין לקמא. ואודרת מנא - "וחיבהו אשר יגע בכל טמא לא יאכל" (ויקרא ז). והשושט - קדשים בחיין, או המעלה קדשים בחיין. אודרת מעלה - השמר לך מן תעלה" וכו' (דברים יב). אודרת

שחט ולפיין בובחים בפר' "השחט והמעלה" (קא), איבא דליף מ"לא יחבו עור" וגו' ואיבא דליף לא מגזירה שיה דהבאה הבאה, שחט ממעלה. האוכל ביום הכפורים - ויליף אודרתיה בפרק בתרא דיומא (פאא). **הפספס את השמן** - הערשה שמן בדוגמת שמן המושחה. ואודרתיה - ובמתכותנו לא תעשו כמזבח" (שמות ל). וכן בקטורת - "ובמתכותנו לא תעשו לבס" (שם). והכך בשמן המושחה - מאותו שעשה משה במדבר, דכתיב "על בשר אדם לא ייסך" (שם). אבל טבל - אודרתיה מירולא חלוצה שני של ישראל אשר ירימו" - בעתיתין לתרום הכתוב מדבר. והכי מפרש כל בסנהדרין ב"אלו הן הגופות" (פאא). ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו - אף הוא טבל, ומעשר שני שלא נטלה תרומתו אוכלו דחין לירושלם. וכתיב "לא תוכל לאכול בשעריך" וגו' (דברים יב). הקדש שלא נפדה - אודרתו אינו מפורשת כל כך. ונראה בעיני דמחבא תאם. דתניא (סנהדרין פסד) הדין במעלה רבי אומר: במיתת, וחכמים אומרים: באודרת. ואמרין: מאי טעמיה דרבי? תאם "חטא" "חטא" מתרומה. ורבנן - מיעט דחמנא "ומתר" ולא במעילה. מיתתה הוא דמעטיה, וגזירה שיה כדקיימא קיימא, ולפיין אודרת דמעילה מאודרת דתרומה דכתיב בה "וכל ר' לא יאכל קדש". ורוב הלכות מעילה היא למדה מתרומה בתורת כהנים בגזירה שיה זו. **באוכל נמלה גרסין: שהוא חייב** - משום "שרץ השורץ על הארץ". ו"חייבי בריתות קתני" - כל חייבי בריתות שאין בהן מיתת בית דין והוכרו במשנתנו לענין מלקות, ואחד מכל חייבי מיתות בית דין לא הוכר בה ללקות אם התרו בו למלקות.

רבי יצחק אומר חייבי כריתות בכלל היו - פירש בקונטרס: בכלל כל העריות, דכתיב "ונכרתו הנפשות", ולמה יצא כרת באחרות - דכתיב: "ואיש אשר יקח את אחותו". וקשה: הדיה לו לומר דאחרות בכלל כל העריות היתה! לכן נראה לפרש: דחייבי כריתות בכלל מבלקו, דהא גמירין דבכל לאו איבא מלקות מן "זהה אבן כן

הכות הרשע". ולמה יצאת כרת באחרות, שהרי אחרות כתובה היתה עם העריות ב"אורי מות" - "ונכרתו הנפשות" אלא לכך יצאת ב"קדושים" - לזרנו בכרת ולא מבלקו, כלומר אין חייבי כריתות לוקין.

רבי יצחק אומר חייבי כריתות כו' - וקשה: לרבי יצחק, לאו דכל כריתות למא לי? דהא אסיקין דקרבן לא בעי אזהרה ושמא יש לומר דנכתבו לעונש יתירא, מידי דהוה אלאו שבכללות ולא התיקף לעשה.

ורבי עקיבא מאי טעמא - נהי דאם חייבי מיתות לא עשו תשובה אין בית דין שפסח מוחליין לו, ומה בכך? וליעבר ליה תרתי.

ברשעיה המסורה לבית דין הכותב מדבר - וטעמא דרבי עקיבא משום "כדי רשעתו", ולפי זה בחייבי מיתות דלא התיב בו למיתה, דליכא מיתה, וחרתו בו למלקות, דהשתא ליכא אלא רשעה דמלקות - לקי. וקשה: דבעלמא (שבת קנ"א) פריך גבי לאו דמחבור לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין הוה ואין לוקין עליו, ואף כי ליכא דהם רשעה דמיתה! ויש לומר: דהחם חייבי כרובא, דמוקי למלתיה דרבי עקיבא בחתרו בו למלקות, ואפילו הכי לא לקי, דהוי לאו שאני אזהרת מיתת בית דין ואין לוקין עליו.

מה עבודה זרה שב ואל תעשה אף כו' - לאפוקי הני דהוי קום ועשה. וקשה: דאם כן מה אמר פרק מכות דעירובין (צ"א) לרבי עקיבא דאמר כי כתיב "ותשמע את הוזהק" לפסח, ואי איתא לרבי אבין דאמר "השמר" לא תעשה הוא, הא דתנן (כריתות ב"א): פסח אין לו קרבן מפני שהוא קום ועשה, ואם איתא קום ולא תעשה הוא, ואם פריך: דאם אכל מקום אינה דומיא דעבודה זרה דהוי שב ואל תעשה, וזה מה שחשעיה ויש לומר: דומכל מקום קשה

מ"לענינך! - דנין "לענינך" מ"לענינך", ואין דנין "מענינך" מ"לענינך" - ומאי נפקא מיניה? והא תנא דבי רבי ישמעאל: "השב הפה"ן" - וזו היא שביבה זו היא ביאה! ועוד, לגבור "מענינך" מ"לענינך", דהא גמור "לענינך" מ"לענינך"! קבלה מיניה רבי שמואל ר' רב יצחק: "בדי רשעתו" - משום רשעה אחת אהת מחיבו ואי אהת מחיבו משום שתי רשעיות - ברשעה המסורה לבית דין היתבון מדבר. רבא אמר: אחריו ביה לקלמא - כולי עלמא לא פליגי דאין לוקה ומת. ביה פליגי - דאחריו ביה למלקות, רבי ישמעאל סבר: לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין - לוקין עליו, ורבי עקיבא סבר: לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין - אין לוקין עליו. ורבי עקיבא, אי הכי חייבי כריתות נמי, לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין? אמר ליה רב מרדכי לרב אשי, הכי אמר אבימי מהגרגויא משמיה דרבא: חייבי כריתות לא צריכי התראה, שהרי פסח ומילה ענש אף על פי שלא הוזהרו. ודלמא אזהרה לקרבן, דהא פסח ומילה דלית בהו אזהרה לא מיתת קרבן! - ה"ם לאו היינו טעמא, אלא משום דאיתקש כל התורה פולה לעבודה זרה: מה עבודה זרה - שב ואל תעשה, אף כל - שב ואל תעשה, לאפוקי הני דקום עשה. רבינא אמר: לעולם

ישנו בכלל מלקות ארבעים - השתא סלקא דעתך שאם חתרו בו מיתה ומלקות לוקה ומת. שאם עשו תשובה כו' - לא גטיסין לה בדריבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר חייבי כריתות - אם חתרו בהם מלקות - ישנו בכלל מלקות ולוקין, ואין כאן משום חייבי שתי רשעיות שאתה עונשו מלקות עם הכרתו. ולמה אין שתי רשעיות - לפי שביכול

לפטור עצמו מעונש הכרת על ידי תשובה מבית דין של מעלה. אבל חייבי מיתות אין בכלל מלקות. שיש כאן פורעניות, ולקשה ומיתה, ומשילקו סופו ליהרר. שאפילו נעשה תשובה אין בית דין שלטמה מוחליין לו את המיתה. רבי יצחק אומר - אף חייבי כריתות שהחירו בו למלקות אין בכלל מלקות, לפי שכל חייבי כריתות לא עשו תשובה דהוי דכתיב (ויקרא יח) כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות וגו', למה יצאת כרת באחרות (ואי כענין) דכתיב ב"קדושים יצאת" (ויש אשך) וכן רבי אחרות" וגו'. לזרנו בכרת - לכך - שנה בכרת שלוק, לומר שאין בהו עונש אלא כרת לבד. לאו שאין בו מעשה נמי - אלמא אמרינן בכמה דוכתי: שאין בו מעשה אין לוקין ענשו, דומיא דלאו דכתיב: שהוא כתוב אצל פרשת מלקות. ורבי עקיבא - כיון דאמר אי אתה מחיבו משום שתי רשעיות - חייבי כריתות נמי לא לוקין, דהא שתי רשעיות נגזרו, שחייב עונש הכרת עליו מאי אפרת - לשנוי דך קשיא. שאם עשה תשובה - ה"טעם שנתן למעלה, שהיו יכול לפטור את עצמו מן הכרת על ידי תשובה! השתא מיתא עדיין לא שב ואתה מלקוהו בעוד עונש הכרת עליו לעניי"ן. ונכרתו לעניי"ן בעונם, וכתביב במלקות "ונקלה אחך לענינך". נגמר מעניי"ן - דכתיב: עבדוהו ור' אבמיני תהיה נעשית לשלגה". וזו היא שיבה כו' - למיחוד וזו מזה גזירה שהיה מה שיהיה חולץ וקוצה בה, אף ביאה וחולץ וקוצה וסת. ועוד נגמר מעניי"ן - דמיתות בית דין מ"לעניי"ן. דכריתות, מה כריתות לוקה דהא גמור "לעניי"ן מ"לעניי"ן" - אף מיתות בית דין לוקה. קיבלה מיניה רבי שמואל - לתשובה בו מרבי אבא בר ממל, ושני עלה: ברשעה המסורה לבית דין הכותב מדבר. בית דין וזהוהו שהם לא יתייבחו שתי רשעיות, כגון ממון ומלקות או מיתה ומלקות או מיתה וממון. אבל כרת לא על ידי בית דין הוא. ויש לפרש: קיבלה מיניה רבי שמואל מרבי אבדו תירוצו זה על אפסתא דרבי אבא בר ממל. דאחריו ביה למלקות - לחזירה לאזהרת מיתת בית דין - לאזהרת דבי שחיבין עליו מיתת בית דין. אין לוקין עליו - שחתרו בו מלקות בלא מיתה. לפי שלא ניתן לאו זה לאזהרת עונש מלקות כשאר לאוין. שהרי הוצרכו למיתה, שאם לא כן לא היה יכול לחיבו מיתה. פסח ומילה - אין בהו לא שחיבה ונעש לחם כרת. לקרבן - שאם יעשה שוגג יביא קרבן. פסח ומילה - אין קרבן בשוגג שלוק, דבראמינן במספר הכריתות. ה"ם לאו היינו דהמילה מצות עשה. כלומר, אינו בכלל שאר כריתות למנותן עם שאר כריתות שנענשו שם כולם, לומר שאם עשאוהו כולם בהעלם אחד חייב קרבנות במספר הכריתות. ה"ם לאו היינו טעמא - מה שאין מביאין קרבן על פסח ומילה

- אין הטעם בשביל שאין בהם אזהרה, אלא בשביל שהם מצות עשה. דרוקשה כל התורה כולה לענין קרבן לעבודה זרה, שנאמר בפרשת "שילח לך אנשים" אצל קרבן עבודה זרה "תורה אחת יהיה לכם לעושה בשוגג" - כאן הוקשה כל עבירות שבתורה בשגגתן לעבודה זרה לענין קרבן. מה עבודה זרה כרת שלו על דבר שהוא שב ואל תעשה כן, והוא עמד ונשאו - אף על שב ואל תעשה. אלא כרת של עונש עשה הוא שב ואל תעשה - אין בו קרבן, ופסח ומילה עמוד ועשה הוא. אבל חייבי כריתות נגזרו "אשר יעשה מכל (אלה) ותתעבות האלה" ונכרתו (ויקרא יח) - לשון שב ואל תעשה הוא. ואפילו לא נאמרו בו אזהרה לא היה קרבן בא עליו.

מכות, ואילו הן הולקין - פרק שלישי דף יד עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - פסטיבל" חוספות

בדאמרין מעיקרא — טעמיה דרבי עקיבא משום שתי רשעיות הוא. ודקאמרת: חייבי כריתות נמי שתי רשעיות הן, דאבתי עונש כרת עליי — לא פסיקא מילתא לכרת, הואיל והוא תלוי בתשובה. ורבנן — רבי ישמעאל ורבי עקיבא, לחלק — לפי שכלל כל העוירות בברית אחת, הייתי אומר: אם עשאו כולם בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת — לכך יצאה

כרת באחתו לחלק, דהוי דבר שדיה בכלל

- 1 ויצא מן הכלל לומר על עצמו, שמתחייב עליה
- 2 לעצמה אם עשאה עם חברותיה, ולא ללמד על
- 3 עצמו אלא ללמד על הכלל כולו יצא: מה
- 4 אחרות מיוחדת שהיא ערוד וחייבין עליה בפני
- 5 עצמה, אף כל שהיא ערוד חייבין עליה בפני
- 6 עצמה. מואל אשה — דמצי למכתב 'ולנדה לא
- 7 תקרב', לחייבו על אחותו וכל אחות אבי
- 8 — אם בא על שלשתן בהעלם אחד. הרי שמות
- 9 מוחלקין — שיש אהדרה בכל אחת, והרי הן
- 10 כשאר כל הכריתות, שישנא בר רשיעא — הבא
- 11 על אמו והוליד בתי בנות, וחזר ובא על אחת
- 12 מהן והוליד בן, ובא הבן על אחות אמו שהיא
- 13 אחותו ואחות אביו. באפילו — מבקום שמוכרין
- 14 חבשר במקלין. מאחורו דסיפא — ערות
- 15 אחותו גלה" (ויקרא כ). שאין עונשין מן הדין —
- 16 שהרי ענש על בת אמו שלא בת אביו, ובת אביו
- 17 שלא בת אמו, שנאמר (שם) 'בת אביו או בת
- 18 אמו', ויש לומר כל שכן שענש על בת אביו
- 19 ובת אמו, אבל אם אמרת כן — ענש מן הדין,
- 20 לכך נאמר אחותו דסיפא. גמר עונש מאוהרה —
- 21 דלענין אוהרה כתיב "אחותך היא" יתירא,
- 22 להודיע על אחותו בת אביו ובת אמו, שנאמר
- 23 (שם) "ערות בא אשת אביך מאחורו אביך
- 24 אחותך היא". ומה אוהרה לא חלק בין אחותו
- 25 בת אביו שלא בת אמו ובה אמו שלא בת אביו
- 26 ולאחותו שהיא בת אביו ובת אמו — אף בעונש
- 27 ענש על אחותו בת אביו ואמו, מאחורו דבת
- 28 אביו שלא בת אמו ובת אמו שלא בת אביו.
- 29 מאחורו

בדאמרין מעיקרא, שאם עשו השוהב - בית דין של מעלה מוחלין להן. מאי אמרת, הא לא עבד השוהב? לא פסיקא מילתא לברת. רבי יצחק אומר: חייבי כריתות בכלל היו, ולמה יצאת כרת פאחותו - לדונן בברת ולא במלקות. ורבנן, כרת פאחותו למה ליה? - לחלק, וכדרכי יוחנן. דאמר רבי יוחנן: שאם עשאו כולם בהעלם אחד - חייב על כל אחת ואחת. ורבי יצחק, לחלק מנא ליה? - נפקא ליה מ"ואל אשה בגדרת ממואתה", לחייב על כל אשה ואשה. ורבנן נמי, תיפוק ליה מהא! - אין הכי נמי. - ואלא כרת דאחותו למה ליה? - לחייבו על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו. - פשיטא, הרי גופין מוחלקין, הרי שמות מוחלקין! - אלא, לחייבו על אחותו שהיא אחות אביו שהיא אחות אמו. והכי משקחת לה - ברשיעא בר רשיעא. ורבי יצחק, הא מנא ליה? - נפקא ליה מקל וחומר. דתניא, אמר רבי עקיבא: שאלתי את רבן גמליאל ורבי יהושע באיטלו של עיקאום, שהכלכו ליחך בהמה למשיתה בגו של רבן גמליאל: הכא על אחותו שהיא אחות אביו שהיא אחות אמו, מהו? [אינו] חייב על פוץ אלא אחת, או חייב על כל אחת ואחת? אמרו לו: זו לא שמענו, אבל שמענו: הכא שחייב על כל אחת ואחת, ונראין דברים מקל וחומר: ומה גדה שהיא שם אחד חייב על כל אחת ואחת, כאן ששלושה שמות - לא כל שכן? - ואידך, קל וחומר פריא הוא: מה לגדה, שכן גופין מוחלקין, - ולאידך נמי, האי נראי קל וחומר פריא הוא! - אלא נפקא ליה מ"אחות" דסיפא. ואידך, "אחותו" דסיפא למה ליה? - לחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו, לומר שאין עונשין מן הדין. - ואידך, איבעית אימא: גמר עונש מאוהרה. ואיבעית אימא: נפקא ליה מ"אחותו"

דבכל שנינו הדבא משמע דשפיר אתי ליה לרבי יצחק דאין עונשין מן הדין ונראה: דלחאי שניאי דקאמר גמר עונש מאוהרה — סבר רבי יצחק עונשין מן הדין. דחבי פירושה: גמר עונש מאוהרה משום דאיבא קל חומר להעניש, וכיון דרשום באוהרה הוא הדין נמי בענש, כיון דאיבא קל חומר להעניש. ומעתה אומר רבי יצחק בכל דוכתי נמי עונשין מן הדין דהיינו היבא שאין עריך לענין אוהרה. ומהאי טעמא היבא דגמיי עונש מאוהרה היינו וקא דאיבא להעניש מן הדין, דאם לא כן בחייבי לאין נמי, כגון גבי ממזר עמוני, נילך בהם עונש כרת מהאי טעמא דגמר עונש מאוהרה, דכי היכי דרשום לענין אוהרה הוא הדין לענין עונש. אלא בדפרישתי, דקא משום דאיבא להעניש מן הדין קאמר גמר (גמר) עונש מאוהרה. כן יצאה למורי שדיה, עריך עיין. וזה שייך לעמוד בן הכי" גרס רש"י ואידך סבר לא כרבי אלעזר דאמר שני לאוין וברת אחד חלוקים פירש, והכלך במפטס טקס דחולקין בלאוין דרעה שחולקין לחטאות, ואם תאמר: כיון דלאוין מוחלקין, אם כן למה לי אחותו דסיפא דרשש לחלק? תיפוק ליה דלאוין מוחלקין: לירוש בביטוס: דכיון דאתא להכי — בעריות נמי לא בעי חילוק, ולא אצטרך ליה למדרש "אל אשה" דלעיל, ולא דרש אחותו לחלק, ואיתיר ליה עיקר וקרא דברת) באחותו לדונן בברת ולא בבלקות, ואחורו דסיפא לאחותו שהיא בת אביו ובת אמו לומר שאין עונשין. ואחורו דרשש לא אצטרך ליה, ולדרשא אחרייתא אתיא. אי נמי אחרייתא דקרא הוא. עוד יש מפרשים: דשפיר אצטרך דרשא לאחותו שהיא אחות אביו ואחות אמו, דנדי דאיבא לאוין מוחלקין, מכל מקום הואיל דהם גוף אחד אימנא לא לחייב אלא אחת. דמי למפטס וסך שהם עבודתו ואחורו ושפיר אתי מריב אלעזר. אבל בפרק קמא דבריות (ג.א.) משמע כפירוש הקונטרס. דפריך אתא מילתא: וכי נאחר דלאוין מוחלקין בו, כרת באחתו למה לי פירושו: דדרשין מינה חילוק בעריות ואליבא דרבי אלעזר, תיפוק ליה חילוק משום דלאוין מוחלקין כמו מפטס וסך? ומאי פריך? והא לא דמי, בדפרישתי לכן נראה כפירוש הקונטרס.

קשה לישנא ד"קום עשה", דמשמע דליבא בהן שום לאו. הקשה הרב רבינו שלמה מדרווייש (ומכל מקום קשה): נהי דקרבן לא בעי אוהרה, מכל מקום הנה דליבא אלא חד כרת, כמו מפטס וסך. דלא ידעין דחולקין לחטאות אלא משום שהם לאוין מוחלקין, לרבי אלעזר דאמר רבי אשעאי ואצטריכו לחלק, אם כן לרבי יצחק לעלייהו כי היכי דבעינן למימר אי קרבן בעי אוהרה דלא לקי אלאו דבריותו ויש לומר: דמכל מקום נהי דאצטריכו לחלק, בשביל זה לא נמנע מללמוד ממנו מלקות. כיון דידעין בהו דחוב קרבן בלא לאו. נהי דחילוק לא ידענא אלא מלאוין, מכל מקום ליקו.

ושייך לעיל סוף יגלו. לפיכך — הני — פסח ומילה, דבקום עונש גמריה. קשה: למה לי דיקשא לאפוקי פסח ומילה? תיפוק ליה מדאמרין בתורת כהנים: "ועשה זאת" — יצא מסית ומזיד ומקל אביו ואמו ועדים וזוממין שאין בהן מעשה, דאין בהן קרבן, והוא הדין פסח ומילה, דאי מנינע ולא עבדי ליבא מעשה? ושמן יש לומר: דאצטרך דרשא דהבא משום דבתורת כהנים איבא דרשא אחריית, דמפרש מסית ומזיד דלאו בני קרבן גמריה משום דבעינן דומיא דעבודה זרה דיש בו כרת, ופסח ומילה הוו בברת, והוא אמיןא דהויין בקרבן. מיהו, ממילא קשה: למה לי קרא? דהא לא הויא בברת דומיא דעבודה זרה, דהא לעולם לא יתברר שהיא בברת דיש דיענא, דלעולם כילו למול עצמו וליפטר מכרתו ויש לומר: דלעולם כל זמן שלא מל עונש כרת עליה.

ההוא מביע ליה לחייבו על אחותו שהיא בת אביו ובת אמו — ואם תאמר: למה לי ב"קדושים"? תיפוק ליה, גבי אוהרה כתיב "אחותך היא" יתירא לאחותו בת אביו ובת אמו, ובתיב (ויקרא יח) "ונברתה הנפשות ועושה" ויש לומר: ד"ונברתה" קאי אלא אערותי המופרשות בחדיא. ונדי דבקרא כתיב "ערות בא אשת אביך מולדת אביך אחותך היא", מכל מקום מייירי טפי מאחורו שהיא מאשת אביו ובת אביו. אבל בת אביו ובת אמו (מאחורו) לא ידענא אלא מיתורא דקרא "אחותך היא".

ואידך — רבי יצחק, גמר עונש מאוהרה. תימיה: דבבריות פרק קמא (ג.א.) אמר רבי יצחק עונשין מן הדין, דקאמר לרבי יצחק בראיתא ליה, למה לי בראיתא להו, לומר דאין עונשין מן הדין. וכן לקמן בפרקין (ז.ב.) דקאמר: אפילו למאן דאמר עונשין מן הדין, ויפירש דהיינו רבי יצחק, ותימיה: דבכל שנינו הדבא משמע דשפיר אתי ליה לרבי יצחק דאין עונשין מן הדין ונראה: דלחאי שניאי דקאמר גמר עונש מאוהרה — סבר רבי יצחק עונשין מן הדין. דחבי פירושה: גמר עונש מאוהרה משום דאיבא קל חומר להעניש, וכיון דרשום באוהרה הוא הדין נמי בענש, כיון דאיבא קל חומר להעניש. ומעתה אומר רבי יצחק בכל דוכתי נמי עונשין מן הדין דהיינו היבא שאין עריך לענין אוהרה. ומהאי טעמא היבא דגמיי עונש מאוהרה היינו וקא דאיבא להעניש מן הדין, דאם לא כן בחייבי לאין נמי, כגון גבי ממזר עמוני, נילך בהם עונש כרת מהאי טעמא דגמר עונש מאוהרה, דכי היכי דרשום לענין אוהרה הוא הדין לענין עונש. אלא בדפרישתי, דקא משום דאיבא להעניש מן הדין קאמר גמר (גמר) עונש מאוהרה. כן יצאה למורי שדיה, עריך עיין. וזה שייך לעמוד בן הכי" גרס רש"י ואידך סבר לא כרבי אלעזר דאמר שני לאוין וברת אחד חלוקים פירש, והכלך במפטס טקס דחולקין בלאוין דרעה שחולקין לחטאות, ואם תאמר: כיון דלאוין מוחלקין, אם כן למה לי אחותו דסיפא דרשש לחלק? תיפוק ליה דלאוין מוחלקין: לירוש בביטוס: דכיון דאתא להכי — בעריות נמי לא בעי חילוק, ולא אצטרך ליה למדרש "אל אשה" דלעיל, ולא דרש אחותו לחלק, ואיתיר ליה עיקר וקרא דברת) באחותו לדונן בברת ולא בבלקות, ואחורו דסיפא לאחותו שהיא בת אביו ובת אמו לומר שאין עונשין. ואחורו דרשש לא אצטרך ליה, ולדרשא אחרייתא אתיא. אי נמי אחרייתא דקרא הוא. עוד יש מפרשים: דשפיר אצטרך דרשא לאחותו שהיא אחות אביו ואחות אמו, דנדי דאיבא לאוין מוחלקין, מכל מקום הואיל דהם גוף אחד אימנא לא לחייב אלא אחת. דמי למפטס וסך שהם עבודתו ואחורו ושפיר אתי מריב אלעזר. אבל בפרק קמא דבריות (ג.א.) משמע כפירוש הקונטרס. דפריך אתא מילתא: וכי נאחר דלאוין מוחלקין בו, כרת באחתו למה לי פירושו: דדרשין מינה חילוק בעריות ואליבא דרבי אלעזר, תיפוק ליה חילוק משום דלאוין מוחלקין כמו מפטס וסך? ומאי פריך? והא לא דמי, בדפרישתי לכן נראה כפירוש הקונטרס.

ההוא לתרומה הוא דאחא – ותימה: דהיכן מציע חומר בתרומה מבקדשים, ד"בכל קדש לא תגע' מוקד לה רבי יוחנן לנגיעת תרומה – אלמא לקי, ובנגיעה קדוש לא לקי ותיירץ הרב רבינו שלמה מדר"שיו נשמתו עדן, דהכי קאמר: ההוא לנגיעת תרומה הוא דאחא, לאשמועינן דפוסל תרומה עד למי זמא שיהא בטבול יום. ולא קאמר דאיכא מלקות בנגיעת תרומה. אבל מכל מקום קשה,

דא"ך קאמר רבי יוחנן דקרא דכתיב ביה קדש מיירי לתרומה? יש לומר: משום דגבי האי קרא כתיב "עד שולא ימי שחרה", ואפילו דכי אין לוקין עליו וש לאחר כפרה. אי נמי, על כרחך צריך לאוקמה בתרומה, דלקדשים נפקא לן מנוירה שוה ד"טומאתו" טומאתה גמיר ליה.

כל לא תעשה שקדמו עשה לוקין עליו – תימה: דהא לאו גדולה שקדמו עשה ד"השיב הגולה אשר לגו", ואפילו דכי אין לוקין עליו וש לומר: דשאני גבי לאו גדולה, שאין לקיים העשה אלא לתרומה, ולחכך כן בשניות מעליו הוא. אבל "קדמו" דקאמר דהא – לאו דוקא קדמו, אלא היינו דשיך העשה קודם שעבר הלאו.

תנינא

מ'אחותר' דר'ישא – **ואידך: ההוא מיבעי ליה לחלק קרת למפסם ולפסד** – **ואידך: סבר פרבי אלעור אמר רבי הושעיא: דאמר רבי אלעור אמר רבי הושעיא: כל מקום שאתה מוצא שני לאוין וקרת אחד – חלוקין הן לקרבן. ואי בעית אימא: לא סבר לה פרבי אלעור, נפקא ליה מ'ואיש אשר ישכב את אשה דוח' – ואידך: ההוא מיבעי ליה לקרבני יוחנן. דאמר רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוחי: מנין שאין האשה מביאה עד שיצא מורה דרך ערוותה – שפאמור 'ואיש אשר ישכב את אשה דוח וגלה את ערוותה' וגו', מלמד שאין האשה מביאה עד שיצא מורה דרך ערוותה. 'וטמא שאכל את הקדש' בשלמא תבא**

למקדש טמא – פתיב עונש וכתוב **אוהרה; עונש** – דכתיב **"את משכן ה' טמא ונקרתה", אוהרה** – **"ולא יטמאו את מחניהם"**. **אלא טמא שאכל את הקדש, בשלמא עונש פתיב – ותנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטמאתו עליו ונקרתה", אלא אוהרה מנין? ריש לקיש אומר: "בכל קדש לא תגע", רבי יוחנן אומר, תני פרדלא: אתאי 'טומאתו' 'טומאתו', פתיב תבא "וטמאתו עליו ונקרתה" וכתבי התם "טמא יהיה עוד ממתא בו", מה לחלו עונש וואוהרה – אף פאן עונש וואוהרה. בשלמא ריש לקיש לא אמר פרבי יוחנן גויה שוה לא גמיר. אלא רבי יוחנן, מאי טעמא לא אמר פריש לקיש? – אמר קד: ההוא אוהרה לתרומה. וריש לקיש, אוהרה לתרומה מנא ליה? – נפקא ליה מ'איש איש מירע אתהו והוא צרעו או וב', אי הוה דבר שהוא שוה בורעו של אתהו – הוי אויבר וזו תרומה. – ואידך: ההוא לאכילה, והא לנגיעה. וריש לקיש, האי "בכל קדש לא תגע" להכי הוא דאחא? ההוא מיבעי ליה לטמא שנגע בקדש? דאחימר, טמא שנגע בקדש, ריש לקיש אומר: לוקה, רבי יוחנן אומר: אינו לוקה. ריש לקיש אומר: לוקה, "בכל קדש לא תגע". רבי יוחנן אומר: אין לוקה, ההוא אוהרה לתרומה הוא דאחא! – טמא שנגע בקדש – מדיאפקיה דחמא פלשון נגיעה, אוהרה לאוכל – אתקוש קדש למקדש. – ואפתי, להכי הוא דאחא? ההוא מיבעי ליה לטמא שאכל בשר קדש לפני זריקת דמים. דאחימר, טמא שאכל בשר קדש לפני זריקת דמים, ריש לקיש אומר: לוקה, רבי יוחנן אומר: אין לוקה. ריש לקיש אומר: לוקה, "בכל קדש לא תגע", לא שגא לפני זריקה ולא שגא לאחר זריקה. רבי יוחנן אומר: אינו לוקה; רבי יוחנן למעמידי, דאמר קרא "טומאתו" "טומאתו", וכי פתיב "טומאתו" – לאחר זריקה הוא דכתיב: – והיא מ'בכל קדש" נפקא. תניא בותיה דריש לקיש: "בכל קדש לא תגע" – אוהרה לאוכל. אתה אומר אוהרה לאוכל, או אינו אלא אוהרה לנוגע? תלמוד לומר "בכל קדש לא תגע ואל המקדש" וגו' – מביש קדש למקדש, מה מקדש דבר שיש בו נטילת נשמה אף כל דבר שיש בו נטילת נשמה. ואי בנגיעה – מי איכא נטילת נשמה? אלא באכילה. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: כל לא תעשה שקדמו עשה – לוקין עליו.**

אמר

קדש דבר שיש בו נטילת נשמה, ודיינו אכילה שעשה עליה כרת, דאילו בנגיעה ליכא כרת. רבי יוחנן לפעשה? – דאמר: אוהרה לאוכל קדש בטומאה נפקא מ'טומאתו' "טומאתו", והוא "טומאתו עליו" דכתיב בעונש קדש – לאחר זריקה הוא. דתניא בתורת כהנים ומייתין לה במנחות בפרק שליש (כח,ב), יכול יהו חיביב עליו משום טומאה קודם זריקה? תלמוד לומר "כל טהור ואל בשר הנפש אשר תאכל בשר" וגו', הניח לטהרים חיביב עליו משום טומאה, שאין ניהר לטהרים אין חיביב עליו משום טומאה. ההוא מביב – מרביא ד"בכל" דריש ריש לקיש אף לפני זריקה. תניא בריש לקיש – דילוף אוהרה לטמא שאכל את הקדש מיבכל קדש לא תגע. כל לא תעשה שקדמו עשה לוקין עליו – הא אחא לאשמועינן דאפילו למאן דאמר לאו הניח לעשה אין לוקין עליו, דכרנאי: בא תחיתור... הנותר תשריף" – בא הכתוב ליתן עשה אתה לא תעשה. לומר שאין לוקין עליו. שנתק הכתוב את העשה להיות עשו של לאו ותקנו, לומר: לא תעשה כך, ואם עשית – עשה זאת והפסד. ואשמעין רבי יוחנן: הני מילי בעשה בשר אתה אחר הלאו, שאין אתה יכול לקיימו אלא לאחר עבירת הלאו. אבל עשה שקדם את הלאו ואתה יכול לקיימו קודם עבירת הלאו – אין זו ניתוח הלאו, ואפילו תקיימוהו אתה עבירת הלאו – לא נפטר מן המלקות.

מאוחתו דרישא – דמיז למכתב כ"י יקח את בת אביו או בת אמו. למפסם וסך – דהוה נמי שני לאוין וכת אחו, ודוצרך לנו לחלק בעניהם כמו שהוצרך חילוק בעריות, אם אינו ענין כאן נהנה ענין להו. הוה גרסינן לה לחך שיפתא: ההוא מיבעי ליה לחלק כרת למפסם וסך ואידך סבר לה כרבי אלעור אמר רבי הושעיא כו' ואיבעית אימא נפקא ליה מואיש אשר ישכב את אשה דוח וגו' ואידך ההוא מיבעי ליה כו' – והכי פירשא: ואידך סבירא ליה כרבי אלעור דאמר עכל שהלאוין מחלקין לחטאות, וכן מפטס וסך אמרין במסכת כריתות (גא,ג) שחן שני לאוין – "על בשר אדם לא יקיי" ובעבותהו לא תעשו כמורה, וכתר אחת – איש אשר ירקח כמורה ואשר יתן ממנו" דהוא חילוק חטאות ביניהם – שהלאוין מחלקין לחטאות. וכיון דאתו להכי – בעריות נמי לא בעי חילוק, ולא מצטריך לה למודש "את אשה" דלעיל, ואייתר ליה עיקר קרא כרת בחטאות ואם אינו ענין כרת ואל במלקות, ואחותר דסיפא לחיביב על אחותר שהיא אחות אביו ואחותר אמו, ואחותר דרישא לחיביב על אחותר בת אביו בת אמו, לומר שאין עונשין מן הדקי. ואיבעית אימא, לאו אינו ענין לגופו, דהא אלעור, נפקא ליה חילוק בעריות מן "ואיש אשר ישכב את אשה דוח" וגו' דכתיב ביה כרת יתירא לומר שחיביב עליה לעצמה, וממנה תלמד כל הכלל. ואם אינו ענין לגופו, דהא נפקא לן מוראל אשה' לחלק על כל אשה, נהנה ענין לשאר שני לאוין וכת אחת, כגון מפטס וסך. שיצא מורה דרך ערוותה – לאפקוד דרך דוח, אלא וטומאתו ענין עליו – ליכא למימר מ'בדקשים לא יאכל' וגו', דלא מיירי בדקשים אלא בתרומה, דכתיב ביה "איש איש מזרע אתהו" – דבר השוה בורעו של אתהו. ומקיימין לה בתרומה שהיא שוה באנשים ובנשים. ואף החזרת, שאינה חזרת לחוה ושוק, חזרת לתרומה. מביב קדש לא תגע – דרשינן ליה לקמן אוהרה לאוכל. הני ברטלא דעל חכם, פתיב וטומאתו עליו – בטמא שאכל את הקדש, ובתיב "עד טומאתו בו" בבא אל המקדש טמא. ניהר שוה לא נגר – ולא למדה מרבו. ששה בורעו של אתהו – באנשים ובנשים, אבל דקיש אינו נאכלא לאו כוברים. וכי תתמה, איכא אחת ושוק – ליתא בתחזרת, כגון אלמנה וגורשה זרע אין לה, דאמר מר פירשין לה ביבמות (פא,א) ההוא אוהרה לתרומה – לנגיעת תרומה. מפס שנגע בקדש כו' – תירוצא הוא דמתרץ ריש לקיש. מדיאחקש קדש למקדש – הביא קרא: "בכל קדש לא תגע, והא מקל ואתה אחר הלאו, ודרשינן לקמן: מה מקדש שי באחותר נטילת נשמה, שהבא אל המקדש טמא בכרת – אף אוהרה

מכות, ואילו הן הולקין - פרק שליש עשר א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - קצה" (קטיוול) חוספות

אפרו לו - אחרים ששמעוהו משמו ולא שמעוהו מפיה אמרת דבר זה? אפר להם לא - חור בו. כתיבא ותנינא - מצינו כתוב לא תעשה שקדמו עשה, ותנינן עליה דלוקין ולא סגי ליה בקיום העשה. הניבא אל המקדש מנא - קא חשיב ליה ביאלו הן הולקין. משום דקשיא ליה אונס - נעורה בתולה, דאשכחן ביה לא תעשה שקדמו עשה

דכתיב (דברים כב) "ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה", ותניא עלה שיקיים את העשה אם גירשה, ויחזירה ויפטור. אלמא לאו שניתק לעשה חשיב שילי. אם ישראל הוא - שיתול לקיים העשה ויחזירה - מחזיר ואינו לוקה. ואם כהן הוא - שאסור בגירושא - לוקה ואינו מחזיר. ואמאי - דאם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה, אמיא לאשכחא שישאגא - לא יאמר "לו תהיה לאש"ה" שקדמו עשה הוא! אפר עולא - האי לאו שניתק לעשה הוא, דאי לאו לנתוק לאו אתא האי עשה לא הוה מצטרף למכתביה, דהיי לוקה, אמיא לאשכחא שישאגא - לא יאמר "לו תהיה לאש"ה", ותגמר ממוציא שם רע דכתיב ביה נמי "ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה", אם אינו ענין - לפני הגירושין ולומר שישאגא - נהו ענין לאור הגירושין, ולומר שאם שלחה ויחזרה ותהיה לו לאשה ויפטור מן הלאו. ואמאי - דאי איצטרף למיכתביה, וישנו ענין לפניו, דאי לא כתיב - אונס ממוציא שם רע לא נמר, דאנא אמאינא מה למוציא שם רע - דין ודאי שיקסודו לבססה, שכן לוקה ומשלם בתחלתו, דכתיב "יסרו אותו וענשו אותו", ואמרין בבתבות (מא:.) "יסרו" זה מלקות. מה אונס שאינו לוקה - בתחלתו, אמר רחמנא "לו תהיה לאשה", מוציא שם רע לא כל שכן. ואם אינו ענין לפני - שהרי בעצמו כתוב כן, תנהו ענין לאחריו. שהרי אשתי הוי - שכבר קידשה ונשא, ונפר מיניה - דאז הכי דמוציא שם רע לא לקי בגירושין אם החזיר, אונס נמי לא לקי. אי בקל וחומר - מה מוציא שם רע שלוקה ומשלם בתחלתו אינו לוקה בגירושין, אונס לא כל שכן. אלמא אלא רבא - דהא דרנאי אונס מחזיר אינו לוקה, משום משום דעל כרחק לאו שניתק לעשה הוא. דאמר קרא "כל ימיו", לא הוה ליה למיכתב אלא "לא יוכל לשלחה", מאי "כל ימיו"? הכי קאמר. לא תהא שילוחיה כל ימיו, לא תהיה שילוחיה כרחק עמוד וחזור קאמר, והכי קאמר: ולו תהיה לאשה אם שלחה, שיהיה יתו שילוחיה לכל ימיו. הרי העשה אחר העברת הלאו. והא לא דמי לאויה - דאם דאמר רבי יוחנן:

תעשה שקדמו עשה לוקין עליו - הא לא דמי לאויה ללא דחסימה, שאין בו עשה והוא סמוך לפרשת מלקות. מינע נע - בתמיחה. הווא לנתוק לאויה אתא - עשה שאינו מתקיים אלא לאחר עברת הלאו - לנתק את הלאו מעונש מלקות הוא בא. הניחא למאן דתני בפלו ולא בפלו אלא למאן דתני קיימו ולא קיימו מאי איכא למיפר - הא דאמרת "כל ימיו בעמוד וחזור קאי" עשיתו לאו שניתק לעשה ודחבתו לו זמן לקיום העשה כל ימיו. ולדברין הא דרנאי מחזיר ואינו לוקה לעולם קאמר, כל זמן שיתול לומר "אני מחזיר" אין בית דין מלקין אותו - הניחא למאן דתני לקמן בלאו הניתק לעשה: בטל את העשה - חייב על הלאו, לא בטל את העשה - פטור, שהלאו תלוי בבטול העשה ואינו נגמר עד שיבטל את העשה בידים ביטול עולם שלא יוכל להתקיים עוד - איכא למימר כל ימיו יש לו תקנה בחזרה, שאין מבטל את העשה אלא אם כן מדירה שלא תהא ממנו נדר שאין לו הפרה בדלקמן. אלא למאן דתני קיים את העשה פטור, לא קיימו חייב, שהעשה תקינה של לאו הוא ואין קלאו תלוי בבטול העשה, משנעשה שעבר הלאו נגמר, אבל העשה ניתן לעקור המלקות, ולכשיבא לבית דין או יקיים העשה ויפטור או ילקה - ליכא למימר "כל ימיו בעמוד וחזור קאי" דקאמרת, שאם לא תחזירה - מיד כשיבא לבית דין ילקוהו, דהא ליכא למימר קיים לאחר זמן, דאם כן לא קיים הכי דמי? לעולם הוא יוכל לומר "אני מקיים!"

תנינא הבא למקדש טמא - לוקה משום דלא הוי לאו הניתק לעשה, לפי שקדמו עשה ללאו. ואם תאמר: דלמא שאני דהם, דאיכא תרי לאוי, "ולא יטמאו מחניהם" "ולא יטמאו מקדשי", ולא אתי חד עשה ועקר תרי לאויין, דהכי משנינן בתמורה (ד:.) גבי "דמר ימיו", דמשום הכי לא הוי לאו הניתק לעשה, משום דאיכא תרי לאוי ולא עקר חד עשה תרי לאויין? ויש לומר: דלא דמי, דשאני ההם דתרי לאויין סמוכין להדיא "לא יחליפנו ולא ימיר אותה". אבל הבא דאין סמוכים, אי איתא דלא קדמו עשה הוה ניתק.

אם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר - וליכא למימר דאתי עשה דחדי לא תעשה ועשה שאני שוה בכל, דאז אי אמרה "לא בעינא ליה" ליכא עשה בכל. כל ימיו בעמוד וחזור קאי - פירש בקונטרס דקאי א"לא יוכל לשלחה כל ימיו" - שילוח שלא יתא כל ימיו. ובפרק "עשרה יוחסין" (קדושין עח:.) פירש דקאי א"לו תהיה לאשה" דלעיל, דהכי קאמר: תהיה לאשה כל ימיו, כלומר שכל ימיו הוא ב"לו תהיה לאשה" בעמוד וחזור. הניחא למאן דתני בטלו ולא בטלו - פירש בקונטרס דקאי אשניא דרבא דכל ימיו בעמוד וחזור, ויש לו תקנה בחזרה, שאין מבטל העשה אלא אם כן הדירה, דאז אינו יכול לומר עדיין "אשאגא", אלא למאן דתני קיימו מאי איכא למימר? בכלי שמענתא פירש הקונטרס ד"קיימו" היינו בשמחותין אותו בית דין לקיים העשה הוא מקיימו. וקשה: דאם כן, מאי פריך דלמאן דאמר קיימו ולא קיימו אינו כל ימיו בעמוד וחזור? הא שפיר מוכחת לה דהוי בעמוד וחזור כל מנה דלא בא לבית דין לכך נראה, דלא מיקרי "קיימו" אלא

תנהו ענין לאחריו. - ומוציא שם רע מאונס נמי לא נמר, דאיכא למיפרד: מה לאונס - ששן עשה מעשה! - אלא, לא יאמר "לו תהיה לאשה" במוציא שם רע, שגרי אשתו היא. למה נאמר? אם אינו ענין למוציא שם רע - תנהו ענין לאונס, ואם אינו ענין לפניו - תנהו ענין לאחריו. - ואימא: ואם אינו ענין לפניו דמוציא שם רע - תנהו ענין לאחריו ידיה, דלא לקי! - אין הכי נמי, ואתי אונס ונמר מוציא - במוציא נמר מוציא? אי בקל וחומר אי ב"מה מוציא" - איכא למיפרד כדפרקינן: מה למוציא שם רע ששן לא עשה מעשה! אלא אמר רבא: כל ימיו בעמוד וחזור. וכן כי אתא רבין אמר רבי יוחנן: כל ימיו בעמוד וחזור. אמר ליה רב פפא לרבא: והא לא דמי לאויה ללאו דחסימה! אפר ליה: משום דכתב ביה רחמנא עשה יתירא מנרע גרע? - אי הכי, לאו שניתק לעשה נמי, לימא: משום דכתב ביה רחמנא עשה יתירא מנרע גרע? אפר ליה: ההוא לנתוק לאו הוא דאיתא. הניחא למאן דאמר ביטול ולא ביטול, אלא למאן דאמר קיימו ולא קיימו, מאי איכא למימר? מדי

עשה שקדמו עשה לוקין עליו - הא לא דמי לאויה ללא דחסימה, שאין בו עשה והוא סמוך לפרשת מלקות. מינע נע - בתמיחה. הווא לנתוק לאויה אתא - עשה שאינו מתקיים אלא לאחר עברת הלאו - לנתק את הלאו מעונש מלקות הוא בא. הניחא למאן דתני בפלו ולא בפלו אלא למאן דתני קיימו ולא קיימו מאי איכא למיפר - הא דאמרת "כל ימיו בעמוד וחזור קאי" עשיתו לאו שניתק לעשה ודחבתו לו זמן לקיום העשה כל ימיו. ולדברין הא דרנאי מחזיר ואינו לוקה לעולם קאמר, כל זמן שיתול לומר "אני מחזיר" אין בית דין מלקין אותו - הניחא למאן דתני לקמן בלאו הניתק לעשה: בטל את העשה - חייב על הלאו, לא בטל את העשה - פטור, שהלאו תלוי בבטול העשה ואינו נגמר עד שיבטל את העשה בידים ביטול עולם שלא יוכל להתקיים עוד - איכא למימר כל ימיו יש לו תקנה בחזרה, שאין מבטל את העשה אלא אם כן מדירה שלא תהא ממנו נדר שאין לו הפרה בדלקמן. אלא למאן דתני קיים את העשה פטור, לא קיימו חייב, שהעשה תקינה של לאו הוא ואין קלאו תלוי בבטול העשה, משנעשה שעבר הלאו נגמר, אבל העשה ניתן לעקור המלקות, ולכשיבא לבית דין או יקיים העשה ויפטור או ילקה - ליכא למימר "כל ימיו בעמוד וחזור קאי" דקאמרת, שאם לא תחזירה - מיד כשיבא לבית דין ילקוהו, דהא ליכא למימר קיים לאחר זמן, דאם כן לא קיים הכי דמי? לעולם הוא יוכל לומר "אני מקיים!"

מצבות ואילו הן הלוקין – פרק שלישׁי דף טו עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – רשטינזלץ" רש"י תוספות

אלא דוקא כשמקיים העשה אחר שעבר הלאו בתוך כדי דיבור. וכן פירש הקונטרס בפרק "שילוח הקין" (תולין קמא.א). ומיהו קצת קשה. דאם כן צריך לפרש הא דקתני מחזיר ואינו לוקה – שמחזיר מיד בתוך כדי דיבור אחר הגירושין, וכן גובשלה ואינו לוקה. ולא משתמע הכי כלל, דהו משמע דמחזיר אחרא איתקנתא דיאק ויפטר מנמלוט שיהיויר או ישלה, ואפילו אחר

כדי דיבור נמי משמע, שבא לשאלו עליו לבית דין

- אם יש לו תקנה. דאי דוקא בתוך כדי דיבור – הכי היה ליה למימר: אם החזיר אינו לוקה. ושמא יש ליעזב פירוש הקונטרס בשבטין, והבא ליבא למימר דשפיר הוי כל ימיו בעמוד החזרו, דמשמע לעולם אף כשבא לבית דין כל זמן שבדין להחזיר, אפילו מניאן להחזיר כשבא לבית דין, דהא דרשין ליה מתורא ד"כ מייז, דרבי קאמר: לא יוכל לשלחה שילוחין שיהו שילוחיה כל ימיו, דהיינו באינו מחזור כלל.

מודי הוא טעמא אלא לרבי יוחנן הא אמר ליה

- רבי יוחנן למה תנא נגד קיימו חייב לא ביטלו פטור – משמע, אבל רבי שמעון בן לקיש דאית ליה קיימו ולא קיימו – ליה ליה תירוצא דבעמוד החזרו קאי, דרדייש: כל ימיו תהיה לו לאשה ולא ישלחנה, ואם ד"כ מייז, דרבי קאמר: לא יוכל אינו לאו הניתק לעשה הוא, שקדמו עשה ללאו לריש לקיש דלית ליה דרשה דעמוד החזרו קאי?

ופירש בקונטרס דלריש לקיש לאו שקדמו לעשה ולא שקדמו לעשה שוין, ואין לוקין עליו אלא יקיים העשה מיד כשחזרו לו בית דין להחזירה, וקשה לריש לקיש, דסבירא ליה לאו שניתק לעשה ולא שקדמו עשה שוין, טמא שב אל המקדש דמתניתין אמאי לקי דתי הוא ניתק לעשה, וקיים העשה כשהחזירו לו בית דין לצאת מן המקדש, כיון דאית ליה לאו שקדמו עשה אין לוקין עליו ויש לומר: דמייירי שמוחזירין אותו לצאת ואומר שלא נא, ומיד לקי לריש לקיש דסבר קיימו דקיימו ואם אמרו: אם כן מאי פריך לעיל: כתיבא ותנינא, תנינא טמא שבא אל המקדש דלקי. ואמאי לא דחי אותה, דבי נמי לאו שקדמו לעשה אין לוקין – ובא לקי: כשהמוחזירין לו בית דין לצאת הוא אומר שלא ינא: ויש לומר: דהאי טעמא דפרישנא לא שייך אלא לריש לקיש דאמר קיימו לא קיימו, אבל הבא דמיייתי תנינא היינו אליבא דרבי יוחנן, דאית ליה ביטלו ולא ביטלו, ואם כן פי' מוחזירין קאי ינא ולא מייחייב כיון דרדיין לא ביטל. ודוחק הוא האי תירוצא, ולכך פירש דרב רבינו שלמה מדרדיוש: "הניחא למאן דאמר ביטלו" קאי אאתקפתא דלעיל, דרייק ממתניתין דהטעמא הבא אן מקדש דלאו שהחזירו לעשה לוקין, דאי אין לוקין דמשום שניתק לעשה וכל כמה שלמה ביטלו הוישיתן לבא במה שבידו, ואם כן כיון שאם ירצה לצאת, הדיק לקי לא לא משכחת ביטלו, אלא לתקן לא דאמר תני קיימו ולא קיימו, אם כן דביק לאו שקדמו לעשה לוקין

עליו: בי נמי אין לוקין משום דחשיב ניתק לעשה – ובא לוקין, דמשכחת ליה לא קיימו משבגנא למקדש טמא והחזירו לו שיצא ואינו יוצא! ועוד ראיה להאי פירושא דקאי לעיל בדפרישתי, דאי בפירוש הקונטרס דפירש דקאי אעמוד החזרו – קשה, דכיון ד"כ מייז? דרשין: כל ימיו בעמוד החזרו קאי, אם כן מאי פריך למאן דאמר קיימו? נהי דבשאר לאו הניתק לעשה לשלא קיימו שהחזירו בית דין, מכל מקום ודאי קאי דלא לקי כשלא קיימו כיון דהוה בעמוד החזרו כל ימיו: ומיהו יש לומר ולא מייסתברא ליה לתרעופו משאור לאו הניתק לעשה שבתלמוד משום דרדישין ביה "כל ימיו". כך הקשה מורי שדיחא ותירץ. הרצ"ח עיון. **במאי** לא מייפלגי: בהתראת ספק דרבי יוחנן אית ליה שמה התראת, וריש לקיש אית ליה לאו שמה התראת – ופירשה: לכך לא תני ויש לקיש ביטלו חייב, כיון שלקח האם מעל הבנים ושחטה, דלא לקי משום דחי התראת ספק ושנא לא יבטל העשה, וכל אימא דלא ביטל עשה פטור ולא לקי. והוי משכחת ליה התראת ודאי כיון שהחזרו בו בשעה שגבטל. ותירץ רש"י דלעולם בעינן התראת בשעה שעבר על אזהרתו, ואפילו אחי הולדה דבר, כדאמרין בשבועות (כחב.ג) גבי שמתנא דכברוהו, ולכך לא מצי אמר רבי שמעון בן לקיש ביטלו ולא ביטלו, ולכך אמר: קיימו פטור לא קיימו חייב. ואם האמר: לא קיים שילוח האם בשבית דין וחוזרו לו – לא ליקי, דבשעה שעבר התראת ספק, ושמא קיים העשה ושולחנה תפק להווי: שטנלו ויש לומר: דהשתא מיהא עובר בי"ל תקח האם, דהא לקי מוחסר מיהא עובר, ואם כן יש לנו לומר של קיימא דקיימא? אם הוא עושה לעולם מה שהוא עושה עתה שלא משלחה, שעובר בלאו ואינו מקיים העשה. דהכי נמי אמרינן בנזיר שזיה שותה דלוקה על כל אחת (מכות כא.א.) ולדא דחי התראת ספק משום דשמא ישאל על נזירותו, משום דכין שהוא עומד הוא עובר, ויש לנו לומר שטנולע יעמוד כמו שהוא עכשיו ולא ישאל לחכם לעולם – והלכך לא יבא דלא שאל, ושפיר דחי התראת ודאי. ובא נמי יש לנו לומר דלעולם לא קיים העשה, אלא התראת ודאי, אבל לרבי יוחנן דתלי מלקות בביטול תעשה – הוי לא מוחסר מעשה, דכל כמה דלא שאל שום דבר ולא ביטל שום דבר לא ילקי. ופירוש הקונטרס שדף להרבין, והשתא לא מפשח התלמוד טעמא אמאי לא אמר רבי יוחנן קיימו בריש לקיש, דהאי ביטלו ולא ביטלו מסתברא טפי, ולא הוצרך לומר טעמא אלא רבי שמעון בן לקיש אמאי לא אמר כרבי יוחנן. **ועבד** הויה ולא אכלה רבי שמעון בן לקיש אומר פטור דהוי התראת ספק – ואם האמר: למנאי דפרישתי, דאי עומד לעולם כאשר הוא עושה עכשיו עובר, ולא הוי התראת ספק, אם כן ובא נמי לא הוי התראת ספק ויש לומר: מכל מקום אינו מחזירין עדיין סמוך להתראת לעבור. דדוקא גבי

מודי הוא טעמא אלא לרבי יוחנן – מי הוצרך לדרוש כל ימיו בעמוד החזרו? רבי יוחנן,

שאמר: לא תעשה שקדמו עשה לוקין עליו, וקשיא ליה אונס שגירש קתני אינו לוקה,

ההוצרך לעשותו לאו שניתק לעשה. האמר ליה רבי יוחנן לתנא: לקמן: תני בטלו חייב

לא בטלו פטור. אבל ריש לקיש דתני: קיימו ולא קיימו – לא דרש ליה לעמוד החזרו,

אלא לפני הגירושין, לומר: כל ימיו תהיה לו

לאשה ולא ישלחנה. ולידריה לאו שקדמו עשה

ולאו שניתק לעשה שוין ואין לוקין עליו, אלא

קיים העשה ולא קיימו – לא דרש ליה ליה לחזרו? רבי יוחנן

אמר ליה מאי קאמרת – אי בקיים תייתי פטור

– בלא קיים תייתי חייב, ואף על פי שלא ביטל.

ואי בבטל תייתי חייבא – על כרחך תייתי

פטורא בלא ביטל, ואף על פי שלא קיים. הכי

גרסינן: תני בפלו ולא בפלו – בטל עשה שבה

– חייב, לא בטל עשה שבה – פטור. קיימו ולא

קיימו – קיימו פטור, לא קיימו כשאמרין לו

קיים – מלקין אותו. ורבי יוחנן מוקים לה

למתניתין בלאו הניתק לעשה, דאילו בלאו

שקדמו עשה סבירא ליה לדוקין. ולריש לקיש,

בין ניתק בין קדמו עשה שוין. רבי יוחנן סבר

התראת ספק כשהוא חזרו, ואף על גב

דכל לא תעשה שניתק לעשה לדבריו התראת

ספק היא, שחזר כשעובר על הלאו צריך

להתרות בו, והוא אמר שגמר הלאו בביטול העשה תלוי, וכשמתרין בו אל תגרש

ספק הוא שנא לא יבטל את העשה להירידה בבואה, ולבשעיריה ויבטלנו קאמר

דלקי, אלמא התראת ספק שמה התראת. וריש לקיש סבר התראת ספק לא שמה

התראת – הלכך, אם היה נגד הלאו תלוי בביטול תעשה – לא היה לוקה עליו.

אלא הלאו משגירש נגמר, והויה לא הוי התראת ודאי, ולרשה ניתן להיות תחת

המלקות, ולכשיבא לבית דין או קיים או ילקי. ואי קאמר: ודאי קשיא דרבי נאמי איבא

למימר בהתראת ודאי, ויתרו בו כשבא לבטל את העשה שהוא עקירת הלאו לעולם

התראת בשעה שעובר על אזהרתו בעינו, ואפילו היא תלויה בדבר אחר. כדאמרין

בשבועות (כחב.ג.) "שבועה שלא אוכל כבר זו אם אוכל זו", אבליה לתנאיה והזר

אבליה לתנאיה – הוי התראת ודאי, אבליה לאיסוריה והזר אבליה לתנאיה –

הויא התראת ספק. אלמא התראת בשעת איסור בעינו, ואף על פי שאין הלאו נגמר

עד שיאכל את של תנאי. דאמרי תרייזין אינו לוקה – ומיהו טעמיה דמר לאו כי

טעמיה דמר. אוכל ולא אבל – עבר על שבועתו כשהוא יושב ובטל ואין כאן

מעשה. והתראת ספק נמי הויא, שחזר תלה זמן לשבועתו כל היום.

א' דקטלה קם ליה ברברא מנינה — ואם מתה — אם קן לא בטלה איזו. ואם תאמר: דלמא מיירי דקטלה ומכל מקום לא הוי קם ליה ברברא מנינה, דמיירי שדחגה בשוגגו ויש לומר: דאם קן היינו כמו מתה מנאליה כיון דחגה שדחגה במתכותי, כך דקשה מורי שיחיה וחידיך.

בגוֹן שדחריה ברביה — פירש הקונטרס: שמצא

לה עץ שסאורה לו, דחידרה ולא נראה,

דאם קן אינו מצוה לקיימהו אלא נראה שדחריה בלא שום עון, ושפיר לח עליה, בגו דאמר "קונם תשמעך עלי" כדאיתא בגדרים (פ.אב.), **והא**

איכא העבט תעביטנו אל חבט אל ביתו השב

תשיב לו ומשכחת לה כר — ואם תאמר: דלא הוי

עשה שקרמו דקאן להשבת תעבטו שייך דוק

שיעבור לילך אל ביתו לעבט עבטו, דבמשכח

ברשות שייך השבת תעבטו ויש לומר: דירדשיך

בפרק "אלו מציות" (בבא מציעא פ.אב.), מיתורא

"דחבטו תשיב" דקאן להשבת שלא ברשות, אם

על כרחך שייך עשה דחבט תשיב לוי לאחר

שעבר, כדאמרין לעיל: אם אינו ענין ענין לפניו

ענין לאחריה, **התם** איתא בתשלומין —

כששפר, דחייב ממון — להכיף לא משכחת אה

בטלו, דכל אימת דיש לו ממון לא ילקה, ויש

ספרים דגרסי: ואינו לוקה ומשלם, כלומר, הכא

על כרחך אינו לוקה, וחוליא ומפטור בתשלומין.

אבל ליתא לפרושי דהרתי לא חייב לית מילת

וממון משום "כדי רשעתו", וחולכין משלם ואינו

לוקה, דהא אינו, דהא — דאם קן אדרבה יש לו

לומר ילקה ולא ישלם, דבפרק "אלו גירות"

(בבבא פ.אב.) אמר רבי יוחנן דחייבא שמעיתו

ממון ומלקות מילקא לקי ממונא לא משלם, ועוד,

דאם

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

קשאי

משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה — אבל משום דהתראת ספק לא הוה מפטר, דהתראת ספק שמה התראה, משום דהויא לה התראת ספק — אבל משום לאו שאין בו מעשה לא הוה מפטר, דקסבר לאו שאין בו מעשה לוקי עליה, ותרתיייהו אליבא דרבי יוחנן — דאמר גבי נותר איצטרך לתקוק לאו לעשה, אף על גב דהתראת ספק היא ולא שאין בו מעשה הוא, רבי יוחנן דייק מניה:

אלמא התראת ספק שמה התראה, וריש לקיש

דייק מניה: אלמא לאו שאין בו מעשה לוקי

עליה, ולקמיה פריך דתרתיייהו איכא למידק

מניה, הא ודאי התראת ספק היא — הך דנותר,

ואיכא למידק גמי מניה התראת ספק שמה

התראת, בי אידיך תנא — דאמר: לא שמה

התראה, דבה לא כו' — מי שגירא את שמה

ונישאת וילדה, ספק בן תשעה לראשון ספק בן

שבעה לאחריו, דבה לא ודור ודבה זה בשתי

התראות, דהויא ליה כל חורא התראת ספק, כבת

אחת — בהתראה אחת בתוך כדי דיבור, דהויא

לה התראת דאי, דמנה נפשך חור מנייהו

אברה, חוץ מנשבע ופסיר ומקלל את חבריו

בשם — ס' דקדוש ברוך הוא, וטעמא מפטר

בתמורה בפרק קמא, ואי קשיא: הא דלעיל נמי

נשבע הוא, ואמאי פטר ליה רבי יוחנן משום לאו

שאין בו מעשה? בהדיא מוקמינא לה לזא

דקתני נשבע בדבר שאין בו מעשה לוקה —

בשבעה להשבע, בגו "אבלתי" ולא אבל, או

"לא אבלתי" ואכל, אבל ב"אכולי" ולא אכל —

לא לקי, וטעמא מפטר בשבועות ובתמורה

מקרא, קשאי דרבי יוחנן אדרבי יוחנן —

לתרתייהו, לדיב שמעון — דקשאי לה התראת

ספק — רבי תנאי אליבא דרבי יוחנן, לרבי

יוחנן — דקשאי ליה לאו שאין בו מעשה, דה

דידיה והא דרביה — לרבי יוחנן לאו שאין בו

מעשה לוקי עליה, דהא דתנאי אין לוקי עליה —

משום רבי יוסי הגלילי אמרה, לוקה ואינו משלם

קסבר: "שלח" מעיקרא משמע, לא תקח האם

אלא שלחנה קודם לקיחה, ואף על גב דכתיב

בחר "לא תקח" — לא ואמר דהא דרביה

שלח ונחיה לה שניתק לעשה, אלא לאו

שקרמו עשה הוא, והכמים אופריה כו' —

קסברי: "שלח" אחר "לא תקח" משמע, דכרבי,

והוה ליה נסוף לעשה, דהא דתנאי אין לוקי עליה —

הכלל כל נסות לא תעשה כו' — אין לוקי

עליה אלא קיים העשה ופטור, אמר רבי יוחנן

אנו אין לנו כו' — כלומר, משלח ואינו לוקה,

הא לא שלח — דהוה, ורבי יוחנן ביטלו ולא

ביטלו אית ליה, וטעמא ליה משלח דקתני —

משלח לכשרצא ואינו לוקה, ואימתי הוא לוקה

— כשדחגה ויבטל את העשה בידים, והיני

דקאמר "אנו אין לנו כו', כלומר, אף על גב

דקתני מניחיהו ויה הכלל כו', דשבענו בה מצות

לא תעשה שיש בה קום עשה שוות לזו, אנו אין

לנו כבולן שוה לזו שיהא פטור ומלקות תלי

בקיום העשה, אבל בין קיים בין לא קיים פטור,

אלא זו ועוד אחרת ומשכחת בה דילקי על ידי

ביטול העשה, דאילו כבולוה לא משכחת ביטול

אלא בחייה תרי, מחזיר ואינו לוקה — אף כן תלה פטורו של מלקות בקיום העשה, הנחיא למאן דתני — לא קיימו דתני

לוקה, דהייב משכחת לה — ביטול — כששטתה, אלא דהייב משכחת לה ברברא מנינה — מיתה, וקאן בלא קיימו, אלא למאן דתני ביטול

דמונא ומשכחת על ידי קבלתה בלתי חזק דאמר כו' — מלוגתא היא במסכת גיטין ב"השולח וגו' (להא), על דעת רבים — שמצא בה עון, שסאורה לו, דחידרה ויש ועל

דעת ברי דתן, ויה ליכא — מצות לא תעשה שיש בה קום עשה דיליקי עליה: משכחן — משכחת לה ביטול — ששפר, חרי משכחני של גר — ושפרו בחיי הגר, ומת הגר ואין לו

יורשין, דליתא בתשלומין.

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

התם

מכות ואלו הן הלוקין - פרק שלשי עשר עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - שטיינזולץ" רש"י תוספות

דאם כן מאי פריך: ודרי משכנו של גר ומת הגר, ומשני: החם גברא בר תשלומין ושענבורא דגר פקע, ומאי שנא? הא כיון דלא משלם אם כן ביטלו וליקע, וליכא נמי שתי רשיעות! לכן צריך לומר כדפירשתי: כיון דגברא בר תשלומין וכל אימת דמשלם לא לקי, לוקא לא משכחת לה ביטלו, אבל קשה: לריש לקיש מיהא משכחת שפיר קימו ולא קימו, כשביט דין הוהירו להחירו ואומר

שלא יחירו ונראה למורי, דדאי הכי נמי דמשכחת לה לריש לקיש, אבל לרבי יוחנן דאמר "זאת ועוד תורתך" ותו לא — הוא דאמר לטעמיה ביטלו ולא ביטלו, אבל לריש לקיש משכחת לה שפיר בחדיהו וחשבת העבט, אבל קשה: דמשמע דמקשה פריך שפיר, וקימו נקט אב גררא. **ביניתי** — ר' כרבא — פירש הקונטרס: תולעת הנמצאת בכרוב ונקראת ציליאן, וקשה: דמאי קא משמע לך? פשיטא דשרץ גמור הוא! ופירש רבינו תם: ביניתי — כמו דג קטן הנמצא במדרישתי, וקא משמע לן דאף על גב דנמצא במים היה מותר לפי שיש לו קשקשים — אפילו הכי לוקה, אף על גב דאי הוי במים טהור, **רישק** חשע נמלים ואחד חי — פירש: שלם, אבל דאי הוא מת, דאי רוצה לומר חי ממש — אם כן היאך משלים לכזית בלילות? ואם תאמר: ולמה לו שיהא שלם? כזית ממנו לילקע משום לאו דשרשיים, ולכך תאא אכילה דשרשיים, לומר דאי אכיל כזית הורבה ואכל דח' חייבו דליכא למימר דתאא לומר דבעינן דאית בייה כזית, ולשלם בעינן שיהא שלם, דהא ליתא, דנמלה כל שדוא חיוב, אם כן על כרחך אכילה תאא למדרשי דאכא דאיכא חמשה ויתים או ארבעה ואכל חד מנייהו דחיבי, ויש לומר: לכך נקט אחד שלם, דאיכא לאוי דשרשיים דלא נכתבו בלשון אכילה ואמאות לא על לקע על שיהא הבריה שלמה, אבל דאי הכיא דכתיב ביה לאו בלשון אכילה — לקי אף כשהבריה אינה שלמה, אבל קשה: דהכא יצטרף אותו שלם לכזית בלילות? והלא אין איסור נבלה חל עליה, אלא אמר במסכת מעילה פרק "קדש מבדח" (טו,א) דאין איסור נבלה חל על איסור (נבלת) בדמה טמאוא ויש לומר: דהכא אתיא במאן דאית ליה איסור חל על איסור, דאיכא מאן דאמר מהם דלאבליה נמי מצטרף ללוקט משום נבלה טמאוא ויהא, ואף על גב שאין איסור כולל ולא איסור מוסיף, והטעם — משום דמצינו דאיסור נבלה חל על איסור דחלב, ואפילו למאן דלית ליה איסור חל על איסור כולל אמרנן נמי דטמאמים מצטרפין מהאי איסור ועיין עוד תוס' חולין צ"ב, דיבור המתחיל "ורבי יוחנן".

ואפילו שנים תואא — אם תאמר: ומאי יחדוש הוא בשנים ותם נמי במעשה, כיון דבשנים (והוא) איכא כזית? ויש לומר: דקא משמע לן רבוחא טפי, וכיון דעניה כשהוא חי שלם משלימו לכזית אף על פי שאם היה מרוסק כמו האחר לא היה משלמיו לכזית, אבל תכלה נמלים דראכא סגי, אפילו נתרסקו כולם היה משלים, שיש מהם הרבה.

ולא פליגי הא ברברכי הא בוטרי — פירוש: ברברכי — אחד והוא. ולא ידענא, כיון דנחית להבי — לימא בחד לבד לוקה שש משום בריה ומשום כזית נבלה! ושמא לא שכיח דבחד איכא כזית.

החם גברא בר תשלומין הוא — כששרפו, ולא נחתיב מלוקט בביתלו זה, והאי דלא משלם — משום דשיעבודא דגר קא פקע לאחר זמן, תעובד אותם — וקא סבר תעובד לאחר עבירה הלאו משמע, לא תכלה, ואם כליתיה — תעובד אותם. **משכחת לה בביטלו** — כגון שטחן את החטין, דתו לית ליה לקומיה לעשה שדרי נקאן שריאא

דבעדן חטה דאי מחיבו ליתנה אבל אם שחן לא. **מירוח** — ונתחייב במעשר — מעשר תחלה את הכרי ואחר כך נתן לו הפאה, שלא לתפסי את העני. שחלקו והשכחה והפאה פטורין מן המעשר, וזה הבאין לירי חיוב, אבל לרבי מצוה — כגון זבא, דכל ימיו בעמד ויחזיקו את — יש לו הפרה, דהוה פשע בינוקי — מבה אותם ויתר מדאי, אדריה רב אחא — שלא ילמד עוד תינוקות. **ביניתי דבי כרבא** — תולעת הנמצאת בכרוב שקרוי *ציליא. **אכל פוטייתא** — בשר שרץ המים, לוקה ארבעה — שני לאוין כתובין בפרש, אחד חמם, אחד בתורת כהנים (יא) ואחד במשנה תורה (יד), ושני לאוין כתובין בשרץ סתם "ולא" (ואל) תשקצו את נפשתיכם בכל שרץ השורץ על ארץ תמאוא בהם" ומשמע שרץ המים בין שרץ פורש"ה וזרי ארבעה. נמלה — בלע נמלה חיה, הואיל ובריה שלימה היא — אכילתה בכל שדוא, ולוקה חמש: שני לאוין הכתובין בשרץ סתם כמו פורש"ה, ושלישה לאוין הכתובין בשרץ הארץ בתורת כהנים, צרעה לוקה שש — חמש משום שרץ הארץ, ואחד משום שרץ העוף דכתיב במשנה תורה (יד) "וכל שרץ העוף טמא הוא לכם" לא תשקצו את נפשתיכם בבמהו ובעוף" וגו' ונכתב בפרשת "קדושים תהיו" אינו מן המנין, דלאו בשרץ כתיב, ואף על גב דכתיב ביה "אשר תרמש אדמתה" — לשון בריות גדולות הוא, "שרץ" לשון קטנה ונמוכה שנכרת בהלכות בקושי ונראית כרוחשת, **כריתא דאומנא** — מקיז דם בקרן במציצה, רישק — מערר וכזית, וביטול מתורת לוקה, משום כזית נבלה — ששכבשלו חיה מת ומצטרף לכזית נבלה, **אפילו** שנים — כיון דמרוסק הוא, אם גדולים הן להיות כזית בין שלשלת כדמפרש ואזיל, ולא פליגי, שכל של מעשר עני — שהופרש כל מעשרותיו חוץ מזה לוקה, ואף על גב דמעשר עני אין בו קדושה, שדרי לזרים נאכל ובכל מקום, אפילו הכי טבול, מה לחזן מעשר עני — דכתיב "לגר ליתום ואללמנא" ובענינא דשנה השלישית, אף פירש"ה: האמור כאן שי ללמוד ממנו מעשר עני, והכי קאמר: לא תוכל לאכול טבל בעד שמעשרעך בתוכו שכתב בו "בשעריך", אין צריך לקרות את השם — דאמרינן (סוטה מהא) דיתון כן גדול שלח בלבי בגבול ישראל וראה את עמי הארץ חשודין על המעשרות חוץ מהרומה גדולה אמר לחן לישראל! ביי, כשם שהתרומה במיתה כן הטבל במיתה, עמד ותיקן: הלוקח פירשש הארץ יפירשש את המעשרות ומעבכן לעצמו, ואוכל מעשר ראשון שדרי מותר לזרים, ומעשר שני אוכלו בירושלים, ואם שנת מעשר שני היא נחלקו רבי אליעזר

וחכמים, וקאמר רבי אליעזר דלא מיבעי אפרושי מספק דלא צריך, אלא אפילו לקחת עליו את השם ולומר "מעשר עני של כרי זה היא בצפצפו או בדורמו" נמי לא צריך. קורא

קורא ואין צריך להפריש – דבין שקרא עליו שם – יצא חבי מותר טבל, ושאר המעשרות הוא צריך להפריש על כרחך, לפי שצריך להפריש ממעשר ראשון תרומת מעשר וליתנה לכהן, שהיא במיתה לזרים. ומעשר שני צריך להעלותו לירושלים ולאכלו. רבנן סברי ודאי מבי' – לפיכך ספיקו צריך להוציאו מידי ספק טבל.

לא נחשדו — דממונא הוא, אין בו איסור

אבילה אלא גול עניים, ואידו לגול עניים לא
 ויהי. **אפרש מפריש** ליה — אקפועי טיבילה,
 נהו מעשר ראשון לא מפריש, דסברא אי
 מפרשטא רבי בעינא לאפרש תרומת מעשר
 מעניה שהוא בביתה ונותנה לכהן. ומעשר שני
 נמו, אי מפרשטא ליה בעינא אסוקיה ומכילה
 בירושלים. **מחלוקת בחמה** — שהא בביתיה
 כך מחלוקת בזה — דקסבר רבי שמעון בכל
 ואיסורין כל שהוא למכוח, ולא אמרו כות
 לא לענין קרבן על שנות כרת. והכלה למשה
 מסיני היא. **משנה** **הא קדש** קעלין —
 "אמר אבד" וגו'. ובגמרא יליף דקדש ודוחה.
 קדש קדשים חוץ לקעלים — או שאכל קדש
 קדשים בזמן שחנן חוץ לקעלים. ובגמרא מפרש
 קדש מזהר. **קדשים קלים** — חוץ לחומה,
 ואחרתהי מילא תוכל לאכול בשעריך" וגו'. וכן
 מעשר שני. ובגמרא פריך: מעשר שני תנא ליה
 לעיל — מעשר שני והקדש שלא נפדו. והיינו
 שאכלו חוץ לחומה בלא פדיון. **המזויר בפהור**
 וליקח — דכאמר לעיל: אל הכהות בלא
 עשה אחר אל תעשה כו'. **השובר** — עצם בטמא,
 דכאמרינן בפסחים (א.ג.א). "זעזע" אשכבר
 בר" — בכשר בלא פסול. **ואינו משל**
 קסבר — שחל מערקא שמעמ, ואין כאן
 לאו שניתק לעשה. דאף על גב דכתיב "שלח
 חשלה" אחר "לקח" — לאו ממזרזא דאם
 לקחת שלח. אלא תא תקח אלא שלחנה קודם
 לקחת. **ותבמינן אומרים משלח ואינו לקח** —
 קסברי: שלח אחר לקח שמעמ, ולא שניתק
 לעשה הוא. **נמירא** **וז דבר** **רבי** **קייבא**
 — מתינתין דקתינן כבורים קרייה מעעכב בזה
 — רבי עקיבא אבא, שזיה רגיל דאי לסתום
 "אמר במשנה בסתם בכמה מקומות. והכי שמעי
 דכרי ויזון דאת ליה לרבי עקיבא קרייה
 מעעכב כבורים. תהא — לפני המזבח מעעכב
 בתוך, ושנה בר כורס (כו' דברסר) כו'. "הנזירי לפר"
 וגו' (שם) "הנזירי לפר" וגו'. **ונמירא** **וז דבר** **רבי**
שמעון — דהוי ליה לאמתינן סייעתא מליתיה
 דאת ליה כי מתינתין דקרייה מעעכב בזה. **מא**
רבי שמעון — היכא שמענא ליה דאמר הכי.
 תרומות יד — סיפיה דהא קרא הוא "אל תוכל
 לאכול בשעריך מעשר דגן ותרומתו ויצחק"
 ובבבבית קרבן וצאנא וכל נדריך אשר תרד
 ונדבותיך ותרומת ידך. ודריש רבי שמעון לקרא
 מטסיפיה לרישה. דאי הוה דריש ליה מרישה
 לסמיפיה לא מדריש ליה אי גזנא. ולקמיה
 מפרשנא ליה תרומת יד **אלו כבורים** —

ורבנן בריית נשמה חשובה חטה לא חשובה — תימיה: דבפרק "גיד הנשה" (חולין צו, א וצטב), אמרינן: שאני גיד דבריה הוא ולא בטיל, ואף על גב דלית ביה נשמה! ויש

לומר: דהכי קאמר, שאני גיד דבריה הוא, וכיון דאתיא מבריית נשמה שפיר הוא בריה. ולא נראה, דהא נבלה דקא אתי מבריית נשמה ואף על פי כן לא הוא בריה! אלא על כרחך

הטעם תלוי דכל שאובד שמו כשנתרן — הוי
בריה. וניחא מניבלה שאינו אובדת שמה,
שפענעמס אפן כשנתרנה אורין קוין נבילה ולכן
לא הוי בריה. אבל גיד אובד שמו עדי שנתרן.
אבל קצת קשה לי: מאי קאמרי דבא גישתא נשמה
חשובא ליה? לימא ולדבריו רביי שמעון אמרי:
לידון אפילו נמי אית ביה שמואל לא הוי בריה,
אלא לדידך דבריה אורי לא הוי אורי ודיקון
דליבא נשמה דבטלה.

י שמעון בן לקיש: מחלוקת בחטה, אבל בקמח - דברי תנא
 שמעון בן לקיש: במחלוקת בזה קד מחלוקת בזה. תנא, אמר
 מורים לי באוכל נמלה כל שהוא שהוא חי? אמרו לו:
 להן: אף חטה אחת כפריתיה; חטה - אין, קמח - לא! -
 אפילו קמח נמי, אלא לרדכו - אודו לי מיהת דחטה אחת
 שקמה - חשוכה, חטה - לא חשוכה. תנא פותיה דרבי ירמיה,
 למפות, לא אמרו פניה אלא לענין קרבן. משנה האוכל
 הם, קדשי חוץ לקלעים, קדשים קלים ומעשר שני חוץ
 בפסח הטהור - הרי זה לוקח ארבעים. אבל המותר בטהור
 ארבעים. הנוטל אם על הכנים, רבי יהודה אומר: לוקח ואינו
 משלם ואינו לוקח. זה הכלל: כל מצות לא תעשה שיש בה
 יתה. גמרא אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: זו דברי
 חכמים אומרים: בפורים התנה מעטבת בזה, קריאה אין
 גרי רבי שמעון סתימתה! - הא קא משמע לך, דרבי עקיבא
 מאי רבי שמעון? תנא: "תירומת ידך" - אלו בפורים. אמר
 למדנו? אם לאוכל חוץ לחומה - קל וחומר ממעשר הקל:
 חוץ לחומה לוקח - בפורים לא כל שכן? הא לא בא התנא
 שלא קרא עליהם, שהוא לוקח. "וגדבתיך" - זו תורה ושלמים.
 זה למדנו? אם לאוכל חוץ לחומה - קל וחומר ממעשר,
 לאוכל בתורה ובשלמים לפני יריקה, שהוא לוקח. "ובכרת" -
 חוץ לחומה? אם לאוכל חוץ לחומה - קל וחומר
 קל וחומר מתורה ושלמים! הא לא בא התנא אלא לאוכל
 יריקה, שהוא לוקח. "קךך וצאךך" - זו חטאת ואשם. אמר
 למדנו? אם לאוכל חוץ לחומה - קל וחומר ממעשר, אם
 תורה ושלמים, אם לאחר יריקה - קל וחומר מבכר! הא לא
 חטאת ואשם אפילו לאחר יריקה חוץ לקלעים, שהוא לוקח.
 רבי שמעון: מה בא זה למדנו? אם לאוכל חוץ לחומה -
 לפני יריקה - קל וחומר מתורה ושלמים, אם לאחר יריקה -
 חוץ לקלעים - קל וחומר מחטאת ואשם! הא לא בא התנא

אלה

[illegible]

כל שבקדש פסול בא הכתוב ליתן בו - ואם תאמר: אמאי לא משני משום הכי לא לקי - דהוי לאו שבבבלות, דבולל פסול דירצא וטמא ופסולין אחרים: ויש לומר: דלפירוש הקונטרס דלעיל נחא, דפירש דלוקא דקאמר אינו רוצה לומר כי אם איסור בעלמא, ומשום הכי פריך: הנה דמלקות לא הוי משום לאו שבבבלות, מכל מקום איסורא מידא איבא, ולילקי

דקאמר - לאו דוקא. אבל לפירוש רבינו יצחק

דלעיל קשה, דפירש דלוקא דקאמר 1
כדפירשתי, אם כן "ולילק" דקאמר דוקא 2
קאמר, ונאמתי הלא הוי לאו שבבבלות 3
כדפירשתי! ויש לומר: דאין הכי נמי היה יכול 4
לשנוי, אבל עדיפא מניה משני, דלא מיירי כלל 5
מזר שאכל חטאת לפני זריקה דפטור. וזה דאמר 6
לעיל רבי שמעון (ז"א) לא לאכול חטאת לפני 7
זריקה קל וחומר מתורה - איסור בעלמא ולא 8
מלקות. ואמר ליה ראוי לקריאה משקרא 9
עליהן - ודא דוקא מותר, ואי לא - אסורים. 10
אלמנה קריאה מעכבת, ופירוש: אלהנה לא קשיא 11
הא רבי יהודה הא רבנן דתניא רבי יהודה אומר 12
כו' - והמאריך רבי יהודה "והנחת" להנפות, ואם 13
כן אין כאן שום חסור לעכב בהנחה, ומסתברא 14
דלא מעכב, וקשה דהוי קריאה לאו שנה הכתוב 15
לעכב, ומעכב לרבי שמעון, ומנא ליה לרבי 16
יהודה דהנהא דלא שנה הכתוב לעכב דלא 17
מעכב? ומורי שיחיה תירץ דלא קשה, דהא גם 18
לרבי שמעון לא היה קריאה להנפות שנה, 19
משום דגלי קמל'א מילא תוכל לאכול בשערך" 20
כדלעיל. כך נראה למורי שיחיה. וזמנא 21
דפליג ארבי יהודה רבי אליעזר רבי יעקב הוא 22
דהניא וכו' - פירש דאפ' תנפת להנפות שנה, 23
ואם כן "והנחת" "והנחת" תרייתו להנחה 24
מעכבת, וקשה: דבפרק "ורש" פירש רש"י בין 25
"והנחת" בין "והנחת" מיירי בתנופה, ורמייה, 26
דהתם מוכח דכפי שני תנפות, ומוכח מן 27
"והנחת" "והנחתו" לכך פירש הרב רבינו אברהם 28
בר יצחק, דרבי אליעזר כן יעקב סבירא ליה הכי: 29
דחרי קריא מיירי בתנופה, ושתי תנפות היו, וזה 30
מיירי ליה בתנחה, דלחיה לא מעכבת, וזהא 31
ודקאמר: מאן דפליג עליה דרבי יהודה - הכי 32
קאמר: דמפיק ליה לתנופה מקרא אחרת. ורבנן 33
דאית להו תנחה תנופה, היינו תנא קמא בר 34
פלונית רבי יהודה דמסכת בכורים פרק 35
שלשי (משנה ו'), דתניא: ערדו בסל קולא, 36
והגדת היום" עד שהוא גומר כל הפרשה כולה, 37
ואית ליה דליכא תנופה כלל, ודחי קריא בתנחה 38
מעכבת, וקאמר רבי יוחנן: ערדו בסל קולא 39
ע"מ אורב אביי וגו', היגיע "לארמי" חתום הסל 40
מעל כתפו ואוחזו בשפתותיו, ובזמן מנחת ידיו 41
תחתיו ומניפו, וקורא כל הפרשה כולה וגומרה, 42
ובמילתא דרבי יהודה ר' ישלמא, דבשבתת 43
מפיק תנופה מ"והנחת" כשנכנס אחר כל 44
הקריאה, ואם כן מנליה דמתחלת הקריאה הוא 45
מניף: ותו, מנליה לרבי יהודה דבזמן היה מניף: 46
דבדקא "והנחתו" לא כתיב ביה כח, ובקרא קמא 47
דכתיב "ולקח הבהן חטאת" לא כתיב ביה תנופה 48
בכורים מאמיני חייבים עליהם - זר מיתה, 49
ובזמן מלקות חוץ לחומה, שמצותו בפנים בעודה, 50
יכול

דכתיב בנותר "לא יאכל כי קדש הוא", נתן טעם לדרב - כי קדש הוא שנפסל, וכמו כן כל הקדשים שנפסלו. הני מילי היבא דקודם פסולו היו - בנותר, אותה תאכלי - ודכתיב) "כל בהמה מפרסת פרסה וגו' אותה תאכלי" ולא בהמה טמאה שאין סימני הללו בה, אלמא לאו הבא מכלל עשה. קרינא ביה דיו לא יאכל - הדוא סימני

הדאי קרא. ויכל זר לא יאכל קדש" לאו 1
בקדשים משתעי אלא בהרומה, דכתיבא ברישא 2
דענינא "איש איש מורע אחרך" - דבר השוה 3
בדורע של אחרך. במורים - לפני ה' בני ניהוה 4
ניעה, לאחר חתן לאו בני קרייה ניעהו. דכתיב 5
בחר קרייה "ושמחת בכל הטוב", מעצרת ועד 6
חתן שהוא זמן משמחת לקטת פירות מביא 7
וקורא, זמן החתן ועד חתונה מביא ואינו קורא 8
(בכורים פרק א משנה ו'), הפירוש לפני החתן - 9
חלה עליהן חובת קרייה, ועבר עליהן החתן, 10
שאין ראויין עוד לקרייה - ירקבו. דרבי יוסי 11
לעולם ששים אחרת לקרייה לא מעכבת בבלי 12
אבל באלו שעבר זמנן ואינן ראויין עוד לקרייה 13
- מעכבת קרייה, דרבי יודא, דאמר כל הראוי 14
לבילה בו - במסכת מנחות (קמ"ג) תנן: "חרי" 15
עלי ששים ואחד שערך" - מאי ששים בבלי 16
אחד ואחד בבלי אחר, דעד ששים יכולין 17
ליבילל בבלי אחד, אבל ששים ואחד קים להו 18
לרבנן דאינן נבללין פיה. והוינן בה: וכל אינן 19
נבללין אלא הויי תנא קמא: לא אלא כלי 20
כשרו ומשני רבי יודא: כל הראוי לבילה אין 21
מילה מעכבת בו כו', פתני לה - למה דרבי 22
אליעזר אמר רבי אושעיא כדרב אסי אמר רבי 23
יוחנן, דרב אסי אמרה משמיה דרבי יוחנן, 24
הראויין לקרייה - מעצרת ועד חתן. משריאו 25
פני הבית - משכנסו לעזרה. והנהא לא 26
מעכבת כלל, הא דרבי יהודה - לרבי יהודה לא 27
מעכבת הנחה, דדרש "והנחת" ויחריא 28
לתנופה, ואין מקרא שנוי בהנחה לעכב, ולרבנן 29
דלא דרשי ליה להכי, מביעי להו לשנות 30
בהנחה לעכב, והנחתו זו תנופה - קרי ביה 31
"והנחת" לשון "ולא חטא אחרים" וגו' (שמות 32
יג), שהוא משתא אותו לארבע רוחות ומעלה 33
ומוריד. מאן תנא דפליג עליה - למימיה דהנחה 34
מעכבת, רבי אליעזר בן יעקב היא - דנפקא 35
ליה תנופה מקרא אחרינא, דכתיב "ויבא את 36
הדוחא ובקדשים משתעי", דכתיב "ויבא את 37
קרבנו לה" מנחת שלמים" וסמך ליה "ידיו 38
בתיאבד".

מא'מית

הנחה מעכבת ביה קרייה אין מביא אסי מביא: ויחנן: בפבורים 1
מאימתי מותרין לבדניהם? ואמר ליה: הנחה לקרייה - משקרא עליה, ושאין ראויין לקרייה 2
משריאו פני הבית, קשיא קרייה אקרייה, קשיא הנחה אהנחה! - קרייה אקרייה לא קשיא; 3
הא - רבי שמעון, הא - רבנן, הנחה אהנחה נמי לא קשיא, הא - רבי יהודה, והא - רבנן. 4
מאי רבי יהודה? דתניא, רבי יהודה אומר: "והנחתו" - זו תנופה. אתה אומר זו תנופה, 5
או אינו אלא הנחה ממש? קשהא אומר "והנחתו" - הרי הנחה אומר, הא מה אני מקיים 6
"והנחתו" - זו תנופה. ומאן תנא דפליג עליה דרבי יהודה? רבי אליעזר בן יעקב היא, 7
דתניא: "ולקח הבהן חטאת מידך" - לימוד על הפבורים שמוענין תנופה, דכרי רבי אליעזר 8
בן יעקב. מאי טעמא דרבי אליעזר בן יעקב? אתיא "ידך" "ידך" משלמים: כתיב הכא "ולקח 9
הבהן חטאת מידך", וכתיב "ידיו תחת ידי בעלים ומניף. אמר רבא בר אבא אמר רבי יצחק: בפבורים 10
להלן בעלים - אף כאן בעלים. הא כיצד? מניח ביה ידיו תחת ידי בעלים ומניף. אמר רבא בר אבא אמר רבי יצחק: בפבורים 11
מאימתי

לאחין. אמר רבי פינחס קומי ר' יוסי אין כבית שמאי אלא אפילו חלצו הצרות לא נפטרו אחיות. ותנינן רבי לעזר אמר משום בית שמאי אומרים יקיימו ובית הלל אומרים יוציאו. הוי תרין תנאין אינון על דבית שמאי. חד אמר חלצו צרות נפטרו אחיות. וחרנה אמר חלצו צרות לא נפטרו אחיות. תני אבא שאול אומר קול הווי בית הלל בדבר הזה. מה לגנאי. לשבח מליזי' מה איסור יש כאן. אשכח תני בשם רבי שמעון אם קדמו וכנסו יקיימו והן שבעלו שניהן כאחת. על דעתיה דאבא שאול מותר לבעול בתחילה. על דעתיה דרבי שמעון והוא שעבר ובעל. כנס הראשון ובעל אומר לשני שיבעול. לא בעל הראשון אסור לבעול בעילה שנייה שמא ימות אחד מהן ונמצא כבא על אחות יבמתו

[דף י"ז ע"ב]

תני מת השני הראשון מוציא את אשתו בגט ואת אחיו בחליצה אפילו מת השני לא רבי שמעון היא דרבי שמעון פטר את השנייה מן החליצה ומן הייבום. אמר רבי זעורה קיימתי' כל יבמה שנראית לצאת בחליצה אינה מותרת בלא חליצה היה לראשונה צרה חליץ לה. נפטרה צרתה ובא עליה ביאת איסור היא ולא נפטרה צרתה. חליץ לה ובא עליה מה נפשך אם בחליצה היא תתיר. אם בביאה היא תתיר. אמר ר' יודן קיימתי' כהדא הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת כמה דתימר תמן צרתה לא תינשא עד שתדע במה היא ניתרת אם בעובר אם בביאה. אף הכא צרתה לא תינשא עד שתדע במה היא ניתרת אם בחליצה אם בביאה. היה לשני' צרה כונס את הצרה ומקיים את אשתו ואסור בשני'.

[דף י"ח ע"א]

הדא היא מותר הוא אדם באחות צרת חלוצתו ויהא אסור בצרה משום צרת אחות חלוצתו. אמר רבי יודן אילו ביקש לבעול את הצרה עד שלא כנס שמא אינו מותר בה בתחילה הוא מותר בה ובסוף הוא אסור. אם אומר את כן נמצאתה עושה צרה לאחר מיתה ואין צרה לאחר מיתה. היו חמשה אחין שלשה מהן נשואין לשלש אחיות ומתו. רב אמר זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת והשלישית חולצת מאי זה מהן שירצה. שמואל אמר זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת והשלישית חולצת משניהן. רבי אומר חליצה קניין. שמואל אמר חליצה פטור. רבי זעירא אמר חליצה קניין. רבי הילא אמר חליצה פטור. מיליהון דרבנן אמרין חליצה פטור. שמעון בר בא בעא קומי ר' יוחנן מה בין חולץ מה בין מגרש. א"ל את סבור חליצה אינו קניין אינה אלא פטור. אין האחין חייבין עליה משום אשתו של חולץ. אבל חייבין עליה משום אשתו של מת. לוי אמר זיקה קניין וכל

אחת ואחת צריכה חליצה משניהן. מתניתא פליגא על שמואל החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותי והיא אסורה בקרוביו. שנייה היא הכא שכבר נראה לפטור בה. מתניתא פליגא על רב החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת חולצת ולא מתייבמת. הדא מסייעא למאן דאמר חליצה פטור ברם הכא כמאן דאמר חליצ' קניין. ויש אדם מתכוין לקנות שתי אחיות כאחת. פתר לה לאחר מיתה. אין לאחר מיתה ייבום פתר לה כרבי לעזר דרבי לעזר אמר אף על פי

[דף י"ח ע"ב]

שבטל הגורם האיסור במקומו. מתניתא פליגא על רב שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד מופנה מת אחד מבעלי אחיות ועשה בה המופנה מאמר ואחר כך מת אחיו השני. בית שמאי אומרים אשתו עמו והלזו תצא משום אחות אשה. בית הלל אומרים מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה. הדא מסייעא למאן דאמר חליצה פטור. ברם כמ"ד חליצה קניין. ויש אדם מתכוין לקנות שתי אחיות כאחת. פתר לה לאחר מיתה. ואין לאחר מיתה ייבום פתר לה כרבי לעזר דרבי לעזר אמר אף על פי שבטל הגורם האיסור במקומו. מתניתא פליגא על רב שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה משום רבי יודה בן בתירה אמרו לו המתן עד שיעשה מעשה. חלצו אחין או כנסי יבם או אשתו. מתה היבמה יכנסו. מת היבם מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה. הדא מסייעא למאן דאמר חליצה פטור. ברם כמאן דאמר חליצה קניין. יש אדם מתכוין לקנות שתי אחיות כאחת. פתר לה כרבי לעזר דרבי לעזר אמר אף על פי שבטל הגורם האיסור במקומו. מתניתא פליגא על רב כהן גדול שמת אחיו חולץ ולא מייבם. הדא מסייעא למאן דאמר חליצה פטור. ברם כמאן דאמר חליצה קניין אמר לו עבור על דברי תורה. התיב רבי חמא חברין דרבנן והא מתניתא פליגא על רב שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות או אשה ובתה או אשה ובתה או אשה ובת בנו הרי אלו חולצות ולא מתייבמות. שנייא היא איסור אשה ובתה בין בחיים בין לאחר מיתה. אילין תרין אחרייתא פליגי על רב ולית להון קיום:

[דף י"ט ע"א]

הלכה ב משנה היתה אחת מהן אסורה על האחד איסור ערוה אסור בה ומותר באחותה והשני אסור בשתייהן איסור מצוה או איסור קדושה חולצת ולא מתייבמות היתה אחת מהן אסורה על האחד איסור ערוה והשניה אסורה על זה איסור ערוה האסור לזה מותר לזה והאסור לזה מותר לזה וזו היא שאמרו אחותה שהיא יבמתה או חולצת או מתייבם:

גמרא אנס אשה וילדה בת והלכה ונישאת לאחיו ולה אחות מאם מאיש אחר נשואה לאחיו השני ומת בלא בנים הרי זה אסור בבתו ומותר באחותה הדא היא בתו אחותה שהיא יבמתה מתייבמת. היתה אחת מהן אסורה על זה כו'. אנס אשה וילדה בת ובא אחיו ואנסה וילדה בת ונשאו שתייהן לשני אחים מאב אבל לא מאם. זה אסור בבתו ומותר באחותה. וזה אסור בבתו ומותר באחותה הדא היא האסור לזה מותר לזה והאסור לזה מותר לזה:

הלכה ג משנה שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות או אשה ובתה או אשה ובת בתה או אשה ובת בנה הרי אילו חולצות ולא מתייבמות ורבי שמעון פוטר היתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה אסור בה ומותר באחותה איסור מצוה או איסור קדושה חולצות ולא מתייבמות ורבי שמעון פוטר:

גמרא עולא בר ישמעאל אמר כך פירשה רבי הושעיה אבי המשנה רבי שמעון פוטר את השנייה מן החליצה ומן הייבום. אמר רבי יוחנן חבורה היתה מקשה שלא עלת על דעת שיקנה אדם שתי אחיות כאחת. אמר רבי חנינא קומי רבי מנא ופליגא. ולמה רבי שמעון פוטר את השנייה מן החליצה ומן הייבום. אמר ליה שלא עלת על דעת שיקנה אדם שתי אחיות כאחת.

[דף י"ט ע"ב]

תמן אמרין דברי רבי שמעון הין זיקה נופלת למקום זיקה. רבי בא בשם רבי לעזר והוא שעבר ובעל. היך עבידא קידש אחד מן השוק את השנייה על דעתין דרבנן קידושין גמורין. על דעתיה דרבי לעזר קידושין תלוין לכשיבעל את הראשונה קידושין תופסין את השניי'. בא על השנייה. על דעתין דרבנן ביאת ערוה. על דעתיה דרבי לעזר אינה ביאת ערוה. מתה הראשונה על דעתין דרבנן מותר בשניי'. היה לראשונה צרה [חליץ לה נפטרה צרתה היה לשניי' צרה] כונס צרה ומקיים את אשתו ואסור בשניי'. הדא היא מותר הוא אדם באחות צרת חלוצתו. ויהא אסור בצרה משום צרת קרובת חלוצתו. אמר רבי יודן אילו ביקש לבעול את הצרה עד שלא כנס שמא אינו מותר בה בתחילה הוא מותר ובסוף הוא אסור. אם אומר את כן נמצאת עושה צרה לאחר מיתה. ואין צרה לאחר מיתה. מחלפא שיטתיה דרבי שמעון תמן הוא אמר מייבם לאי זו שירצה וחולץ לשנייה. והכא הוא אמר איבין. אמר רבי זעירא עד אנן תמן שמעית טעמא תמן זיקת שני יבמין אינה זיקה וזיקה נופלת למקום זיקה. ברם הכא זיקת יבם אחד ואין זיקה נופלת למקום <מאמר> זיקה. אמר רבי מתנייה מה איכפלין אחיות גבי נכריות. אין את בעי מקשייא קשית' על ההיא דרבי זעורא בשם רב ששת תניי תמן דברי ר' שמעון שתייהן אסורות.

[דף כ' ע"א]

מחלפא שיטתיה דרבי שמעון. תמן הוא אמר שתייהן אסורות. והכא את אמר שתייהן מותרות:

הלכה ד משנה שלשה אחין שנים מהן נשואים שתי אחיות ואחד מופנה ומת אחד מבעלי אחיות ועשה בה מופנה מאמר ואחר כך מת אחיו השני בית שמאי אומרים אשתו עמו והלז תצא משום אחות אשה ובית הלל אומרים מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה וזו היא שאמרו אוי לו על אשתו אוי לו על אשת אחיו:

גמרא ב"ש אומרים כר' לעזר בן ערך. דרבי לעזר בן ערך אמר המאמר קונה קניין גמור ביבמה. אין כרבי לעזר בן ערך גירש לבעלת מאמר לא תהיה צריכה חליצה. ואמר רבי הילא בשם ר' לעזר מודיי בית שמאי שאם גירש לבעלת מאמר שהיא צריכה ממנו חליצה. אלא כר"ש דרבי שמעון אמר המאמר או קונה או לא קונה. אין כר"ש מה נפשך קנה מאמר ואין אחריו כלום. לא קנה מאמר למה לי אשתו עמו והלז תצא משום אחות אשה. שמא מאמר דבית שמאי כזיקת רבי שמעון. על דעתין דרבנן דתמן כמה דרבנין דתמן אמרין המאמר קונה ומשייר כן רבי שמעון אומר קונה ומשיירת. ר"ש אומר אין זיקה נופלת למקום זיקה. כן בית שמאי אומרים הכא אין זיקה נופלת למקום מאמר. ר' יודן בעי קידש אשה מעכשיו לאחר שלשים יום ונפלה לו אחותה בתוך שלשים יום

[דף כ' ע"ב]

אפילו כן אשתו עמו והלז תצא משום אחות אשה. אמרי לא אמרו בית שמאי אלא על ידי זיקה ועל ידי מאמר. וההיא דאמר ר' אבהו בשם רבי יוחנן אפילו קידושין מאה תופשין בה ולא כבית שמאי:

הלכה ה משנה שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית מת אחד מבעלי אחיות וכנס נשוי נכרית את אשתו ומת שנייה יוציא משום אחות אשה וראשונה משום צרתה עשה בה מאמר ומת נכרית חולצת ולא מתייבמת:

גמרא בין רבנין בין רבי שמעון מודין בה. כרבנין צד שקנה מאמר כנגדה אסור בצרה. וצד שלא קנה בה מאמר כנגדו <אסור> מותר בצרה לפיכך חולצת ולא מתייבמת. כרבי שמעון קנה מאמר שתייהן <מותרות> אסורות. לא קנה מאמר הראשונה אסור' והשניה מותרת מספק חולצת ולא מתייבמת:

הלכה ו משנה שלשה אחים שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית ומת נשוי נכרית וכנס אחד מבעלי אחיות מהן את אשתו ומת ראשונה יוצאה משום אחות אשה והשנייה משום צרתה עשה בה מאמר ומת נכרית חולצת ולא מתייבמת:

גמרא בין רבנין בין רבי שמעון מודיי בה:

הלכה ז משנה שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית מת אחד מבעלי אחיות וכנס נשוי נכרית את אשתו ומתה אשתו של שני ואחר כך מת נשוי נכרית הרי זה אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה אחת:

גמרא אמר רבי אבינא הדא דאמר רבי יוסי בשם רבי יוחנן לא דומה איסור אחיות יבמות לאיסור אחיות שאינן יבמות:

הלכה ח משנה שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית גירש אחד מבעלי אחיות את אשתו ומת נשוי נכרית וכנסה המגרש ומת זו היא שאמרו וכולן אם מתו או שמיאנו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות צרותיהן מותרות:

[דף כ"א ע"א]

גמרא גירש. רבי חגי בשם רבי זעירא לא סוף דבר בשגירש ואחר כך כנס. אלא אפילו כנס ואח"כ גירש. הדא היא דתנינן שאם מתו או נתגרשו צרותיהן מותרות. אמר רבי יודן אף רבי לעזר מודה. אמר רבי יוסה ויאות אילו מי שהיה לו בנים ומתו ואח"כ מת הוא שמא אין אשתו זקוקה לייבום. תמן והוא שהיו לו בנים בשעת מיתתו והכא והוא שתהא צרה לאחר מיתה:

הלכה ט משנה וכולן שהיו להן קידושין או גירושין בספק הרי אלו חולצות ולא מתייבמות כצד ספק קידושין זרק לה קידושיה ספק קרוב לו ספק קרוב לה זו ספק קידושין כיצד ספק גירושין כתב בכתב ידו ואין עליו עדים יש עליו עדים ואין עליו זמן יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד זהו ספק גירושין:

גמרא לית כאן ספק גירושין ממש. כיצד ספק קידושין זרק לה קידושין. והכא זרק לה גיטה ספק קרוב לה ספק קרוב לו זהו ספק גירושין. ר' יוחנן בשם רבי חלפתא דמן הוה וכולן אם נישאת בו לא תצא שלא להוציא ליזה על בניה. בתו שנישאת לשוק בגמ' זה לא תצא כדי לזק צרתה לאביה.

צרתה שנישאת לשוק בגט זה תצא. בתו שנישאת לאחיו בגט זה תצא. צרתה שנישאת לאחיו בגט זה אפילו לאביה לא תצא. תני שלשה שמרות הללו גובה מבני חורין ואינו גובה מן המשועבדין. אמר ר' בא

[דף כ"א ע"ב]

הדא דתימר בשלא הוחזק השטר ביד המלוה אבל הוחזק השטר ביד המלוה גובה. רבי יוסה בעי אם שלא הוחזק השטר ביד המלוה אפילו מבני חורין לא יגבה. אלא כן אמן קיימין כשהוחזק השטר ביד המלוה. ולמה אינו גובה אמר ר' ביסנא מפני קינונייא. רבי אבון אמר מפני שהוא פסול. עד כדון בשלוח הוקן ושיעבד הוקן. לוח הוקן ושיעבד הבן אית לך מימר מפני קינונייא לא מפני שהוא פסול. והכא מפני שהוא פסול. אמר רבי אבון והא תני אף בגיטי נשים כן אית לך מימר מפני קינונייא. לא מפני שהוא פסול והכא מפני שהוא פסול:

הלכה י משנה שלשה אחין נשואין שלש נשים נכריות ומת אחד מהן ועשה בה שני מאמר ומת הרי אילו חולצות ולא מתייבמות שנאמר יבמה יבא עליה שעליה זיקת יבם אחד ולא שעליה זיקת שני יבמין רבי שמעון אומר מייבם לאיזו שירצה וחולץ לשנייה:

גמרא אילו שומרת יבם שנפלה לפני כמה יבמין שמא אינה מתייבמת. תני רבי חייה אשת אחד מתייבמת. לא אשת שני מתים. ניהא חולץ לבעלת מאמר על שם אשת מת אחד מתייבמת לא אשת שני מתים. שנייה למה אינה מתייבמת. אמר ר' לעזר דרבי מאיר היא דאמר רבי מאיר כל שאין את מייבמנו אין את מייבם צרתו. אמר רבי יוחנן אם אמרה רבי לעזר מני שמעה ואמרה. אמר רבי יוסי מתניתא אמרה כן בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו משהגדיל ונשא אשה אחרת אם לא ידע את הראשונה משהגדיל השנייה או חולצת או מתייבמת. הראשונה חולצת ולא מתייבמת. הכא את אומר חולצת. והכא את אומר מתייבמת. הא דאת אמר חולצת רבי מאיר ורבי שמעון. והן דאת אמר מתייבמת רבי שמעון ורבנן. ר' אבון ר' ביסנא בשם ר' אחא והוא שייבם ואחר כך חלץ. אבל אם חלץ בתחילה אסור שמא קנה מאמר ונפטרה בחליצת חבירת':

[דף כ"ב ע"א]

הלכה יא משנה שני אחין נשואין שתי אחיות ומת אחד מהן ואחר כך מתה אשתו של שני הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה אחת:

גמרא אמר רבי אבינא הדא היא דאמר רבי הילא ר' יסא בשם רבי יוחנן לא דומה איסור אחיות
יבמות לאיסור אחיות שאינן יבמות:

הלכה יב משנה שנים שקידשו שתי נשים ובשעת כניסתן לחופה החליפו את של זה בזה ואת של
זה לזה הרי אלו חייבין משום אשת איש ואם היו אחין חייבין אף משום ואשה אל אחותה ואם היו
נידות חייבין אף משום נידות וכולן מפרישין אותן שלשה חדשים שמא מעוברות הן ואם היו קמנות
שאינן ראויין לילד מחזירין אותן מיד אם היו כהנות נפסלו מן הכהונה:

גמרא אם בא על השנייה. חייב שתיים. משום אשת אה. ומשום אשה אל אחותה. תני רבי חייה
פעמים ארבע פעמים שמונה פעמים שתיים עשרה. פעמים שש עשרה. הרי אילו חייבין משום
אשת איש ההין תרתי ההין תרתי. אם היו אחין משום אשת אה ההין ארבע וההין ארבע. אם
היו אחיות משום אשה אל אחותה ההין שיתא וההין שיתא. אם היו נידות משם נידה ההין תמני
וההין תמני. הן קמנים והן גדולות פטורין וכולן הן גדולין והן קמנות חייבין שתיים שתיים משום
נידה. ואם השיאן אביהן משום שמונה. היו אחד גדול ואחד קטן הנבעלת מן הקטן חייבת משום
אשתו של גדול הנבעלת מן הגדול פטורה משום אשתו של קטן. רבי בא בשם רבי ירמיה אנוסה
אינה צריכה להמתין שלשה חדשים. והא תנן מפרישין אותן שלשה חדשים שמא מעוברות הן.
אם לא היו ראויות לילד מחזירין אותן מיד. שנייא היא הכא מפני תיקון הולד. אם היו כהנות
נפסלו מן הכהונה. אמר רבי יוסי זאת אומרת שהאונסין פוסלין בכהונה כאשת איש:

פרק ד

הלכה א משנה החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת וילדה בזמן שהוולד של קיימא הוא מותר
בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה בזמן שאין הוולד של קיימא הוא אסור
בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה:

[דף כ"ב ע"ב]

גמרא בשעבר הא בתחילה לא די מתניתא היבמה לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיהא לה שלשה
חדשים. ותחלוץ מיד מה נפשך אם בן קיימא הוא לא נגע בה חליצה. אם אינו בן קיימא הוא הרי
חליצתה בידה. רבי זעירה רבי חייה בשם רבי בון בשם רבי יוחנן שלא תהא צריכה כרוז לכהונה.
רבי בא רבי יעקב בר אידי בשם ר' הושעיה שלא תהא צריכה כרוז לכהונה. תני ר' הושעיה (דברים

כה) את שאומרינן לו ייבם אומרים לו חלוץ. ואת שאין אומרינן לו ייבם אין אומרים לו חלוץ. מה נפק מן ביניהון היתה כשירה ונתחללה כגון אלמנה לכהן גדול. וגרושה וחלוצה לכהן הדיוט. מאן דאמר שלא תהא צריכה כרוז לכהונה וזו הואיל ואינה צריכה כרוז לכהונה חולצת. מאן דאמר את שאומרים לו ייבם אומרים לו חלוץ <אינה חולצת>. חלץ בתוך שלשה חדשים מהו שתהא צריכה לאחר שלשה חדשים נישמעינה מן הדא קטנה שחלצה תחלוץ משתגדיל ואם לא חלצה חליצתה כשירה. רבי מנא אמר לה סתם. רבי יצחק בריה דרבי חייה מטי בה בשם רבי יוחנן דרבי מאיר היא. דרבי מאיר אמר אין חולצין ואין מייבמין את הקטנה שמא תמצא איילונית. כמה דאת אמר תמן אף על פי שחלצה חולצת. והכא נמי אף על פי שחלצה חולצת. רבי יודן בעי חלץ לה מעוברת והפילה. נישמעינה מן הדא הרי שמת והניח את אשתו מעוברת יכול תהא זקוקה ליבם תלמוד לומר (שם) ולא ימחה שמו מישראל את ששמו מחוי. >יצא זה שאין שמו מחוי יכול תהא מותרת להנשא> תלמוד לומר

[דף כ"ג ע"א]

לחקים לאחיו שם בישראל עד שתדע אם בן קיימא הוא אם אינו בן קיימא. יכול אף אשת סרים תהא צריכה לייבום תלמוד לומר ולא ימחה שמו מישראל את שאין שמו מחוי. יצא זה שאין שמו מחוי. יכול אומר צרתה מותרת להינשא. הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת כמה דאת אמר צרתה לא תינשא עד שתדע כמה היא מותרת אם בעיבור אם בביאה. אף בחלוצה כן. חליצה פטור וביאה פטור. כמה דתימר בביאה כך את מר בחליצה. שמואל אמר זכין בעוברין. רבי לעזר אמר אין זכין בעוברין. אמר ר' יוסי אף על גב דשמואל אמר זכין לעוברין מודי והוא שיצא ראשו ורובו בחיים. די מתניתא החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת כמה דאת אמר <תמן> כאן הוא למפרע לא נגעה בה חליצה והכא כן הוא למפרע והוא שיוכה. תמן תנינן האומר אם ילדה אשתי זכר יטול מנה. ילדה זכר נוטל מנה. אם נקבה מאתים. ילדה נקבה נוטלת מאתים. רבי לעזר אמר לא אמר אלא בנו הא אחר לא. רבי יוסה אמר אפי' אחר. על דעתיה דרבי לעזר ובלבד שכיב מרע הא בריא לא. בלבד מטלטלין הא קרקעות לא. מתניתא פליגא על ר' לעזר גר שמת וביזבזו ישראל את נכסיו ונודע שיש לו בן במדינת הים. או שהיתה עיברה הכל חייבין להחזיר.

[דף כ"ג ע"ב]

מה עבד לה ר' לעזר. שנייה היא הכא שהוא בנו. וסיפא פליגא על שמואל מן הדא דרבי יוסה החזירו הכל אח"כ מת הבן או שהפילה כל הקודם באחרונה זכה בראשונה לא זכה. אפילו

בראשונה >לא< יזכה. לא כן אמר רבי יוסה אף על דשמואל אמר זכין לעוברין מודי והוא שיצא ראשו ורובו מחיים. הרי אינו בן קיימא. אמר ר' יצחק בר אלעזר משום ייאוש. רבנן דקיסרין רבי חייה בר ווא בשם רבי אבא בר נתן חזר בה רבי נתן. מן מתניתא אם זכר מנה. אם נקבה מאתים. ונקבה גבה לא בעניין כאחד הוא. תני בר קפרא בן יומו זכין לו:

הלכה ב משנה הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת וילדה בזמן שהוולד של קיימא יוציא וחייבין בקרבן ואם אין הוולד של קיימא יקיים ספק בן תשעה לראשון ובן שבעה לאחרון יוציא והוולד כשר וחייבין באשם תלוי:

גמרא אמר רבי יוסי כל שאיפשר לך לעמוד על וודאו אין חייבין על ספיקו אשם תלוי. היך עבידא היו לפניו שני זיתים אחד של חלב ואחד של שומן ואכל אחד מהן וחכירו מונח בתיבה ואמר מאחר שאילו אמצא את המפתח יכול אני לעמוד על וודאו. מהו שיהו חייבין על ספיקו אשם תלוי. נישמענינה מן הדא הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת עד שלא יודע לו אם בן קיימא הוא אם אינו בן קיימא מביא. הדא אמר' שאינו מביא. רב אמר כל שאיפשר לו לעמוד על וודיו >אין< חייבין על ספיקו אשם תלוי. היך עבידא היו לפניו שני זיתים אחד של חלב ואחד של שומן ואכל אחד מהן ובא עורב ואכל את השני מאחר שאינו יכול לעמוד על וודיו אין חייבין על ספיקו אשם תלוי. אבל אם אכל עורב תחילה ואחר כך אכל הוא מאחר שהוא יכול לעמוד על וודיו חייבין על ספיקו אשם תלוי.

[דף כ"ד ע"א]

לא כן אמר רב והוא שיוכיח לפניו חלב ברור. אף על גב דרב אמר והוא שיוכיח לפניו חלב ברור. מידה הוא חבא שיכול לעמוד על וודאו. מתניתא פליגא על רב. כוי רבי לעזר אומר חייבין על חלבו אשם תלוי. מה עבד רב פתר לה חלוקין על דברי ר' לעזר. מתניתא פליגא על רב חתיכה של חולין וחתיכה של קודש אכל את אחת מהן ואין ידוע את אי זה מהן אכל מביא אשם תלוי. אכל את השנייה מביא אשם וודאי. אכל את הראשונה ובא אחר ואכל את השנייה זה מביא אשם תלוי. וזה מביא אשם תלוי. ניהא ראשון מבי' אשם תלוי. שני למה. אמר רבי יוסה תיפתר שהיתה חתיכה גדולה ואכל חצייה והניח חצייה. מתניתא פליגא על רב חתיכה של חולין וחתיכה של קודש אכל את אחת מהן ואין ידוע את אי זה מהן אכל מביא אשם תלוי. אכל את השנייה מביא אשם וודאי. אכל את הראשונה ובא אחר ואכל את השנייה זה מביא אשם תלוי. וזה מביא אשם תלוי. ניהא ראשון מבי' אשם תלוי. שני למה. אמר רבי יוסה תיפתר שהיתה חתיכה גדולה ואכל חצייה והניח

חצייתו. מתניתא פליגא על רב ספק בן תשעה לראשון בן שבעה לאחרון יוציא והולד כשר וחייבין
 אשם תלוי. הרי אפשר לך לעמוד על ודייו וחייבין על ספיקו אשם תלוי. אמר רבי יוסה קיימה רבי
 זעירא קומי רבי חייה רב ווא. ר' חזקיה רב חייה בר בא קיימ' ר' זעורה קמינן מאחר שהוא יכול
 להערות ולפרוש ולידע אם ממנו הוא אם מאחר הוא במשהו יכול לעמוד על ודייו מה אנן קיימין
 אם כשבא עליה לאחר מיתת בעלה מיד הוכר עוברת לאחר שני חדשים ניתני בן ט' לזה ולזה בן
 ז' לזה ולזה. אלא כן אנן קיימין כשבא עליה לאחר שני חדשים והוכר עוברת לאחר ג' חדשים.
 ניתני היבמה לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיהו לה חמשה חדשים. אלא כן אנן קיימין כשבא עליה
 לאחר שני חדשים והוכר עוברת לאחר ג' חדשים. ניתני היבמה לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיהו
 לה חמשה חדשים. אלא כן אנן קיימין כשבא עליה לאחר ארבעים יום והוכר עוברת לאחר חמשים
 יום. הרי יש כאן שלימין לראשון ומקוטעין לשני. שמע מינה שהאשה יולדת לחדשים <שלימים>
 מקוטעים. את שמע מינה שהן שתי יצירות. את שמע מינה שהאשה יולדת לחדשים מקוטעין.
 את שמע מינה

[דף כ"ד ע"ב]

שהאשה מעוברת וחוזרת ומתעברת. את שמע מינה שהאשה אינה מתעברת משני בני אדם
 כאחת. ופליגא על דרבנן דאגדתא דרבנן דאגדתא אומרים (שמואל א יז) ויצא איש הביניים
 ממערכות פלשתים. ממאה ערלות פלשתים שהערו בה מאת ערלות פלשתים. אמר רבי מתנניה
 ולא פליגין. עד שלא נסרה הזרע האשה מעוברת משני בני אדם כאחת. משנסרה הזרע אין האשה
 מעוברת משני בני אדם כאחת. מניין שתי יצירות. רבי זעירא בשם רבי הונא (בראשית יב) וייצר
 יצירה לשבעה ויצירה לתשעה. נוצר לו' ונולד לשמונה חי כל שכן לתשעה. נוצר לתשעה ונולד
 לשמונה. אינו חי. נוצר לתשעה ונולד <לשמונה> לשבעה איתא חמי אם לשמונה אינו חייה לא
 כ"ש לשבעה. בעון קומי ר' אבהו מניין לבן שבעה שהוא חייה אמר לון מדידכון אנא יהב לכון זוטא
 אבטא. זוטא אבטא. בא הספק ליטול את חלקו של אביו אמרין ליה הני אביך בא היבם ליטול חלקו
 של אחיו א"ל הני בריה. הא כיצד עושין שיפיות כיניהן ומחלקין נכסי המת. נמצאת אומר שיפיות
 לאחין הפסד לאחין. תחרות באחין שכר באחין. מת הזקן הרי יש באים בנים בוודאי ובין בן בספק.
 מת הספק הרי יש בן אחי אב בוודאי ואם בספק. מת אחד מן האחין הרי יש בן אח בודאי ובן אח
 בספק. מתה אמו של ספק הרי יש כאן בן בודאי ובעל בספק. מת הספק ואח"כ מתה אמו הרי יש
 בן אחי אם בוודאי ובעל בספק. מת הייבם ובא הספק ליטול חלקו של אביו אי הוה קדמיא מיסכן
 אמרין ליה הני אבוק. אי הוה עתיר אמרין ליה כולן אחין בני אחין בואו ונירש חלקו של אבינו וחלקו

של אחי אבינו תני הראשון ראוי להיות כהן גדול. והשני ממזר בספק. רבי ליעזר בן יעקב אומר אין ממזר בספק. מודי ר' ליעזר בן יעקב בספק כותים ובספק חללים כההיא דתנינן תמן עשרה יוחסין עלו מבבל על דעתיה דר' ליעזר בן יעקב שמונה.

המשך תוספתא מעמוד אחרון:

תוספתא

השלים

משום רבי מאיר: לפי שהיחיד נדון אחר רבו, והעולם נדון אחר רבו, לעולם יהא אדם רואה את עצמו חציו זכאי וחציו חייב, ואת העולם חציו זכאי וחציו חייב, עשה מצוה אחת, אשריו שהכריע את עצמו ואת העולם לכף זכות, עבר עברה אחת, אוי לו שהכריע את עצמו ואת העולם לכף חובה, ועל זאת נאמר: "וחטא אחד יאבד טובה הרבה", בחטא יחידי שחטא זה אבד ממנו ומן העולם טובות הרבה. רבי שמעון אומר: היה אדם צדיק כל ימיו, ובאחרונה מרד – אבד את הכל, שנאמר (יחזקאל לג, יב): "צדקת הצדיק לא תצילנו ביום פשעו". היה אדם רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה – המקום מקבלו, ואין מזכירין לו שוב רשעו, שנאמר (שם): "ורשעת הרשע לא יפשל בה ביום שובו מרשעו" וגו'. כל העוסק בשלשתן, במקרא במשנה ובגדר ארץ, על זה נאמר (קהלת ד, יב): "והחוט המשלש לא במהרה ינתק".

מסכת גיטין פֿרק שני

א. המביא גט ממדינת הים, ונתנו לה, ולא אמר לה: 'בפני נכתב ובפני נחתם' - הרי זה מקבלו הימנה, אפלו לאחר שלש שנים ויחזור ויתננו לה, ויאמר לה: 'בפני נכתב ובפני נחתם'.

ב. נאמנת אשה שתאמר: 'זהו גט שנתת לי'. נקרע - כשר, נתקרע - פסול, נקרע בו קרע של בית דין - פסול. רבי שמעון בן אלעזר אומר: מדבק את הקרעים ונותן לה, ואומר לה: 'בפני נכתב ובפני נחתם'.

ג. אחד אומר 'בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם' - פסול. שנים אומרים: 'בפני נכתב', ואחד אומר: 'בפני נחתם' - פסול. רבי יהודה מכשיר בזה.

ד. רבי שמעון אומר: אפלו כתבו היום וחתמו למחר - כשר. כתבו בעיר זו - לא יחתמו בעיר אחרת. ואם חתמו - כשר. כתבו בארץ וחתמו בחוץ לארץ - צריך שיאמר: 'בפני נכתב ובפני נחתם'. כתבו בחוץ לארץ וחתמו בארץ ישראל, אין צריך שיאמר: 'בפני נכתב ובפני נחתם'.

ה. כתבו בקליפי אגוזים, בקליפי רמונים, בדם הקרוש, ובחלב הקרוש, על עלי זית, על עלי דלעת, על עלי חרוב, על כל דבר שהוא של קימא - כשר. על עלי חזרין, על עלי כרשין, על עלי בצלים, על עלי ירקות וורדין, על כל דבר שאינו של קימא - פסול. זה הכלל: כתב דבר שהוא של קימא על גבי דבר שאינו של קימא, או בדבר שאינו של קימא על גבי דבר שהוא של קימא - פסול, עד שיכתב בדבר שהוא של קימא, ועל דבר שהוא של קימא.

ו. המקרע על העור כתבנית כתב - פסול. הרושם על העור כתבנית כתב - כשר. רבי יוסי הגלילי אומר: מה ספר מיוחד שאין בו רוח חיים, יצא דבר שיש בו רוח חיים. רבי יהודה בן בתירה אומר: מה ספר מיוחד

שהוא תלוש מן הקרקע, יצא דבר המקורב לקרקע. כתב על קרן הצבי, וחתכו, וחתמו, ונתנו לה - פסול, שנאמר (דברים כד): "וכתב ונתן" - 'מה נתינה בתלוש, אף כתיבה בתלוש'. כתב על קרן פרה, ונתן לה את הפרה, על היד של עבד, ונתן לה את העבד - זכתה בהן.

ז. אמר לה: 'הרי זה גיטיך, והשאר כתבתיך'. נתקבלה גטה ונתקבלה כתבתה. 'הרי זה גיטיך, על מנת שתחזיר לי את הניר' - הרי זו מגרשת. 'על מנת שהניר שלי', או שנתנו לה הניר עצמו או שכתבו על ידה - אינה מגרשת.

ח. הכל כשרין לקבל את גטה, חוץ מחרש שוטה וקטן, הכל נאמנים להביא לה את גטה, אפלו בנה, אפלו בתה, ואפילו חמש נשים שאין נאמנות לומר 'מת בעלה' - נאמנות להביא גטה. חמותה, ובת חמותה, וצרתה, ויבמתה, ובת בעלה. רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי עקיבא: אשה עצמה נאמנת להביא גטה, מקל וחמר, ומה צרתה שאין נאמנת לומר 'מת בעלה', נאמנת להביא גטה, היא שנאמנת לומר 'מת בעלה' אינו דין שנאמנת להביא גטה? דיו לבא מן הדין להיות כנדון! מה באלו צריכות שיאמרו: 'בפני נכתב ובפני נחתם', אף היא עצמה שהביאה, צריכה שתאמר: 'בפני נכתב ובפני נחתם'.

ט. גט אשה שכתבו שלא לשמה - פסול, שנאמר (דברים כד, א): "וכתב לה" - 'לשמה'. שחרור עבד שכתבו שלא לשמו - פסול, שנאמר (ויקרא יט, כ): "או חפשה לא נתן לה", ולהלן הוא אומר: "וכתב לה" - מה 'לה' האמור להלן לשמה, אף לה האמור כאן לשמה.

י. מגלת סוטה שכתבה שלא לשמה - פסולה, שנאמר (במדבר ה, ל): "ועשה לה הכהן את כל התורה הזאת" - 'שיהיו כל מעשיה לשמה'. כתב סופר לשמה, וחתמו עדים לשמה, אף על פי שכתבוהו

לְאַשְׁתִּי - אֵין יְכוּל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ, שְׁלֵא
הָאֵמִין לְכָל אָדָם אֵלֵא לֹו.

מִסְכַּת גִּיטִין פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. הַמְלִיחָה מַעוֹת אֶת הַכֹּהֵן וְאֶת הַלֵּוִי, וְאֶת
הָעֲנִי, וְמֵת - צָרִיךְ לִטּוֹל רְשׁוֹת מִן הַיּוֹרְשִׁין.
אִלּוּ הֵן הַיּוֹרְשִׁין, רַבִּי אוֹמֵר: כָּל שִׁירְשׁוֹ.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: הַמְלִיחָה מַעוֹת
אֶת הַכֹּהֵן, וְאֶת הַלֵּוִי, בַּפְּנֵי בֵּית דִּין, וְמֵתוֹ -
מִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶן בְּרִשׁוֹת אוֹתוֹ שֶׁבֶט. הַמְלִיחָה
מַעוֹת אֶת הָעֲנִי וְמֵת - מִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶם
בְּרִשׁוֹת כָּל עֲנִיִּים. רַבִּי אֲחָא אוֹמֵר: בְּרִשׁוֹת
עֲנִי עוֹלָם.

ב. הַמְלִיחָה מַעוֹת אֶת הָעֲנִי וְהָעֶשִׂיר - אֵין
מִפְּרִישִׁין, שְׁאִין מִפְּרִישִׁין עַל הָאֲבוֹד, זָכָה
עֲנִי בְּמָה שֶׁבִּידוֹ. הַמְלִיחָה מַעוֹת אֶת הַכֹּהֵן
וְאֶת הַלֵּוִי, וְאֶת הָעֲנִי לִהְיוֹת מִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶן
מִחֻלְקִין, מִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶן, בְּחֻזְקַת שֶׁהֵן קִימִין,
וּמִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶן כְּשֶׁעַר הַזֹּול, וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם
רַבִּית, וְאֵין שְׁבִיעִית מִשְׁמַטָּה, וְאִם בָּא
לְחֻזֹּר - אֵינוֹ חוֹזֵר. וְאִם נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעֵלִים -
אֵין מִפְּרִישִׁין עֲלֵיהֶן, לְפִי שְׁאִין מִפְּרִישִׁין
עַל הָאֲבוֹד.

ג. הָאוֹמֵר: 'הִילָךְ מִנָּה וְתֵן לְפִלוֹנִי בֶּן לִוִּי
מִחֻלְקִין, אִם רָצָה לְחֻזֹּר - לֹא יִחֻזֹּר. קָח מִנָּה
זוֹ מִדְּמֵי מַעֲשֶׂר שֵׁשׁ לָךְ בְּיָדִי, וְהִילָךְ דְּמִי
- חוֹשֵׁשִׁין לְתְרוּמַת מַעֲשֶׂר שָׁבוּ, כּוֹר מַעֲשֶׂר
יֵשׁ לָךְ בְּיָדִי - חוֹשֵׁשִׁין לְתְרוּמַת מַעֲשֶׂר
שָׁבוּ, וְהִילָךְ וְנִתְּנוּ לְאַחֵר - אֵין לוֹ עָלָיו אֵלֵא
תְרַעֲמַת.

ד. הַמְנִיחַ פְּרוֹת לִהְיוֹת מִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶן
תְּרוּמוֹת וּמַעֲשֻׂרוֹת. מַעוֹת לִהְיוֹת מִפְּרִישׁ
עֲלֵיהֶן מַעֲשֶׂר שְׁנִי - מִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶן בְּחֻזְקַת
שֶׁהֵן קִימִים, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שְׁמָא הִרְקִיבָה
הַתְּבוּאָה, וְשְׁמָא הִחְמִיץ הַיֵּין, וְשְׁמָא
הִחְלִידוּ הַמַּעוֹת. הִלָּךְ וּמִצָּאן שֶׁהִרְקִיבוּ,

וְחִתְמוּהוּ וְנִתְּנוּ לָהּ - פָּסוּל, עַד שִׁיאֲמַר
לְסוֹפֵר 'כְּתוּב', וְלַעֲדִים 'חִתּוּמוֹ'. וְלֹא עוֹד,
אֵלֵא אֶפְלוּ כְּתַב בְּכְתָב יָדוֹ לְסוֹפֵר 'כְּתוּב'
וְלַעֲדִים 'חִתּוּמוֹ', אָף עַל פִּי שְׁכִתְבוּהוּ
וְחִתְמוּהוּ וְנִתְּנוּ לָהּ - פָּסוּל, עַד שִׁישְׁמַעוּ
אֶת קוּלוֹ, שִׁיאֲמַר הוּא לְסוֹפֵר: 'כְּתוּב'
וְלַעֲדִים 'חִתּוּמוֹ'.

יא. לָוֶה מִמֶּנּוּ אֵלָף דִּינָר בְּשֹׁטֵר, וּפָרַע לוֹ,
וּמִבְקָשׁ לָלוּת מִמֶּנּוּ שְׁנֵיָה - הָרִי זֶה לֹא
יִחְזִיר לוֹ שֹׁטֵר הָרֵאשׁוֹן, מִפְּנֵי שְׁמַרְעַ כַּח
הַלְקוּחוֹת. מִשְׁכֵּן לוֹ בֵּית, מִשְׁכֵּן לוֹ שָׂדֶה,
וּפָרַע לוֹ, וּמִבְקָשׁ לָלוּת מִמֶּנּוּ שְׁנֵיָה - הָרִי
זֶה לֹא יִחְזִיר לוֹ שֹׁטֵר הָרֵאשׁוֹן, מִפְּנֵי שְׁמַרְעַ
כַּח הַבָּאִין אַחֲרָיו. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה
בְּבֶן קֶדְרָה שֶׁהָיָה כּוֹתֵב טְפוּסֵי גִטִּין בְּעֶרֶב,
וּבָא מַעֲשֶׂה לְפָנָי חֲכָמִים וּפָסְלוּ אֶת כָּלָן.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְכַשֵּׁיר בְּכָלָן, חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים,
שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כד, א): "וְכָתַב לָהּ" - 'לְשִׁמָּה'.

יב. גִּט שֶׁאֲבַד מִמֶּנּוּ, וּמִצָּאוֹ לְאַחֵר זָמָן, אָף
עַל פִּי שֶׁמִּכִּיר אֶת סִימְנוֹ - פָּסוּל, לְפִי שְׁאִין
סִימֵן לְגִטִּין. אֵיזֶהוּ לְאַחֵר זָמָן? כְּדִי שִׁילָךְ
אַחֵר לְאוֹתוֹ מְקוֹם, אֲבָל נִתְּנוּ בְּשָׂדֶה וּבְתֵבָה
וּבְמִגְדָּל, וְנִעַל בְּפָנָיו, אֲבָד, אָף עַל פִּי
שֶׁמִּצָּאוֹ לְאַחֵר זָמָן - כָּשֵׁר.

יג. וְעוֹד שְׁלִשָּׁה הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן: אֶת
שְׁגִירָתוֹ חִיָּה, וְאֶת שֶׁשְׁטָפוֹ נֶהָר, וְאֶת שְׁנָפֶל
עָלָיו מִפֶּלֶת - נוֹתְנִין עֲלֵיהֶן חוּמְרֵי חַיִּים
וְחוּמְרֵי מֵתִים. בֵּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל וּבֵת
יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן - לֹא תֹאכַל בְּתְרוּמָה. עֶבֶד
כֹּהֵן שֶׁבָּרַח, וְאַשְׁתּוֹ כֹּהֵן שֶׁמְרָדָה - הָרִי אֵלֹו
אוֹכְלִין בְּתְרוּמָה. לֹא יֵצֵא הָרוֹצֵחַ חוּץ
לְגִבּוֹל עִיר מִקְלָטוֹ, בְּחֻזְקַת שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל
קִיָּם.

יד. הוֹלֵךְ גִּט לְאַשְׁתִּי, עַל מְנַת שְׁתַּתֵּן לְאַבָּא
וּלְאַחֵי מֵאֲתִים זֹזוֹ - אֵין יְכוּל לַעֲשׂוֹת
שְׁלִיחַ, עַל מְנַת שְׁתַּתֵּן לָךְ מֵאֲתִים זֹזוֹ - אֵין
יְכוּל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ, שְׁלֵא הָאֵמִין לְכָל אָדָם
אֵלֵא לֹו. אָמַר לוֹ: הוֹלֵךְ גִּט זֶה לְאַשְׁתִּי,
יְכוּל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ. אֶת הוֹלֵךְ גִּט זֶה

1 שֶׁהַבְּעַל מוֹקִפִּיד שְׁדוּקָא הוּא בְּעִצְמוֹ וּמוֹסֵר לָהּ
אֶת הַגִּט וְלֹא אַחֵר.

וְשֶׁחֲמִיץ, וְשֶׁחֲלִידוֹ - הָרִי זֶה חוֹשֵׁשׁ לְתַבּוּאָה, כְּדִי שֶׁתִּרְקַב, וְלִיָּין כְּדִי שֶׁיִּחְמִץ, וְלַמַּעוֹת כְּדִי שֶׁיִּחְלִיד. אָבְדוּ - הָרִי זֶה חוֹשֵׁשׁ מֵעַת לָעַת; דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּשִׁלְשָׁה פְּרָקִים בּוֹדֵקִין אֶת הַיָּין.

ה. קִדְּם אֶצֶל אֲשֶׁתּוֹ, אוֹ שֶׁשָּׁלַח אֶצְלָה שְׁלִיחַ, וְאָמַר לָהּ: 'גִּט שֶׁשָּׁלַחְתִּי לָךְ אִי אֶפְשִׁי שֶׁתַּעֲשִׂי בּוֹ, הָרִי זֶה בָּטֹל הוּא' - דְּבָרָיו קִיָּמִים. 'פְּסוּל הוּא', 'אֵינוֹ גִּט' - לֹא אָמַר כָּלוּם. בְּרֹאשׁוֹנָה הָיָה עוֹשֶׂה בֵּית דִּין בְּמָקוֹם אַחֵר, וּמִבְטָלוֹ, אִם בְּטָלוֹ - מִבְטָל; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין יָכוֹל לְבַטְלוֹ, וְלֹא הוֹסִיף עַל תְּנָאִי, שְׁאֵם כֶּן, מִה כַּח בֵּית דִּין יָפָה?

ו. אָמַר לְשָׁנִים: תָּנוּ גִּט זֶה לְאִשְׁתִּי, יָכוֹל לְבַטֵּל זֶה שְׁלֹא בַּפְּנֵי זֶה; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵינוֹ יָכוֹל לְבַטֵּל אֶלָּא זֶה בַּפְּנֵי זֶה. אִם אָמַר לְזֶה בַּפְּנֵי עַצְמוֹ וְלְזֶה בַּפְּנֵי עַצְמוֹ - יָכוֹל לְבַטְלוֹ, אֶפְלוּ זֶה שְׁלֹא בַּפְּנֵי זֶה.

ז. עֶבֶד שֶׁנִּשְׁבָּה וּפְדָאוּהוּ לְשֵׁם עֶבֶד - יִשְׁתַּעֲבֹד, וְרַבּוֹ נֹתֵן דָּמָיו. לְשֵׁם בֶּן חוֹרִין - לֹא יִשְׁתַּעֲבֹד, וְאֵין רַבּוֹ נֹתֵן דָּמָיו. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ יִשְׁתַּעֲבֹד, וְרַבּוֹ נֹתֵן דָּמָיו. אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: כְּשֵׁם שֶׁמִּצְוִין יִשְׂרָאֵל לַפְּדוֹת בְּנֵי חוֹרִין, כֶּךָ מִצְוִים לַפְּדוֹת אֶת הָעֶבְדִּים.

ח. אֵיזֶהוּ נָדָר שֶׁצָּרִיךְ חֻקִּירַת חֹכֶם? אָמַר: 'קוֹנֵם אִם אֲשֵׁתִי נִהְיִית לִי, שֶׁגִּנְבָה אֶת פִּסִּי, שֶׁהִכְתָּה אֶת בְּנִי'. וְנוֹדַע שְׁלֹא הִכְתּוּ, וְשְׁלֹא גִנְבָה; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִף בְּזֶה לֹא יִחְזִיר מִפְּנֵי תַקּוֹן הָעוֹלָם. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזֶמֶן שֶׁנָּדָר וְאַחֵר כֶּךָ גֵּרַשׁ, אֲבָל גֵּרַשׁ וְאַחֵר כֶּךָ נָדָר - מֵתָר. נָדָר לְגֵרַשׁ וְנִמְלָךְ - מֵתָר. נָדָר בְּנִזִּיר וּבִקְרָבָן וּבִשְׁבוּעָה - מֵתָר.

ט. מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ הַמוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתּוֹ מִשּׁוֹם שֵׁם רַע לֹא יִחְזִיר עוֹלָמִית? שֶׁהַמוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתּוֹ מִשּׁוֹם שֵׁם רַע, וְנִשְׁאֵת לְאַחֵר וְיִלְדָה, וְאַחֵר כֶּךָ נִמְצָאוּ דְּבָרִים בְּדָאִים, אָמַר: 'אֵלוֹ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁהַדְּבָרִים בְּדָאִין, אֶפְלוּ נָתַנּוּ לִי מָאָה מָנָה לֹא הָיִיתִי מְגֵרָשָׁה' - נִמְצָא גִּט בְּטֹל וְהוֹלֵךְ מִמֶּזֶר. וּמִפְּנֵי מָה אָמְרוּ 'הַמוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתּוֹ מִשּׁוֹם נָדָר - לֹא יִחְזִיר'? מִפְּנֵי שֶׁמוֹצִיא בְּנָדָר, וְנִשְׁאֵת לְאַחֵר וְיִלְדָה, וְאַחֵר כֶּךָ נִמְצָא נָדָר בְּטֹל, וְאָמַר: 'אֵלוֹ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁהַנָּדָר בְּטֹל, אֶפְלוּ נָתַנּוּ לִי מָאָה מָנָה - לֹא הָיִיתִי מְגֵרָשָׁה', נִמְצָא גִּט פְּסוּל וְהוֹלֵךְ מִמֶּזֶר.

י. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ הַמוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתּוֹ מִשּׁוֹם שֵׁם רַע לֹא יִחְזִיר? שְׁלֹא יִהְיוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל פְּרוּצוֹת בַּעֲרִיּוֹת! אוֹמְרִין לָהּ: 'הֲוִי יוֹדַעַת, שֶׁהַמוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתּוֹ מִשּׁוֹם שֵׁם רַע - אֵין יָכוֹלָה הִיא שֶׁתִּחְזֹר'. מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ הַמוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתּוֹ מִשּׁוֹם נָדָר לֹא יִחְזִיר? שְׁלֹא יִהְיוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל פְּרוּצוֹת בְּנָדָרִים! אוֹמְרִים לָהּ: 'הֲוִי יוֹדַעַת, שֶׁהַמוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתּוֹ מִשּׁוֹם נָדָר - אֵין יָכוֹלָה הִיא שֶׁתִּחְזֹר'.

יא. הַמוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתּוֹ מִשּׁוֹם אֵילוֹנִית, וְנִשְׁאֵת לְאַחֵר, וְהִיוּ לָהּ בָּנִים, וְהִיא תּוֹבַעַת כְּתֻבָּתָהּ מִן הָרֹאשׁוֹן. מִשּׁוֹם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן כְּתִירָה אָמְרוּ, אוֹמְרִים לָהּ: 'יָפָה שְׁתִּיקוּתֶיךָ מִדְּבוּרֶיךָ'. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: מִשּׁוֹם אֵילוֹנִית נֹתְנִים לָהּ כְּתֻבָּתָהּ, בְּחֻזְקָה שֶׁהִיא כְּשֶׁרָה.

יב. אֵין מְכַלְעִין דְּגָרִי זֶהָב בְּמִלְחָמָה מִפְּנֵי סַכְּנוֹת נַפְשׁוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין מְכַרִּיחִין אֶת הַשְּׁבוּיִין מִפְּנֵי תַקְנַת הַשְּׁבוּיִים. בְּרֹאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: הַמְּטָמֵא וּמְנַסֵּף. חֲזָרוּ וְאָמְרוּ: אִף הַמְּדַמֵּעַ. חֲזָרוּ לוֹמַר: אִף הַמְּנַסֵּף, בְּשׁוּגָג - פְּטוּר, בְּמַזִּיד - חַיִּב, מִפְּנֵי תַקּוֹן הָעוֹלָם.

יג. כִּהְנִים שֶׁפָּגְלוּ בַּמִּקְדָּשׁ, שׁוּגְגִין - פְּטוּרִין. מְזִידִין - חַיִּבִּין, מִפְּנֵי תַקּוֹן הָעוֹלָם.

סקריקין, ואנפֿרות עֶצְמָה - מִמֶּתֶנֶת
לְבַעֲלִים כָּל שָׁנִים עֶשֶׂר חֹדֶשׁ.

יז. רבי שמעון בן אלעזר אומר: לקח מן
הָאִשָּׁה בְּכַתְּבָתָהּ, וְחֹזֵר וְלָקַח מִן הָאִישׁ -
מִקְחוֹ קֵיָם, מִן הָאִישׁ וְחֹזֵר וְלָקַח מִן הָאִשָּׁה
- מִקְחוֹ בָטָל. אִם עָשְׂתָה לוֹ אִשָּׁה אַחֲרִית
בְּכַתְּבָתָהּ - מִקְחָהּ קֵיָם. הַפְּעוּטוֹת - מִקְחָן
מִקָּח וּמִמִּכְרָן מִמִּכְרָ בַּמִּטְלָטְלִין, אֲבָל לֹא
בִּקְרָקְעוֹת. רבי שמעון בן גמליאל אומר:
לֹא אָמְרוּ פְּעוּטוֹת אֶלָּא בַּהוּהָ. עֲנִי שְׁנוּטֵל
בִּידוֹ וּמְשַׁלֵּךְ אַחַת אַחַת, מֵה שֶׁתַּחֲתוֹ גָּזַל
גָּמֹר.

יח. עיר שיש בה ישראל ועובדי כוכבים -
הַפְּרָנְסִין גּוֹבִין מִיִּשְׂרָאֵל וּמִעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים,
מִפְּנֵי דְרָכֵי שְׁלוֹם, וּמִפְּרָנְסִין עֲנִי עוֹבְדֵי
כּוֹכָבִים עִם עֲנִי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי דְרָכֵי שְׁלוֹם.
מִסְפִּידִין וְקוֹבְרִין מִתִּי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים עִם
מִתִּי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי דְרָכֵי שְׁלוֹם. וּמִבְּקָרִין
חֹלִי כּוֹתִים עִם חֹלֵי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי דְרָכֵי
שְׁלוֹם. וּמִנְחָמִין אֲבֵלֵי כּוֹתִים עִם אֲבֵלֵי
יִשְׂרָאֵל.

מִסְכֵּת גִּטִּין פֶּרֶק רְבִיעִי

א. הָאִשָּׁה שְׁאָמְרָה: 'הֵתִקְבֵּל לִי גִיטִי',
וְאִשְׁתָּף אָמְרָה: 'הֵתִקְבֵּל לִי גִיטִי', 'הִילָף',
'הוֹלִיף לָהּ', 'הֵתִקְבֵּל לָהּ וְזָכִי לָהּ', אִם רָצָה
לְחַזֵּר - לֹא יִחְזֹר. 'הֵבֵא לִי גִיטִי', וְאִשְׁתָּף
אָמְרָה 'הֵבֵא לִי גִיטִי', 'הִילָף', 'הוֹלִיף לָהּ'

הַשָּׂדֶה, וַיֵּשׁ עֲדִים לְעִבּוֹם שֵׁישׁ לוֹ חוֹב עַל
יִשְׂרָאֵל זֶה, אִזְּהִי יִשְׂרָאֵל עֲצָמוֹ הוֹדָה בָּזֶה.

4 אֲנַפְרוֹת - עִבּוֹם שֶׁאֵין הַיִּשְׂרָאֵל מְסוּר לְהַרְגוֹ,
אִךְ נָטַל מִמֶּנּוּ הָעִבּוֹם אֶת שְׂדֵהוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל
בְּטַעֲנָה שֵׁישׁ לוֹ חוֹב עַל יִשְׂרָאֵל בַּעַל הַשָּׂדֶה,
וְאֵין לוֹ לְעִבּוֹם עֲדִים שֵׁישׁ לוֹ חוֹב עַל יִשְׂרָאֵל
זֶה, וְגַם הַיִּשְׂרָאֵל אֵינוֹ מוֹדָה שֵׁישׁ לְעִבּוֹם חוֹב
עָלָיו.

שְׁלִיחַ בֵּית דִּין שֶׁהִכָּה בְּרִשּׁוֹת בֵּית דִּין,
וְהִזִּיק בְּשׁוּגָג - פְּטוּר, בְּמִזִּיד - חַיֵּב, מִפְּנֵי
תִּקּוֹן הָעוֹלָם. רּוֹפֵא אֶמֶן שֶׁרָפָא בְּרִשּׁוֹת בֵּית
דִּין וְהִזִּיק, בְּשׁוּגָג - פְּטוּר, בְּמִזִּיד - חַיֵּב,
מִפְּנֵי תִּקּוֹן הָעוֹלָם. הַמַּחֲתִּף אֶת הָעֶבֶר בְּמַעֲי
אִשָּׁה בְּרִשּׁוֹת בֵּית דִּין, וְהִזִּיק, בְּשׁוּגָג -
פְּטוּר. בְּמִזִּיד - חַיֵּב, מִפְּנֵי תִּקּוֹן הָעוֹלָם.

יד. אֶרֶץ יְהוּדָה אֵין בָּהּ מִשּׁוּם סְקָרִיקִין,²
מִפְּנֵי יֵשׁוּב הַמְּדִינָה. בְּמָה דְּבָרִים אָמּוּרִים?
בְּהַרְוִיגִין שְׁנֵהֲרָגוּ לְפָנֵי הַמֶּלֶךְמָה, וּבִשְׁעַת
מִלְחָמָה אֲבָל הַרְוִיגִין שְׁנֵהֲרָגוּ מִן הַמֶּלֶךְמָה
וְאֵילָף - יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם סְקָרִיקִין, גָּלִיל -
לְעוֹלָם יֵשׁ בָּהּ מִשּׁוּם סְקָרִיקִין.

טו. הַלּוֹקַח מִן הַסְּקָרִיקִין, וְחֹזֵר וְלָקַח
מִבְּעַל הַבֵּית - מִקְחוֹ קֵיָם, מִבְּעַל הַבֵּית,
וְחֹזֵר וְלָקַח מִסְּקָרִיקִין - מִקְחוֹ בָטָל, וְאִם
עָשְׂהָ לוֹ בְּעַל הַבֵּית אַחֲרִית - מִקְחוֹ קֵיָם.
זוֹ מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה, בֵּית דִּין שֶׁאַחֲרִיהֶן
אָמְרוּ: הַלּוֹקַח מִן הַסְּקָרִיקִין - נּוֹתֵן
לְבַעֲלִים רְבִיעַ. רְבִיעַ בִּקְרָקְעוֹת, רְבִיעַ
בְּמַעוֹת, וְיֵד בְּעָלִים עַל הָעֲלִיוֹנָה, רְצוֹ
בִּקְרָקַע - נּוֹטְלִין, רְצוֹ בְּמַעוֹת - נּוֹטְלִין.
אֵימָתִי? בְּזִמָּן שֶׁאֵין בִּידָן לָקַח, אֲבָל אִם יֵשׁ
בִּידָם לָקַח - הֵן קוֹדֵמִין לְכָל אָדָם. רְבִי
הוֹשִׁיב בֵּית דִּין, וְנִמְנֹו, שֶׁאִם שֶׁהִתָּה בְּפָנֵי
סְקָרִיקִין שָׁנִים עֶשֶׂר חֹדֶשׁ - כָּל הַקֵּדָם יָקַח.
אֲבָל נּוֹתֵן לְבַעֲלִים רְבִיעַ, רְבִיעַ בִּקְרָקַע,
רְבִיעַ בְּמַעוֹת - יֵד בְּעָלִים עַל הָעֲלִיוֹנָה, אִם
יֵשׁ בִּידָן לָקַח - הֵן קוֹדֵמִין לְכָל אָדָם.

טז. הָאָרִיסִין, וְהַחֲבוּרוֹת, וְהָאִפּוֹטְרוֹפְסִין -
אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם סְקָרִיקִין. הֵבֵא מִחֲמַת
חוֹב³, וּמִחֲמַת אֲנַפְרוֹת⁴ - אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם

² גִּבְרָא אֵלִים וְאִנָּם, שְׁלּוֹקַח שְׂדוֹת מִיַּד בְּעֲלֵיהֶם
בְּגִזְלָה וּבִלְאֵ דְמִים.

³ עִבּוֹם בַּעַל זְרוּעַ שֶׁאִנָּם נִכְסֵי יִשְׂרָאֵל וְיִרְד
לְתוֹךְ שְׂדֵהוּ מִחֲמַת שְׁהִיָּה לוֹ חוֹב עַל בַּעַל

יִכְתְּבוּ וַיִּתְּנוּ לָהּ. וְאִם אֵינָם יוֹדְעִים – יִלְמְדוּ. מִפִּירִין אֶת הָאִישׁ וְאִין מִפִּירִין אֶת הָאִשָּׁה – כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין. מִפִּירִין אֶת הָאִשָּׁה וְאִין מִפִּירִין אֶת הָאִישׁ – כּוֹתְבִין וְאִין נּוֹתְנִין. אָמַר: 'כְּתָבוּ', וְלֹא אָמַר 'תָּנוּ', אֲףֹ עַל פִּי שְׁמִפִּירִין אֶת שְׁנֵיהֶם – כּוֹתְבִין וְאִין נּוֹתְנִין. הִיָּה צוֹרֵחַ וְצוֹרֵחַ מֵרֹאשׁ הָהָר: 'כָּל הַשּׁוֹמֵעַ קוֹלִי יִכְתֹּב גִּט לְאִשְׁתִּי' – הָרִי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וַיִּתְּנוּ.

ו. בְּרִיא שְׁאָמַר: 'כְּתָבוּ גִט לְאִשְׁתִּי', וְעָלָה לְרֹאשׁ הַגִּיט וְנָפַל – כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין לָהּ, כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נִשְׁמָה. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמַר: אִם מַעֲצָמוּ נָפַל – הָרִי זֶה גִּט. אִם לְאַחֵר זְמַן נָפַל – כּוֹתְבִין וְאִין נּוֹתְנִין, שְׁאֵנִי אוֹמַר: 'שְׁמָא הָרוּחַ דְּחִפְתּוּ'.

ז. אָמַר לְשָׁנִים: 'תָּנוּ גִט לְאִשְׁתִּי עַל מִנָּת שְׁתַּמְתִּין לִי שְׁתֵּי שָׁנִים', וְחִזּוּר וְאָמַר לְשָׁנִים: 'תָּנוּ גִט לְאִשְׁתִּי עַל מִנָּת שְׁתַּתֵּן לִי מֵאֵתִים זָז', לֹא בִטְלוּ דְבָרֵינוּ הָאֲחֵרוֹנִים אֶת הָרֵאשׁוֹנִים, אֲלֹא הָרֵשׁוֹת בִּידָה. רָצְתָה תַּמְתִּין, רָצְתָה תַּתֵּן, אָמַר לְשָׁנִים: 'תָּנוּ גִט לְאִשְׁתִּי עַל מִנָּת שְׁתַּמְתִּין לִי שְׁתֵּי שָׁנִים', וְחִזּוּר וְאָמַר לְשָׁנִים: 'תָּנוּ גִט לְאִשְׁתִּי עַל מִנָּת שְׁתַּמְתִּין לִי שְׁלֹשׁ שָׁנִים', בִּטְלוּ דְבָרֵינוּ הָאֲחֵרוֹנִים אֶת הָרֵאשׁוֹנִים, וְאִין אֶחָד מִן הָרֵאשׁוֹנִים וְאֶחָד מִן הָאֲחֵרוֹנִים מַצְטַרְפִּין לַתָּת לָהּ אֶת גִּטָּה.

ח. 'הָרִי זֶה גִּטָּךְ' עַל מִנָּת שְׁתַּבְּעַל לְפָלוּנִי – הָרִי זֶה גִּט, וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ שְׁמָא תִּלְךְ וְתַבְּעַל. 'עַל מִנָּת שְׁתַּבְּעַל וְתִנְשָׂא לְאִבָּא וּלְאִחִי' – הָרִי זֶה לֹא תִנְשָׂא, וְלֹא תִצָּא. 'עַל מִנָּת שְׁתַּבְּעַלִּי לְפָלוּנִי', אִם נִכְעָלָה – הָרִי זֶה גִּט, וְאִם לֹא אִינוּ גִט.

ט. 'הָרִי זֶה גִּטָּךְ עַל מִנָּת שְׁתַּאֲכַלִּי בְּשֶׁר חֲזִיר', וְאִם הִיָּתָה זָרָה: 'עַל מִנָּת שְׁתַּאֲכַלִּי תְרוּמָה', וְאִם הִיָּתָה נְזִירָה: 'עַל מִנָּת שְׁתַּשְׁתִּי יַיִן', אִם אֲכָלָה וְשְׁתַּתָּה – הָרִי זֶה גִּט. וְאִם לֹא – אִינוּ גִט.

וְתָן לָהּ, 'הִתְקַבֵּל לָהּ וְזָכִי לָהּ', אִם רָצָה לְחַזּוּר – יִחְזוּר; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמַר: הוֹלֵךְ לָהּ וְתָן לָהּ, אִם רָצָה לְחַזּוּר – יִחְזוּר. 'הִתְקַבֵּל לָהּ וְזָכִי לָהּ', אִם רָצָה לְחַזּוּר – לֹא יִחְזוּר. רַבִּי אוֹמַר: בְּכֻלָּם לֹא יִחְזוּר, עַד שְׁיֹאמַר: 'אִי אֶפְשִׁי שְׁתַּקַּבֵּל אֲלֹא הוֹלֵךְ וְתָן לָהּ'.

ב. 'הָבֵא לִי גִיטִי, וְאִשְׁתָּךְ אֲמָרָה הִתְקַבֵּל לִי גִיטִי'. 'הִתְקַבֵּל לָהּ גִּטָּה' וְאִשְׁתָּךְ אֲמָרָה 'הִתְקַבֵּל לִי גִיטִי' – 'הוֹלֵךְ לָהּ וְתָן לָהּ, הִתְקַבֵּל לָהּ וְזָכִי לָהּ', אִם רָצָה לְחַזּוּר – יִחְזוּר. 'שֹׂא לִי גִיטִי', 'טוֹל לִי גִיטִי', 'יְהֵא גִיטִי לִי בִידְךָ', הָאוֹמֶרֶת: 'תִּתְקַבֵּל לִי', 'הוֹלֵךְ גִּט אִשְׁתָּךְ', 'גִּט בִּתְךָ', 'גִּט אַחֻתְךָ', וְהוֹלֵךְ וְנִתְּנוּ לָהּ – כָּשֶׁר. אָמְרוּ לוֹ: נִכְתּוּב גִּט לְאִשְׁתָּךְ? 'הוֹלֵךְ גִּט אִשְׁתָּךְ', 'גִּט בִּתְךָ', 'גִּט אַחֻתְךָ', וְהוֹלֵךְ וְנִתְּנוּ לָהּ – פְּסוּל, אֶפְלוּ הֵן הָרֵאשׁוֹנִים הֵן הָאֲחֵרוֹנִים. אוֹ אֶחָד מִן הָרֵאשׁוֹנִים וְאֶחָד מִן הָאֲחֵרוֹנִים. אֶפְלוּ שְׁנֵי אֲחִים וְאֶחָד מַצְטַרְף עִמָּהֶן.

ג. קִטְנָה שְׁיֹודַעַת לְשִׁמּוֹר אֶת גִּטָּה – הָרִי זֶה מִתְגַּרְשָׁת, אֲבָל אֵין עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ עַד שְׁתַּבִּיא שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת. אִיזוּ הִיא קִטְנָה? שְׁיֹודַעַת לְשִׁמּוֹר אֶת גִּטָּה, כָּל שְׁמִשְׁמֶרֶת גִּטָּה וְדָבָר אַחֵר, וּמִחֲזֶרֶת לְאַחֵר שְׁעָה.

ד. הָאִשָּׁה שְׁאָמְרָה: 'הִתְקַבֵּל לִי גִיטִי בְּמָקוֹם פְּלוּנִי', וְקַבֵּל לָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר – פְּסוּל. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְכַשִּׁיר. הָבֵא לִי גִיטִי בְּמָקוֹם פְּלוּנִי, וְהִבִּיאוּ לָהּ מְמָקוֹם אַחֵר – כָּשֶׁר, בְּכֻלָּם אֵין מְגַרְשָׁת, עַד שְׁיֹאמַר: 'אִי אֶפְשִׁי שְׁתַּקַּבְּלָנּוּ לָהּ אֲלֹא בְּמָקוֹם פְּלוּנִי'. הָאוֹמַר: 'תִּרְכּוּ' אֶת אִשְׁתִּי – כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין לָהּ. 'הָרִי זֶה גִּטָּךְ', וְאֲמָרָה: 'תִּתְּנוּהוּ לְפָלוּנִי' – אֵין מְגַרְשָׁת. 'שְׁיִקַּבְּלָנּוּ לִי' – הָרִי זֶה מְגַרְשָׁת.

ה. הָאוֹמַר לְשָׁנִים: 'תָּנוּ גִט לְאִשְׁתִּי', אוֹ לְשִׁלְשָׁה: 'כְּתָבוּ גִט וְתָנוּ לְאִשְׁתִּי' – הָרִי זֶה

י. האומר לאשתו: 'הולך גטך שעה אחת לפני מיתתי', וכן האומר לשפחתו: 'הולך גט שחרורך שעה אחת לפני מיתתי' - הרי אלו לא יאכלו בתרומה, שמה ימות לאחר שעה.

יא. האומר לעשרה: 'כתבו גט ותנו לאשתי', אחד כותב במעמד כלן. 'הוליכו גט לאשתי' - אחד מוליך לכלן. 'כלכם הוליכו' - אחד מוליך במעמד כלן, לפיכך אם מת אחד מהן - הרי הגט פסול.

מסכת גטין פרק חמישי

א. היה צלוב ומגיד, ורמז לכתב גט לאשתו - כותבין ונותנין לה כל זמן שיש בו נשמה. היה חולה ומשק, אמרו: נכתוב גט לאשתך? הרבין בראשו, בודקין אותו שלש פעמים, אם אמר על לאו ועל הן - דבריו קימין. וכשם שבודקין אותו לגטין, כך בודקין אותו למקחות, ולמתנות, ולירושות, ולעדות.

ב. 'הרי זה גטך מהיום אם מתי מחלי זה', אם מת מחלי זה, ועמד והלך בשוק וחלה וימת - אומדין אותו, אם מחמת חלי הראשון מת - הרי זה גט, ואם לאו - אינו גט. 'זה גטך מהיום אם מתי מחלי זה', ונפל הבית עליו, או הכישו נחש - אינו גט. 'אם לא אעמד מחלי זה', נפל עליו בית, ונשכו נחש - הרי זה גט, שלא עמד מאותו חלי.

ג. האומר לאשתו: 'הרי זה גטך מהיום ולאחר מיתה', רבי אומר: גט, וחכמים אומרים: אינו גט. אם מת, חולצת ולא מתבטמת. וכן האומר לשפחתו: 'הילך גט שחרורך מהיום ולאחר מיתה'. רבי אומר: גט שחרור. וחכמים אומרים: שחרור עבדים כגטי נשים. האומר: 'עשו לעבדי פלוני בן חורין מהיום ולאחר מיתה' - לא אמר פלוס. וכופין את היורשין לקיים דברי המת.

ד. 'זה גטך מהיום אם מתי מחלי זה' - ימים שבינתיים, בעלה זכאי במציאתה, במעשה ידיה ובהפרת נדריה, וירשת ומטמא לה. כללו של דבר: הרי היא כאשתו לכל דבר, אלא שאין צריכה הימנו גט שני; דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר: בעילתו תלויה. רבי יוסי אומר: בעילתו ספק, וחכמים אומרים: מגרשת ואינה מגרשת, ובלבד שימות. לא תתיחד עמו, אפלו בנה הקטן, לפי שאינה בושה לשמש כנגדו. ראוה שנתיחדה עמו באפלה, או שישנה עמו במרגלות המטה, אפלו הוא ער והיא ישנה, הוא יטון והיא ערה - אין חוששין שמה נתעסקו בדבר אחר, וחוששין משום זנות, ואין חוששין משום קדושין. רבי ישמעאל בן רבי יוסי אומר: אף חוששין משום קדושין. ראו שנים שנתיחדה עמו - צריכה הימנו גט שני. אחד - אינה צריכה הימנו גט שני. אחד בשחרית ואחד בין הערבים, זה היה מעשה, ובא ושאל רבי אליעזר בן תדאי לחכמים, ואמרו: אחד הן, ואין צריכה ממנו גט שני.

ה. 'הרי זה גטך על מנת שתתני לי מאתים זוז', ומת, אם נתנה - אין זקוקה ליבם. ואם לאו - זקוקה. רבי שמעון בן גמליאל אומר: תתן לאביו ולאחיו או לאחד מן היורשים. 'הרי זה גטך על מנת שתתני לי מאתים זוז', ונתקרקע הגט או שנאבד - מגרשת, ולאחר לא תנשא עד שתתן. 'לכשתתני לי מאתים זוז', ונתקרקע גט או אבד, אם נתנה - הרי זה גט. אם לאו - אינו גט. 'הרי זה גטך על מנת שתתני לי מאתים זוז', וחזר ואמר לה: 'הרי זה גטך מעכשיו' - לא אמר פלוס. כיצד יעשה? יטלנו מידה ויחזר ויתננו לה.

ו. 'הרי זה גטך על מנת שתשמישי את אבא, ועל מנת שתניקי את בני', שמשותו שעה אחת והניקתו שעה אחת - הרי זה גט. 'על מנת שתניקי את בני' - עשרים וארבעה חדש; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר:

שְׁאֲנִי מִפְּרֵשׁ לַיִם הַגְּדוֹל', וְהִגִּיעַ לְמָקוֹם שֶׁהַסְפִּינוֹת מִפְּרֵשׁוֹת, וְחָזַר - בְּטֵל הַתְּנַאי.

י. 'הָרִי זֶה גִּטָּף כָּל זְמַן שֶׁאֲעֵבֵר מִכְּנֶגֶד פְּנִיךָ שְׁלֹשִׁים יוֹם', הִיָּה הוֹלֵךְ וְכָא הוֹלֵךְ וְכָא, הוֹאִיל וְלֹא נִתְיַחַד עִמָּה - הָרִי זֶה גִּט. וְלֹא תִנָּשָׂא, עַד שֶׁיֵּעֲבֹר מִכְּנֶגֶד פְּנִיָּה שְׁלֹשִׁים יוֹם.

יא. 'הָרִי זֶה גִּטָּף אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ', וּמֵת בְּתוֹךְ שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ - לֹא תִנָּשָׂא. וְרַבּוּתֵינוּ הִתִּירוּ לָהּ לִנְשָׂא. וְאִם נִתְקַרַּע גִּט אוֹ אֶבֶד בְּתוֹךְ שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ - אֵינוֹ גִּט. 'לֹאֲחֹר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ' - הָרִי זֶה גִּט. 'הָרִי זֶה גִּטָּף עַל מִנֵּת שֶׁתִּתְּנִי לִי מֵאֲתִים זוֹז', וְחָזַר וְאָמַר לָהּ: 'הָרִי הֵן מִחוּלִין לָךְ' - לֹא אָמַר כְּלוּם. כִּיֵּצֵד יַעֲשֶׂה? יִטְלֵם מִמֶּנָּה, וְיִחָזַר וְיִתְּנֶם לָהּ, וְיֹאמַר: 'הָרִי הֵן מִחוּלִין לָךְ'.

יב. 'הָרִי זֶה גִּטָּף עַל מִנֵּת שֶׁלֹּא תִלְכִּי לְבֵית אֲבִיךָ לְעוֹלָם', עַל מִנֵּת שֶׁלֹּא תִשְׁתִּי יֵין לְעוֹלָם' - אֵינוֹ גִּט, שֶׁמָּא תִלְךְ, וְשֶׁמָּא תִשְׁתֶּה. עַל מִנֵּת שֶׁלֹּא תִלְכִּי לְבֵית אֲבִיךָ, מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, עַל מִנֵּת שֶׁלֹּא תִשְׁתִּי יֵין מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם' - הָרִי זֶה גִּט, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא תִלְךְ וְשֶׁמָּא תִשְׁתֶּה.

יג. 'הָרִי זֶה גִּטָּף עַל מִנֵּת שֶׁלֹּא תַעֲלִי בְּאֵילָן זֶה', וְעַל מִנֵּת שֶׁלֹּא תַעֲלִי בִכְתָל זֶה, נִקְצָץ הָאֵילָן נִסְתַּר הַכְּתָל - הָרִי זֶה גִּט. עַל מִנֵּת שֶׁתַּעֲלִי בְּאֵילָן זֶה, וְשֶׁתַּעֲלִי בִכְתָל זֶה, וְנִקְצָץ הָאֵילָן וְנִפְּלָה הַכְּתָל - אֵינוֹ גִּט. עַל מִנֵּת שֶׁלֹּא תַעֲבְרִי אֶת הַיָּם הַגְּדוֹל בְּרַגְלֶיךָ' - הָרִי זֶה גִּט. עַל מִנֵּת שֶׁתַּפְּרִיחִי בְּאוּרִי, וְעַל מִנֵּת שֶׁתַּעֲבְרִי אֶת הַיָּם הַגְּדוֹל בְּרַגְלֶיךָ' - הָרִי זֶה אֵינוֹ גִּט. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן תִּימָא אוֹמֵר: כִּזָּה גִּט! כָּלֵל אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן תִּימָא: כָּל תְּנַאי שֶׁאֵי אֲפָשָׁר לָהּ לַעֲשׂוֹת, וְהִתְּנָה עִמָּה, לֹא נִתְכּוֹן זֶה, אֲלֵא לְהַפְלִיגָהּ, בֵּין שֶׁאָמַר בִּפְהָּ, וּבֵין שֶׁאָמַר בִּשְׁטֵר. כָּלֵלוּ שֶׁל דְּבָר: כָּל תְּנַאי הַמִּתְקִים בִּפְהָּ - נִתְקִים בִּשְׁטֵר, כָּל תְּנַאי שֶׁאֵין מִתְקִים בִּפְהָּ - אֵין מִתְקִים בִּשְׁטֵר.

שְׁמוּנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מוֹנִין לְתִינוּק מִשְׁעַת לִידָתוֹ. עַל מִנֵּת שֶׁתִּשְׁמְשִׁי אֶת אָבָא וְעַל מִנֵּת שֶׁתִּנְיָקִי אֶת בְּנִי' - הָרִי זֶה מְגֵרֶשֶׁת מִיד, עַד שֶׁיֹּאמַר: 'לֹא תִשְׁמְשִׁי וְלֹא תִנְיָקִי'; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אִם נִתְקִים הַתְּנַאי - מְגֵרֶשֶׁת, וְאִם לֹא - אֵינָהּ מְגֵרֶשֶׁת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין תְּנַאי בְּכַתּוּבִין שֶׁאֵינוֹ כְּפוּל.

ז. עַל מִנֵּת שֶׁתִּשְׁמְשִׁי אֶת אָבָא, וְעַל מִנֵּת שֶׁתִּנְיָקִי אֶת בְּנִי, וּמֵת הָאָב אוֹ הַבֵּן, הוֹאִיל וְלֹא נִתְקִים הַתְּנַאי - אֵינוֹ גִּט; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְקִים הַתְּנַאי, יִכּוּלָּהּ הִיא שֶׁתֹּאמַר לוֹ: 'תֵּן לִי אֲבִיךָ וְאֶשְׁמְשֶׁנּוּ, תֵּן לִי אֶת בְּנֶךָ וְאֶנִּיקְנוּ'. עַל מִנֵּת שֶׁתִּשְׁמְשִׁי אֶת אָבָא, וְאָמַר הָאָב: 'אֵי אֲפָשִׁי שֶׁתִּשְׁמְשֶׁנּוּ', הוֹאִיל וְלֹא נִתְקִים הַתְּנַאי - אֵינוֹ גִּט. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם בְּהַקְפָּדָה אָמַר - אֵינוֹ גִּט, אִם בְּרָצוֹן אָמַר - הָרִי זֶה גִּט.

ח. 'הָרִי זֶה גִּטָּף עַל מִנֵּת שֶׁתִּשְׁמְשִׁי אֶת אָבָא שְׁתִּי שְׁנַיִם, וְעַל מִנֵּת שֶׁתִּנְיָקִי אֶת בְּנִי שְׁתִּי שְׁנַיִם', וְנִתְקַרַּע הַגִּט אוֹ אֶבֶד, אֶפְלוּ בְּתוֹךְ שְׁתִּי שְׁנַיִם - הָרִי זֶה גִּט, שֶׁהָאֹמֵר 'עַל מִנֵּת' כְּאוֹמֵר 'מַעֲכָשׁוּ' דְּמִי, 'לִכְשֶׁתִּשְׁמְשִׁי אֶת אָבָא שְׁתִּי שְׁנַיִם, לִכְשֶׁתִּנְיָקִי אֶת בְּנִי שְׁתִּי שְׁנַיִם', וְנִתְקַרַּע הַגִּט אוֹ שֶׁאֶבֶד בְּתוֹךְ שְׁתִּי שְׁנַיִם - אֵינוֹ גִּט. לֹאֲחֹר שְׁתִּי שְׁנַיִם - הָרִי זֶה גִּט. עַל מִנֵּת שֶׁתִּשְׁמְשִׁי אֶת אָבָא שְׁתִּי שְׁנַיִם, וְעַל מִנֵּת שֶׁתִּנְיָקִי אֶת בְּנִי שְׁתִּי שְׁנַיִם, וּמֵת - יִתְקִים הַתְּנַאי, אֶפְלוּ לֹאֲחֹר מִיתָהּ.

ט. אֲנִטִּיפֶרֶס בִּיהוּדָה, כֶּפֶר עוֹתְנַאי בְּגִלִּיל, בִּינְתִּים - מִטִּילִין אוֹתוֹ לְחוּמְרָא, מְגֵרֶשֶׁת וְאֵינוֹ מְגֵרֶשֶׁת. 'שְׁאֲנִי הוֹלֵךְ מִיהוּדָה לְגִלִּיל', וְהִגִּיעַ לְאֲנִטִּיפֶרֶס, וְחָזַר - בְּטֵל הַתְּנַאי. 'שְׁאֲנִי הוֹלֵךְ מְגִלִּיל', וְהִגִּיעַ לְכֶפֶר עוֹתְנַאי וְחָזַר - בְּטֵל הַתְּנַאי. 'שְׁאֲנִי הוֹלֵךְ לְמַדִּינַת הַיָּם', וְהִגִּיעַ לְעֶכּוֹ וְחָזַר - בְּטֵל הַתְּנַאי.

מִסְכַּת גִּיטִין פֶּרֶק שִׁישִׁי

א. רבי אלעזר אומר: אפלו קרוב לה מיל ובא כלב ונטלו - אינה מגרשת. ואם לאו - מגרשת. הנה הוא מבפנים והיא מבחוץ, וזקנו לה, כיון שיצאה מאסקופה ולחוץ - הרי זו מגרשת. הנה הוא מבחוץ והיא מבפנים וזקנו לה, כיון שנקנס מאסקופה ולפנים - הרי זו מגרשת.

ב. אומר לה: 'כנסי שטר חוב זה', או שמצאתו מאחוריה, קוראה והרי הוא גטה, ואחר כך אומר לה: 'הא גטך'. רבי אומר: גט. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אינו גט, עד שיאמר לה בשעת מתנה - 'הא גטך'. נתנו בידה והיא ישנה, ננערה קוראה, ואחר כך אומר לה: 'הא גטך'. רבי אומר: גט. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אינו גט, עד שיאמר לה בשעת מתנה: 'הא גטך'.

ג. היתה עומדת על ראש הגג וזרקו לה, כיון שהגיע לאור הגג - הרי זו מגרשת. הוא מלמעלה והיא מלמטה, וזרקו לה, כיון שיצא מרשות הגג, נמחק או נשרף - הרי זו מגרשת.

ד. הרי זה גטך, ונטלתו מידו, והטילתו לים או לנהר, חזר ואמר לה: 'שטר פסול הוא! יניר חלק הוא! לא כל הימנו לאסרה'.

ה. בית הלל אומרים: אין אדם פוטר את אשתו בגט ישן, שלא יהא גטה גדול מבנה.

ו. כתב לשם הפרכין, לשם הורכינוס, או שהיה שם שני מלכים עומדים, וכתב לשם אחד מהם - כשר, לשם אבי אביו - כשר. לשם אבי משפחה - פסול. אם היו נקראין על שמו - כשר. גר ששנה שמו כשם העובד פוכבים - כשר. וכן אתה אומר בגיורת. גטין הבאין ממדינת הים, אף על פי ששמותיהן כשמות הכותים - כשר, מפני שישראל שבמדינת הים - שמותיהן כשמות הכותים.

ז. הנה לו שתי נשים, אחת בגליל ואחת ביהודה, ולו שני שמות, אחד ביהודה ואחד בגליל, גרש אשתו שביהודה בשם שבגליל, ואשתו שבגליל בשם שביהודה - פסול. ואם אמר: אני פלוני שביהודה עם השם שיש לי בגליל. ונשוי אני אשה מגליל, או שהיה במקום אחר. נכתב למקום לשם אחד מהם - כשר. רבי שמעון בן גמליאל אומר: אפלו כתב שם דיהודה בגליל ושם דגליל ביהודה - כשר.

ח. כל עריות שאמרו צרותיהן מתרות, הלכו צרות אלו ונשאו ונמצאו אלו אילונית - תצא מזה ומזה, ושלש עשרה דברים בה; דברי רבי מאיר שאמר משום רבי עקיבא. וחכמים אומרים: אין ממזרים ביבמה. הכונס את יבמתו, והלכה צרתה ונשאת לאחר, ונמצאת זו אילונית, תצא היא מזה ומזה, ושלשה עשר דברים בה; דברי רבי מאיר שאמר משם רבי עקיבא. וחכמים אומרים: אין ממזרים ביבמה.

ט. הנותן גט לאשתו, ולא סיהדו; בית שמאי אומרים: פסלה מן הכהונה. הוליד אשתו אצל לבלר, ונטל גטה ונתנו לה, ולא אמר לה: 'הא גטך'. רבי יוסי אומר: אם עסוקין באותו ענין - מגרשת. ואם לאו - אין מגרשת. אומר רבי שמעון בן אלעזר: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המקורש את אשתו, ולנה עמו בפונדקי, משום שאין צריכה הימנו גט שני, על מה נחלקו? על שראוה שנבעלה.

י. גט פשוט שכתוב בו עד אחד, מקשר שכתוב בו שני עדים, עדיו מתוכו - תצא היא ושלש עשרה דבר בה; דברי רבי מאיר שאמר משום רבי עקיבא. וחכמים אומרים: אין העדים חותמין על הגט אלא מפני תקון העולם.

יא. איזהו גט קרח? כל שיש בו שבעה קשרים וששה עדים, ששה קשרים וחמשה עדים, חמשה קשרים וארבעה עדים, ארבעה קשרים ושלשה עדים, שלשה

ד. דְּבַר אַחֵר, אֶת מִי הִחְמִירָה תּוֹרָה, כָּלֵל גְּרוּשָׁה אוֹ כָּלֵל אֶלְמָנָה? חֲמוּרָה גְּרוּשָׁה מֵאֶלְמָנָה, מֵה אֶלְמָנָה קָלָה נֶאֱסָרָה מִן הַמֶּתָר לָהּ, גְּרוּשָׁה חֲמוּרָה אֵינוֹ דִּין שֶׁתֵּאֱסָר מִן הַמֶּתָר לָהּ? הָא לְמַדְנוּ שָׁאִין זֶה כְּרִיתוֹת.

ה. דְּבַר אַחֵר, הִלְכָה וְנִשְׁאֵת לְאַחֵר, וְהָיָה לוֹ בָּנִים הֵימָנָה וּמֵת, כִּשְׁהִיא חוֹזֶרֶת לָזֶה שֶׁנֶּאֱסָרָה עָלָיו, לֹא נִמְצָאוּ בָּנָיו שֶׁל רִאשׁוֹן מִמְּזוּרִים? הָא לְמַדְנוּ שָׁאִין זֶה כְּרִיתוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הִלְכָה וְנִשְׁאֵת לְאַחֵר וְגִרְשָׁה, וְאָמַר לָהּ: הִרִי אֶת מִתְרָתָה לְכָל אָדָם, הִיאֲךָ זֶה מִתִּיר מֵה שֶׁאָסַר הָרִאשׁוֹן? הָא לְמַדְנוּ שָׁאִין זֶה כְּרִיתוֹת.

ו. גִּט שָׁאִין בּוֹ זִמָּן, אֲבָא שְׁאוּל אוֹמֵר: אֶפְלוּ כְּתוּב בּוֹ: 'אֲנִי הַיּוֹם גִּרְשִׁיתְךָ' - כָּשָׁר. 'כְּתוּבוּ בְיוֹם שֶׁקָּרַע פְּלוּגֵי שְׁטְרוּתֵיךָ' - כָּשָׁר. גִּט שָׁאִין עָלָיו עֲדִים אֲלֵא שֶׁנִּתְּנוּ לָהּ בַּפְּנֵי עֲדִים - כָּשָׁר, מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר אָמְרוּ: מִכִּיָּא עֲדִים לְבֵית דִּין, וְאִין צְרִיךְ לְהִבִּיא אֶת הַגִּט, וְגוֹבָה מִנְכָּסִים מִשְׁעָבָדִים.

ז. גִּט שֵׁישׁ בּוֹ מַחֵק, אוֹ תְלוּי מְגוּפוֹ - פְּסוּל, שְׁלֹא מְגוּפוֹ - כָּשָׁר. אִם הִחְזִירוּ מִלְמַטָּה, אֶפְלוּ מְגוּפוֹ - כָּשָׁר. גִּט שֶׁחֲתָמוּ עָלָיו עֲדִים, אַחֵר שְׁאֵלֶת שְׁלוֹם - פְּסוּל, שְׁלֹא חֲתָמוּ אֲלֵא עַל שְׁאֵלֶת שְׁלוֹם. הִחְזִיר בּוֹ דְּבַר אֶחָד אוֹ שְׁנֵי דְבָרִים מַעֲנִינוּ שֶׁל גִּט - כָּשָׁר.

ח. כְּתוּבוּ בְדֶף זֶה, וְחֲתָמוּ עֲדִים בְּדֶף שְׁנֵי - פְּסוּל. הִחְזִיר בּוֹ דְּבַר אֶחָד אוֹ שְׁנֵי דְבָרִים מַעֲנִינוּ שֶׁל גִּט - כָּשָׁר.

ט. הִרְחִיק אֶת הָעֲדִים מִן הַכְּתָב מֵלֹא שְׁתִּי שִׁטִּין - פְּסוּל. פְּחוֹת מִכֵּן - כָּשָׁר. כַּמָּה יִרְחִיק אֶת הָעֲדִים מִן הַכְּתָב וְיִהְיֶה כָּשָׁר? כְּדִי שִׁיְהוּ נִקְרִין עִמּוֹ; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: מֵלֹא שִׁטָּה אַחַת. רַבִּי דוֹסֶתַי בֶּן רַבִּי יֵנְאִי אוֹמֵר: מֵלֹא חֲתִימַת שְׁנֵי עֲדִים.

י. גִּט שֶׁחֲתָמוּ עָלָיו חֲמִשָּׁה עֲדִים, וְנִמְצָאוּ שְׁלֹשֶׁה הָרִאשׁוֹנִים קְרוֹבִין אוֹ פְּסוּלִין -

קְשָׁרִים וּשְׁנֵי עֲדִים, פְּחוֹת מִכָּאן - אִין מְשַׁלְמִין עָלָיו אֲלֵא קְרוֹבִין הָרִאשׁוֹן לְהַעֲדִיד בְּמָקוֹם אַחֵר.

מִסְכַּת גִּיטִין פֶּרֶק שְׁבִיעִי

א. הַמְגִּרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְאָמַר לָהּ: 'הִרִי אֶת מִתְרָתְךָ לְכָל אָדָם אֲלֵא לְפְלוּגֵי'; רַבִּי אֶלְעָזָר מִתִּירָה לְנִשְׁאָא לְכָל אָדָם חוּץ מֵאִתּוֹ הָאִישׁ. וּמוֹדָה רַבִּי אֶלְעָזָר שְׁאֵם נִשְׁאֵת לְאַחֵר וְנִתְאַרְמְלָה אוֹ נִתְגַּרְשָׁה, שֶׁמִּתְרָתָה לְנִשְׁאָא לָזֶה שֶׁנֶּאֱסָרָה עָלָיו. לְאַחֵר פְּטִירָתוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר, נִכְנָסוּ אַרְבַּעַה זְקָנִים לְהִשְׁיב עַל דְּבָרָיו, אֵלּוּ הֵן: רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי, וְרַבִּי טְרָפוֹן, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, וְרַבִּי עֲקִיבָא.

ב. נִעְנָה רַבִּי טְרָפוֹן וְאָמַר: הִרִי שֶׁהִלְכָה זֶה וְנִשְׁאֵת לְאַחֵיו שֶׁל זֶה שֶׁנֶּאֱסָרֶת עָלָיו וּמֵת בְּלֹא בָנִים, הִיאֲךָ זֶה מִתִּיבָמָת? לֹא נִמְצָא זֶה מִתְּנָה עַל מֵה שֶׁכְּתוּב בַּתּוֹרָה? וְכָל הַמִּתְנָה עַל מֵה שֶׁכְּתוּב בַּתּוֹרָה - תִּנְאוּ בְטָל! הָא לְמַדְנוּ, דָּאִין זֶה כְּרִיתוֹת. נִעְנָה רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי וְאָמַר: הֵיכֵן מְצִינוּ הָאָסוּר לָזֶה וּמִתֵּר לָזֶה? הָאָסוּר - אָסוּר לְכָל! וְהַמֶּתָר - מִתֵּר לְכָל! הָא לְמַדְנוּ שָׁאִין זֶה כְּרִיתוֹת.

ג. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: כְּרִיתוֹת - דְּבַר הַפּוֹרֵת בֵּינוֹ לְבֵינָה, הָא לְמַדְנוּ, שָׁאִין זֶה כְּרִיתוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: רּוֹאֶה אֲנִי אֶת דְּבָרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מִדְּבָרֵי כֶּלֶן. נִעְנָה רַבִּי עֲקִיבָא וְאָמַר: הִרִי שֶׁהִלְכָה זֶה וְנִשְׁאֵת לְאַחֵד מִן הַשּׁוּק, וְהָיָה לָהּ בָּנִים וְנִתְאַרְמְלָה אוֹ נִתְגַּרְשָׁה, וְעִמְדָה וְנִשְׁאֵת לָזֶה שֶׁנֶּאֱסָרָה עָלָיו, לֹא נִמְצָא גִט בְטָל וּבִנְיָה מִמְּזוּרִים? הָא לְמַדְתָּ, שָׁאִין זֶה כְּרִיתוֹת. דְּבַר אַחֵר, הִרִי שֶׁהָיָה זֶה שֶׁנֶּאֱסָרָה לוֹ כֶּהֵן וּמֵת, הַמְגִּרֵשׁ אֶלְמָנָה אֲצִלוּ, וְגִרְוּשָׁה לְכָל אָדָם לֹא נִמְצָאת? וְקַל וְחוֹמֵר מֵה גְרוּשָׁה שֶׁהִיא קָלָה, אָסוּרָה בְּשָׁבִיל צַד גְּרוּשִׁין שְׁבָה, אִשְׁתִּי אֵישׁ שֶׁהִיא חֲמוּרָה לֹא כָל שָׁכָן? הָא לְמַדְתָּ, שָׁאִין זֶה כְּרִיתוֹת. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אִין מְשִׁיבִין אֶת הָאֵרִי לְאַחֵר מִיתָה.

וכן היא, שבאו עליה אנשים הרבה, ואינה יודעת הרבה, ואין ידוע מאיזו מהן קבלה, נמצא זה נושא את בתו וזה נושא את אחותו, נמצא כל העולם מתמלא ממזרין. יתר על כן אמר רבי אליעזר בן יעקב: לא ישא אדם אשה במדינה זו וילד וישא במדינה אחרת, שמא יזדווגו זה לזה, ונמצא אח נושא אחותו, לכך נאמר: "ומלאה הארץ זמה". רבי יהודה בן בתירא אומר: הרי הוא אומר (ויקרא יט, כט): "ולא תזנה הארץ", מזנין הן הפרות זה מזה, שהוא לא כהן ולא לוי, ולא ישראל, הכריעו חכמים לסייע; דברי רבי יהודה בן בתירא, שנאמר (ירמיה ג, ב-ג): "שאי עיניך על שפים וראי איפה לא שגלת; וימנעו רכבים" וגו'.

ג. איזהו גרעון כסף? רצה לפדות את עצמו בתוך השנים האלו – מחשב את המעות ואת השנים, ונותן לרבו, מפני שיד העבד על העליונה. איזו היא חזקת קרקעות? נעל וגדר ופרץ כל שהוא – הרי זו חזקה. איזו היא חזקת עבדים? נעל לו סנדלו, התיר לו סנדלו, והוליד כליו אחריו לבית המרחץ, הפשיטו, הרחיצו, סכו, גרדו, הלבישו הנעילו, הגביהו – קנאו. אמר רבי שמעון: אין לך חזקה גדולה מזו.

ד. וקונה את עצמו בראשי אברים, וקונה את עצמו בכסף על ידי אחרים, ובשטר על ידי עצמו, מפני שהוא כנותן משמאלו לימינו; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: בכסף על ידי עצמו, בשטר על ידי אחרים, ובלבד שיהא הכסף של אחרים, ואומר לו: 'על מנת שאין לך רשות אלא לפדות בו'. רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר: אף בשטר על ידי אחרים, אבל לא על ידי עצמו.

ה. ספינה נקנית במשיכה. רבי נתן אומר: ספינה ואותיות נקנות במשיכה ובשטר. כתב לא משה, משה לא כתב – לא קנה עד שיכתב וימשה. איזו היא משיכה? בין שמשך בין שהנהיג, בין שקרא לה ובאת

תתקם עדות בשאר עדים. גט שכתבו בחמשה לשונות, וחתמו עליו חמשה עדים בחמשה לשונות – פסול. נקרע – פסול. נקרע בו קרע של בית דין – פסול. נמוק או שהרקב, או שנעשה ככברה – פסול. נמחק או שנשטטש ובבואה שלו קימת, אם יכול לקרות – פסול, אם לאו – פסול.

יא. 'אני עד, חתמתי עד', אם היה כתב ידו יצא ממקום אחר – פסול. ואם לאו – פסול. רבי שמעון בן גמליאל אומר: תקנה גדולה התקינו שיהיו העדים משימין את שמן בגטין.

מסכת קדושין פרק ראשון

א. האשה נקנית בשלש דרכים, וקונה את עצמה בשתי דרכים. נקנית בכסף בשטר ובביאה. בכסף כיצד? נתן לה כסף או שוה כסף, אמר לה: 'הרי את מקדשת לי', 'הרי את מארסת לי', 'הרי את לי לאינתו' – הרי זו מקדשת. אבל נתנה היא לו כסף, או שוה כסף, ואמרה לו: 'הריני מארסת לך', 'הריני מקדשת לך', 'הריני לך לאינתו' – אינה מקדשת. ובשטר כיצד? אין צריך לומר בשטר שיש בו שוה פרוטה, והלא היא מקדשת בדבר שיש בו שוה פרוטה, אלא אפלו כתב על חרס ונתן לה על גיר, ונתן לה – הרי זו מקדשת. ובביאה, כל ביאה שהיא לשם קדושין – מקדשת, שאינה לשם קדושין – אינה מקדשת.

ב. לא ישא אדם אשה עד שתגדל בת אחותו או עד שיימצא את ההגון לו שנאמר (ויקרא יט, כט): "ומלאה הארץ זמה" – זמה היא. רבי אליעזר אומר: זה פנוי שבא על הפנויה שלא לשם אישות. רבי אליעזר אומר: מנין שענוש לפני המקום כאלו בא על אשה ואמה? נאמר כאן "זמה", ונאמר להלן זמה, שנאמר (ויקרא כ, יד): "ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה הוא" וגו'. רבי אליעזר בן יעקב אומר: מתוך שבא על נשים הרבה, ואין ידוע על איזה מהן בא,

אַחֲרָיו - הָרִי זֶה מְשִׁיכָה. אִיזוּ הִיא מְסִירָה?
כָּל שְׁמֶסֶר לֹא פְּרוּמְבִּיא וּמוֹסְרָה - הָרִי זֶה
מְסִירָה. אִימְתִּי אָמְרוּ מְטַלְטְלִין נִקְנִין
בְּמִשְׁכָּה, בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים אוֹ בְּחֶצֶר שְׂאִינָה
שֶׁל שְׁנֵיהֶם בְּרִשּׁוֹת הַלּוֹקָח, כִּיּוֹן שֶׁקֶבֶל
עָלָיו קָנָה. בְּרִשּׁוֹת הַמּוֹכֵר, עַד שְׁיִגְבִּיָּה אוֹ
עַד שְׁיּוֹצִיא מִרְשּׁוֹת הַבְּעָלִים, בְּרִשּׁוֹת זֶה,
הַמְּפָקְדִים אֲצֻלוֹ עַד שֶׁיִּקְבֵּל עָלָיו אוֹ עַד
שֶׁיִּשְׁכִּיר לוֹ אֶת מְקוֹמָן.

ו. הַחֲלִיף עֲמוּ קַרְקָעוֹת בְּקַרְקָעוֹת,
מְטַלְטְלִין בְּמִטְלְטְלִין, קַרְקָעוֹת בְּמִטְלְטְלִין,
מְטַלְטְלִין בְּקַרְקָעוֹת, כִּיּוֹן שִׁזְכָּה זֶה -
נִתְחַיֵּב זֶה בְּחֲלִיפָיו.

ז. רִשּׁוֹת הַגְּבוּהַ בְּכֶסֶף פִּיצָד? גִּזְבָּר שְׁנֵתָן
מְעוֹת הַקֹּדֶשׁ בְּמִטְלְטְלִין - קָנָה הַקֹּדֶשׁ בְּכָל
מְקוֹם שֶׁהוּא. וּבִהְדִּיּוֹט לֹא קָנָה עַד שֶׁעָה
שִׁימְשֵׁךְ. אֲמִירְתּוֹ לְגְבוּהַ כְּמִסִּירְתּוֹ לַהֲדִיּוֹט,
פִּיצָד? הָאוֹמֵר: 'שׁוּר זֶה עוֹשֶׂה וּבֵית זֶה
הַקֹּדֶשׁ', אָפְלוּ מִכָּאן וְעַד סוֹף הָעוֹלָם -
קָנָה. וּבִהְדִּיּוֹט - לֹא קָנָה עַד שִׁיִּחְזִיק
וְיִמְשֵׁךְ.

ח. אִיזוּ הִיא מִצּוֹת עֲשֶׂה שֶׁהִזְמַן גִּרְמָא?
כְּגוֹן סֶכָה וְלוֹלֵב וְתַפְלִין. אִיזוּ הִיא מִצּוֹת
עֲשֶׂה שֶׁלֹּא הִזְמַן גִּרְמָא? כְּגוֹן אֲבִדָּה וְשִׁלּוּחַ
הַקֶּן וּמַעֲקָה וְצִיצִית. רַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר אֶת
הַנָּשִׁים מִן הַצִּיצִית, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִצּוֹת עֲשֶׂה
שֶׁהִזְמַן גִּרְמָא. אִיזוּ הִיא מִצּוֹת הַבֵּן עַל
הָאֵב? מֵאֲכִיל וּמִשְׁקָה, מִלְּבִישׁ וּמִכֶּסֶה,
מוֹצִיא וּמַכְנִיס וּמִרְחִיץ אֶת פָּנָיו יָדָיו
וְרַגְלָיו, אֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה, אֲלֹא
שֶׁהָאִישׁ סֹפֵק בִּידּוֹ לַעֲשׂוֹת, וְאִשָּׁה אֵין סֹפֵק
בִּידָהּ לַעֲשׂוֹת, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ רִשּׁוֹת אֲחֵרִים
עָלֶיהָ. אִיזוּ הִיא מִצּוֹת אֵב עַל הַבֵּן? לְמוֹלוֹ,
וּלְפָדוֹתוֹ, וּלְלַמְּדוֹ תּוֹרָה, וּלְלַמְּדוֹ אֲמֻנוֹת,
וּלְהַשִּׁיאוֹ אִשָּׁה. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף לְהַשִּׁיטוֹ
בְּנֶהָר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁאֵין מְלַמֵּד
אֶת בְּנוֹ אֲמֻנוֹת כְּאִלּוּ מְלַמְּדוֹ לְסִטּוֹת.

ט. רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל שֶׁיֵּשׁ בִּידּוֹ
אֲמֻנוֹת לָמָּה הוּא דוֹמָה? לְכֶרֶם שֶׁמֶקֶף גִּדֵּר,
וְלַחְרִיץ שֶׁהוּא מֶקֶף סִיג, וְכָל שֶׁאֵין בִּידּוֹ

אֲמֻנוֹת לָמָּה הוּא דוֹמָה? לְכֶרֶם שֶׁאֵין מֶקֶף
גִּדֵּר, וְלַחְרִיץ שֶׁאֵין מֶקֶף סִיג. רַבִּי יוֹסִי
אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבֵּן גַּמְלִיאֵל: כָּל שֶׁבִּידּוֹ
אֲמֻנוֹת, לָמָּה הוּא דוֹמָה? לֹאשֶׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ
בַּעַל, בֵּין שֶׁהִיא מִתְקַשְּׁטֶת וּבֵין שֶׁאִינָה
מִתְקַשְּׁטֶת, אֵין הַכֹּל מִסְתַּכְּלִין בָּהּ. וְאִם אֵין
מִתְקַשְּׁטֶת אִינָה יֵרָאֶה. וְכָל שֶׁאֵין בִּידּוֹ
אֲמֻנוֹת, לָמָּה הוּא דוֹמָה? לֹאשֶׁה שֶׁאֵין לָהּ
בַּעַל, בֵּין מִתְקַשְּׁטֶת בֵּין שֶׁאִינָה מִתְקַשְּׁטֶת -
הַכֹּל מִסְתַּכְּלִין בָּהּ. וְאִם אֵין מִתְקַשְּׁטֶת
לְתוֹכָהּ הִיא לֹא תִהְיֶה לָהּ מוֹרָא. רַבִּי יוֹסִי
בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבֵּן גַּמְלִיאֵל: כָּל
שֶׁבִּידּוֹ אֲמֻנוֹת, לָמָּה הוּא דוֹמָה? לְכֶרֶם
גִּדּוּר שֶׁאֵין בְּהֶמָּה וְחִיָּה נִכְנָסִין לְתוֹכָהּ, וְאֵין
עוֹבְרִין וְשׁוֹבִין נִכְנָסִין לְתוֹכָהּ, וְאֵין רּוֹאִין
אֶת מָה שֶׁבְּתוֹכוֹ, וְכָל שֶׁאֵין בִּידּוֹ אֲמֻנוֹת,
לָמָּה הוּא דוֹמָה? לְכֶרֶם פְּרוּץ שֶׁבְּהֶמָּה וְחִיָּה
נִכְנָסִין לְתוֹכָהּ, וְעוֹבְרִים וְשׁוֹבִים נִכְנָסִין
לְתוֹכָהּ וְרּוֹאִין מָה שֶׁבְּתוֹכוֹ.

י. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: כָּל
מִצְוָה שֶׁנִּתְחַיְּבוּ בָּהּ יִשְׂרָאֵל קִדְּם כְּנִיּוֹתָן
לְאֶרֶץ, נוֹהֲגִת בְּאֶרֶץ וּבְחוּץ לְאֶרֶץ, וְשִׁלָּא
נִתְחַיְּבוּ בָּהּ אֲלֹא מִשְׁבָּאוֹ לְאֶרֶץ - אֵין נוֹהֲגִת
אֲלֹא בְּאֶרֶץ, חוּץ מִהַשְּׁמִטָּה מְלִוָּה וּגְאֻלַּת
מִמֶּכֶר, וְשִׁלּוּחַ עֶבֶד עֲבָרִי, שֶׁאֵף עַל פִּי שִׁלָּא
נִתְחַיְּבוּ בָּהּ אֲלֹא מִשְׁבָּאוֹ לְאֶרֶץ - נוֹהֲגִת
בְּאֶרֶץ וּבְחוּץ לְאֶרֶץ.

יא. הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת, מְסִיבִין לוֹ
וּמַאֲרִיכִין לוֹ אֶת יָמָיו, וְנוֹחַל אֶת הָאֶרֶץ.
וְכָל הָעוֹבֵר עֲבָרָה אַחַת, מְרַעִיץ לוֹ וּמַקְצֵרִין
אֶת יָמָיו, וְאֵינוּ נוֹחַל אֶת הָאֶרֶץ, עַל זֶה
נֶאֱמַר (קֹהֶלֶת טו, יח): "וְחוֹטֵא אֶחָד יֵאָבֵד טוֹבָה
הַרְבֵּה", בְּחֹטֵא יְחִידִי שֶׁחֹטֵא זֶה אֲבָד מִמֶּנּוּ
טוֹבוֹת הַרְבֵּה. לְעוֹלָם יִהְיֶה אָדָם רּוֹאֶה אֶת
עֲצָמוֹ כְּאִלּוּ חֲצִיּוֹ זָכָאִי וְחֲצִיּוֹ חַיִּב, עֲשֶׂה
מִצְוָה אַחַת - אֲשֶׁרִיו שֶׁהִכְרִיעַ אֶת עֲצָמוֹ
לְכָף זְכוּת, עֲבַר עֲבָרָה אַחַת - אוֹי לוֹ
שֶׁהִכְרִיעַ עֲצָמוֹ לְכָף חוֹבָה, עַל זֶה נֶאֱמַר:
"וְחוֹטֵא אֶחָד יֵאָבֵד טוֹבָה הַרְבֵּה", בְּשִׁבִּיל
חֹטֵא יְחִידִי שֶׁעָשָׂה זֶה - אֲבָד מִמֶּנּוּ טוֹבוֹת
הַרְבֵּה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר

וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַהֲוֶה בַּיּוֹמָא תְּמִינָא קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָוְהִי וּלְסָבִי יִשְׂרָאֵל:

וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי – שְׁמִינִי לַמִּלּוּאִים, הוּא רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִסָּן; שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן בּוֹ בַּיּוֹם, וְנִטַּל עֶשֶׂר עֶשְׂרֹת הַשְּׁנוּיֹת בְּסֹדֶר עוֹלָם. וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל – לְהַשְׁמִיעַם שָׁעַל פִּי הַדְּבוּר אַהֲרֹן נִכְנָס וּמִשְׁמַשׁ בִּכְהֻנָּה גְּדוּלָּה, וְלֹא יֹאמְרוּ מֵאֲלֵיו נִכְנָס.

וַיֹּאמֶר אֶל-אַהֲרֹן קַח-לָךְ עֶגְלָ בֶן-בָּקָר לְחֻטָּאת וְאַיִל לַעֲלֹה תְּמִימִם וְהִקְרֵב לִפְנֵי י-הוָה:

וַאֲמַר לְאַהֲרֹן סֵב לָךְ עֵיגֵל בֶּר תוֹרִי לְחֻטָּאת וְזָכָר לַעֲלֹתָ שְׁלָמִין וְקָרִיב קָדָם יי:

קַח לָךְ עֶגֶל – לְהוֹדִיעַ שֶׁכָּפַר לוֹ הַקּוֹדֵשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל יְדֵי עֶגֶל זֶה, עַל מַעֲשֵׂה הָעֶגֶל שֶׁעָשָׂה.

וְאַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבָּר לֵאמֹר קָחוּ שְׁעִיר-עִזִּים לְחֻטָּאת וְעֶגֶל וְכֶבֶשׂ בְּנֵי-שָׁנָה תְּמִימִם לַעֲלֹה:

וְעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּמַלִּיל לְמִימַר סִבּוֹ צָפִיר בֶּר עִזִּין לְחֻטָּאת וְעֵיגֵל וְאֹמַר בְּנֵי שָׁנָה שְׁלָמִין לַעֲלֹתָ:

וְשׁוֹר וְאַיִל לְשָׁלָמִים לְזִבְחַ לִפְנֵי י-הוָה וּמִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן פִּי הַיּוֹם י-הוָה נִרְאָה אֲלֵיכֶם:

וְתוֹר וְזָכָר לְנִכְסֹת קוֹדֶשֶׁיָא לְזִבְחָא קָדָם יי וּמִנְחָתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח אָרִי יוֹמָא דִּין יִקְרָא דִּינִי מִתְגָּלִי לְכוּן:

פִּי הַיּוֹם ה' נִרְאָה אֲלֵיכֶם – לְהַשְׁרֹת שְׂכִינָתוֹ בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם, לְכֹךְ קִרְבָּנוֹת הִלְלוּ בְּאֵין חוֹכָה לַיּוֹם זֶה.

וַיִּקְחוּ אֶת אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה אֶל-פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּקְרְבוּ כָל-הָעֵדָה וַיַּעֲמִדּוּ לִפְנֵי י-הוָה:

וְקָרִיבוּ יֵת דְּפַקִּיד מֹשֶׁה לְקָדָם מִשְׁכָּן זִמְנָא וְקָרִיבוּ כָל כְּנֻשָּׁתָא וְקָמוּ קָדָם יי:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר-צִוָּה י-הוָה תַּעֲשׂוּ וַיִּרְא אֲלֵיכֶם כְּבוֹד י-הוָה:

וַאֲמַר מֹשֶׁה דִּין פְּתִגְמָא דְּפַקִּיד יי תַּעֲבִדּוּן וַיִּתְגָּלִי לְכוּן יִקְרָא דִּינִי:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קִרְב אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וַעֲשֵׂה אֶת-חֻטָּאתְךָ וְאֶת-עֲלֹתְךָ וְכֹפֶר בַּעֲדֶךָ וּבַעֲדַת הָעָם וַעֲשֵׂה אֶת-קִרְבָּן הָעָם וְכֹפֶר בַּעֲדָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה י-הוָה:

וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן קִרְב לְמִדְבָּחָא וְעַבִּיד יֵת חֻטָּתְךָ וְיֵת עֲלֹתְךָ וְכֹפֶר עָלֶיךָ וְעַל עַמָּא וְעַבִּיד יֵת קוֹרְבָן עַמָּא וְכֹפֶר עֲלִיהוֹן כְּמָא דְּפַקִּיד יי:

קִרְב אֶל הַמִּזְבֵּחַ – שֶׁהִנֵּה אַהֲרֹן בּוֹשׁ וְנִרָא לְגִשְׁת. אָמַר לוֹ מֹשֶׁה: לָמָּה אַתָּה בּוֹשׁ לְכֹךְ נִבְחַרְתָּ. אֶת חֻטָּאתְךָ – "עֶגֶל בֶּן בָּקָר". וְאֶת עֲלֹתְךָ – הָאֵיל. קִרְבָן הָעָם – שְׁעִיר עִזִּים וְעֶגֶל וְכֶבֶשׂ. כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "עֶגֶל", בֶּן שָׁנָה הוּא; וּמִכָּאן אַתָּה לָמַד.

וַיִּקְרַב אַהֲרֹן אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וַיִּשְׁחַט אֶת-עֶגְלַת הַחֻטָּאת אֲשֶׁר-לוֹ:

וְקָרִיב אַהֲרֹן לְמִדְבָּחָא וְנִכְס יֵת עֵגֵלָא דְחֻטָּאת דִּילִיָּה:

וַיִּקְרְבוּ בְנֵי אַהֲרֹן אֶת-הַדָּם אֲלֵיו וַיִּטְבֹּל אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם וַיִּתֵּן עַל-קִרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת-הַדָּם יָצַק אֶל-יִסּוֹד הַמִּזְבֵּחַ:

וְקָרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן יֵת דָּמָא לִיָּה וְיִטְבֹּל אֶצְבָּעֵיהּ בַּדָּמָא וַיִּהַב עַל קִרְנֹת מִדְבָּחָא וְיֵת דָּמָא אָרִיק לִיסוּדָא דְּמִדְבָּחָא:

וְאֶת-הַחֵלֶב וְאֶת-הַכֶּלֶיִת וְאֶת-הַיִּתְרֹת מִן-הַכֶּבֶד מִן-הַחֻטָּאת הַקָּטִיר הַמִּזְבֵּחַה כַּאֲשֶׁר צִוָּה י-הוָה אֶת-מֹשֶׁה:

וְיֵת תְּרַבָּא וְיֵת כּוֹלִיתָא וְיֵת חֲצָרָא מִן כְּבִדָּא מִן חֻטָּאת אֲסִיק לְמִדְבָּחָא כְּמָא דְּפַקִּיד יי יֵת מֹשֶׁה:

וְאֶת-הַבֶּשֶׂר וְאֶת-הָעוֹר שָׂרָף בָּאֵשׁ מִחוּץ לַמִּחֲנֶה:

וְיֵת בִּשְׂרָא וְיֵת מִשְׁכָּא אֲזִקִּיד בְּנוֹרָא מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא:

וְאֶת הַבֶּשֶׂר וְאֶת הָעוֹר וְגוֹמֵר – לֹא מְצִינוּ חֻטָּאת חִיצוֹנָה נִשְׂרָפֶת, אֲלֹא זֶה נֶשֶׁל מִלּוּאִים; וְכֵלָן עַל פִּי הַדְּבוּר.

וַיִּשְׁחַט אֶת-הָעֵלָה וַיִּמָּצְאוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֲלֵיו אֶת-הַדָּם וַיִּזְרְקוּהוּ עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

וְנִכְס יֵת עֲלֹתָא וְאִמְטִיאוּ בְּנֵי אַהֲרֹן לִיָּה יֵת דָּמָא וְנִרְקִיָּה עַל מִדְבָּחָא סְחוּר סְחוּר:

וַיִּמָּצְאוּ – לְשׁוֹן הַוִּשְׁטָה וְהַזִּמְנָה.

וְאֶת־הָעֹלָה הַמִּצִּיאוֹ אֵלָיו לִנְתַחֲיָהּ וְאֶת־הָרֹאשׁ וַיִּקְטֹּר עַל־הַמִּזְבֵּחַ:	וְיָת עֲלֹתָא אַמְטִיאוֹ לִיָּה לְאַבְרָהָא וְיָת רִישָׁא וְאַסִּיק עַל מִדְבָּחָא:
וַיִּרְתֵּץ אֶת־הַקָּרֶב וְאֶת־הַפְּרָעִים וַיִּקְטֹּר עַל־הָעֹלָה הַמִּזְבֵּחַהּ:	וַחֲלִיל יָת גִּנּוּא וְיָת פְּרַעֲיָא וְאַסִּיק עַל עֲלֹתָא לְמִדְבָּחָא:
וַיִּקְרָב אֶת קָרְבֵּן הָעֵם וַיִּקָּח אֶת־שְׁעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעָם וַיִּשְׁחָטֵהוּ וַיַּחֲטֹאֵהוּ פְּרָאשׁוֹן:	וְקָרִיב יָת קוֹרְבֵּן עַמָּא וַנְּסִיב יָת צְפִירָא דְחַטָּאת דְּלַעֲמָא וַנְּכַסִּיָּה וְכַפֵּר בְּדַמִּיָּה פְּקַדְמָאָה:
וַיִּקְרָב אֶת־הָעֹלָה וַיַּעֲשֶׂה כַּמִּשְׁפָּט:	וְקָרִיב יָת עֲלֹתָא וְעַבְדָּה כְּדַחְזִי:
שְׁנִי	
וַיִּקְרָב אֶת־הַמִּנְחָה וַיִּמְלֵא כַּפּוֹ מִמִּנְחָה וַיִּקְטֹּר עַל־הַמִּזְבֵּחַ מִלֶּבֶד עֹלֹת הַבֹּקֶר:	וְקָרִיב יָת מִנְחָתָא וּמְלָא יָדִיָּה מִנְחָה וְאַסִּיק עַל מִדְבָּחָא בְּרַ מַעֲלַת צְפִירָא:
וַיִּמְלֵא כַּפּוֹ – הִיא קְמִיצָה. מִלֶּבֶד עֹלֹת הַבֹּקֶר – כָּל אֵלֶּה עָשָׂה אַחֵר עוֹלֹת הַתָּמִיד.	
וַיִּשְׁחָט אֶת־הַשּׁוֹר וְאֶת־הָאֵיל גִּבְחַת הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לָעָם וַיִּמְצְאוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן אֶת־הַדָּם אֵלָיו וַיִּזְרְקֵהוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:	וַנְּכַס יָת תּוֹרָא וְיָת דְּכָרָא נְכַסַּת קוּדְשִׁיָּא דְּלַעֲמָא וְאַמְטִיאוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן יָת דָּמָא לִיָּה וַזְרָקִיָּה עַל מִדְבָּחָא סָחֹר סָחֹר:
וְאֶת־הַחֲלָבִים מִן־הַשּׁוֹר וּמִן־הָאֵיל הָאֵלֶּה וְהַמִּכְסָּה וְהַכֶּלִּית וַיִּתֵּרֶת הַכֶּבֶד:	וְיָת תַּרְבִּינָא מִן תּוֹרָא וּמִן דְּכָרָא אֵלִיָּתָא וְחָפִי גִנּוּא וְכוֹלִיָּתָא וְחָצֵר כְּבֻדָּא:
וְהַמִּכְסָּה – חֵלֶב הַמִּכְסָּה אֶת הַקָּרֶב.	
וַיַּעֲשִׂימוּ אֶת־הַחֲלָבִים עַל־הַחֲזוֹת וַיִּקְטֹּר הַחֲלָבִים הַמִּזְבֵּחַהּ:	וַיְשׁוּיאוּ יָת תַּרְבִּינָא עַל חֲזוֹתָא וְאַסִּיק תַּרְבִּינָא לְמִדְבָּחָא:
וַיַּעֲשִׂימוּ אֶת הַחֲלָבִים עַל הַחֲזוֹת – לְאַחֵר הַתְּנוּפָה, נִתְּנָן כֹּהֵן הַמִּנְיָף לִכְהֵן אַחֵר לְהַקְטִירָם, נִמְצְאוּ הָעֲלִיּוֹנִים לַמָּטָה.	
וְאֵת הַחֲזוֹת וְאֵת שׂוֹק הַיָּמִין הַגִּיף אֶהֱרֹן תְּנוּפָה לִפְנֵי־יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה:	וְיָת חֲזוֹתָא וְיָת שְׂקָא דְּנִימִינָא אָרִים אֶהֱרֹן אָרְמָא קִדָּם יְיָ כַּמָּא דְּפַקִּיד מֹשֶׁה:
וַיִּשָּׂא אֶהֱרֹן אֶת־יָדָיו אֶל־הָעָם וַיְבָרְכֵם וַיִּרֶד מִעֲשֵׂת הַחַטָּאת וְהָעֹלָה וְהַשְּׁלָמִים:	וְאַרְיִם אֶהֱרֹן יָת יְדוּהִי לַעֲמָא וּבְרִיכְנוּן וְנַחַת מִלְמַעְבַּד חַטָּאת וְעֲלֹתָא וְנְכַסַּת קוּדְשִׁיָּא:
וַיְבָרְכֵם – בִּרְכַּת כֹּהֲנִים: "יְבָרְכֶךָ", "יָאֵר", "יִשָּׂא". וַיִּרֶד – מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ.	
וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן אֶל־אַהֶל מוֹעֵד וַיִּצְאוּ וַיְבָרְכוּ אֶת־הָעָם וַיִּרָא כְּבוֹד־יְהוָה אֶל־כָּל־הָעָם:	וְעָאֵל מֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן לְמִשְׁכַּן זְמַנָּא וַנְּפַקוּ וּבְרִיכוּ יָת עַמָּא וְאַתְגְּלִי יְקָרָא דִּי לְכָל עַמָּא:

וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן וּגְוָמָר – לָמָּה נִכְנָסוּ מִצְאֵתִי בְּפָרִשֶׁת מְלוֹאִים, בְּבִרְיָתָא הַנוֹסֶפֶת עַל תּוֹרַת כֹּהֲנִים שְׁלֹנּוּ: לָמָּה נִכְנָס מֹשֶׁה עִם אֶהֱרֹן לְלַמְּדוֹ עַל מַעֲשֵׂה הַקְּטָרֶת. אוֹ לֹא נִכְנָס אֵלָּא לְדַבֵּר אַחֵר הַבְּרִינִי דָּן: יִרְיָדָה וּבִיָּאָה טַעוֹנוֹת בְּרָכָה; מַה יִּרְיָדָה מַעֲיִן עֲבוּדָה, אִפּי בִיָּאָה מַעֲיִן עֲבוּדָה. הֵא לְמַדְתָּ, לָמָּה נִכְנָס מֹשֶׁה עִם אֶהֱרֹן לְלַמְּדוֹ עַל מַעֲשֵׂה הַקְּטָרֶת. דָּבָר אַחֵר: כִּיּוֹן שָׂרָאָה אֶהֱרֹן שְׁקָרְבוּ כָּל הַקְּרָבָנוֹת וַנַּעֲשׂוּ כָּל הַמַּעֲשִׂים, וְלֹא יִרְדָּה שְׂכִינָה לִישְׁרָאֵל, הִנֵּה מִצְטַעַר, וְאָמַר: יוֹדַע אֲנִי שְׂכַעַס הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עָלַי, וּבִשְׂבִילִי לֹא יִרְדָּה שְׂכִינָה לִישְׁרָאֵל. אָמַר לוֹ לְמֹשֶׁה: מֹשֶׁה אַחִי, כֹּךְ עָשִׂיתָ לִּי, שְׁנִכְנַסְתִּי וְנִתְבַּשְׂמִיתִי מִיָּד נִכְנָס מֹשֶׁה עִמּוֹ, וּבִקְשׁוּ רַחֲמִים וְיִרְדָּה שְׂכִינָה לִישְׁרָאֵל. וַיִּצְאוּ וַיְבָרְכוּ אֶת הָעָם – אָמְרוּ: "וַיְהִי נֵעָם אֶ־דְּנִי אֶ־לְהִינּוּ עֲלִינוּ"; יְהִי רָצוֹן שְׁתַּשְׁרָה שְׂכִינָה בְּמַעֲשֵׂה יְדִיכֶם. לִפִּי שְׂכַל שְׂבַעַת יְמֵי הַמְלוּאִים, שְׁהַעֲמִידוּ מֹשֶׁה לְמִשְׁכַּן וְשִׁמְשׁ בּוֹ, וּפְרָקוּ בְּכָל יוֹם, לֹא שָׁרְתָה בּוֹ שְׂכִינָה, וְהִיוּ יִשְׂרָאֵל נִכְלָמִים וְאוֹמְרִים לְמֹשֶׁה: מֹשֶׁה רַבְּנוּ כָּל הַטָּרַח שְׁטַרְחָנוּ – שְׁתַּשְׁרָה שְׂכִינָה בִּינִינוּ וְנִדְעָ שְׁנִתְּכַפֵּר לָנוּ עוֹן הָעֶגְלָה. לָכֵן אָמַר לָהֶם: "זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' תַּעֲשׂוּ וַיִּרָא אֱלִיכֶם כְּבוֹד ה'", אֶהֱרֹן אַחִי כְּדָאִי וְחָשׁוּב מִמֶּנִּי, שְׁעַל יְדֵי קְרָבָנוּתִי וְעֲבוּדָתוֹ תַּשְׁרָה שְׂכִינָה בְּכֶם, וְנִתְּעוּ שְׁהַמְקוֹם בְּחֵר בּוֹ.

שלישי

וּתֵצֵא אִשׁ מִלִּפְנֵי י-הוָה וּתֹאכַל עַל-הַמִּזְבֵּחַ אֶת-הָעֹלֶה וְאֶת-הַחֲלָבִים וַיֵּרָא כָּל-הָעָם וַיִּרְאוּ וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם:

ויִרְאוּ – כַּתְרָגוּמוֹ.

וַיִּקְחֻ בְּנֵי-אֶהֱרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אִשׁ וַיִּשְׁימוּ עָלֶיהָ קִטְרֶת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי י-הוָה אִשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם:

וַיִּפְקֹת אִישׁתָּא מִן קֳדָם יי וַאֲכַלְתָּ עַל מִזְבֵּחָא יְת עֲלִיתָ וַיֵּת תִּרְבִּינָא וַחֲזָא כָּל עַמָּא וַשְׁבַּחוּ וַנִּפְּלוּ עַל אִפִּיהוֹן:

וַיִּסִּיבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא גֹבֵר מִחֶתִיתִיָּה וַיִּהְיוּ בָהוֹן אִישׁתָּא וַשׁוּיָאוּ עָלֶיהָ קִטְרֶת בְּסִמִּין וַקְרִיבוּ קֳדָם יי אִישׁתָּא נֹכְרִיתָא דְלֹא פִקִּיד יְתֵהוֹן:

וַיִּפְקֹת אִישׁתָּא מִן קֳדָם יי וַאֲכַלְתָּ יְתֵהוֹן וּמִיתוּ קֳדָם יי:

וּתֵצֵא אִשׁ מִלִּפְנֵי י-הוָה וּתֹאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי י-הוָה:

וּתֵצֵא אִשׁ – רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא מָתוּ בְנֵי אֶהֱרֹן אֲלָא עַל יְדֵי שְׁהוּרוֹ הִלְכָּה בִּפְנֵי מֹשֶׁה רַבֵּן. רַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל אוֹמֵר: שְׁתוּיֵי יֵיָן נִכְנְסוּ לְמִקְדָּשׁ; מִשָּׁל לְמַלְךְ שִׁהְיָה לוֹ בֵּן בֵּית וְכוּ', כִּדְאִיתָא בְּיוֹקְרָא רַבָּה.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אֶהֱרֹן הוּא אֲשֶׁר-דָּבָר י-הוָה | לֵאמֹר בְּקִרְבִּי אֶקְדֹּשׁ וְעַל-פְּנֵי כָל-הָעָם אֶכַּבֵּד וַיֵּדָם אֶהֱרֹן:

וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאֶהֱרֹן הוּא דְמַלִּיל יי לְמִימַר בְּקִרְיָבִי אֶתְקַדֵּשׁ וְעַל אִפִּי כָּל עַמָּא אֶתִּיקַר וְשְׁתִּיק אֶהֱרֹן:

הוּא אֲשֶׁר דָּבָר וַגּוֹמֵר – הֵיכָן דָּבָר "וַנַּעֲדָתִי שְׁמָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַנִּקְדָּשׁ בְּכַבְדִּי", אֵל תִּקְרִי 'בְּכַבְדִּי' אֲלָא 'בְּמַכְבְּדִי'. אָמַר לוֹ מֹשֶׁה לְאֶהֱרֹן: אֶהֱרֹן אַחִי יוֹדֵעַ הֵייתִי שְׁוִיתְקֹדֶשׁ הַבַּיִת בְּמִידָעִיו שֶׁל מְקוֹם, וְהֵייתִי סְבוּר: אוּ בִּי אוּ בָּהּ; עֲקֹשׁוּ רוּאָה אֲנִי שֶׁהֵם גְּדוֹלִים מִמֶּנִּי וּמִמֶּךָ. וַיֵּדָם אֶהֱרֹן – קִבֵּל שֹׁכֵר עַל שְׁתִּיקָתוֹ; וְזֶה שֹׁכֵר קִבֵּל שְׁנַתִּיחַד עִמּוֹ הַדְּבוּר, שְׁנַאֲמָרָה לוֹ לְכַדּוּ פִּרְשֵׁת שְׁתוּיֵי יֵיָן. בְּקִרְבִּי – בְּבַחֲרִי. וְעַל פְּנֵי כָל הָעָם אֶכַּבֵּד – כְּשֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִּין בְּצַדִּיקִים, מִתְּנִירָא וּמִתְעַלָּה וּמִתְקַלֵּס; אִם כֵּן בָּאֵלּוּ, כָּל שְׂכֵן בְּרִשְׁעִים. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "נִזְרָא אֶל־לֵהִים מִמִּקְדָּשִׁיד", אֵל תִּקְרִי 'מִמִּקְדָּשִׁיד', אֲלָא 'מִמִּקְדָּשִׁיד'.

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל-מִישָׁאֵל וְאֵל אֶלְצָפָן בְּנֵי עֲזִיזָאֵל דָּד אֶהֱרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם קִרְבּוֹ שְׂאוּ אֶת-אֲחֵיכֶם מֵאֵת פְּנֵי-הַקֹּדֶשׁ אֶל-מַחֲוִיץ לְמַחֲנֶה:

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְמִישָׁאֵל וְלְאֶלְצָפָן בְּנֵי עֲזִיזָאֵל אַחֲבוּהִי דְאֶהֱרֹן וַאֲמַר לָהוֹן קְרוּבוּ טוּלוּ יְת אַחֲיָכוֹן מִן קֳדָם קוּדְשָׁא לְמַבְרָא לְמִשְׁרִיתָא:

דָּד אֶהֱרֹן – עֲזִיזָאֵל אַחִי עֶמְרָם הָיָה, שְׁנַאֲמַר: "וּבְנֵי קֹהֵת" וַגּוֹמֵר. שְׂאוּ אֶת אֲחֵיכֶם וַגּוֹמֵר – כְּאֵדָם הָאוֹמֵר לְחֻבְרוֹ: הַעֲבֵר אֶת הַמָּת מִלִּפְנֵי הַכֹּלָה, שְׁלֹא לַעֲרַב אֶת הַשְׁמָחָה.

וַיִּקְרְבוּ וַיִּשְׁאֲמּוּ בְּכַתְּנֹתָם אֶל-מַחֲוִיץ לְמַחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דָּבָר מֹשֶׁה:

וַיִּקְרִיבוּ וַיִּטְלוּנִין בְּכַתוּנֵיהוֹן לְמַבְרָא לְמִשְׁרִיתָא כַּמָּא דְמַלִּיל מֹשֶׁה:

בְּכַתְּנֹתָם – שֶׁל מַתִּים. מְלַמֵּד שְׁלֹא נִשְׁרָפוּ בְּגָדֵיהֶם, אֲלָא נִשְׁמָתָם; כְּמִין שְׁנֵי חוּטִין שֶׁל אִשׁ נִכְנְסוּ לַחוּף חֲטָמֵיהֶם.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אֶהֱרֹן וְלְאֶלְעָזָר וְלֵאחֵיתָמָר בְּנֵי רֵאשִׁיכֶם אֶל-תִּפְרָעוּ | וּבְגָדֵיכֶם לֹא-תִפְרָמוּ | וְלֹא תָמָתוּ וְעַל כָּל-הָעֵדָה יִקְצֹף וְאֲחֵיכֶם כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְבּוּ אֶת-הַשִּׁרְפָּה אֲשֶׁר שָׁרָף י-הוָה:

וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאֶהֱרֹן וְלְאֶלְעָזָר וְלֵאחֵיתָמָר בְּנוֹהֵי רֵישִׁיכֹן לֹא תִרְבוּן פִּירוּעַ וּלְבוּשִׁיכֹן לֹא תִבְזְעוּן וְלֹא תָמוּתוּן וְעַל כָּל כְּנִשְׁתָּא יְהִי רוּגְזָא וְאֲחֵיכֹן כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְבּוּן יְת יִקִּידָתָא דְאוֹקִיד יי:

אֵל תִּפְרָעוּ – אֵל תִּגְדְּלוּ שְׁעָר; מִכָּאן שְׁאֵבֵל אֶסוּר בְּתַסְפֶּרֶת, אֲבָל אֹתָם – אֵל תַּעֲרַבְבוּ שְׁמָחְתוּ שֶׁל מְקוֹם. וְלֹא תָמָתוּ – הָא אִם תַּעֲשׂוּ כֵן, תָּמוּתוּ. וְאֲחֵיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל – מִכָּאן שְׁצָרְתָן שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מְטִלְתָּ עַל הַכֹּל לְהַתְּאָבֵל בָּהּ.

וּמִפְּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תִצָּאוּ פֶּן-תָּמָתוּ כִּי-שָׁמֹן מִשְׁחַת י-הוָה עָלֵיכֶם וַיַּעֲשׂוּ כְדָבָר מֹשֶׁה:

וּמִתְרַע מִשְׁכּוֹן זְמָנָא לֹא תִפְקוּן דְלִמָּא תָמוּתוּן אַרִי מִשְׁחָ רְבוּתָא דִּי עָלִיכֹן וַעֲבַדוּ כְּפִתְגָמָא דְמֹשֶׁה:

וַיִּדְבֹּר י-הוָה אֶל-אֶהֱרֹן לֵאמֹר:

וּמַלִּיל יי עִם אֶהֱרֹן לְמִימַר:

יֵיָן וְשֹׁכֵר אֶל-תִּשְׁתֵּ | אֶתָּה | וּבְנִיָּה אֶתָּה בְּבֹאֲכֶם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמָתוּ חֲקַת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:

חֲמַר וּמְרִנִי לֹא תִשְׁתִּי אֶת וּבְנָה עִמָּךְ בְּמִיעֲלֹכוֹן לְמִשְׁכּוֹן זְמָנָא וְלֹא תָמוּתוּן קָנָם עָלָם לְדֹרִיכֹן:

יין ושכר – יין כְּדִרְךָ שְׁכָרוֹתוֹ. **בְּבֹאֲכֶם אֶל אֱהֹל מוֹעֵד** – אין לי אֶלָּא בְּבֹאֲכֶם לַהֲיִכָּל; בְּגִשְׁתֶּם לַמִּזְבֵּחַ מִיַּיִן נֶאֱמַר כָּאֵן בִּיאַת אֱהֹל מוֹעֵד, וְנֶאֱמַר בְּקִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם בִּיאַת אֱהֹל מוֹעֵד: מֵה לְהֵלֵן עֲשֵׂה גִישַׁת מִזְבֵּחַ כְּבִיאַת אֱהֹל מוֹעֵד, אֵף כָּאֵן עֲשֵׂה גִישַׁת מִזְבֵּחַ כְּבִיאַת אֱהֹל מוֹעֵד.

וְלֹהֲבַדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֵל וּבֵין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר:
וְלֹאֲפָרֹשׁא בֵּין קוּדְשָׁא וּבֵין חוּלָא וּבֵין מְסֻבָּא וּבֵין דְּכִיָּא:

וְלֹהֲבַדִּיל – כְּדִי שְׁתַּבְּדִילוּ בֵּין עֲבוּדָה קְדוּשָׁה לְמַחְלָלָת; הָא לְמַדְתָּ שְׂאֵם עֶבֶד, עֲבוּדְתוֹ פְּסוּלָה.

וְלַהוֹרֶת אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל־הַחֲקִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְ-הוָה אֲלֵיהֶם בְּיַד־מֹשֶׁה:
וְלֹאֲלָפָא יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת כָּל קִימִיָּא דְּמִלִּיל יִי לַהוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה:

וְלַהוֹרֶת – לְמַד שְׂאֵסוּר שְׁכוּר בְּהוֹרָאָה. יָכוֹל יְהֵא חֲזִיב מִיתָה תִּלְמוּד לֹוֹמַר: "אַתָּה וּבְנֵיךָ אַתָּה וְלֹא תִמְתּוּ"; כִּתְּנִים בַּעֲבוּדְתָם בְּמִיתָה, וְאִין חֲכָמִים בְּהוֹרָאָתָם בְּמִיתָה.

רביעי
פְּרַשְׁת אֲכִילַת קֶרֶבֶנּוֹת הַיּוֹם

וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל אֲלֻעָזָר וְאֶל־
אִיתָמָר בְּנֵי הַנּוֹתָרִים קָחוּ אֶת־הַמִּנְחָה הַנּוֹתָרָת
מֵאֲשֵׁי יְ-הוָה וְאֲכַלְוּהָ מִצּוֹת אֲצֵל הַמִּזְבֵּחַ כִּי קֹדֶשׁ
קֹדֶשִׁים הִוא:
וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם אַהֲרֹן וְעִם אֲלֻעָזָר וְעִם אִיתָמָר בְּנוֹהֵי
דְּאַשְׁתָּארוּ סְבוּ יָת מִנְחָתָא דְּאַשְׁתָּארת מְקוֹרְבָנִיָּא דִּינִי
וְאֲכַלוּהָ פָטִיר בְּסֹטֵר מְדֻבָּחָא אַרִי קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין
הִיא:

הַנּוֹתָרִים – מִן הַמִּיתָה; מְלַמֵּד שְׂאֵף עֲלֵיהֶם נִקְנָסָה מִיתָה עַל עוֹן הַעֲגֹל. הוּא שְׁנֶאֱמַר: "וּבְאַהֲרֹן הַתַּאֲנִיף ה' מָאֵד לְהַשְׁמִידוֹ", וְאִין הַשְׁמִדָה אֶלָּא כְּלוּי בָנִים, שְׁנֶאֱמַר: "וְאֶשְׁמִיד פְּרִיֹו מִמֶּעַל". וְתַפְלָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה בְּטִלָּה מִחֻצָּה, שְׁנֶאֱמַר: "וְאֶתְפַּלֵּל גַּם בְּעַד אַהֲרֹן בְּעַת הַהוּא". קָחוּ אֶת הַמִּנְחָה – אֵף עַל פִּי שְׂאֵתָם אוֹנְנִין, וְקֹדְשִׁים אֲסוּרִים לֹאוֹנִין. **אֶת הַמִּנְחָה** – זֶה מִנְחַת שְׁמִינִי וּמִנְחַת נִחְשׁוֹן. **וְאֲכַלְוּהָ מִצּוֹת** – מֵה תִּלְמוּד לֹוֹמַר לְפִי שֶׁהִיא מִנְחַת צָבוּר וּמִנְחַת שְׁעָה, וְאִין כִּיּוּצָא בְּהַ לְדוֹרוֹת, הַצָּרֵף לְפָרֹשׁ בְּהַ דִּין שְׂאֵר מִנְחוֹת.

וְאֲכַלְתֶּם אֹתָהּ בְּמָקוֹם קֹדֶשׁ כִּי חֹקֶךָ וְחֹקֶךָ בְּנִיָּה הִוא
מֵאֲשֵׁי יְ-הוָה כִּי־כֹן צוֹיָתִי:
וְתִיכְלוּן יָתָה בְּאַתֵּר קֹדִישׁ אַרִי חוּלְקֶךָ וְחוּלְקֶךָ בְּנֶךָ הִיא
מְקוֹרְבָנִיָּא דִּינִי אַרִי כֹן אֶתְפַּקְדִּית:

וְחֹק בְּנִיָּה – אִין לִפְנוֹת חֹק בְּקֹדְשִׁים. **כִּי כֹן צוֹיָתִי** – בְּאַנְיָנוּת יֹאכְלוּהָ.

וְאֵת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה תֹאכְלוּ
בְּמָקוֹם טָהוֹר אֹתָהּ וּבְנִיָּהּ וּבְנִיָּהּ אֶתְךָ כִּי־חֹקֶךָ וְחֹקֶךָ
בְּנִיָּהּ נִתְּנוּ מִזִּבְחֵי שְׁלָמֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
וְיָת חֲדָיָא דְּאַרְמוּתָא וְיָת שְׂקָא דְּאַפְרָשׁוּתָא תִּיכְלוּן
בְּאַתֵּר דְּכִי אֵת וּבְנֶךָ וּבְנֶךָ עִמָּךְ אַרִי חוּלְקֶךָ וְחוּלְקֶךָ
בְּנֶךָ אֶתִּיהִיבוּ מִנְּכֶסֶת קוּדְשִׁיָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְאֵת חֲזֵה הַתְּנוּפָה – שֶׁל שְׁלָמֵי צָבוּר. **תֹאכְלוּ בְּמָקוֹם טָהוֹר** – וְכִי אֵת הֶרָאשׁוּנִים אֲכָלוּ בְּמָקוֹם טָמֵא אֶלָּא הֶרָאשׁוּנִים, שֶׁהֵם קֹדְשֵׁי קֹדְשִׁים, הִזְקָקוּ אֲכִילָתָם בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ; אֲבָל אֵלוֹ אִין צָרִיכִים תוֹךְ הַקִּלְעִים, אֲבָל צָרִיכִים הֵם לֹאֲכַל תוֹךְ מִנְחָה יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא טָהוֹר מִלְּפָנֵס שֵׁם מִצְרַעִים. מִכָּאֵן שֶׁקֹּדְשִׁים קָלִים נֶאֱכָלוּ בְּכָל הָעִיר. **אֹתָהּ וּבְנִיָּהּ וּבְנִיָּהּ** – אֹתָהּ וּבְנִיָּהּ בְּחֵלֶק, אֲבָל בְּנוֹתֶיהָ לֹא בְּחֵלֶק; אֶלָּא אִם תִּתְּנוּ לָהֶם מִתְּנוֹת, רִשְׁאוֹת הֵן לֹאֲכֹל בְּחֻזָּה וְשׁוּק. אוֹ אִינוּ אֶלָּא אֵף הַבְּנוֹת בְּחֵלֶק תִּלְמוּד לֹוֹמַר: "כִּי חֹקֶךָ וְחֹקֶךָ בְּנִיָּהּ נִתְּנוּ"; חֹק לְבָנִים וְאִין חֹק לְבָנוֹת.

שׁוֹק הַתְּרוּמָה וְחֲזֵה הַתְּנוּפָה עַל אֲשֵׁי הַחֲלָבִים יָבִיאוּ
לְהַגִּיף תְּנוּפָה לְפָנֵי יְ-הוָה וְהָיָה לָךְ וּלְבְנִיָּהּ אֶתְךָ
לְחֹק־עוֹלָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְ-הוָה:
שְׂקָא דְּאַפְרָשׁוּתָא וְחֲדָיָא דְּאַרְמוּתָא עַל קוֹרְבָנֵי
תְּרִבִּיָּא יִתִּיתוּן לְאַרְמָא אַרְמָא קָדָם יִי וְיֵהִי לָךְ וּלְבְנֶךָ
עִמָּךְ לִקְחִים עֲלֵם כְּמָא דְּפַקִּיד יִי:

שׁוֹק הַתְּרוּמָה וְחֲזֵה הַתְּנוּפָה – לְשׁוֹן "אֲשֶׁר הוֹנֵף וְאֲשֶׁר הוֹרֵם": "תְּנוּפָה" – מוֹלִיף וּמְבִיא, 'תְּרוּמָה' – מַעֲלָה וּמוֹרִיד. וְלָמָּה חֲלָקוֹן הַפְּתוּב, 'תְּרוּמָה' בְּשׁוֹק וְ'תְנוּפָה' בְּחֻזָּה לֹא יִדְעָנוּ; – שֶׁשְּׂגִיָּהֶם בְּהֶרְמָה וְהֶנְפָּה. **עַל אֲשֵׁי הַחֲלָבִים** – מִכָּאֵן שֶׁהַחֲלָבִים לְמַטָּה בְּשַׁעַת תְּנוּפָה. וְיָשׁוּב הַמִּקְרָאוֹת שֶׁלֹּא יִכְתִּישׁוּ זֶה אֶת זֶה, כִּכָּר פְּרִשְׁתִּי שֶׁלִּשְׁתֵּן בְּצוֹ אֶת אַהֲרֹן.

חמישי

וְאֵת שְׁעִיר הַחַטָּאת דָּרִישׁ דְּרִישׁ מֹשֶׁה וְהִנֵּה שְׁרָף
וַיִּקְצֹף עַל־אֲלֻעָזָר וְעַל־אִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן הַנּוֹתָרִים
לֵאמֹר:
וְיָת צְפִירָא דְּחַטָּתָא מִתְּבַע תְּבַעִיה מֹשֶׁה וְהָא אֶתְרוּקָד
וּרְגִיז עַל אֲלֻעָזָר וְעַל אִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן דְּאַשְׁתָּארוּ
לְמִימַר:

שְׁעִיר הַחַטָּאת – שְׁעִיר מוֹסְפִי רֹאשׁ חֹדֶשׁ. וּשְׁלֹשָׁה שְׁעִירֵי חַטָּאוֹת קָרְבוּ בּוֹ בַּיּוֹם: "שְׁעִיר עֲזִים", וּשְׁעִיר נִחְשׁוֹן, וּשְׁעִיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ; וּמִפְּלֹן לֹא נִשְׂרַף אֶלָּא זֶה. וְנִחְלָקוּ בְּדָבָר חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל: יֵשׁ אוֹמְרִים, מִפְּנֵי הַטָּמְאָה שֶׁנִּגְעָה בּוֹ נִשְׂרַף; וְיֵשׁ אוֹמְרִים: מִפְּנֵי אֲנִיּוּת נִשְׂרַף, לְפִי שֶׁהוּא

קדשי דורות; אבל בקדשי שעה – סמכו על משה, שאמר להם במנחה: "ואכלוה מצות". דרש דרש – שתי דרישות: מפני מה נשרף זה ומפני מה נאכלו אלו כהן הוא בתורת כהנים. על אלעזר ועל איתמר – בשביל כבודו של אהרן, הנה פניו כנגד הכהנים וכעס. לאמר – אמר להם, השיבוני על דברי.

מדוע לא-אכלתם את-החטאת במקום הקדש פי קודשין היא ויתה יהב לכוון לסלחא על חובי פגששתא לעזרה לכפר עליהם לפני י-הוה:

מדוע לא אכלתם את החטאת במקום הקדש – וכי חוץ לקדש אכלוה וקלא שרפוה, ומהו אומר במקום הקדש אלא אמר להם: שמה חוץ לקלעים יצאה ונפסלה פי קדש קדשים הוא – ונפסליו ביוצא. והם אמרו לו: לאו. אמר להם: הואיל ובמקום הקדש היתה, מדוע לא אכלתם אותה ואתה נתן לכם לשאת וגומר – שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים. לשאת את עון העדה – מכאן למדנו ששעיר ראש חדש היה, שהוא מכפר על עון טמאת מקדש וקדשיו; שחטאת שמיני וטמאת נחשון לא לכפרה באו.

הן לא-הובא את-דמה אל-הקדש פנימה אכול תאכלו אתה בקדש כאשר צויתי:

הן לא הובא וגומר – שאלו הובא, היה לכם לשרפה, כמו שנאמר: "וכל חטאת אשר יובא מדמה" וגומר. אכול תאכלו אתה – היה לכם לאכלה אף על פי שאתם אוננים. כאשר צויתי – לכם במנחה.

ונידבר אהרן אל-משה הן היום הקריבו את-חטאתם ואת-עלתם לפני י-הוה ונתקראנה אתי פאלה ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני י-הוה:

ונידבר אהרן – אין לשון "דבור" אלא לשון עז, שנאמר: "ונידבר העם" וגומר. אפשר משה קצף על אלעזר ועל איתמר, ואהרן מדבר הא ידעת שלא היתה אלא מדרג כבוד; אמרו: אינו בדין שיהא אבינו יושב ואנו מדברים לפניו, ואינו בדין שיהא תלמיד משיב את רבו. יכול מפני שלא היה באלעזר להשיב תלמוד לומר: "ויאמר אלעזר הפה אל אנשי הצבא" וגומר; הרי כשרצה, דבר לפני משה ולפני הנשיאים. זו מצאתי בספרי של פנים שני. הן היום הקריבו – מהו אומר אלא אמר להם משה: שמה זרקתם דמה אוננים שאונן שעבד, חלל. אמר לו אהרן: וכי הם הקריבו, שהם הדיוטות אני הקרבתי, שאני כהן גדול ומקריב אונן. ונתקראנה אתי פאלה – אפלו לא היו המתים בני, אלא שאר קרובים שאני סביב להיות אונן עליהם פאלו, כגון כל האמורים בפרשת כהנים שהפנה מטמא להם. ואכלתי חטאת – ואם אכלתי, הייטב וגומר היום – אבל אנינות לילה מתר, שאין אונן אלא יום קבורה. הייטב בעיני ה' – אם שמעת בקדשי שעה, אין לה להקל בקדשי דורות.

וישמע משה וייטב בעיניו: וישמע משה וישפר בעיניו:

שישי פרשת החיה הטהורה

ונידבר י-הוה אל-משה ואל-אהרן לאמר אלהם: ומליל יי עם משה ואל-אהרן למימר להוין:

דברו אל-בני ישראל לאמר זאת החיה אשר תאכלו מפל-הבהמה אשר על-הארץ:

דברו אל בני ישראל – את כלם השנה להיות שלוחים בדבור זה, לפי שהשיו בדמימה וקבלו עליהם גזרת המקום מאהבה. זאת החיה – לשון סיים. לפי שישראל דבוקים במקום וראויין להיות סיים, לפיכך הבדילים מן הטמא ונזר עליהם מצוות; ולאמות העולם לא אמר כלום. משל לרופא שנקנס לבשר את החולה וכו', כדאיתא במדרש רבי תנחומא. זאת החיה – מלמד שהיה משה אוסז בסיה ומראה אותה לישראל: זאת תאכלו וזאת לא תאכלו. "את זה תאכלו וגומר", אף בשרצי המים אסז מפל מין ומין וקראה להם; וכן בעוף: "ואת אלה תשקצו מן העוף"; וכן בשרצים: "וזה לכם הטמא". זאת החיה מפל הבהמה – מלמד שהבהמה בכלל סיה.

כל מפרסת פרסה ושסעת שסע פרסת מעלת גרה כל דסדיקא פרסתה ומטלפן טלפין פרסתה מסקא פשרא בבשרא יתה תיכלון:

מפרסת – כתרגומו 'סדיקא'. **פרסה** – פלנט"א בלעז. **ושסעת שסע** – שׁמבדלת מלמעלה ומלמטה בשתי צפראנין, כתרגומו: "ומטלפן טלפין"; שׁיש שפרסותיו סדוקות מלמעלה ואינן שסועות ומבדלות לגמרי, שׁמלמטה מחברות. **מעלת גרה** – מעלה ומקיאה האכל ממעה, ומחזרת אותו לתוך פיה, לכתשו ולטחנו הדק. **גרה** – כד שמו, ויתכן להיות מגזרת "מים הנגרים", שהוא נגרר אחר הפה. ותרגומו 'פשרא', שעל ידי הגרה האכל נפטר ונמוס. **בבהמה** – תבה זו תרה היא, לדרשא, להסיר את השליל הנמצא במעי אמו. **אתה תאכלו** – ולא בהמה טמאה. וקלא באזרהה היא אלא לעבר עליה בעשה ולא מעשה.

אך את־זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפרסי הפרסה את־הגמל כ־מעלה גרה הוא ופרסה איננו מפרים טמא הוא לכם:
ברם ית דין לא תיכלון ממסקי פשרא ומסדיקי פרסתא ית גמלא ארי מסיק פשרא הוא ופרסתיה לא סדיקא מסאב הוא לכון:

ואת־השפן כ־מעלה גרה הוא ופרסה לא יפרים טמא הוא לכם:
וית טבזא ארי מסיק פשרא הוא ופרסתיה לא סדיקא מסאב הוא לכון:

ואת־הארנבת כ־מעלת גרה הוא ופרסה לא הפריסה טמאה הוא לכם:
וית ארנבא ארי מסקא פשרא היא ופרסתה לא סדיקא מסאבא היא לכון:

ואת־החזיר כ־מפרים פרסה הוא ושסע שסע פרסה והוא גרה לא־יגר טמא הוא לכם:
וית חזירא ארי סדיק פרסתא הוא ומטלפן טלפין פרסתיה והוא פשרא לא פשר מסאב הוא לכון:

מבשרם לא תאכלו ובגבלתם לא תגעו טמאים הם לכם:
מבשרהון לא תיכלון ובגבילתהון לא תקרבון מסאבין אנון לכון:

מבשרם לא תאכלו – אין לי אלא אלו; שאר בהמה טמאה, שאין לה שום סימן טהרה, מנין אמרת קל וחמר: ומה אלו, שיש בהן קצת סימני טהרה, אסורות וכו'. **מבשרם** – על בשרם באזהרה, ולא על עצמות וגידיו וקרנים וטלפים. **ובגבלתם לא תגעו** – יכול יהו ישאל מזהרים על מגע גבלה תלמוד לומר: "אמר אל הפהנים" וגומר; פהנים מזהרין, ואין ישראל מזהרין. קל וחמר מעתה, ומה טמאת מת חמורה – לא הזהיר בה אלא פהנים, טמאת גבלה קלה לא כל שכן ומה תלמוד לומר "לא תגעו" ברגל.

את־זה תאכלו מפל אשר במים כל אשר־לו סנפיר וקשקשת במים בימים ובנחלים אתם תאכלו:
ית דין תיכלון מפל דבמיא כל דליה ציצין וקלפין במיא ביממיא ובנחליא יתהון תיכלון:

סנפיר – אלו ששט בהם. **קשקשת** – אלו קלפים הקבועים בו, כמו שפאמר: "ושריון קשקשים הוא לבוש".

וכל אשר אין־לו סנפיר וקשקשת בימים ובנחלים מפל שרץ המים ומפל גפש חתיה אשר במים שקץ הם לכם:
וכל דלית ליה ציצין וקלפין ביממיא ובנחליא מפל רחשא דמיא ומפל נפשא חיתא דבמיא שקצא אנון לכון:

שרץ – בכל מקום משמעו דבר נמוך, שרוחש ונד על הארץ.

ושקץ יהיו לכם מבשרם לא תאכלו ואת־גבלתם תשקצו:
ושקצא יהון לכון מבשרהון לא תיכלון וית גבילתהון תשקצון:

ושקץ יהיו – לאסר את ערוביהן, אם יש בהם בנותן טעם. **מבשרם** – אינו מזהר על הסנפירים ועל העצמות. **ואת גבלתם תשקצו** – לרבות יבחושיין שסננו. יבחושיין, מושקירונ"ש בלעז.

כל אשר אין־לו סנפיר וקשקשת במים שקץ הוא לכם:
כל דלית ליה ציצין וקלפין במיא שקצא הוא לכון:

כל אשר אין לו וגומר – מה תלמוד לומר שיוכל אין לי שיהא מתר אלא המעלה סימנין שלו ליבשה; השירן במים מנין תלמוד לומר: "כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת במים"; הא אם היו לו במים, אף על פי שהשירן בעליתו, מתר.

ואת־אלה תשקצו מן־העוף לא יאכלו שקץ הם את־הנשר ואת־הפרס ואת העזניה:
וית אליו תשקצון מן עופא לא יתאכלון שקצא אנון נשרא וער ועזניא:

לא יאכלו – לסייב את המאכלין לקטנים, שפך משמעו: לא יהו נאכלין על ידך. או אינו אלא לאסרן בהנאה תלמוד לומר: "לא תאכלו"; באכילה אסורין, בהנאה מותרין. כל עוף שנאמר בו "למינה", "למינו", "למינהו", יש באותו המין שאין דומין זה לזה לא במראהם ולא בשמותם, וכלן מין אחד.

ואת־הדָּאָה ואת־האֵהָ לַמִּינָה: **וְדִיתָא וְטָרְפִיתָא לַזְנִיָּה:**

את כל־עֶרֶב לַמִּינּוֹ: **ית כל עורבא לזנייה:**

ואת בת היענה ואת־הפתקס ואת־השחף ואת־הגזן לַמִּינָהוּ: **ות בת נעמיתא וציצא וצפר שחפא ונצא לזנוהי:**

הגזן – אושטו"ר.

ואת־הכּוֹס ואת־השֶׁלֶף ואת־הינָשוּף: **וקדיא ושליונא וקפופא:**

שֶׁלֶף – פֶּרְשׁוֹ רבתינו, זה השולה דגים מן הים; וזהו שתרגם אונקלוס "ושליונא". **כּוֹס וינָשוּף** – הם צואיטי"ש הצועקים בלילה, ויש להם לסתות כְּאֵדָם; ועוד אחד דומה לו, שְׁקוּרִין יב"ן.

ואת־התנשמת ואת־הקאת ואת־הרחם: **ובותא וקתא וירקריקא:**

תנשמת – היא קלב"א שורי"ץ, ודומה לעכבר, ופורחת בלילה; ו'תנשמת' האמורה בשרצים היא דומה לה, ואין לה עינים, וקורין לה טלפ"א.

ואת החסידה האנפה לַמִּינָה ואת־הדּוֹכִיפַת ואת־העטלף: **וחוריתא ואבו לזנה ונגר טורא ועטליפא:**

החסידה – זו דיה לבנה, ציגוינ"א ; ולמה נקרא שמה 'חסידה' שעושה חסידות עם חברותיה במזונות. **האנפה** – היא דיה רגנית. ונראה לי שהיא שְׁקוּרִין אותה הירו"ן. **הדּוֹכִיפַת** – תרגול הבר, וכרבלתו כפולה, ובלעז הירופ"א. ולמה נקרא שמו 'דוכיפת' שהודו כפות, וזו היא כרבלתו. ו'נגר טורא' נקרא, על שם מעשיו, כמו שפֶּרְשׁוֹ רבתינו במסכת גטין בפרק 'מי שאֶחָזו'.

כל שרץ העוף ההלך על־ארבע שקץ הוא לכם: **כל רחשא דעופא דמהליך על ארבע שקצא הוא לכוון:**

שרץ העוף – הם הדקים הנמוכים הרוחשין על הארץ, כגון זבובים וצרעין ויתושין וחרגבים.

אך את־זה תאכלו מפל שרץ העוף ההלך על־ארבע אשר־לו כרעים ממעל לרגליו לנתר בהן על־הארץ: **ברם ית דין תיכלון מפל רחשא דעופא דמהליך על ארבע דליה קרסולין מעלוי רגלוהי לקפצא בהון על ארעא:**

על ארבע – על ארבע רגלים. **ממעל לרגליו** – סמוך לצנארו יש לו כמין שתי רגלים לבד ארבע רגליו, וכשרוצה לעוף ולקפץ מן הארץ מתחזק באותן שתי כרעים ופורח. ויש הרבה, כמותן שְׁקוּרִין לנגושט"א , אבל אין אנו בקיאים בהן, שֶׁאֲרֵכֶּעָה סימני טהרה נאמרו בהם: ארבע רגלים, וארבע כנפים, וקרסליין – אלו כרעים הכתובים כאן, וכנפיו חופין את רבו. וכל סימנים הללו מצויים באותן שבינומינו, אבל יש שראשן ארוך, ויש להם זנב, וצריך שיהא שמו חגב, ובזה אין אנו יודעים להבדיל ביניהם.

את־אלה מהם תאכלו את־הארבה לַמִּינּוֹ ואת־הסלעם לַמִּינָהוּ ואת־החרגל לַמִּינָהוּ ואת־החגב לַמִּינָהוּ: **ית אלין מנהון תיכלון ית גובא לזנייה וית רשונא לזנוהי וית חרגלא לזנוהי וית חגבא לזנוהי:**

וכל שרץ העוף אשר־לו ארבע רגלים שקץ הוא לכם: **וכל רחשא דעופא דליה ארבע רגלין שקצא הוא לכוון:**

וכל שרץ העוף וגומר – בא ללמד שאם יש לו חמש, טהור.

ולא־לה תטמאו כל־הנגע בנבלתם וטמא עד־העֶרֶב: **ולאלין תסתאבון כל דיקרב בנבילתהון יהי מסאב עד רמשא:**

ולא־לה – העתידין להאמר למטה בענין. **תטמאו** – כלומר, בנגיעתם יש טמאה.

וכל־הנשא מנבלתם יכבס בגדיו וטמא עד־העֶרֶב: **וכל דישול מנבילתהון יצבע לבושוהי ויהי מסאב עד רמשא:**

וכל הנשא מנבלתם – כל מקום שנאמרה טמאת משא, חמורה מטמאת מגע, שהיא טעונה כבוס בגדים.

לְכַל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הוּא מִפִּרְסַת פֶּרֶסָה וְשִׁסְעוּ אֵיגֻנָּה שׁוֹסַעַת וְגִרָה אֵיגֻנָּה מַעֲלָה טְמֵאִים הֵם לָכֶם כָּל־הַנִּגָּע בָּהֶם יִטְמָא:	לְכָל בְּעִירָא דְּהִיא סְדִיקָא פִּרְסַתָּה וְטַלְפִּין לִיתְהָא מִטְּלָפָא וּפְשָׁרָא לִיתְהָא מִסְקָא מְסַאבִּין אַנוּן לְכוּן כָּל דִּיקָרְב בְּהוּן יְהִי מְסַאב:
מִפִּרְסַת פֶּרֶסָה וְשִׁסְעֵי אֵיגֻנָּה שׁוֹסַעַת – כַּגוֹן גָּמַל, שְׁפָרְסוֹ סְדוּקָה לְמַעֲלָה, אֲבָל לְמִטָּה הִיא מְחַבֶּרֶת. כָּאן לְמַדְדָּה שְׁנֹכֶלֶת בְּהֵמָה טְמֵאָה מִטְּמֵאָה; וּבְעֻנְיָן שְׁבִסוּף הַפִּרְשָׁה פֶּרֶשׁ עַל בְּהֵמָה טְהוֹרָה.	
וְכָל הוֹלִיךְ עַל־כַּפָּיו בְּכָל־הַחַיָּה הַהֹלֶכֶת עַל־אַרְבָּע טְמֵאִים הֵם לָכֶם כָּל־הַנִּגָּע בְּנִבְלָתָם יִטְמָא עַד־הָעָרֹב: עַד רַמְשָׁא:	וְכָל דְּמַהֲלִיךְ עַל יְדוּהֵי בְּכָל חַיָּתָא דְּמַהֲלִכָא עַל אַרְבַּע מְסַאבִּין אַנוּן לְכוּן כָּל דִּיקָרְב בְּנִבְלַתְהוּן יְהִי מְסַאב עַד רַמְשָׁא:
עַל כַּפָּיו – כַּגוֹן כָּלֵב וְדָב וְחֹתוּל. טְמֵאִים הֵם לָכֶם – לְמַנַּע.	
וְהַנִּשְׂא אֶת־נִבְלָתָם יִכְבֹּס בְּגָדָיו וְיִטְמָא עַד־הָעָרֹב טְמֵאִים הֵמָּה לָכֶם:	וְדִיטוּל יֵת גְּבִילַתְהוּן יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי וִיְהִי מְסַאב עַד רַמְשָׁא מְסַאבִּין אַנוּן לְכוּן:
וְזֶה לָכֶם הַטְּמָא בַּשָּׂרִץ הַשָּׂרִץ עַל־הָאָרֶץ הַחֲלָד וְהַעֲכָבָר וְהַעֶבֶב לְמִיגָהוּ:	וְדִין לְכוּן דְּמְסַאב בְּרַחֲשָׁא דְּרַחֲשִׁישׁ עַל אֲרָעָא חוּלְדָא וְעַכְבָּרָא וְצַבָּא לְזִנְוָהִי:
וְזֶה לָכֶם הַטְּמָא – כָּל טְמֵאוֹת הַלָּלוּ אֵינָן לְאִסוּר אֲכִילָה, אֲלָא לְטְמֵאָה מַמְשׁ, לְהִיּוֹת טְמָא בְּמַנְעֵן; וְנֶאֱסָר לֵאכֹל תְּרוּמָה וְקִדְשִׁים וּלְהַכְנִס בַּמִּקְדָּשׁ. הַחֲלָד – מוֹשְׁטוּיִל"א. וְהַעֶבֶב – פְּרוּי"ט שְׂדוּמָה לְצִפְרֹדַע.	
וְהַאֲנִיקָה וְהִפְחַח וְהִלְטָאָה וְהִתְנַשְּׁמָת:	וְיִלָּא וְכוּחָא וְהִלְטָתָא וְחוּמְטָא וְאַשׁוּתָא:
אַנִּיקָה – הִירִיצוּ"ן. הִלְטָאָה – לוֹיִשְׂרַד"א. חִמְט – לִימְצ"א. תְּנַשְּׁמָת – טַלְפ"א.	
אֲלֵה הַטְּמֵאִים לָכֶם בְּכָל־הַשָּׂרִץ כָּל־הַנִּגָּע בָּהֶם בְּמָתָם יִטְמָא עַד־הָעָרֹב:	אֲלִין דְּמְסַאבִּין לְכוּן בְּכָל רַחֲשָׁא כָּל דִּיקָרְב בְּהוּן בְּמוֹתְהוּן יְהִי מְסַאב עַד רַמְשָׁא:
וְכָל אֲשֶׁר־יִפְלֵעֲלָיו מֵהֶם בְּמָתָם יִטְמָא מִכָּל־כְּלִי־ עֵץ אֹו בָּגַד אֹו־עוֹר אֹו שֹׁק כָּל־כְּלִי אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה מִלֶּאכָה בָּהֶם בְּמִים יוֹבָא וְיִטְמָא עַד־הָעָרֹב וְיִטְהַר:	וְכָל דִּיפּוֹל עַלּוּהִי מִנְהוּן בְּמוֹתְהוּן יְהִי מְסַאב מִכָּל מָאן דְּאָע אֹו לְבוּשׁ אֹו מַשְׁךְ אֹו שֹׁק כָּל מָאן דִּיתַעֲבִיד עֲבִידָא בְּהוּן בְּמִיָּא יִתְעַל וִיְהִי מְסַאב עַד רַמְשָׁא וְיִדְכִי:
בְּמִים יוֹבָא – וְאִף לְאַסֵּר טְבִילָתוֹ – טְמָא הוּא לְתְּרוּמָה עַד הָעָרֹב, וְאַחֵר כֶּךָ וְיִטְהַר בְּהָעָרֹב הַשְּׁמִשׁ.	
שׁוֹבִיעֵי	
וְכָל־כְּלִי־חֶרֶשׁ אֲשֶׁר־יִפֹּל מֵהֶם אֶל־תּוֹכוֹ כָּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא וְאִתּוֹ תִּשְׁבְּרוּ:	וְכָל מָאן דְּחִסְרָה דִּיפּוֹל מִנְהוּן לְגִנְיָה כָּל דְּבַגְנִיָּה יִסְתַּאב וְיִתִּיָּה תִּתְבָּרוּן:
אֵל תּוֹכוֹ – אֵין כְּלִי חֶרֶס מִטְּמָא אֲלָא מְאִוִּירוֹ. כָּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא – הַכְּלִי חוּזֵר וּמִטְּמָא מֵה שְׁבַאנִירוֹ. וְאִתּוֹ תִּשְׁבְּרוּ – לְמַד שְׂאִין לוֹ טְהָרָה בְּמִקְוָה.	
מִכָּל־הָאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבֹוא עָלָיו מִיָּם יִטְמָא וְכָל־מִשְׁקָה אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה בְּכָל־כְּלִי יִטְמָא:	מִכָּל מִיכָל דְּמִתְאַכִּיל דִּייעֲלוּן עַלּוּהִי מִיָּא יְהִי מְסַאב וְכָל מִשְׁקִיָּא דִּישְׁתִּתִּי בְּכָל מָאן יְהִי מְסַאב:
מִכָּל הָאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל – מוֹסֵב עַל מִקְרָא הָעֲלִיוֹן: "כָּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא" מִכָּל הָאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל, אֲשֶׁר בָּאוּ עָלָיו מִיָּם, וְהוּא בְּתוֹךְ כְּלִי חֶרֶס הַטְּמָא, יִטְמָא. וְכֵן כָּל מִשְׁקָה אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה בְּכָל כְּלִי, וְהוּא בְּתוֹךְ כְּלִי חֶרֶס הַטְּמָא, יִטְמָא. לְמַדְנָו מִכָּאן דְּבָרִים הִרְבֵּה: לְמַדְנָו שְׂאִין אֲכָל מִכְשֵׁר וּמִתְקֵן לִמְכַּל טְמֵאָה עַד שִׁיבוֹאוֹ עָלָיו מִיָּם פַּעַם אַחַת, וּמִשְׁבָּאוֹ עָלָיו מִיָּם פַּעַם אַחַת – מִקְבֵּל טְמֵאָה לְעוֹלָם, וְאִפְלוּ גָבוּה. וְהֵינִן וְהַשְׁמָן וְכָל הַנִּקְרָא מִשְׁקָה – מִכְשֵׁיר זָרְעִים לְטְמֵאָה כְּמִים, שְׁכַף יֵשׁ לְדִרְשׁ הַמִּקְרָא: אֲשֶׁר יָבֹוא עָלָיו מִיָּם אֹו כָּל מִשְׁקָה אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה בְּכָל כְּלִי, יִטְמָא הָאֲכָל. וְעוֹד לְמַדּוֹ רַבּוּתֵינוּ מִכָּאן, שְׂאִין וְלַד הַטְּמֵאָה מִטְּמָא כְּלִים; שְׁכַף שְׁנִינָו: 'יָכוֹל יְהוּ כָּל הַכְּלִים מִטְּמֵאִין מְאִוִּיר כְּלִי חֶרֶס תִּלְמוּד לִזְמִר: כָּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא מִכָּל הָאֲכָל, אֲכָל וּמִשְׁקָה מִטְּמָא מְאִוִּיר כְּלִי חֶרֶס, וְאֵין כָּל הַכְּלִים מִטְּמֵאִין מְאִוִּיר כְּלִי חֶרֶס'. לִפִּי שְׁהַשְׁרִץ אֵב הַטְּמֵאָה, וְהַכְּלִי שְׁנִטְמָא מִמֶּנּוּ – וְלַד הַטְּמֵאָה, לִפְיָכָה אֵינוֹ חוּזֵר וּמִטְּמָא כְּלִים שְׁבַתוֹכוֹ. וְלְמַדְנָו עוֹד, שְׁהַשְׁרִץ שְׁנַפֵּל לְאֹוִיר תַּנּוּר וְהִפֵּת בְּתוֹכוֹ, וְלֹא נִגַּע הַשְׁרִץ בַּפֶּת – הַתַּנּוּר רֵאשׁוֹן וְהִפֵּת שְׁנִיָּה; וְלֹא נֹאמַר: רוֹאִין אֶת הַתַּנּוּר כְּאִלוֹ מְלֵא טְמֵאָה, וְתַהֲא הִפֵּת תִּתְחַלֶּה. שְׂאֵם אִתָּהּ אוֹמֵר כֵּן, לֹא נִתְמַעֲטוּ	

כל הכלים מלשמה מאויר כלי חרס, שהרי טמאה עצמה נגעה בהן מבפן. ולמדנו עוד על ביאת מים, שאינה מכשרת זרעים אלא אם כן נפלו עליהן משנתלשו; שאם אתה אומר: מקבלין הכשר במחבר – אין לה שלא באו עליו מים, ומהו אומר: אשר יבוא עליו מים ולמדנו עוד, שאין אכל מטמא אחרים אלא אם כן יש בו כפיצה, שנאמר: אשר יאכל, אכל הנאכל בבת אחת; ושערו חכמים: אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת.

וְכָל אֲשֶׁר-יִפֹּל מִנִּבְלָתָם ׀ עָלָיו יִטְמָא תַּנּוּר וְכִירִים יִתֵּץ טַמְאִים הֵם וְטַמְאִים יִהְיוּ לָכֶם:
וְכָל דִּיפּוּל מִנִּבְלַתְהוֹן עָלוּהִי יִהְי מְסָאב תַּנּוּר וְכִירִים יִתְרַעוּן מְסָאבִין אַנּוּן וּמְסָאבִין יְהוֹן לְכוּן:

תנור וכירים – כלים המטלטלים הם; והם של חרס, ויש להן תוף, ושופת את הקדירה על נקב החלל; ושניהם פיהם למעלה. **יתץ** – שאין לכלי חרס טהרה בטבילה. **וטמאים יהיו לכם** – שלא תאמר: מצוה אני לנתצם; תלמוד לומר: **וטמאים יהיו לכם**, אם רצה לקימן בטמאתו – רשאי.

אף מעין ובור מקוה-מים יהיה טהור ונגע בנבלתם יטמא:
בְּרֵם מַעֲיָן וְגוֹב בֵּית כְּנִישֶׁת מִיָּא יִהְי דְּכִי וְדִיקָרָב בְּנִבְלַתְהוֹן יִהְי מְסָאב:

אף מעין ובור מקוה מים – המחברים לשרקע, אין מקבלין טמאה. ועוד יש לה ללמד, **יהיה טהור** הטובל בהם מטמאתו. **ונגע בנבלתם יטמא** – אפלו הוא בתוף מעין ובור ונגע בנבלתם – יטמא. שלא תאמר: קל וחומר; אם מטהר את הטמאים מטמאתם, קל וחומר שיציל את הטהור מלשמה לכך נאמר: "ונגע בנבלתם יטמא".

וכי יפל מנבלתם על-כל-זרע זרוע אשר יזרע טהור הוא:
וְאִרִי יפּוּל מִנִּבְלַתְהוֹן עַל כָּל בֵּר זֶרַע זִירּוּע דִּינִזְדָּרַע דְּכִי הוּא:

זרע זרוע – זריעה של מיני זרעונים. **זרוע** – שם דבר הוא, כמו: "ויפתנו לנו מן הזרעים". **טהור הוא** – למדך הכתוב, שלא הכשר ונתקן לקרות אכל לקבל טמאה, עד שיבואו עליו מים.

וכי יתן-מים על-זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא לכם:
וְאִרִי יִתְיַהֲבוּן מִיָּא עַל בֵּר זֶרַעָא וְיִפּוּל מִנִּבְלַתְהוֹן עָלוּהִי מְסָאב הוּא לְכוּן:

וכי יתן מים על זרע – לאחר שנתלש; שאם תאמר: יש הכשר במחבר, אין לה זרע שלא הכשר. **מים על זרע** – בין מים בין שאר משקין, בין הם על הזרע, בין הזרע נפל לתוכו, הכל נדרש בתורת פהגים. **ונפל מנבלתם עליו** – אף משנצב מן המים, שלא הקפידה תורה אלא להיות עליו שם אכל; ומשירד לו הכשר קבלת טמאה פעם אחת, שוב אינו נעקר הימנו.

וכי ימות מן-הבהמה אשר-היא לכם לאכלה הנגע בנבלתה יטמא עד-הערב:
וְאִרִי יָמוּת מִן-הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר-הִיא לָכֶם לְאֹכְלָה הִנֵּגַע בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד-הָעֶרֶב:

בנבלתה – ולא בעצמות וגידים, ולא בקרנים וטלפים, ולא בעור.

והאכל מנבלתה יכבס בגדיו וטמא עד-הערב והנשא את-נבלתה יכבס בגדיו וטמא עד-הערב:
וְדִיכּוּל מִנִּבְלַתְהּ יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִהְי מְסָאב עַד רַמְשָׂא וְדִיטוּל יֵת גְּבִילְתָּהּ יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִהְי מְסָאב עַד רַמְשָׂא:

והנשא את נבלתה – חמורה טמאת משא מטמאת מגע; שהנשוא מטמא בגדים, והנוגע – אין בגדיו טמאין, שלא נאמר בו "יכבס בגדיו". **והאכל מנבלתה** – יכול תטמאנו אכילתו כשהוא אומר בנבלת עוף טהור: "גבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה", אותה מטמאה בגדים באכילתה, ואין נבלת בהמה מטמאה בגדים באכילתה בלא משא, כגון אם תחבה לו חבירו בבית הבליעה. אם כן, מה תלמוד לומר **האכל** לתן שעור לנושא ולנוגע כדי אכילה, והוא כזית. **וטמא עד הערב** – אף על פי שטבל, צריך הערב שמש.

וכל-השרץ השרץ על-הארץ שקץ הוא לא יאכל:
וְכָל רַחֲשָׂא דְרַחֲשִׁישׁ עַל אֶרְעָא שְׁקָצָא הוּא לָא יִתְאַכִּיל:

השרץ על הארץ – להוציא את המתושין שבפליסין ושבפולין ואת הזיזין שבעדשים, שהרי לא שרצו על הארץ, אלא בתוף האכל; אכל משקצאו לאויר ושרצו, הרי נאסרו. **לא יאכל** – לחיב על המאכיל כאוכל. ואין קרוי שרץ אלא דבר נמוך קצר רגלים, שאינו נראה אלא ברוחש נד.

כל הולך על-גחון וכל הולך על-ארבע עד כל-מרב רגלים לכל-השרץ השרץ על-הארץ לא תאכלום כִּי-שֶׁקֶץ הֵם:
כָּל דְּמַהֲלִיד עַל מַעוּהִי וְכָל דְּמַהֲלִיד עַל אַרְבַּע עַד כָּל סָגִיּוֹת רַגְלִין בְּכָל רַחֲשָׂא דְרַחֲשִׁישׁ עַל אֶרְעָא לָא תִיכְלוּנוּנוּן אִרִי שְׁקָצָא אַנּוּן:

הוֹלֵךְ עַל גָּחוֹן – זֶה נָחֹשׁ. וּלְשׁוֹן גָּחוֹן – שְׁחִיזָה, שֶׁהוֹלֵךְ נֹשֵׁחַ וְנוֹפֵל עַל מַעֲיוֹ. וְכָל הוֹלֵךְ – לִהְבִּיא הַשְּׁלִשׁוּלִין, וְאֵת הַדּוֹמָה לַדּוֹמָה. הוֹלֵךְ עַל אַרְבַּע – זֶה עֶקְרֵב. כָּל – לִהְבִּיא אֶת הַחֲפוּשִׁית, אִישׁקָרְבוֹ"ט בְּלַעַז, וְאֵת הַדּוֹמָה לַדּוֹמָה. מִרְבֵּה רִגְלִים – זֶה נִדָּל, שֶׁרָץ שֵׁישׁ לוֹ רִגְלִים מֵרָאשׁוֹ וְעַד זַנְבוֹ לִכְאֹן וּלְכָאֵן, וְקוֹרִין צִינִפִּי"שׁ.

אֵלֶּי־תִשְׁקָצוּ אֶת־נַפְשֵׁיכֶם בְּכָל־הַשָּׂרָץ הַשָּׂרָץ וְלֹא תִשְׁקָצוּן יָת נַפְשְׁתְּכוֹן בְּכָל רַחֲשָׁא דְרַחֲשִׁי וְלֹא תִסְתַּאֲבוּן בְּהוֹן וְתִסְתַּאֲבוּן פֹּון בְּהוֹן:

אל תִּשְׁקָצוּ – בְּאֲכִילָתוֹ; שְׁהִרִי כְּתִיב: נַפְשֵׁיכֶם, וְאִין שְׁקוּץ נֶפֶשׁ בְּמַגֵּעַ. וְכֹן לֹא תִסְתַּאֲבוּ, בְּאֲכִילָתוֹ. וְנִסְמַתָּם בָּם – אִם אַתָּם מִסְתַּאֲבוּ בָהֶם בְּאֶרֶץ, אֲף אֲנִי מִסְתַּאֲבוּ אִתְּכֶם בְּעוֹלָם הַבָּא וּבִישִׁיבַת מַעְלָה.

כִּי אֲנִי יְיָ־הוֹהֵא־אֶ־לְהִיכֶם וְהִתְקַדְשְׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי וְלֹא תִסְתַּאֲבוּ אֶת־נַפְשֵׁיכֶם בְּכָל־הַשָּׂרָץ הָרַמָּשׁ עַל־הָאָרֶץ:

כִּי אֲנִי ה' אֶ־לְהִיכֶם – כְּשֶׁם שְׁאֲנִי קְדוֹשׁ, שְׁאֲנִי ה' אֶ־לְהִיכֶם, כִּן וְהִתְקַדְשְׁתֶּם, קְדוֹשׁוֹ אֵת עֲצֻמְכֶם לַמַּטֵּה. וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים – לִפִּי שְׁאֲנִי אֶקְדֹּשׁ אִתְּכֶם לַמַּעְלָה וּבְעוֹלָם הַבָּא. וְלֹא תִסְתַּאֲבוּ וְגוֹמֵר – לַעֲבֹר עֲלֵיהֶם בְּלֹאִין הַרְבֵּה, וְכָל לֹא – מַלְקוֹת. וְזֶהוּ שְׁאֲמָרוּ בְּגִמְרָא: אֲכַל פּוֹטִיתָא – לוֹקָה אַרְבַּע, נְמִלָּה – לוֹקָה חֲמִשׁ, צִרְעָה – לוֹקָה שֵׁשׁ.

כִּי אֲנִי יְיָ־הוֹהֵה הַמַּעְלָה אִתְּכֶם מֵאָרֶץ מִצְרַיִם לְהִתְלַבֵּם לֹא־לֵהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי:

כִּי אֲנִי ה' הַמַּעְלָה אִתְּכֶם – עַל מִנַּת שְׁתַּקְבְּלוּ מִצְוֹתַי הַעֲלִיתִי אִתְּכֶם.

זֹאת תֹּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף וְכָל־נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׁת בַּמַּיִם וְכָל־נֶפֶשׁ הַשֹּׁרֶצֶת עַל־הָאָרֶץ:

לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר וּבֵין הַחַיָּה הַנֹּאֲכָלֶת וּבֵין הַחַיָּה הָאֲשֶׁר לֹא תֹאכַל:

לְהַבְדִּיל – לֹא בַלְבַד הַשּׁוֹנֶה, אֲלֹא שֶׁתִּהְיֶה יוֹדֵעַ וּמַכִּיר וּבָקִי בָהֶן. בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר – צָרִיד לֹא־מֵר לְפָרָה וְהֵלֵא כֶּבֶד מִפְּרָשִׁים הֵם אֲלֹא בֵין טָמֵאָה לָהּ לְטָהוֹרָה לָהּ, בֵּין גִּשְׁמֻט חֲצִיזָה לְטָהוֹרָה לְטָהוֹרָה – צָרִיד לֹא־מֵר בֵּין צָבִי לְעֹרוֹד וְהֵלֵא כֶּבֶד מִפְּרָשִׁים הֵם אֲלֹא בֵין שְׁנוּלָדוֹ בֵּין סִמְנֵי טָרְפָה כְּשֶׁרָה לְנוֹלָדוֹ בֵּין סִמְנֵי טָרְפָה פְּסוּלָה.

מח *שמעו-זאת בית-יעקב הנקראים בשם
ישראל וממי יהודה יצאו הנשבעים בשם
י-הוה ובא-להי ישראל יזכירו לא באמת ולא
בצדקה: כי-מעיר הקדש נקראו ועל-א-להי
ישראל נסמכו י-הוה צ-באות שמו: הראשונות
מאז הגדתי ומפי יצאו ואשמיעם פתאם עשיתי
ותבאנה: מדעתי כי קשה אתה וגיד ברזל ערפך
ומצחק נחוששה: ונאגיד לך מאז בטרם תבוא
השמעתיך פן-תאמר עצבי עשם ופסלי ונסכי
צום: שמעת חזה כלה ואתם הלוא תגידו
השמעתיך חדשות מעתה ונצרות ולא ידעתם:
עתה נבראו ולא מאז ולפני-יום ולא שמעתם פן-
תאמר הגה ידעתיו: גם לא-שמעת גם לא ידעת
גם מאז לא-פתחה אזנה כי ידעתל בגוד תבגוד
ופשע מבטן קרא לך: למען שמי אאריך אפי
ותהלתי אחטם-לך לבלתי הכריתך: הגה
צרפתיך ולא בכסף בחרתיך בכור עני: למעני
למעני אעשה כי איך יחל וכבודי לא-אתן:
שמע אלי יעקב וישראל מקראי אני-הוא אני
ראשון אף אני אחרון: אף-ידלי יסדה ארץ
וימיני טפחה שמים קרא אני אליהם יעמדו
יחדו: והקבצו כלכם ושמעו מי בהם הגיד את-
אלה י-הוה אלהי יעשה חפצו בבבל וזרעו
כשדים: אני אני דברתי אף-קראתיו הבאתיו
והצליח דרכו: תקרבו אלי שמעו-זאת לא מראש
בסתר דברתי מעת היותה שם אני ועתה א-דגני
י-הוה שלחני ורוחו: כה-אמר י-הוה גאלך
קדוש ישראל אני י-הוה א-להיך מלמדך להועיל
מזריכך בגדר תלך: הלוא הקשבת למצותי ויהי
כנהר שלומך וצדקתך כגלי תים: ויהי כחול
זרעך וצאצאי מעיך כמעתי לא-יפרת ולא-
ישמד שמו מלפני: יצאו מבבל ברחו מפשדים
בקול רנה הגידו השמיעו זאת הוציאוה עד-קצה
הארץ אמרו גאל י-הוה עבדו יעקב: ולא צמאו
בחרבות הוליכם מים מצור הנזיל למו ויבקע-צור
ויזבו מים: אין שלום אמר י-הוה לרשעים:

מט *שמעו אלים אלי והקשיבו לאמים מרחוק
י-הוה מבטן קראני ממעי אמי הזכיר שמי:

וישם פל פתרב חזה בצל ידו החביאני וישימני
לחץ ברור באשפתו הסתירני: ויאמר לי עבדי-
אתה ישראל אשר-בך אתפאר: ואני אמרתי
לריק נגעתי לתהו והבל פתי כליתי אכל משפטי
את-י-הוה ופעלתי את-א-להי: ועתה אומר
י-הוה יוצרי מבטן לעבד לו לשובב יעקב אליו
וישראל לו יאסף ואפבל בעיני י-הוה וא-להי
היה עני: ויאמר נקל מהיותך לי עבד להקים
את-שבטי יעקב ונצורי ישראל להשיב ונתתיך
לאור גולם להקות ישועתי עד-קצה הארץ: כה
אמר-י-הוה גאל ישראל קדושו לבזה-נפש
למתעב גוי לעבד משלים מלכים יראו וקמו
שרים וישתחוו למען י-הוה אשר נאמן קדש
ישראל ויבחרך: כה אומר י-הוה בעת רצון
עניתיך וביום ישועה עזרתיך ואצרך ואתנה
לבית עם להקים ארץ להנחיל נחלות שממות:
לאמר לאסורים צאו לאשר בחשך הגלו עלי-
דרכים ירעו ובכל-שפיים מרעיתם: לא ירעבו
ולא יצמאו ולא-יכם שרב ושמש פי-מרחמם
ינהגם ועל-מבועי מים ינהלם: וישמתי כל-הרי
לדרך ומסלתי ירמון: והנה-אלה מרחוק יבאו
והנה-אלה מצפון ומלם ואלה מארץ סינים: ירגו
שמים וגילי ארץ ופצחו הרים רגה פי-נחם י-הוה
עמו ועניו ירחם: ונתאמר ציון עזבני י-הוה
וא-דגני שכחני: והתשפח אשה עולה מרחם בן-
בטנה גם-אלה תשפחנה ואנכי לא אשפחה: הן
על-פנים חקתיך חומתיך נגדי תמיד: מהרו
בגיד מהרסיך ומחריביך ממה יצאו: שאי-סביב
עיניך וראי כלם נקבצו באו-לך חי-אני גאם
י-הוה כי כלם כעדי תלפשי ותקשרים כפלה: כי
תרבתיך ושממתיך וארץ הרסתך כי עתה תצרי
מיושב ורחקו מבליעך: עוד יאמרו באזניך בני
שפליך צר-לי המקום גשה-לי ואשבה: ואמרת
בלבבך מי ילד-לי את-אלה ואני שכולה וגלמודה
גלה וסורה ואלה מי גדל הן אני נשארתי לבדי
אלה איפה הם: כה-אמר א-דגני י-הוה הנה אשא
אל-גוים ילי ואל-עמים ארים נסי והביאו בניך
בחצו ובנתיך על-פתח תנשאנה: ויהיו מלכים

אֲמַנִּיד וְשָׁרִיתִיהֶם מִיִּגְיַתְיָךְ אֲפִים אֶרֶץ יִשְׁתַּחֲוּ
 לְךָ וְעַפְר רִגְלֶיךָ יִלְחָכוּ וְיִזְדַּעַת כִּי־אֲנִי יְיָ הִנֵּה אֲשֶׁר
 לֹא־יִבְשׁוּ קָוָי: ^ההִיָּקַח מִגְבוֹר מַלְקוֹת וְאִם־שָׁבִי
 צִדִּיק יִמְלֹט: ^הכִּי־כֹה | אָמַר יְיָ הִנֵּה גַם־שָׁבִי גְבוֹר
 יִקָּח וּמַלְקוֹת עָרִיץ יִמְלֹט וְאֶת־יָרִיבֶךָ אֲנֹכִי אֲרִיב
 וְאֶת־בְּגִיד אֲנֹכִי אוֹשִׁיעַ: ^ווְהֶאֱכַלְתִּי אֶת־מוֹנִידֶךָ
 אֶת־בָּשָׂרָם וְכַעֲסִים דָּמָם יִשְׁכְּרוּ וְיִדְעוּ כָּל־בָּשָׂר
 כִּי אֲנִי יְיָ הִנֵּה מוֹשִׁיעֶךָ וְגֹאֲלֶךָ אֲבִיר יַעֲקֹב:

ג ^אכֹּה | אָמַר יְיָ הִנֵּה אֲנִי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוֹת אֲמַכֶּם
 אֲשֶׁר שַׁלַּחְתִּיהָ אוֹ מִי מִנוֹשִׁי אֲשֶׁר־מְכַרְתִּי אֶתְכֶם
 לוֹ הֵן בַּעֲוֹנֹתֵיכֶם גִּמְרָתָם וּבִפְשָׁעֵיכֶם שַׁלַּחְתָּה
 אֲמַכֶּם: ^במִדּוֹעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ קָרָאתִי וְאֵין עֹנֶה
 הַקְצוֹר קָצְרָה יְדֵי מַפְדּוֹת וְאִם־אֵין־כִּי כָח לַהֲצִיל
 הֵן בַּגְעַרְתִּי אֶתְרִיב לִם אֲשִׁים נִהְרוֹת מִדָּבָר תִּבְאֵשׁ
 דָּגְתָם מֵאֵין מַיִם וְתָמַת בַּצָּמָא: ^גאֲלֵבִישׁ שָׁמַיִם
 קִדְרוֹת וְשָׁק אֲשִׁים פְּסוּתָם: ^דא־דָגִי יְיָ הִנֵּה גָתָן לִי
 לִשְׁוֹן לַמוֹדִים לָדַעַת לַעֲוֹת אֶת־יַעֲקֹב דָּבָר יַעֲרִיר |
 בִּבְקָר בִּבְקָר יַעֲרִיר לִי אֲזֶן לִשְׁמַע פְּלִמוּדִים:
^הא־דָגִי יְיָ הִנֵּה פֶתַח־לִי אֲזֶן וְאֲנֹכִי לֹא מְרִיתִי אַחֲוִיר
 לֹא נְסוּגְתִי: ^ואֲנִי נִתַּתִּי לַמַּיִם וּלְתַנִּי לַמַּרְטִים פָּנִי
 לֹא הִסְתַּרְתִּי מִכָּל־מֹות וְרָק: ^זא־דָגִי יְיָ הִנֵּה יַעֲזֹר־
 לִי עַל־כֵּן לֹא נִכְלַמְתִּי עַל־כֵּן שָׁמַתִּי פָנִי כַח־לַמַּיִשׁ
 וְאִדַּע כִּי־לֹא אֲבוֹשׁ: ^חקָרוֹב מִצִּדִּיקִי מִי־יָרִיב אֶתִּי
 גַּעֲמָדָה יָחַד מִי־בַעַל מִשְׁפָּטִי יִגַּשׁ אֵלָי: ^טהֵן א־דָגִי
 יְיָ הִנֵּה יַעֲזֹר־לִי מִי־הוּא יִרְשִׁיעֵנִי הֵן כָּל־כַּבֵּד
 יִבְלוּ עָשׂ יֹאכְלֶם: ^ימִי בָכֶם יִרָא יְיָ הִנֵּה שָׁמַע בְּקוֹל
 עַבְדּוֹ אֲשֶׁר | הִלָּךְ חַשְׁכִּים וְאֵין נֹגֵה לוֹ יִבְטַח בְּשֵׁם
 יְיָ הִנֵּה וַיִּשְׁעֶן בָּא־לִהְיוֹ: ^{יא}הֵן כָּלְכֶם קָדַחִי אֲשׁ
 מֵאֲזַרִּי זִיקוֹת לָכוּ | בָּאוֹר אֲשַׁכֶּם וּבְזִיקוֹת בַּעֲרָתָם
 מִיָּדִי הִיָּתָה־זֹאת לָכֶם לִמְעַצְבָּה תִּשְׁכַּבּוּ:

נא ^אשְׁמַעוּ אֵלָי רַדְפִּי צֹדֵק מִבְּקָשִׁי יְיָ הִנֵּה הִבִּיטוּ
 אֶל־צוֹר חַצְבָתָם וְאֶל־מַקְבַּת בּוֹר גִּשְׁרָתָם: ^בהִבִּיטוּ
 אֶל־אֲבָרְתָם אֲבִיכֶם וְאֶל־שָׁרָה תַחֲוֹלְלֶכֶם כִּי־אֶתְד
 קִרְאתִיו וְאֲבָרְכֶהוּ וְאֲרַבְּהוּ: ^גכִּי־נִתְּמָם יְיָ הִנֵּה צִיּוֹן
 נִחַם כָּל־תִּרְבֻּתֶיהָ וַיִּשָּׁם מִדְּבָרָה כַּעֲדָן וְעַרְבָתָה
 כָּגוֹן־יְיָ הִנֵּה שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה יִמָּצֵא בָּהּ תּוֹדָה וְקוֹל
 זִמְרָה: ^דהִקְשִׁיבוּ אֵלָי עַמִּי וְלֹאֲוָמִי אֵלָי הֲאִזִּינוּ כִּי

תּוֹרָה מֵאֶתִי תֵצֵא וּמִשְׁפָּטִי לְאוֹר עַמִּים אֲרַגִּיעַ:
^הקָרוֹב צִדִּיקִי יֵצֵא יִשְׁעֵי וְזִרְעֵי עַמִּים יִשְׁפְּטוּ אֵלָי
 אֲנִים יִקְוּ וְאֶל־זִרְעֵי יִיחִלּוּן: ^ושְׂאוּ לַשָּׁמַיִם
 עֵינֵיכֶם וְהִבִּיטוּ אֶל־הָאָרֶץ מִתַּחַת כִּי־שָׁמַיִם
 כַּעֲשֹׂן נִמְלָחוּ וְהָאָרֶץ כַּבֵּגְד תִּבְלֶה וַיִּשְׁבִּיהָ כְּמוֹ־
 כֶּן יְמוֹתָיו וַיִּשְׁוַעְתִּי לְעוֹלָם תִּהְיֶה וְצִדִּיקִי לֹא
 תִּחַת: ^זשְׁמַעוּ אֵלָי לְדַעִי צֹדֵק עַם תּוֹרָתִי בְלִבָּם אֶל־
 תִּירָאוּ תִרְפַּת אֲנֹשׁ וּמִגְדַּפְתָּם אֶל־תִּחַתּוּ: ^חכִּי
 כַּבֵּגְד יֹאכְלֶם עָשׂ וּכְצֹמֶר יֹאכְלֶם סָס וְצִדִּיקִי
 לְעוֹלָם תִּהְיֶה וַיִּשְׁוַעְתִּי לְדוֹר דּוֹרִים: ^טעוֹרֵי עוֹרֵי
 לְבָשִׁיעֵזֶן זָרוּעַ יְיָ הִנֵּה עוֹרֵי כִימִי קָדָם דְּרוֹת
 עוֹלָמִים הִלּוּא אֶת־הִיא הַמַּתְצַבֶּת רַהֵב מְחוֹלְלַת
 תַּנִּין: ^יהִלּוּא אֶת־הִיא הַמַּתְרַבֶּת לִם מִי תִהְיוּם רַבָּה
 הַשְּׁמָה מִעַמֻּקֵּי־לִם דָּרָךְ לַעֲבֹר גְּאוּלִּים: ^{יא}וּפְדוּלִי
 יְיָ הִנֵּה יִשׁוּבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרָנָה וְשִׁמְחַת עוֹלָם עַל־
 רֹאשָׁם שִׁשְׁוֹן וְשִׁמְחָה יִשְׁיָגוּן גָּסוּ וְגוֹן וְאַנְחָה:
^{יב}אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא מִנְחַמְכֶם מִי־אֶת וּתִירָאִי מֵאֲנֹשׁ
 יָמוֹת וּמִבּוֹר־אָדָם חָצִיר יִנָּתֵן: ^{יג}וְתִשְׁכַּח יְיָ הִנֵּה
 עֲשֹׂה נּוֹטָה שָׁמַיִם וַיִּסַּד אֶרֶץ וַתִּפְתַּח תְּמִיד כָּל־
 הַיּוֹם מִפְּנֵי חֲמַת הַמַּצִּיק כַּאֲשֶׁר כּוֹנֵן לַהֲשִׁיחַ
 וְאִיהָ חֲמַת הַמַּצִּיק: ^{יד}מִתָּר צִעָה לַהֲפֹתָח וְלֹא־יָמוֹת
 לַשִּׁחַת וְלֹא יִחַסֵּר לַחֲמוֹ: ^{טו}וְאֲנֹכִי יְיָ הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה
 רַגַע הַיָּם וַיִּהְיוּ גִלְיוֹ יְיָ הִנֵּה צִ־בָּאוֹת שָׁמוּ: ^{טז}וְאֲשֶׁם
 דְּבָרִי בִפִּי וּבִצֶּל יָדִי כְּסִיתִיהָ לְנֹטַע שָׁמַיִם וְלִיסַד
 אֶרֶץ וְלֹאֲמַר לְצִיּוֹן עַמִּי־אֶתָּה: ^{יז}הִתְעוֹרְרִי
 הִתְעוֹרְרִי קוֹמִי יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר שְׁתִית מִיָּד יְיָ הִנֵּה
 אֶת־כּוֹס חֲמָתוֹ אֶת־קִבְעַת כּוֹס הַתִּרְעֵלָה שְׁתִית
 מִצִּית: ^{יח}אֵין־מִנְהַל לָהּ מִכָּל־בָּנִים יִלְדָה וְאֵין
 מִחֲזִיק בִּיָּדָה מִכָּל־בָּנִים גִּדְּלָה: ^{יט}שְׁתִּים הִנֵּה
 קִרְאתִיהָ מִי יָנוּד לָךְ הַשֹּׁד וְהַשָּׁבֵר וְהָרָעֵב וְהַחֲרֵב
 מִי אֲנַחֲמָה: ^כבְּנִיד עֲלֶפּו שָׁכְבוּ בְּרֹאשׁ כָּל־חוֹצוֹת
 כְּתוּא מִכְּמַר הַמְּלָאִים חֲמַת־יְיָ הִנֵּה גַעֲרַת אֶ־לִּהְיֶה:
^{כא}לְכֵן שְׁמַע־נָא זֹאת עֲנִיָּה וּשְׁכַרְתָּ וְלֹא מִיָּין:
^{כב}כֹּה־אָמַר אֲדֹנֶיךָ יְיָ הִנֵּה וְאֶ־לִּהְיֶה יָרִיב עַמּוֹ הִנֵּה
 לִקְחָתִי מִיָּדָה אֶת־כּוֹס הַתִּרְעֵלָה אֶת־קִבְעַת כּוֹס
 חֲמָתִי לֹא־תוֹסִיפִי לַשְׁתוֹתָה עוֹד: ^{כג}וְשִׁמְחִיהָ בִּיד־
 מוֹגִידָה אֲשֶׁר־אֲמָרוּ לְנִפְשָׁךְ שְׁתִי וְנַעֲבָרָה וּתְשִׁימִי
 כָּאָרֶץ גֹּדֶד וּכְחוֹץ לַעֲבָרִים:

נב «עורי עורי לבשי עזר ציון לבשי | בגדי
 תפארתך ירושלם עיר הקדש כי לא יוסיף יבא-
 בך עוד ערל וטמא: »התנערי מעפר קומי שבי
 ירושלם התפתחי מוסרי צוארך שביה בת-ציון:
 כי-כה אמר י-הוה חנם נמפרתם ולא בכסף
 תגאלו: כי כה אמר א-דני י-הוה מצרים ירד-
 עמי בראשונה לגור שם ואשור באפס עשקו:
 והעתה מה-לי-פה נאם-י-הוה פי-לקח עמי חנם
 משלו והילילו נאם-י-הוה ותמיד כל-היום שמי
 מנאץ: לכן ידע עמי שמי לכן ביום ההוא כי-
 אני-הוא המדבר הנני: »מה-נאו עלי-ההרים רגלי
 מבשר משמיע שלום מבשר טוב משמיע ישועה
 אמר לציון מלך א-להיך: »קול צפוף גשאו קול
 יחדו ירגנו כי עין בעין יראו בשוב י-הוה ציון:
 »פצחו רגנו יחדו חרבות ירושלם כי-נחם י-הוה
 עמו גאל ירושלם: תשף י-הוה את-נרוע קדשו
 לעיני כל-הגוים וראו כל-אפסי-ארץ את ישועת
 א-להינו: »סורו סורו צאו משם טמא אל-תגעו
 צאו מתוכה הברו גשאי כלי י-הוה: כי לא
 בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו כי-הלך לפניכם
 י-הוה ומאספכם א-להי ישראל: »הנה ישכיל
 עבדי ירום ונשא וגבה מאד: »פאשר שממו עליך
 רבים כן-משחת מאיש מראהו ותארו מבני אדם:
 »כן יזה גוים רבים עליו יקפצו מלכים פיהם כי
 אשר לא-ספר להם ראו ואשר לא-שמעו
 התבוננו:

נג «מי האמין לשמעתנו ונרוע י-הוה על-מי
 נגלתה: »ויעל פיוזק לפניו וכשרש מארץ ציה
 לא-תאר לו ולא הדר ונראהו ולא-מראה
 ונחמדהו: »גבזה וחדל אישים איש מכאבות
 וידוע חלי וכמסתר פנים ממנו גבזה ולא
 חשבגהו: »אכן חללנו הוא נשא ומכאבינו סבלם
 ואנחנו חשבגהו נגוע מכה א-להים ומענה: »והוא
 מחלל מפשענו מדכא מעונתינו מוסר שלומנו
 עליו ובחברתו גרפא-לנו: »פלנו כצאן תעינו איש
 לדרך פגינו וי-הוה הפגיע בו את עון כלנו: »גש
 והוא נענה ולא יפתח-פיו פשה לטבח יובל
 וכרחל לפני גזייה נאלמה ולא יפתח פיו: »מעצר

וממשפט לקח ואת-דורו מי ישוחח כי נגזר
 מארץ חלים מפשע עמי גגע למו: »ויתן את-
 רשעים קברו ואת-עשיר במתיו על לא-חמס
 עשה ולא מרמה בפיו: וי-הוה חפץ דפאו החלי
 אם-תשים אשם נפשו יראה זרע יאריך ימים
 וחפץ י-הוה בינו יצלח: »מעמל נפשו יראה
 ישבע בדעתו יצדיק צדיק עבדי לרבים ועונתם
 הוא יסבל: »לכן אחלק-לו ברבים ואת-עצומים
 יחלק שלל תחת אשר הערה למנות נפשו ואת-
 פשעים נמנה והוא חטא-רבים נשא ולפשעים
 יפגיע:

נד «רני עקרה לא ילדה פצתי רגה וצהלי לא-חלה
 כי-רבים בני-שוממה מבני בעולה אמר י-הוה:
 »הרחיבי מקום אהלך ויריעות משכנותיך יטו
 אל-תחשכי האריכי מיתריך ויתדתיך תזקי: כי-
 ימין ושמאל תפריצי ונרעד גוים יירש וערים
 נשמות יושיבו: »אל-תיראי כי-לא תבושי ואל-
 תכלמי כי לא תחפירי כי בשת עלומיך תשפחי
 ותרפת אלמנותיך לא תזכרי-עוד: »כי בעליך
 עשיך י-הוה צ-באות שמו וגאלך קדוש ישראל
 א-להי כל-הארץ יקרא: כי-כאשה עזובה
 ועצובת רוח קראך י-הוה ואשת נעורים כי
 תמאס אמר א-להיך: »ברגע קטן עזבתך
 וברחמים גדלים אקבצך: »בשצף קצף הסתרתי
 פני רגע ממך ובחסד עולם רחמתיך אמר גאלך
 י-הוה: »כי-מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבר
 מי-נח עוד עלי-הארץ כן נשבעתי מקצף עליך
 ומגער-בך: כי הקרים ימושו והגבעות תמוטינה
 וחסדי מאתך לא-ימוש וברית שלומי לא תמוט
 אמר מרחמך י-הוה: »עניה סערה לא נחמה הנה
 אנכי מרביץ בפור אבניך ויסדתך בפסירים:
 »ושמתי כדל שמשתיך ושעריך לאבני אקדח
 וכל-גבולך לאבני-חפץ: »וכל-בניך למודי י-הוה
 ורב שלום בנך: »בצדקה תפונני רחמי מעשק
 כי-לא תיראי וממתה כי לא-תקרב אליך: »הן
 גור יגור אפס מאותי מי-גר אתך עליך יפול:
 »הנה אנכי בראתי תרש נפת באש פתם ומוציא
 כלי למעשהו ואנכי בראתי משחית לחבל: »כל-

כָּלִי יוֹצֵר עָלֶיךָ לֹא יִצְלַח וְכָל־לְשׁוֹן תִּקּוּם־אֶתְךָ
לְמִשְׁפָּט תִּרְשִׁיעִי זֹאת נִחַלַת עַבְדִּי יְיָ־הוֹה וְצִדְקָתָם
מֵאֵתִי נֶאֱמַר יְיָ־הוֹה:

נָה «הוֹי כָּל־צִמָּא לָכוּ לַמִּים וְאֲשֶׁר אֵין־לּוֹ כֶּסֶף
לָכוּ שִׁבְרוּ וְאָכְלוּ וּלְכוּ שִׁבְרוּ בְּלוֹא־כֶסֶף וּבְלוֹא
מַחֲרִיר יֵין וְחֶלֶב: הַלְמָה תִּשְׁקָלוּ־כֶסֶף בְּלוֹא־לֶחֶם
וַיִּגִּיעְכֶּם בְּלוֹא לְשִׁבְעָה שְׁמֵעוּ שְׁמֹעַ אֵלֵי וְאִכְלוּ־
טוֹב וְתִתַּעֲנֶג בְּדָשָׁן נִפְשְׁכֶם: הִטּוּ אֲזֻנְכֶם וּלְכוּ אֵלֵי
שְׁמֵעוּ וְתִתִּי נִפְשְׁכֶם וְאִכְרַתָּה לָכֶם בְּרִית עוֹלָם
חֲסִדִּי דָוִד הַנְּאֻמָּנִים: הֵן עַד לְאוֹמִים נִתְּנוּ נְגִיד
וּמִצְוָה לְאֻמִּים: הֵן גּוֹי לֹא־תִדְעַ תִּקְרָא וְגוֹי לֹא־
יִדְעוּד אֵלֶיךָ יִרְוּצוּ לְמַעַן יְיָ־הוֹה אֶ־לִּהְיֶה וּלְקַדּוֹשׁ
יִשְׂרָאֵל כִּי פֶאֶרְךָ: יִדְרָשׁוּ יְיָ־הוֹה בְּהַמְצִאוֹ קְרֹאֵהוּ
בְּהִיוֹתוֹ קְרוֹב: יַעֲזֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֹן
מִחֲשַׁבְתּוֹ וַיֵּשֶׁב אֶל־יְיָ־הוֹה וַיִּרְחַמְהוּ וְאֶל־
אֶ־לִּהְיוֹנוּ כִּי־יִרְבֶּה לְסִלּוֹחַ: כִּי לֹא מִחֲשַׁבוֹתֵי
מִחֲשַׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא דַרְכֵיכֶם דַּרְכֵי נֶאֱמַר יְיָ־הוֹה: כִּי־
גָּבְהוּ שָׁמַיִם מֵאָרֶץ כֵּן גָּבְהוּ דַּרְכֵי מִדְרָכֵיכֶם
וּמִחֲשַׁבְתִּי מִמִּחֲשַׁבְתֵיכֶם: כִּי פֶאֶשֶׁר יִרְדַּ הַגֶּשֶׁם
וְהַשֶּׁלֶג מִן־הַשָּׁמַיִם וְשִׁמְהָ לֹא יָשׁוּב כִּי אִם־הִרְוָה
אֶת־הָאָרֶץ וְהוֹלִידָהּ וְהִצְמִיחָהּ וְנָתַן זֶרַע לַזֶּרַע
וְלֶחֶם לְאֹכֹל: כֵּן יִהְיֶה דְבָרִי אֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּי לֹא־
יָשׁוּב אֵלַי רִיקָם כִּי אִם־עָשָׂה אֶת־אֲשֶׁר חָפְצָתִי
וְהִצְלִיחַ אֲשֶׁר שָׁלַחְתִּיו: כִּי־בִשְׁמִיחָה תִצְאוּ
וּבְשָׁלוֹם תִּוְּבְלוּן הַהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ לִפְנֵיכֶם
רִנָּה וְכָל־עֵצֵי הַשָּׁדָה יִמְחֲאוּ־כָף: תַּחַת הַנִּעְצָצוֹן
יַעֲלֶה בְרוֹשׁ וְתַחַת הַסָּרְפֶד יַעֲלֶה הַדָּס וְהִיָּה
לִי־הוֹה לְשֵׁם לְאוֹת עוֹלָם לֹא יִכָּרֵת:

נֹו כֹה אָמַר יְיָ־הוֹה שְׁמְרוּ מִשְׁפָּט וַעֲשׂוּ צִדְקָה כִּי־
קְרוֹבָה יְשׁוּעָתִי לְבוֹא וְצִדְקָתִי לְהַגָּלוֹת: אֲשֶׁר־
אֲנוֹשׁ יַעֲשֶׂה־זֹאת וּבֶן־אָדָם יִחְזִיק בָּהּ שְׁמֹר שַׁבָּת
מִחֲלָלוֹ וְשְׁמֹר יָדוֹ מִעֲשׂוֹת כָּל־רָע: וְאֶל־יֵאמֹר
כֹּן־הַנֶּכֶר הַנִּלְוָה אֶל־יְיָ־הוֹה לֵאמֹר הַבְּדֵל יְבַדִּילֵנִי
יְיָ־הוֹה מֵעַל עַמּוֹ וְאֶל־יֵאמֹר הַסְרִיס הֵן אֲנִי עֵץ
יָבֵשׁ: כִּי־כֹה | אָמַר יְיָ־הוֹה לְסָרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ
אֶת־שַׁבְּתוֹתֵי וַיִּבְחָרוּ בְּאֲשֶׁר חָפְצָתִי וּמִחְזִיקִים
בְּבְרִיתִי: וְנִתְּנִי לָהֶם בְּבִיתִי וּבְחֻמּוֹתַי יָד וְשֵׁם

טוֹב מִבְּנִים וּמִבְּנוֹת שֵׁם עוֹלָם אֶתֶּן־לּוֹ אֲשֶׁר לֹא
יִכָּרֵת: וַיְבַנֵּי הַנֶּכֶר הַנִּלְוִים עַל־יְיָ־הוֹה לְשִׁרְתּוֹ
וְלֹא־הִבִּה אֶת־שֵׁם יְיָ־הוֹה לְהַזְכִּיר לּוֹ לַעֲבָדִים כָּל־
שְׁמֹר שַׁבָּת מִחֲלָלוֹ וּמִחְזִיקִים בְּבְרִיתִי:
וְהַבִּיאוּתִים אֶל־הָר קִדְשִׁי וְשִׁמְחָתִים בְּבֵית
תַּפְלָתִי עוֹלְתֵיהֶם וּזְבַחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל־מִזְבְּחִי כִּי
בֵיתִי בֵית־תַּפְלָה יִקְרָא לְכָל־הָעַמִּים: הֵנָּה אֶ־דָּגִי
יְיָ־הוֹה מִקִּבְּץ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד אֶקְבֹּץ עָלָיו
לְנִקְבְּצָיו: כָּל חֲיָתוֹ שֶׁ־דִּי אֲתִיו לְאָכֹל כָּל־חֲיָתוֹ
בִּיעֹר: כָּל עוֹרִים כָּלֶם לֹא יִדְעוּ כָּלֶם כָּלֶבִים
אֲלֻמִּים לֹא יוֹכְלוּ לְנַבֵּחַ הַזִּים שְׂכָכִים אֲהַבִּי לָנוֹם:
וְהַכָּלֶבִים עַז־נֶפֶשׁ לֹא יִדְעוּ שְׂבָעָה וְהִמָּה רָעִים
לֹא יִדְעוּ הַבֵּין כָּלֶם לְדַרְכָּם כָּנוֹ אִישׁ לְבַצְעוֹ
מִקְצָהוֹ: אֲתִיו אֶקְחֶה־יֵין וְנִסְבָּאָה שִׁכָּר וְהִיָּה
כְּזֶה יוֹם מִחֹר גָּדוֹל יִתֵּר מֵאֹד:

נֹו «הַצְדִּיק אֶכֶד וְאֵין אִישׁ שֵׁם עַל־לֵב וְאֲנִשִּׁי־
חֲסִד נֶאֱסָפִים בָּאֵין מִבֵּין כִּי־מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסָף
הַצְדִּיק: יָבוֹא שָׁלוֹם יְנוּחוּ עַל־מִשְׁכַּבוֹתֶם הַלֵּךְ
נִכְחוֹ: וְאַתֶּם קְרִבּוּ־הִנֵּה בְּנֵי עֲנָנָה זָרַע מִנְּאֻף
וְתִזְנֶה: עַל־מִי תִתַּעֲנֶגוּ עַל־מִי תִרְחִיבוּ כֹה
תִּתְּרִיכוּ לְשׁוֹן הַלּוֹא־אַתֶּם יְלָדֵי־פֶשַׁע זָרַע שִׁכָּר:
הַנְּחָמִים בְּאֵלִים תַּחַת כָּל־עֵץ רַעְנֹן שִׁחְטִי
הַיְלָדִים בְּנִחְלִים תַּחַת סַעֲפֵי הַסִּלְעִים: בְּחִלְקֵי־
גִּחַל חִלְקֹךְ הֵם הֵם גּוֹרְלֹךְ גַּם־לָהֶם שְׂפָכֶת נֶסֶף
הַעֲלִית מִנְּחָה הַעַל אֵלֶה אֲנַחֶם: הַעַל הַר־גְּבִהָ וְנִשְׂא
שְׁמָת מִשְׁכַּבְךָ גַּם־שֵׁם עָלִית לְזַבֵּחַ זָבַח: וְאַחֲרֵי
הַדָּלַת וְהַמְזוּזָה שְׁמָת זָכְרוּנְךָ כִּי מֵאֵתִי גָלִית
וְתַעֲלִי הִרְחַבְתָּ מִשְׁכַּבְךָ וְתִכְרַת־לְךָ מִהֶם אֲהַבֵּת
מִשְׁכַּבְּךָ יָד חֲזִית: וְתִשְׁרִי לְמַלְךְ בְּשִׁמּוֹן וְתִרְבִּי
רִקְחִיךָ וְתִשְׁלַח־צִרְיֶךָ עַד־מִרְחָק וְתִשְׁפִּילִי עַד־
שְׂאוֹל: בֶּרֶךְ דַּרְכְּךָ יִגְעַת לֹא אֶמְרָת נֹאֶשׁ תִּיָּת יָדְךָ
מִצָּאת עַל־כֵּן לֹא חָלִית: וְאַת־מִי דֹאגָת וְתִירָאִי
כִּי תִכְזָּבִי וְאוֹתִי לֹא נִכְרַת לֹא־שְׁמָת עַל־לִבְךָ הִלֹּא
אֲנִי מִחֲשָׂה וּמַעֲלָם וְאוֹתִי לֹא תִירָאִי: אֲנִי אֲגִיד
צִדְקָתְךָ וְאַת־מַעֲשֶׂיךָ וְלֹא יוֹעִילוּד: בְּזַעֲרֶךָ
יִצִּילְךָ קְבוּצֶיךָ וְאַת־כָּלֶם יִשְׂא־רוּחַ יִקְח־הֶבֶל
וְהַחוֹסָה בִּי יִנְחַל־אָרֶץ וַיִּירַשׁ הַר־קִדְשִׁי: וְאַמֵּר
סְלוּ־סְלוּ פְנוּ־זָרֶךְ הָרִימוּ מִכְשׁוֹל מִדְרָךְ עַמִּי: כִּי־

כֹּה אָמַר יְהוָה וְנִשְׂא שָׁכֶן עַל וְקָדוֹשׁ שָׁמוֹ מְרוֹם
וְקָדוֹשׁ אֲשָׁפוֹן וְאֶת־דַּפָּא וְשִׁפְל־רוּחַ לְהַחֲיוֹת רוּחַ
שְׁפָלִים וְלְהַחֲיוֹת לֵב גְּדָפָאִים: כִּי לֹא לְעוֹלָם
אָרִיב וְלֹא לְנִצָּחַת אֶקְצוֹף כִּי־רוּחַ מִלְּפָנַי יַעֲטוֹף
וְנִשְׁמוֹת אֲנִי עֹשִׂיתִי: בַּעֲוֹן בָּצְעוּ קִצְפָּתִי וְאִפְהוּ
הַסֹּתֵר וְאֶקְצֹף וְיִלְךְ שׁוֹבֵב בְּדֶרֶךְ לְבוֹ: יִדְרָגוּ
רְאִיתִי וְאַרְפָּאֵהוּ וְאֶנְחָהוּ וְאֶשְׁלֹם נַחֲמִים לוֹ
וְלֹאֲבָלָיו: בּוֹרָא גֵיב שְׁפָתַיִם שְׁלֹום שְׁלֹום לְרַחֲמוֹ
וְלִקְרוֹב אָמַר יְהוָה וּרְפָאתָיו: וְהִרְשָׁעִים פִּיִּם
נִגְרָשׁ כִּי הַשִּׁקֵּט לֹא יוֹכֵל וַיִּגְרָשׁוּ מִיָּמָיו רַפְּשׁ
וְטִיט: אֲנִין שְׁלֹום אָמַר אֶל־לֵהִי לְרִשְׁעִים:

נַח קָרָא בְּגֵרוֹן אֶל־תַּחֲשֹׁךְ פִּשְׁוֹפֵר הָרִם קוֹלְךָ
וְהִגֵּד לְעַמִּי פִשְׁעָם וּלְבֵית יַעֲקֹב חַטָּאתָם: וְאוֹתִי
יוֹם יוֹם יִדְרָשׁוּן וְיַדַּעַת דְּרָכֵי יַחֲפָצוֹן כְּגֹי אֲשֶׁר־
צִדְקָה עָשָׂה וּמִשְׁפָּט אֶל־לֵהִי לֹא עֲזָב יִשְׁאֲלוּנִי
מִשְׁפָּטִי־צִדֵּק קִרְבַּת אֶל־לֵהִים יַחֲפָצוֹן: גְּלָמָה צִמְנוֹ
וְלֹא רָאִיתָ עֲגִינוֹ נִפְשָׁנוּ וְלֹא תִדַּע הֵן בְּיוֹם צִמְכֶּם
תִּמְצְאוּ־חֶפֶץ וְכֹל־עֲצָבֵיכֶם תִּנְגָּשׁוּ: הֵן לָרִיב
וּמִצָּה תִצְוָמוּ וּלְהַכּוֹת בְּאֶגְרָף רָשָׁע לֹא־תִצְוָמוּ
כִּיֹּם לְהַשְׁמִיעַ בְּמְרוֹם קוֹלְכֶם: הִכְזָּה יִהְיֶה צוֹם
אֲבַחְרָהוּ יוֹם עֲנוֹת אֲדָם נִפְשׁוֹ הִלְכָּה כְּאֶגְמֹן רֹאשׁוֹ
וְשָׁק וְאֶפֶר יִצְיַע הִלְזָה תִקְרָא־צוֹם וְיוֹם רָצוֹן
לִי־הִנֵּה: הִלּוּא זֶה צוֹם אֲבַחְרָהוּ פֶתַח תְּרַצְבוֹת
רָשָׁע הִתֵּר אֲגִדּוֹת מוֹטָה וְשִׁלַּח רְצוּצִים חֲפָשִׁים
וְכֹל־מוֹטָה תִּנְתַּקוּ: הִלּוּא פָּרִס לָרַעַב לֶחֱמָה
וְעֲנִיִּים מְרוּזִים תִּבְיֹא בֵּית כִּי־תִרְאֶה עָרֵם וְכִסִּיתוֹ
וּמִבְּשָׂרָה לֹא תִתְעַלֵּם: אֲזִי יִבְקַע כִּשְׁמֵר אוֹרְךָ
וְאַרְכָּתָה מִהֲרָה תִצְמַח וְהִלְךְ לִפְנֵיהֶּ צִדְקָה כְּבוֹד
יְהוָה יִאֲסֹפָה: אֲזִי תִקְרָא וִי־הִנֵּה יַעֲנֶה תִשְׁוַע
וַיֹּאמֶר הַגִּנִּי אִם־תִּסֵּר מִתּוֹכִי מוֹטָה שְׁלַח אֲצַבֵּעַ
וְדַבֵּר־אֲנִי: וְתִפְקֵ לָרַעַב נִפְשָׁה וְנִפְשׁ נַעֲנֶה תִשְׁבִּיעַ
וְזָרַח בַּחֲשֶׁךְ אוֹרְךָ וְאֶפְלָתָה כְּצִהָרִים: וְנִתְחַדֵּ
יְהוָה תִּמִּיד וְהַשְׁבִּיעַ בְּצִחְצִחוֹת נִפְשָׁה וְעֲצָמָתִיהֶ
יַחֲלִיץ וְהִיִּיתָ כְּגֹן רוֹה וְכִמּוּצָא מִים אֲשֶׁר לֹא־
יִכְזָּבוּ מִיָּמָיו: וּבְגֹן מִמָּה תִרְבּוֹת עוֹלָם מוֹסְדֵי
דוֹר־דּוֹר תִּקּוּמָם וְקָרָא לָהּ גִּזְרֵי פֶרֶץ מִשְׁבָּב
נְתִיבוֹת לְשִׁבְתָּ: אִם־תִּשְׁיֵב מִשְׁבַּת רִגְלָה עֲשׂוֹת
חֲפָצָה בְּיוֹם קָדָשִׁי וְקָרָאתָ לְשִׁבְתָּ עֲנֵג לְקָדוֹשׁ

יְהוָה מְכַבֵּד וְכִבְדָּתוֹ מַעֲשׂוֹת דְּרָכֵיהֶ מִמְצוֹא
חֲפָצָה וְדַבֵּר דְּבַר: אֲזִי תִתְעַנֵּג עַל־יְהוָה
וְהִרְכַּבְתִּיהָ עַל־בִּמְתִי אֶרֶץ וְהִאֲכַלְתִּיהָ נַחֲלַת יַעֲקֹב
אֲבִיהָ כִּי כִי יְהוָה דְּבַר:

נַח קָרָא לֹא־קִצְרָה יַד־יְהוָה מִהוֹשִׁיעַ וְלֹא־כִבְדָּה
אֲזָנוֹ מִשְׁמוֹעַ: כִּי אִם־עֲוֹנֵיכֶם הֵיוּ מִבְּדָלִים
בֵּינְכֶם לְבֵין אֶל־לֵהִיכֶם וְחַטָּאוֹתֵיכֶם הַסִּתִּירוּ פָנִים
מִכֶּם מִשְׁמוֹעַ: כִּי כִפִּיכֶם נִגְאָלוּ בְדָם
וְאֲצַבֵּעוֹתֵיכֶם בַּעֲוֹן שְׁפָתוֹתֵיכֶם דְּבָרוֹ־שִׁקֵּר
לְשׁוֹנְכֶם עוֹלָה תִהְיֶה: אִין־קָרָא בְּצִדֵּק וְאִין
נִשְׁפָּט בְּאִמּוּנָה בְטוֹת עַל־תֵּהוּ וְדַבֵּר־שְׁוֹא הָרוּ
עָמַל וְהוֹלִיד אָנוּ: בִּיָּצִי צַפְעוֹנִי בִקְעוֹ וְקוֹרִי
עַכְבִּישׁ יֶאֱרָגוּ הָאֲכָל מִבִּיציָהֶם יָמוּת וְהַזוֹרָה
תִּבְקַע אֶפְעָה: וְקוֹרִיָּהֶם לֹא־יִהְיֶה לְבָגֵד וְלֹא יִתְפַּסוּ
בְּמַעֲשֵׂיהֶם מַעֲשֵׂיהֶם מַעֲשֵׂי־אָנוּ וּפְעַל חֲמָס
בְּכִפִּיָּהֶם: רִגְלֵיהֶם לָרַע יִרְצוּ וַיִּמְהָרוּ לְשֹׁפֵךְ דָּם
נָקִי מִחֲשִׁבְתֵּיהֶם מִחֲשָׁבוֹת אָנוּ שִׂד וְשִׁבְר
בְּמַסְלוֹתָם: הִדְרָךְ שְׁלֹום לֹא יִדַּעוּ וְאִין מִשְׁפָּט
בְּמַעֲגָלוֹתָם נְתִיבוֹתֵיהֶם עֲקָשׁוֹ לֵהֶם כֹּל דֶּרֶךְ בָּהּ
לֹא יָדַע שְׁלֹום: עַל־כֵּן רַחֵם מִשְׁפָּט מִלְּפָנָי וְלֹא
תִשְׁיַגְנוּ צִדְקָה נִקְוָה לְאוֹר וְהִנֵּה־חֲשֶׁךְ לְנִגְהוֹת
בְּאֶפְלוֹת נִתְלַךְ: נִגְשִׁישָׁה כְּעוֹרִים קִיר וְכִאֲיִן
עֵינַיִם נִגְשִׁישָׁה כְּשִׁלְנוּ בְּצִהָרִים כְּנִשְׁפָה בְּאֲשַׁמְנִים
כְּמַתִּים: וְנִהְיָה כְּדָבִים כְּלָנוּ וְכִינּוּיִם הִנֵּה נִהְיָה
נִקְוָה לְמִשְׁפָּט וְאִין לִישׁוּעָה רַחֲמָה מִלְּפָנָי: כִּי־
רְבוּ פִשְׁעֵינוּ נִגְדָּה וְחַטָּאוֹתֵינוּ עֲנָתָה בְּנוּ כִי־
פִשְׁעֵינוּ אֲתָנוּ וְעוֹנֵתֵינוּ יַדְעוּנָם: פִּשְׁעַי וְכַחֲשִׁי
כִי־הִנֵּה וְנִסּוּג מֵאַחֵר אֶל־לֵהִינוּ דְּבָר־עֲשָׂק וְסִרָה
הָרוּ וְהִנֵּה מִלֵּב דְּבָרִי־שִׁקֵּר: וְהִסַּג אַחֲוֹר מִשְׁפָּט
וְצִדְקָה מִרְחוֹק תַּעֲמִד כִּי־כִשְׁלָה בְּרַחוּב אֱמֶת
וְנִכְחָה לֹא־תוֹכֵל לְבוֹא: וְנִתְהִי הָאֱמֶת נַעֲדָרַת וְסִר
מִרְעַ מִשְׁתוֹלָל וַיִּרָא יְהוָה וַיִּרַע בְּעֵינָיו כִּי־אִין
מִשְׁפָּט: וַיִּרָא כִי־אִין אִישׁ וַיִּשְׁתוּמָם כִּי אִין
מִפְּגִיעַ וְתוֹשָׁע־לוֹ זָרְעוֹ וְצִדְקָתוֹ הִיא סִמְכָתָהוּ:
וַיִּלְבָּשׁ צִדְקָה כְּשִׁרְיוֹ וְכוֹבֵעַ יִשׁוּעָה בְּרֹאשׁוֹ
וַיִּלְבָּשׁ בְּגָדֵי נֶקֶם תִּלְבָּשֶׁת וַיַּעַט כְּמַעֲיֵל קִנְאָה:
כַּעֲלֵ גְמִלוֹת כַּעֲלֵ יִשְׁלָם חֲמָה לְצָרָיו גְּמוּלָה לְאִיבָיו
לְאִיִּם גְּמוּלָה יִשְׁלָם: וַיִּרָאוּ מִמַּעַרְבֵי אֶת־שָׁמַיִם

י-הוה וממזרח-שמש את-כבודו פי-יבוא כנהר צר רות י-הוה נססה בו: ויבא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב נאם י-הוה: ונאני זאת בריתי אותם אמר י-הוה רותי אשר עליך ודברי אשר-שמתי בפיה לא-ימושו מפיה ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר י-הוה מעתה ועד-עולם:

ס קומי אורי פי בא אורך וכבוד י-הוה עליך זרח: כיהנה החשך וכסה-ארץ וערפל לאמים ועליך יזרח י-הוה וכבודו עליך יראה: והלכו גוים לאורך ומלכים לנהג זרחך: שאי-סביב עיניך וראי פלם נקבצו באי-לך בניך מרחוק יבאו ובנותיך על-צד תאמנה: אז תראי ונהרת ופתד ורחב לבבך פי-יהפך עליך המון ים תיל גוים יבאו לך: ושפעת גמלים תכסך בכרי מדין ועיפה פלם משבא יבאו זקב ולבונה ישאו ותהלל י-הוה יבשרו: כל-צאן קדר נקבצו לך אילי נביות ישראל ויגלו על-רצון מזבחי ובית תפארתי אפאר: מי-אלה כעב תעופינה וכיונים אל-ארבתיהם: פי-לי אנים יקוי ואניות תרשיש בראשנה להביא בניך מרחוק פספם וזהבם אתם לשם י-הוה א-להיך ולקדוש ישראל פי פאךך: ובנו בגי-נכר חמתיך ומלכיהם ישראל ויגלו פי בקצפי הפיתך וברצוני רתמתיך: ופתחו שעריך תמיד יומם ולילה לא יסגרו להביא אליך תיל גוים ומלכיהם נהוגים: פי-הגוי והממלכה אשר לא-יעבדוך יאבדו והגוים חרב יחרבו: כבוד הלכנוך אליך יבוא ברוש תדקר ותאשור יחדו לפאר מקום מקדשי ומקום רגלי אכבד: והלכו אליך שחות בגי מעניך והשתחוו על-פפות רגליך כל-מנאציך וקראו לך עיר י-הוה ציון קדוש ישראל: ותחת היותך עזובה ושנואה ואין עובר ושמתיך לגאון עולם משוש דור ודור: וינקה תלב גוים ושד מלכים תיגקי ויזעת פי אני י-הוה מושיעך וגאלך אביר יעקב: ותחת הנחשת אביא זקב ותחת הברזל אביא כסף ותחת העצים נחשת ותחת האבנים ברזל ושמתי פקדתיך שלום ונגשך צדקה: לא-ישמע עוד חמס בארצך שד ושבר בגבולך וקראת ישועה

חומתיך ושעריך תהלה: לא-יהיה-לך עוד השמש לאור יומם ולנה הנח לא-יבא לך והיה-לך י-הוה לאור עולם וא-להיך לתפארתך: לא-יבוא עוד שמשך וירחך לא יאסף פי י-הוה יהיה-לך לאור עולם ושלמו ימי אבליך: ונעמך פלם צדיקים לעולם יירשו ארץ גפר מטעי מעשה ידי להתפאר: והקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום אני י-הוה בעתה אחישנה:

סא רות א-דני י-הוה עלי יען משח י-הוה אתי לבשר ענוים שלחני לחפש לנשבר-לב לקרא לשבויים דור ולאסורים פקח-קות: לקרא שנת-רצון לי-הוה ויום נקם לא-להינו לנחם כל-אבלים: לשום אלאלי ציון לתת להם פאר תחת אפר שמן ששון תחת אכל מעטה תהלה תחת רות פהה וקרא להם אילי הצדק מטע י-הוה להתפאר: ובנו חרבות עולם שממות ראשנים יקוממו וחדשו ערי חרב שממות דור ודור: ונעמדו זרים ורעו צאנכם ובגי נכר אפריכם וכרמיכם: ואתם פהגי י-הוה תקראו משרתי א-להינו נאמר לכם תיל גוים תאכלו ובכבודם תתימרו: ותחת בשתכם משנה וכלמה ירנו חלקם לכן בארצם משנה יירשו שמתת עולם תהנה להם: פי אני י-הוה אהב משפט שגא גזל בעולה ונתתי פעלתם באמת וברית עולם אכרות להם: ונודע בגוים זרעם וצאצאיהם בתוך העמים כל-ראיהם ופירום פי הם זרע ברך י-הוה: שוש אשיש בי-הוה תגל נפשי בא-לתי פי הלבישני בגדי-לשע מעיל צדקה יעטני כחתן יכהן פאר וכפלה תעדה כליה: פי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח כן א-דני י-הוה יצמיח צדקה ותהלה נגד פליהגוים:

הַלְבוֹת נִזְקֵי מִמּוֹן פֶּרֶק ה

ה,א בַּהֲמָה שֶׁחִיתָה רוּעָה, וְנִפְשָׁה וְנִכְנָסָה
בַּשְּׂדוֹת וּבַכְּרָמִים אֵף עַל פִּי שְׁעָדִין לֹא הִזִּיקָה,
מִתְרִין בִּבְעֻלָּיָה שְׁלוֹשָׁה פְּעָמִים. אִם לֹא שָׁמַר
בְּהֻמָּתוֹ, וְלֹא מִנְעָה מִלְתַּעוֹת יֵשׁ רִשּׁוֹת לְבַעַל
הַשָּׂדֶה לְשַׁחֵט אוֹתָהּ שְׁחִיטָה בְּשָׂרָה, וְאוֹמֵר
לְבַעֲלָיָה בּוֹאוּ וּמִכְרוּ בִּשְׂרֵי שְׁלָכֶם: מִפְּנֵי שְׁאִסּוֹר
לְאָדָם לְהִזִּיק, וְלִשְׁלֹם מִה שֶׁהִזִּיק; אֲפִלּוּ לְגֵרִם
הַנֶּזֶק אִסּוֹר.

ה,ב לְפִיכֶן אִסְרוּ חֻכְמִים לְגַדֵּל בַּהֲמָה דֶּקָּה וְחִיָּה
דֶּקָּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בַּמָּקוֹם הַשְּׂדוֹת וְהַכְּרָמִים,
אַלֹּא בִּיעָרִים וּבַמִּדְבָּרוֹת שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.
וּמִגְדִּלִין בְּסוּרִיָּה, בְּכָל מָקוֹם.

ה,ג עֲשֵׂרָה תִּנְאִים הַתֵּנָה יְחֹשְׁוֶעַ וּבֵית דִּינֹו
בַּשָּׁעָה שֶׁחֲלָק אֶת הָאֶרֶץ, וְאֵלּוּ הֵן: הַתֵּנָה
שְׁמֵרְעִין בַּהֲמָה דֶּקָּה בִּיעָרִים שְׁאִילָנֶיהֶן גָּסִין,
אַבֵּל אֵין מִרְעִין שָׁם בַּהֲמָה גָּסָה. וַיַּעַר שְׁאִילָנָיו
דִּקִּים, אֵין מִרְעִין בּוֹ לֹא גָסָה וְלֹא דֶקָּה אֲלֹא
מִדַּעַת בְּעָלָיו.

ה,ד וְכֵן הַתֵּנָה שִׁיחִיָּה כָּל אָדָם מִתֵּר לְלַקֵּט עֲצִים
מִשָּׂדֶה חֲבֵרוֹ: וְהוּא, שִׁיחִיו עֲצִים פְּחוּתִים
וְקִרְוָבִים לְחִיּוֹת קוֹצִים כְּגוֹן הַזְּמִי וְהַגִּי. וְהוּא,
שִׁיחִיו לְחִים וּמַחְפְּרִין; וּבִלְבָד, שְׁלֹא יִשְׂרָשׁ.
אַבֵּל שָׂאֵר עֲצִים אִסּוֹר.

ה,ה וְכֵן הַתֵּנָה שִׁיחִיָּה כָּל אָדָם מִתֵּר לְלַקֵּט
עֲשָׂבִים הַעוֹלִין מֵאֵלֶיהֶן בְּכָל מָקוֹם, חוּץ מִשָּׂדֶה
תִּלְתָּן שֶׁזֶרְעָה לְבַהֲמָה.

ה,ו וְכֵן הַתֵּנָה שִׁיחִיָּה אָדָם קוֹטֵם נְטִיעָה בְּכָל
מָקוֹם, חוּץ מִגְּרוּפִיּוֹת שְׁלִזִּית; וְאֵינּוּ קוֹטֵם מִן
הָאֵילָנוֹת אֲלֹא פִזִּית וּכְפִיצָה. וּבִקְנִים וּבִגְפָנִים
מִן הַפֶּקֶק וּלְמַעַלָּה; וּבִשְׂאֵר הָאֵילָן מִחֲבֹ
שְׁלֵאֵילָן, לֹא מִחֲדוֹ. וּכְשֶׁהִתִּיר לְקַטֵּם, לֹא הִתִּיר
אַלֹּא מִחֲדָשׁ שְׁאֵינּוּ עוֹשָׂה פְּרוּת; אֲבָל לֹא מִיִּשְׁוֹן
שְׁעוֹשָׂה פְּרוּת. וְאֵינּוּ קוֹטֵם אֲלֹא מִמָּקוֹם שְׁאֵינּוּ
רוֹאֶה פְּנֵי חֲמָה.

ה,ז וְכֵן הַתֵּנָה שְׁחַמְעִין הַיוֹצֵא בַּתְּחִלָּה כְּנִי
אוֹתָהּ הָעִיר שֶׁיּוֹצֵא בְּגִבּוֹלָם מִסְתַּפְּקִין מִמֶּנּוּ, אֵף
עַל פִּי שְׁאֵין עֵיקְרוֹ בְּחֻלְקָם; וְאֵין לְאַחֲרִים
לְהִסְתַּפֵּק עִמָּהֶם מִמֶּנּוּ.

ה,ח וְכֵן הַתֵּנָה שִׁיחִיָּה כָּל אָדָם מִתֵּר לְצוּר דָּגִים
מִיָּם טְבִירָה: וְהוּא, שֶׁיּוֹצֵר בְּחֻפָּה בְּלִבָּד; אֲבָל
לֹא יִפְרֹשׁ קִלְעַ וַיַּעֲמִיד סְפִינָה שָׁם, אֲלֹא כְּנִי
הַשִּׁבְטִי שֶׁהִגִּיעַ אוֹתוֹ חֵם בְּחֻלְקָם.

ה,ט וְכֵן הַתֵּנָה שֶׁכָּל אָדָם שֶׁצָּרִיךְ לְנִקְבִי
מִסְתַּלֵּק מִן הַדֶּרֶךְ וְנִכְנָס אַחֲרֵי הַגֵּדֶר שֶׁפָּנַע בּוֹ
וְנִפְנָה שָׁם, וְאֲפִלּוּ בַּשָּׂדֶה מִלֵּאָה כֶּרֶם; וְנוֹטֵל
מִשָּׁם צִרוֹר, וּמִקְנָה.

ה,י וְכֵן הַתֵּנָה שֶׁכָּל הַתּוֹעָה בֵּין הַכְּרָמִים
וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן מִפְסָג וְעוֹלָה מִפְסָג וַיּוֹרֵד, עַד
שֶׁיּוֹצֵא לְדֶרֶכּוֹ.

ה,יא וְכֵן הַתֵּנָה שֶׁבְּזִמּוֹן שִׁירָבָה הַטִּיט בְּדִרְכֵי
חֲרָבִים אוֹ נְקִיעֵי מַיִם יֵשׁ לְעוֹבְרֵי דִרְכִים
לְהִסְתַּלֵּק לְצַדֵּי הַדִּרְכִים וּמַחְלִכִין שָׁם, אֵף עַל
פִּי שֶׁהֵן מַחְלִכִין בְּדֶרֶךְ שִׁישׁ לָהּ בְּעָלִים.

ה,יב וְכֵן הַתֵּנָה שְׁמֵת מִצְוָה קוֹנָה מְקוֹמוֹ,
וְנִקְבֵּר בַּמָּקוֹם שֶׁיּוֹצֵא בּוֹ: וְהוּא שְׁלֹא יִחְיָה
מִטָּל עַל הַמִּצְוָה, וְלֹא בְּתוֹךְ תַּחֲנוּם הַמִּדִּינָה; אֲבָל
אִם נִמְצָא עַל הַמִּצְוָה, אוֹ שֶׁחִיָּה בְּתוֹךְ הַתַּחֲנוּם
מִבִּיאֹו לְבֵית הַקְּבָרוֹת.

ה,יג שְׁלִמּוֹה תִּקֵּן שִׁיחִיו עוֹבְרֵי דִרְכִים מִתְרִין
בִּימּוֹת הַחֲמָה לְחַלֵּף בְּשִׁבְלִין שִׁישׁ לָהֶן בְּעָלִים,
עַד שֶׁתִּרְדֵּר רִבִּיעָה שְׁנִיָּה. וְתִקְנּוֹת אֵלּוּ נִזְהָגוֹת
בְּכָל מָקוֹם, אֲפִלּוּ בַּחוּצָה לְאֶרֶץ; וּמִשְׁתַּדֵּל הַטָּל
בְּבִבְלָל, אִסּוֹר לְחַלֵּף בְּשִׁבְלִין שִׁישׁ לָהֶן בְּעָלִים.

ה,יד אֵף עַל פִּי שְׁאֵין מִגְדִּלִין בַּהֲמָה דֶּקָּה בְּאֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל, מִתֵּר לְשַׁחֲתָהּ קֹדֶם לְרָגֵל שְׁלוֹשִׁים יוֹם,
וְקֹדֶם לְמִשְׁתָּה כְּנֹו שְׁלוֹשִׁים יוֹם; וְהַטָּבַח לִזְקָח
וְשׁוֹחֵט, לִזְקָח וּמִשְׁחָה עַד שֶׁיִּשְׁחַט מַעֲט מַעֲט:
וּבִלְבָד, שְׁלֹא תִצָּא וְתִרְעָה בְּעֶדְרָה; אֲלֹא כָּל
הַמִּשְׁחָה מִשְׁחָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, כִּדִּי שְׁלֹא תִזְיק.

וּבְכָבֶד עָשׂוּ בְּכָל בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל לְאַסֵּר בָּהּ גְּדוּלֵי
בְּהֶמְהָ דָּקָה וְחִיָּה דָּקָה, מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ רַב הַשְּׂדוֹת
וְהַכְּרָמִים שָׁם בְּאוֹתָן חֵימִים שְׁלִישִׁי־יִשְׂרָאֵל.

הָטוּ וְכֵן אָסְרוּ חֲכָמִים לְגַדֵּל חֲזִירִים בְּכָל מְקוֹם,
וְלֹא אֶת הַפֶּלֶב אֵלֹא אִם בֵּן הָיָה מְשׁוֹר
בְּשִׁלְשֻׁלָּת. אֲבָל מִגְדֵּל הוּא פְּלָבִים בְּעִיר
הַסְמוּכָה לַסָּפֶר, בַּיּוֹם קוֹשְׁרוֹ וּבְלִילָהּ מִתִּירוֹ.
וְאָמְרוּ חֲכָמִים אֲרוּר מִגְדֵּל פְּלָבִים וְחֲזִירִים,
מִפְּנֵי שֶׁחֲזָקוֹן מְרַבֵּה וּמִצְוִי.

הָטוּ רֹעֵה שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה אֵין מַחֲבִיבִין אוֹתוֹ
לְמִכּוֹר מִידָּה, אֵלֹא מוֹכֵר עַל יָד עַל יָד. וְכֵן מִי
שֶׁנִּפְּלוּ לוֹ פְּלָבִים וְחֲזִירִים בִּירְשָׁה אֵין מַחֲבִיבִין
אוֹתוֹ לְמִכּוֹר מִידָּה, אֵלֹא מְעַט מְעַט.

הַלְבוֹת נִזְקֵי מָמוֹן פָּרָק ו

ו, אֵין אֵיזָה הוּא מוֹעֵד, כָּל שֶׁהֵעִידוּ בּוֹ שְׁלוֹשָׁה
יָמִים. אֲבָל אִם נִגַּח בַּיּוֹם אֶחָד, אוֹ נִשֵּׁף אוֹ רֵבִין
אוֹ בָּעַט אוֹ נִגַּף אֶפְלוּ מֵאֶה פְּעָמִים אֵין זֶה
מוֹעֵד. הֵעִידוּ בּוֹ שְׁלוֹשָׁה בְּתֵי עֵדִים בַּיּוֹם אֶחָד
חֲרִי זֶה סֶפֶק אִם הוֹעֵד, אוֹ לֹא הוֹעֵד.

ו, בֵּן אֵין הֶעֱדָה אֵלֹא בְּפָנֵי הַבְּעָלִים, וּבְפָנֵי בֵּית
דִּין שֶׁנֶּאֱמַר "וְהוֹעֵד בְּבִעְלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֵנוּ", וְאֵין
הֶעֱדָה אֵלֹא בְּבֵית דִּין. שׁוֹר שֶׁלְּחַרְשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן
וּמִי שֶׁהוּא בְּמִדֵּינַת הַיָּם שֶׁנִּגְחָה, פְּטוּרִין; אֲבָל
בֵּית דִּין מְעִמִּידִין לָהֶם אֶפְטָרוּפִין, וּמְעִידִין בָּהֶן
בְּפָנֵי הָאֶפְטָרוּפִין.

ו, גִּ' הִזִּיקוּ אַחֵר שֶׁהוֹעֵדוּ בְּפָנֵי אֶפְטָרוּפִין אִם
עָדִין הוּא תָּם, מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק מִגּוֹפּוֹ. וְאִם הוֹעֵד
בּוֹ שְׁלוֹשָׁה יָמִים, וְאַחֵר כָּף הִזִּיק מְשַׁלֵּם נֶזֶק
שָׁלֵם מִן הַיָּפֶה שֶׁבִּנְכָסֵי אֶפְטָרוּפִין; וְלִכְשִׁינִגְדְּלוֹ
חֵיתוּמִים, יַעֲשֶׂה דִין עִם הָאֶפְטָרוּפִין וַיִּשְׁלְמוּ
לָהֶן.

ו, ד' שׁוֹרִים שֶׁמִּשְׁחָקִין בָּהֶן וּמְלַמְדִין אוֹתָן
שִׁיגִיחוּ זֶה אֶת זֶה, אֵינָן מוֹעֲדִין לָזֶה. וְאֶפְלוּ
הַמִּיתוּ אֶת הָאָדָם, אֵינָן חִיבִין מִיתָה שֶׁנֶּאֱמַר
"כִּי-יִגַּח", לֹא שִׁיגִיחוּהוּ.

ו, ה' שׁוֹר שֶׁהוֹעֵד וְנִמְכָּר, אוֹ נָתַן בְּמִתְנָה חֲזוֹר
לְתַמּוּתוֹ, שֶׁחֲרָשׁוֹת שֶׁנִּשְׁתַּנְּת מִשְׁנָה דִּינּוֹ; אֲבָל
אִם הִשְׁאִילוֹ אוֹ מָסְרוֹ לְשׁוֹמֵר, חֲרִי הוּא
בְּחֻזְקָתוֹ. וְכֵן שׁוֹר שֶׁהוֹעֵד בְּפָנֵי אֶפְטָרוּפִין,
וְנִתְפַּקַּח הַחֲרָשׁ, וְנִשְׁתַּפַּח הַשּׁוֹטָה, וְהִגְדִּיל הַקָּטָן
אִף עַל פִּי שֶׁבִטֵּל הָאֶפְטָרוּפּוֹס חֲרִי חֵן מוֹעֲדִין
בְּחֻזְקָתוֹ, שֶׁחֲרִי בְּרָשׁוֹת בְּעִלְיָהֶן חֵן.

ו, ו' בְּהֶמְהָ שֶׁהוֹעֵדָה, וְחֲזָרָה בָּהּ מִדְּבַר שֶׁהוֹעֵדָה
לוֹ חֲזָרָה לְתַמּוּתָהּ. פִּיצָד: שׁוֹר שֶׁהוֹעֵד לָגַח,
וְחֲזוֹר שֶׁלֹּא לָגַח אִף עַל פִּי שֶׁהוּא נֹגֵף, חֲרִי זֶה
תָּם לְנִגְיָחָה. וּמֵאִימָתִי הִיא חֲזָרָתוֹ עַד שִׁיחִיו
הַתִּינוּקוֹת מִמִּשְׁמָשִׁין בּוֹ, וְאֵינּוּ נֹגֵף. וְכֵן
בְּשָׂאֵר הַדְּבָרִים שֶׁהוֹעֵד לָחֵן עַד שִׁימְשִׁמּוּשׁוֹ בּוֹ,
וְלֹא יִהְיֶה עוֹשֶׂה אוֹתָן.

ו, ז' שׁוֹר שֶׁהוּא מוֹעֵד לְמִינּוֹ, חֲרִי זֶה אֵינּוּ מוֹעֵד
לְשִׁאִינּוֹ מִינּוֹ; הוֹעֵד לְאָדָם, אֵינּוּ מוֹעֵד לְבְּהֶמְהָ;
הוֹעֵד לְקִטְנִים, אֵינּוּ מוֹעֵד לְגְדוּלִים. לְפִיכָף אִם
הִזִּיק אֶת מִין שֶׁהוּא מוֹעֵד לוֹ, מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם;
וְאִם הִזִּיק לְשָׂאֵר הַמִּינִין, מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק.

ו, ח' הָיָה מוֹעֵד לְשִׁבְתוֹת, אֵינּוּ מוֹעֵד לְיִמּוֹת
הַחֹל. וְאִם הִזִּיק בְּשִׁבְתוֹת, מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם;
וּבְיִמּוֹת הַחֹל, מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. וּמֵאִימָתִי הִיא
חֲזָרָתוֹ מִשִּׁיחִיו הַתִּינוּקוֹת מִמִּשְׁמָשִׁין בּוֹ בַּיּוֹם
שֶׁהוּא מוֹעֵד לוֹ, וְלֹא יִהְיֶה מִזִּיק נֶזֶק שֶׁהוֹעֵד לוֹ.

ו, ט' נִגַּח שׁוֹר הַיּוֹם, וְחִמּוֹר לְמַחֵר, וְגִמְלָה בַּיּוֹם
שְׁלִישִׁי נַעֲשֶׂה מוֹעֵד לְכָל. רָאָה שׁוֹר הַיּוֹם וְנִגַּחוּ,
וְלִמְחֵר רָאָה שׁוֹר וְלֹא נִגַּחוּ, וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
רָאָה שׁוֹר וְנִגַּחוּ, וּבְרִבְעִי רָאָה שׁוֹר וְלֹא נִגַּחוּ,
וּבַחֲמִישִׁי רָאָה שׁוֹר וְנִגַּחוּ, וּבְשִׁשִּׁי רָאָה שׁוֹר
וְלֹא נִגַּחוּ נַעֲשֶׂה מוֹעֵד לְסְרוּגִין לְשׁוֹרִים. וְכֵן כָּל
פִּיּוּצָא בְּזֹת.

ו, י' רָאָה שׁוֹר הַיּוֹם וְנִגַּחוּ, וְלִמְחֵר רָאָה חִמּוֹר
וְלֹא נִגַּחוּ, וּבְשִׁלְשִׁי רָאָה סוּם וְנִגַּחוּ, וּבְרִבְעִי
רָאָה גִמְלָה וְלֹא נִגַּחוּ, וּבַחֲמִישִׁי רָאָה פֶּרֶד וְנִגַּחוּ,
וּבְשִׁשִּׁי רָאָה עֶרּוּד וְלֹא נִגַּחוּ נַעֲשֶׂה מוֹעֵד

לְסִרְוִינִי לְכָל. וְאִם נָגַח בַּיּוֹם שְׁחִינָא מוֹעֵד לֹא
אַחֵר מִשְׁלֹשֶׁת הַמִּינִין שְׁנֵנִיחַ בְּסִרְוִינִי, הֲרִי זֶה
מוֹעֵד.

וְיֵא נָגַח בְּחִמְשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ זֶה, וּבְשִׁשָּׁה עָשָׂר
לְחֹדֶשׁ שְׁנִי, וּבְשִׁבְעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שְׁלִישִׁי אֵינוֹ
מוֹעֵד עַד שִׁישְׁלֹשׁ בְּדִלּוּג. שְׂמַע קוֹל שׁוֹפָר וְנָגַח,
קוֹל שׁוֹפָר וְנָגַח, קוֹל שׁוֹפָר וְנָגַח נַעֲשֶׂה מוֹעֵד
לְשׁוֹפְרוֹת. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֶה.

וְיֵב נָגַח שְׁלוֹשָׁה שָׁנִים בְּשְׁלוֹשָׁה יָמִים זֶה אַחֵר
זֶה, וּבְרַבִּיעִי נָגַח חֲמֹר, וּבְחִמִּישִׁי נָגַח גָּמֶל, אוֹ
שְׁנֵנִיחַ חֲמֹר וְגָמֶל בְּתַחֲלָה בְּשְׁנֵי יָמִים זֶה אַחֵר
זֶה, וְאַחֵר כֶּךָ נָגַח שְׁלוֹשָׁה שָׁנִים זֶה אַחֵר זֶה
הֲרִי זֶה סֶפֶק אִם הוּא מוֹעֵד לְשָׁנִים בְּלִבְדָּה, אוֹ
לְשְׁלֹשֶׁת הַמִּינִין הוּא מוֹעֵד.

וְיֵג וְכֵן אִם נָגַח בְּשְׁלוֹשׁ שַׁבָּתוֹת זֹו אַחֵר זֹו,
וּבְאַחֵר בְּשַׁבָּת וּבְשְׁנֵי בְּשַׁבָּת, אוֹ שְׁנֵנִיחַ
בְּחִמִּישִׁי בְּשַׁבָּת וּבְעֶרֶב שַׁבָּת וּבִיּוֹם הַשַּׁבָּת,
וּבְשִׁתִּי שַׁבָּתוֹת הַפְּאוֹת אַחֲרֶיהָ הֲרִי זֶה סֶפֶק אִם
הוּא מוֹעֵד לְשַׁבָּתוֹת בְּלִבְדָּה, אוֹ לְשְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים
שְׁשָׁנִים מִזֶּהן חֹל. וְכָל אֵלּוּ הַסִּפְקוֹת וּכְפִיּוּצָא בְּהֵן,
אֵין מִחִיבִין בְּהֵן אֶת הַמִּזִּיק אֲלֵא חֲצִי נֶזֶק; וְאִם
תַּפֵּס הַנֶּזֶק נֶזֶק שָׁלֵם, אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ.

הַלְבוֹת נֶזֶקִי מִמּוֹן פֶּרֶק ז

ז, א שׁוֹר שֶׁקָּשְׂרוֹ בְּעָלָיו בְּמוֹסְרָה, וְנָעַל בְּכַנִּי
פְּרָאוֹי, וַיֵּצֵא וַחֲזִיק אִם תָּם הוּא, מִשְׁלֵם חֲצִי
נֶזֶק. וְאִם הָיָה מוֹעֵד, פָּטוּר: שְׁנֵנִיחַ "וְלֹא
יִשְׁמְרֵנּוּ, בְּעָלָיו" הֵא אִם שְׁמָרוּ, פָּטוּר; וְשְׁמָרוּ
הוּא זֶה. וְאִם חֲזִיק בְּדָבָר שְׁחִינָא מוֹעֵד לֹא
מִתְחַלְתּוּ, כְּגוֹן שְׁאֵכָל דְּבָרִים הָרָאוּיִין לֹא, אוֹ
שֶׁבֶר בְּרִגְלוֹ בְּדֶרֶךְ הַלּוֹכוֹ פָּטוּר מִלְּשָׁלֵם.

ז, ב הָיָה מוֹעֵד לְקַרְן יָמִין, וְאֵינוֹ מוֹעֵד לְקַרְן
שְׂמָאל, וַיֵּצֵא אַחֵר שְׁשִׁמְרוּ פְּרָאוֹי, וְנָגַח בֵּין
בְּקַרְנֵי יָמִין בֵּין בְּקַרְנֵי שְׂמָאל מִשְׁלֵם חֲצִי נֶזֶק.

ז, ג בְּהִמָּה שֶׁחִבְלָה בְּאָדָם, בֵּין בְּכוֹנֵה בֵּין שְׁלֹא
בְּכוֹנֵה אִם תִּמָּה הִיא, מִשְׁלֵם חֲצִי נֶזֶק מִגּוֹפָהָ;

וְאִם מוֹעֵדָתָּהּ, מִשְׁלֵם נֶזֶק שָׁלֵם: וּפָטוּר מִן
הַשַּׁבָּת, וּמִן הַבִּשּׁוּת, וּמִן הַצֵּעֶר, וּמִן הָרֶפּוּי
שְׁאֵר בָּעֵה דְּבָרִים אֵלּוּ, לֹא חִיבָה תוֹרָה בְּהֵן אֲלֵא
לְאָדָם שֶׁחִבְל בְּחִבְרוֹ; אֲבָל בְּהִמָּתוֹ שֶׁחִבְלָה
בְּחִבְרוֹ הֲרִי זֶה כְּמִי שֶׁחֲזִיקָה מִמּוֹנּוֹ, שְׁאֵינוֹ חִיב
אֲלֵא נֶזֶק בְּלִבְדָּה.

ז, ד לְכִיכָה שׁוֹרוֹ שְׁבִישׁ, פָּטוּר; וְאִם בִּישׁ הוּא
בְּעֶצְמוֹ, חִיב כְּמוֹ שְׁתֵּיתִּיכָר. וְשׁוֹרוֹ שֶׁחִבְל
בְּאָבִיו אוֹ בְּאִמּוֹ, אוֹ שֶׁחֲדָלִיק גְּדִישׁ חִבְרוֹ
בְּשַׁבָּת חִיב בְּנִזְקִיו; וְאֵלּוּ הָיָה הוּא בְּעֶצְמוֹ
הַעוֹשֶׂה זֶה, הָיָה פָּטוּר מִלְּשָׁלֵם כְּמוֹ שְׁתֵּיתִּיכָר.

ז, ה הַכּוֹנֵנִים שׁוֹרוֹ לְחֹצֵר בַּעַל הַבַּיִת שְׁלֹא
בְּרִשּׁוֹת, וְנָגַחוּ שׁוֹרוֹ שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת אוֹ נִשְׁכוּ
בְּלָבוֹ פָּטוּר. וְאִם נָגַח הוּא שׁוֹרוֹ שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת
אִם הָיָה תָּם, מִשְׁלֵם חֲצִי נֶזֶק; וּמוֹעֵד, מִשְׁלֵם נֶזֶק
שָׁלֵם כְּדִין הַנּוֹגַח בְּרִשּׁוֹת חֲרָבִים.

ז, ו כָּל לְבוֹר שֶׁבְּחֹצֵר זֹו, וְהַבְּאִישׁ אֶת מִימּוֹ
אִם הַבְּאִישׁ מִיָּד בְּשַׁעַת נְפִילָה, חִיב בְּנִזְקֵי
הַיָּמִים. וְאִם אַחֵר זְמַן, פָּטוּר: שְׁחָרִי נַעֲשֶׂה חֲשׂוֹר
תִּקְלָה כְּבוֹר; וְהַיָּמִים חֲרִי הֵן כְּבָלִים, וְלֹא מִצְּאֵנוּ
בוֹר שֶׁחִיב בָּהּ עַל הַכָּלִים כְּמוֹ שְׁתֵּיתִּיכָר. וְאִם
הַכְּנִים בְּרִשּׁוֹת, בַּעַל חֲשׂוֹר פָּטוּר; וְאִם קָבֵל
עָלָיו בַּעַל הַבַּיִת לְשֹׁמֵר, הֲרִי הוּא חִיב בְּנִזְק
חֲשׂוֹר שֶׁנִּפְל לְבוֹר.

ז, ז הַכְּנִים שׁוֹרוֹ לְחֹצֵר בַּעַל הַבַּיִת שְׁלֹא בְּרִשּׁוֹת,
וְחֲזִיק אֶת בַּעַל הַבַּיִת, אוֹ שֶׁחֲזִיק בּוֹ בַּעַל הַבַּיִת,
אוֹ שֶׁחֲפָר בְּחֹצֵר בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמַעְרֹת בַּעַל
חֲשׂוֹר חִיב בְּנִזְקֵי חֲצָר; וּבַעַל חֲצָר חִיב בְּנִזְקֵי
הַבּוֹר, שְׁחָרִי הָיָה עָלָיו לְסִתְמוֹ.

ז, ח חֲזִיק בַּעַל הַבַּיִת אֶת חֲשׂוֹר אִם חֲזִיקוֹ שְׁלֹא
לְדַעַת, פָּטוּר: שְׁחָרִי אוֹמֵר לֹא לְמָה נִכְנַסְתָּ שְׁלֹא
בְּרִשּׁוֹת, עַד שֶׁשְּׁנַגְּתִי בָּהּ. וְאִם חֲזִיקוֹ לְדַעַת,
חִיב נֶזֶק שָׁלֵם: מִפְּנֵי שִׁישׁ לֹא רִשּׁוֹת לְהוֹצִיא
מִרִשּׁוֹתוֹ; אֲבָל לְחֲזִיקוֹ, אֵין לֹא רִשּׁוֹת.

ז, ט שְׁמִין לְנִזְקִין. פִּיּוּצָה: הֲרִי שֶׁשֶּׁבֶר כְּלִי

שְׁלַח־בְּרוּ, בֵּין הוּא בֵּין בְּהִמָּתּוֹ אֵין אוֹמְרִין לְמַזִּיק קַח אֶתָּה אֶת הַפְּלִי הַשְּׁבוּר, וְשִׁלָּם לָזֶה דְּמִי כָּלִיו; אֵלֶּא אוֹמְרִין כַּמָּה פָּחַת הַפְּלִי מִדְּמִיו, וְנוֹתֵן לוֹ כָּל הַפָּחַת אִם הָיָה הַמַּזִּיק מוּעָד, אוֹ חֲצִי הַפָּחַת אִם הָיָה תָּם: שְׁנֵאמַר "וְהִמָּת, וְהָיָה—לוֹ", לְנֹזֵק.

זִי פָּחַת הַנִּבְלָה, עַל הַנֹּזֵק; וְשָׂבַח הַנִּבְלָה, חוֹלְקִין אוֹתוֹ הַנֹּזֵק וְהַמַּזִּיק. פִּיֹּצֵד: שׁוֹר שׁוֹחַ מֵאֲתִים שְׁנִגְחָהוּ וּמָת, וַחֲרִי הַנִּבְלָה שׁוֹחַ בְּשַׁעַת מִיתָהּ מֵאֵה, וּבְשַׁעַת עֲמִידָהּ בְּדִין פָּחַתָּהּ וַחֲרִי הִיא שׁוֹחַ שְׁמוֹנִים אֵין הַמַּזִּיק מְשַׁלָּם אֵלֶּא מֵאֵה; וְאִם הָיָה תָּם, מְשַׁלָּם לוֹ חֲמִשִּׁים מְגוּפָו.

זִי, הַשְּׂבִיחַ הַנִּבְלָה, וַחֲרִי הִיא שׁוֹחַ בְּשַׁעַת עֲמִידָהּ בְּדִין מֵאֵה וְעֶשְׂרִים חֲרִי הַמַּזִּיק מְשַׁלָּם לוֹ תִּשְׁעִים, אִם הָיָה מוּעָד; וְאִם הָיָה תָּם, מְשַׁלָּם חֲמִשָּׁה וָאַרְבָּעִים מְגוּפָו: זֶה הוּא שְׁנֵאמַר "וְגַם אֶת—הַמָּת, יַחֲצִיֵּן", שְׂבַח הַנִּבְלָה יַחֲצִיֵּן.

זִי, שׁוֹר שׁוֹחַ שׁוֹחַ מֵאֲתִים, שְׁנִגְחַת שׁוֹר שׁוֹחַ מֵאֲתִים וְהַפְּחִיתוֹ חֲמִשִּׁים, וּבְשַׁעַת עֲמִידָהּ בְּדִין הַשְּׂבִיחַ הַנֹּזֵק, וַחֲרִי הוּא שׁוֹחַ אַרְבַּע מֵאֹת, וְלֹא זֶה חֲחָבֵל שֶׁהַפְּחִיתוֹ, הָיָה שׁוֹחַ שְׁמוֹנֶה מֵאֹת, בֵּין שְׁפֹטָמוֹ בֵּין שִׁשְׁבָּח מֵאֲלִיו אֵינוֹ נוֹתֵן לוֹ אֵלֶּא בְּשַׁעַת הַנֹּזֵק. כַּחַשׁ מִחֲמַת הַמִּכָּה בְּשַׁעַת עֲמִידָהּ בְּדִין, וַחֲרִי הַפָּחַת שׁוֹחַ מֵאֵה נוֹתֵן לוֹ בְּשַׁעַת עֲמִידָהּ בְּדִין.

זִי, הַשְּׂבִיחַ הַמַּזִּיק בְּשַׁעַת עֲמִידָהּ בְּדִין אִם מִחֲמַת שְׁפֹטָמוֹ שָׂבַח, אֵינוֹ מְשַׁתֵּלָּם מִמֶּנּוּ אֵלֶּא מֵהַשְּׂבִיחַ שׁוֹחַ בְּשַׁעַת שְׂחִיָּק; וְאִם מִחֲמַת עֲצָמוֹ הַשְּׂבִיחַ, מְשַׁתֵּלָּם חֲצִי נֹזֵק מִמֶּנּוּ בְּשַׁעַת עֲמִידָהּ בְּדִין.

זִי, עַל הַמַּזִּיק לְטָרַח בְּנִבְלָה, עַד שְׁמִמְצִיא אוֹתָהּ לְנֹזֵק. פִּיֹּצֵד: כְּגוֹן שְׁנִפֵּל הַשׁוֹר לְבוֹר וּמָת מִעֵלָּה הַנִּבְלָה מִן הַבוֹר, וְנוֹתְנָהּ לְנֹזֵק. וְאַחֵר כִּדְ שָׁמִין לוֹ פָּחַת הַנִּבְלָה שְׁנֵאמַר "כֶּסֶף יָשִׁיב לְבַעֲלָיו; וְהִמָּת, וְהָיָה—לוֹ", מִלְּמוֹד שֶׁהוּא חָיִב

לְחָשִׁיב אֶת הַנִּבְלָה וְאֶת הַפָּחַת שֶׁפָּחַתָּה מִן חֲחִי לְנֹזֵק; וְאִם הָיָה תָּם, חֲצִי הַפָּחַת כְּמוֹ שְׁנֵאמַרנוּ.

הַלְבוֹת נֹזֵק מִמֶּנּוּ פֶּרֶק ח

הֵא שׁוֹר שְׁלִישִׁי־שְׂרָאֵל שְׁנִגְחַת שׁוֹר שְׁלִישִׁי־קֶדֶשׁ, אוֹ שְׁלִישִׁי־קֶדֶשׁ שְׁנִגְחַת שׁוֹר שְׁלִישִׁי־שְׂרָאֵל פְּטוֹר, שְׁנֵאמַר "שׁוֹר רֵעָהוּ". וְכָל הַקֶּדָּשִׁים שֶׁחֲיִבִּין עֲלֵיהֶן מְעִילָה, הֵן שְׂאִין בָּהֶן דִּין נֹזֵקִין. וּפְסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין יֵשׁ בָּהֶן דִּין נֹזֵקִין, בֵּין שֶׁחֲזִיקוּ בֵּין שֶׁחֲזִיקוּ: שְׁחֲרִי יֵצְאוּ לְפָדְיוֹן וְלַחֲיוּתָן חֲלִין.

הֵב שְׁלָמִים שֶׁחֲזִיקוּ, גּוֹבַח מִבְּשָׂרָם; וְאֵינוֹ גּוֹבַח מִן הַבָּשָׂר כִּנְגֵד הָאֱמוּרִין שֶׁהָאֱמוּרִין שֶׁלְקָדָשִׁים קָלִים, מוֹעֲלִין בָּהֶן כְּמוֹ שְׁנֵאמַרנוּ בְּהַלְבוֹת מְעִילָה. וְכֵן תּוֹדָה שֶׁחֲזִיקָה, גּוֹבַח מִבְּשָׂרָהּ; וְאֵינוֹ גּוֹבַח מִן הַלֶּחֶם הַבָּא עִמָּה, שְׂאִין הַלֶּחֶם מִכָּלֵל הַבָּשָׂר. וְכִיצַד גּוֹבַח שְׂאִי־כָּל הַנֹּזֵק וְחִבּוּרָתוֹ מִן הַבָּשָׂר בְּקֶדֶשׁ, כִּנְגֵד חֲצִי נֹזֵק שְׁלֹו.

הֵג וְכִיצַד אֵינוֹ גּוֹבַח כִּנְגֵד הָאֱמוּרִין: שְׂאִם הָיָה לוֹ לְגָבוֹת בַּחֲצִי נֹזֵק שׁוֹחַ דִּינָר, וְהָיָה כָּל הַבָּשָׂר עִם הָאֱמוּרִין שׁוֹחַ שְׁנֵי דִינָרִים, וְהַבָּשָׂר בְּלֹא אֱמוּרִין שׁוֹחַ דִּינָר וְחֲצִי אֵינוֹ גּוֹבַח שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי הַבָּשָׂר, אֵלֶּא חֲצִי הַבָּשָׂר בְּלָבָד.

הֵד וְכֵן שׁוֹר הַחֶפְקָר שֶׁחֲזִיק, פְּטוֹר שְׁנֵאמַר "שׁוֹר רֵעָהוּ", עַד שִׁיחִיו הַנִּכְסִים מִיָּחִידִים לְבָעֲלִים. פִּיֹּצֵד: שׁוֹר הַחֶפְקָר שְׁנִגְחַת, וְקֶדֶם שִׁיתָפָם אוֹתוֹ הַנֹּזֵק בְּדִין עָמַד אַחֵר וְזָכָה בּוֹ חֲרִי זֶה פְּטוֹר. וְלֹא עוֹד, אֵלֶּא שׁוֹר הַמִּיָּחִיד לְבָעֲלִים שֶׁחֲזִיק, וְאַחֵר שֶׁחֲזִיק הִקְדִּישׁוּ אוֹ הַפְּקִירוֹ חֲרִי זֶה פְּטוֹר: עַד שִׁיחִיו לוֹ בָּעֲלִים בְּשַׁעַת חֲזָקוֹ, וּבְשַׁעַת עֲמִידָהּ בְּדִין.

הֵה שׁוֹר שְׁלִישִׁי־שְׂרָאֵל שְׁנִגְחַת שׁוֹר שְׁלִישִׁי־כְּרִי, בֵּין תָּם בֵּין מוּעָד פְּטוֹר: לְפִי שְׂאִין חֲגוּזִים מִחֲיִבִּין אֶת הָאָדָם עַל בְּהִמָּתוֹ שֶׁחֲזִיקָה, וַחֲרִי אָנוּ דָּנִין לָהֶם כְּדִינִיָּהּ. וְשׁוֹר שְׁלִישִׁי־כְּרִי שְׁנִגְחַת שׁוֹר שְׁלִישִׁי־שְׂרָאֵל, בֵּין תָּם בֵּין מוּעָד מְשַׁלָּם נֹזֵק שְׁלָם:

קָנָם הוּא זֶה לְגוֹיִים לְפִי שְׂאִינָן זְהִירִין בְּמִצְוֹתַי, אֵינָן מְסַלְקִין חֻקִּי; וְאֵם לֹא תַחֲבִיב אוֹתָן עַל נִזְקֵי בְּהֻמָּתָן אֵין מְשַׁמְרִין אוֹתָהּ, וּמִפְסִידִין מִמּוֹן הַבְּרִיּוֹת.

ח,ו שׁוֹר תָּם שְׁהִיזָק אִם מְכָרוּ הַמִּזְיָק, עַד שֶׁלֹּא עָמַד בְּדִין אִם עַל פִּי שְׁחָטָא מְכֹוֹר, חֲרִי הַנֶּזֶק גּוֹבָה מִמֶּנּוּ; וְחֻזֵּר הַלֹּקָח וְגוֹבָה מִן הַמִּזְיָק שְׁמֹכֵר לוֹ: שְׁפִיזוֹן שְׁנֵגָה, קוֹל יֵשׁ לוֹ; וְלֹא חִיָּה לוֹ לָקָח, עַד שְׁיִגָּבָה הַנֶּזֶק.

ח,ז הַקְדִּישׁוּ הַמִּזְיָק חֲרִי זֶה מִקְדָּשׁ, בְּדִי שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ הַקְדָּשׁ יוֹצֵא בְּלֹא בְּדִיּוֹן. שְׁחָטוּ, גּוֹבָה הַנֶּזֶק מִבְּשָׂרוֹ. נִתְּנוּ בְּמִתְנָה מִה שֶׁעָשָׂה עֲשׂוֹי, וְיִגָּבָה הַנֶּזֶק מִמֶּנּוּ.

ח,ח הִזִּיק וְעָמַד בְּדִין, וְאַחֵר כָּךְ מְכָרוּ אֵינּוּ מְכֹוֹר; הַקְדִּישׁוּ, אֵינּוּ מִקְדָּשׁ; נִתְּנוּ בְּמִתְנָה, לֹא עָשָׂה כָּלּוּם. קָדְמוּ בְּעֲלֵי חוֹבוֹת שְׁלֹמִיזָק, וְתַפְסוּהוּ בֵּין שָׁחַב עַד שֶׁלֹּא הִזִּיק, בֵּין שֶׁלֹּא חָב עַד שְׁהִיזָק לֹא זָכוּ, אֲלֹא הַנֶּזֶק גּוֹבָה מִמֶּנּוּ: שְׂאֵפְלוֹ חִיָּה שְׁלֹבְעֵלִי חוֹבוֹת מִתְּחִלָּה וְהִזִּיק, חֲרִי זֶה גּוֹבָה מִגּוֹפּוֹ.

ח,ט מוֹעֵד שְׁהִיזָק, בֵּין עָמַד בְּדִין בֵּין שֶׁלֹּא עָמַד בְּדִין, וְהַקְדִּישׁוּ אוֹ מְכָרוּ אוֹ נִתְּנוּ בְּמִתְנָה אוֹ שְׁחָטוּ מִה שֶׁעָשָׂה עֲשׂוֹי; קָדְמוּ בְּעֲלֵי חוֹבוֹת וְהִנְחִיגוּהוּ, בֵּין חָב לָהֶם עַד שֶׁלֹּא הִזִּיק, בֵּין הִזִּיק עַד שֶׁלֹּא חָב זָכוּ בּוֹ: לְפִי שְׂאִין מִשְׁתַּלֵּם הַנֶּזֶק אֲלֹא מִן הַיָּפֶה שְׁבַנְכֶסִי הַמִּזְיָק, וְחֲרִי כָּל נִכְסָיו מִשְׁעַבְדִּין לְנֶזֶק זֶה.

ח,י כְּשֶׁבִית דִּין נִזְקָקִין לְגָבוֹת הַנֶּזֶק מִנְכֶסִי הַמִּזְיָק, גּוֹבִין מִן הַמַּטְלָטְלִין תְּחִלָּה. אִם לֹא הָיוּ לוֹ מַטְלָטְלִין כָּלָל, אוֹ שֶׁלֹּא הָיוּ הַמַּטְלָטְלִין כְּנֶגֶד כָּל הַנֶּזֶק גּוֹבִין הַשָּׂאֵר מִן הַקְרָקַע, מִן הַיָּפֶה שְׁבַנְכֶסִי הַמִּזְיָק. וְכָל זָמָן שִׁימְצָאוּ מַטְלָטְלִין, אֲפִלּוּ סָבִין אֵין נִזְקָקִין לְקְרָקַע.

ח,יא מֵת הַמִּזְיָק קָדָם שִׁישְׁלָם אֵין בֵּית דִּין נִזְקָקִין לַמַּטְלָטְלִין שְׁלִיתוּמִים, אֲלֹא לְקְרָקַע;

וְגוֹבִין לְנֶזֶק מִן הַזְבוּרִית: מִפְּנֵי שְׁחָטָק נַעֲשֶׂה כְּבַעַל חוֹב, וְהַמַּטְלָטְלִין אֵין מִשְׁתַּעְבְּדִין לְכַעַל חוֹב. וְאִם תָּפַס הַנֶּזֶק הַמַּטְלָטְלִין בְּחֵי הַמִּזְיָק, גּוֹבִין לוֹ מִחֵן אַחֵר מוֹתוֹ.

ח,יב כָּכָר תִּקְנוּ הַגָּאֹנִים לְגָבוֹת בְּעַל חוֹב מִן הַמַּטְלָטְלִין, וּפְשָׁטָה תִּקְנֶה זֹו בְּכָל בְּתִי דִינִין; לְפִיכָךְ מִגְבִּין הַנֶּזֶקִין מִן הַמַּטְלָטְלִין שְׁלִיתוּמִים. וְאִם לֹא הִנִּיחַ מַטְלָטְלִין, גּוֹבִין לָהֶן מִן הַזְבוּרִית שְׁכָל חֶבֶא לְפָרַע מִנְכֶסִי יִתּוּמִים, לֹא יִגָּבָה אֲלֹא מִן הַזְבוּרִית כְּמוֹ שְׁיִתְּבָאֵר.

ח,יג אֵין הַנֶּזֶקִין מִשְׁתַּלְמִין, וְאֵין חִיבִין בְּכָכָר, וְאֵין הַבְּהֻמָּה נִתְּרָגָת אֲלֹא בְּרֹאִיָּה בְּרוּרָה, וּבְעֵדִים חֲפְשִׁירִים לְהַעִיד: שֶׁלֹּא תֵאמַר הוֹאִיל וְאֵין מִצְוִיין בְּאוּרִיּוֹת חֲפוּסִים וּבְרַפְתַּת הַבָּקָר וְגִדְרוֹת הַצֹּאן, אֲלֹא הָעֵבְדִים וְחֲרוּעִים וְכִיּוּצָא בָּהֶן, אִם הָעִידוּ שְׁבַהֲמָה זֹו הִיא שְׁהִיזָקָה אֵת זֹו שׁוֹמְעִין לָהֶן; אוֹ אִם הָעִידוּ קִטְנִים אוֹ נָשִׁים שְׂאֵדָם זֶה חָבֵל אֵת זֶה, אוֹ הָעִידוּ בְּשָׂאֵר נִזְקָין סוֹמְכִין עֲלֵיהֶן. אֵין תְּדַבֵּר בּוֹ; אֲלֹא לְעוֹלָם אֵין מִחִיבִין מִמּוֹן עַל פִּי עֵדִים, עַד שְׁיִהְיוּ עֵדִים חֲפְשִׁירִים לְהַעִיד שְׂאֵר עֵדִיּוֹת, וְיַעֲיִדוּ בְּבֵית דִּין, וְיַחֲבִיבוּ בֵּית דִּין הַמִּזְיָק לְשָׁלָם.

ח,יד שׁוֹר שְׁחִיָּה רוּעָה עַל גֵּב הַנֶּחֱר, וְנִמְצָא שׁוֹר חֲרוּג בְּצִדּוֹ אִם עַל פִּי שְׁזָה מִנְּגָח וְזֶה מוֹעֵד לָגַח, זֶה מִנְּשֹׁךְ וְזֶה מוֹעֵד לְשׁוֹךְ אֵין אוֹמְרִין בִּידוּעַ שְׁזָה נִשְׁכּוּ, וְזֶה נִגְחָו; אֲפִלּוּ גָמַל הָאוֹהֵר בֵּין הַגָּמְלִים, וְנִמְצָא גָמַל חֲרוּג בְּצִדּוֹ אֵין אוֹמְרִין בִּידוּעַ שְׁזָה חֲרָגוּ: עַד שְׁיִרְאֻהוּ עֵדִים כְּשִׁירִים.

הַלְבוֹת נִזְקֵי מִמּוֹן פֶּרֶק ט

ט,א בְּהֻמָּה מַעֲבֵרַת שְׁהִיזָקָה גּוֹבָה חֲצִי נֶזֶק מִמֶּנָּה וּמִיָּלְדָּהּ, מִפְּנֵי שְׁחָטָא מִגּוֹפָה; אֲבָל תִּרְנַגְלַת שְׁהִיזָקָה אֵינּוּ גּוֹבָה מִבִּיצָתָהּ, מִפְּנֵי שְׁהַבִּיצָה אֵינָה מִגּוֹפָה חָעוֹף אֲלֹא מִבְּדֻלַּת וּמִפְּרִשַׁת מִמֶּנּוּ.

ט,ב מעֲבֶרֶת שְׁנִנְחָה, וְנִמְצָא וְלָדָה בְּצִדָּהּ, וְאִין יָדוּעַ אִם עַד שָׁלָא נִגְחָה יְלָדָה, אוֹ אַחֵר שְׁנִנְחָה יְלָדָה מִשְׁלָם חֲצִי נֶזֶק מִן הַפֶּרָה, וְאִינוּ גּוֹבֵחַ מִן הַוֶּלֶד כְּלוּם: עַד שִׁיבִיא רֵאִיָּה שְׁבִשְׁעָה שְׁנִנְחָה מִעֲבֶרֶת הֵיתָה, שְׁהַמוּצִיא מִחֲבֵרוֹ עָלָיו הִרְאִיָּה.

ט,ג שׁוֹר שְׁנִנְחָה פָּרָה מִעֲבֶרֶת, וְנִמְצָא עֲבָרָה נּוֹפֵל בְּצִדָּהּ, וְאִין יָדוּעַ אִם עַד שָׁלָא נִגְחָה הַפִּילָה, אוֹ מִחֲמַת הַנְּגִיחָה הַפִּילָה מִשְׁלָם נֶזֶק הַפֶּרָה, וְאִינוּ מִשְׁלָם נֶזֶק הַוֶּלֶד: שְׁהַמוּצִיא מִחֲבֵרוֹ עָלָיו הִרְאִיָּה.

ט,ד נִגַּח פָּרָה מִעֲבֶרֶת, וְהַפִּילָה אִין שְׁמִין פָּחַת הַפֶּרָה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, וּפָחַת הַוֶּלֶד בְּפָנֵי עֲצָמוֹ; אִלָּא שְׁמִין כַּמָּה הֵיתָה הַפֶּרָה שׁוֹחַה בְּשִׁחִיתָה מִעֲבֶרֶת וּבְרִיאָה, וְכַמָּה הִיא שׁוֹחַה עֵתָה הִיא וְהַנּוֹפֵל שָׁלָה, וּמִשְׁלָם הַפָּחַת, אוֹ חֲצִיו אִם הָיָה תָּם.

ט,ה הֵיתָה הַפֶּרָה לְאַחַד, וְהַוֶּלֶד לְאַחַד חֲרִי פָּחַת הַשּׁוּמֵן שְׁפָחַת גּוֹף הַפֶּרָה, לְבַעַל הַפֶּרָה; וּפָחַת הַנּוֹפֵל, חוֹלְקִין אוֹתוֹ בַּעַל הַפֶּרָה עִם בַּעַל הַוֶּלֶד; וְהַנּוֹפֵל, שְׁלֹבַעַל הַוֶּלֶד.

ט,ו שׁוֹר שֶׁהָיָה רוֹדֵף אַחֵר שׁוֹר אַחֵר, וְהִזָּק, הַנֶּזֶק אוֹמֵר שׁוֹרֵף הִזָּק, וְזֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ שְׁמָא בְּסֻלַּע לָקַח הַמוּצִיא מִחֲבֵרוֹ עָלָיו הִרְאִיָּה: וְאִם עַל פִּי שְׁחֵנֶזֶק אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ בּוֹדָאִי, וְזֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ.

ט,ז טָעַן הַנֶּזֶק וְאָמַר וּבֹאִי אֵתָה יוֹדֵעַ שְׁשׁוֹרֵף הִזָּק חֲרִי זֶה נִשְׁבַּע הֶסֶת שְׁאִינוּ יוֹדֵעַ, אִם הָיָה מוּעָד; אֲבָל אִם הָיָה תָּם פָּטוֹר אִם נִשְׁבַּע הֶסֶת, שְׁאֵפְלוֹ הוֹדָה מִעֲצָמוֹ פָּטוֹר, שְׁחֲצִי הַנֶּזֶק קָנָם הוּא, וּמוֹדָה בְּקָנָם פָּטוֹר.

ט,ח הָיוּ שְׁנַיִם רוֹדְפִין אַחֵר אַחֵר, וְחֲרִי עֲדִים שְׁאֵחֵד מִהֵן הִזָּק, וְאִין הָעֲדִים יוֹדְעִים אֵיזָה הוּא מוֹשְׁנִיָּהֶן זֶה אוֹמֵר שׁוֹרֵף הִזָּק, וְזֶה אוֹמֵר שׁוֹרֵף הִזָּק שְׁנִיָּהֶן פָּטוֹרִין. וְאִם הָיוּ שְׁנִיָּהֶן שְׁלֵאִישׁ אַחֵר, חֵיב לְשַׁלֵּם מִגּוֹף הַפָּחַת שְׁבִשְׁנִיָּהֶן; וְאִם

הָיוּ מוּעָדִין, מִשְׁלָם נֶזֶק שְׁלָם מִנְכָּסִיו.

ט,ט כַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁשְׁנֵי הַשּׁוֹרִים עוֹמְדִין. אֲבָל אִם מֵת אַחַד מֵהֶן אוֹ אֶבֶר, וְהָיָה אַחַד מֵהֶן תָּם אִם עַל פִּי שְׁחֵן שְׁלֵאִישׁ אַחַד, פָּטוֹר: שְׁחֲרִי אוֹמֵר לוֹ הֵבֵא רֵאִיָּה שְׁוֵהָה הָעוֹמֵד הוּא שְׁחֲרִיק, וְאִשְׁלָם לָהּ.

ט,י הָיוּ שְׁנֵי הַשּׁוֹרִים הָרוֹדְפִין אַחַד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, הַנֶּזֶק אוֹמֵר גָּדוֹל הִזָּק, וְהַמּוּצִיק אוֹמֵר קָטָן הִזָּק, הָיָה אַחַד תָּם וְאֶחָד מוּעָד, הַנֶּזֶק אוֹמֵר מוּעָד הִזָּק, וְהַמּוּצִיק אוֹמֵר תָּם הִזָּק הַמוּצִיא מִחֲבֵרוֹ עָלָיו הִרְאִיָּה.

ט,יא לֹא הֵיתָה שֵׁם רֵאִיָּה בְּרוּרָה שְׁוֵהָה הִזָּק, אִלָּא עֲדִים מְעִידִים שְׁאֵחֵד מוֹשְׁנֵי אֵלֵי הִזָּק מִשְׁלָם הַמּוּצִיק כָּמוֹ שְׁאָמַר. וְאִם טָעַן הַנֶּזֶק שְׁאֵתָה יוֹדֵעַ וּבֹאִי, שְׁוֵהָה הִזָּק בְּפָנֵיָּהּ חֲרִי הַמּוּצִיק נִשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה, וּמִשְׁלָם כָּמוֹ שְׁחֹדָה: שְׁחֲרִי הוֹדָה בְּמִקְצָת.

ט,יב הָיוּ הַנֶּזֶקִין שְׁנַיִם, אַחַד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, וְהַמּוּצִיקִין שְׁנַיִם, אַחַד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן הַנֶּזֶק אוֹמֵר גָּדוֹל הִזָּק אֵת הַגָּדוֹל, וְקָטָן אֵת הַקָּטָן, וְהַמּוּצִיק אוֹמֵר לֹא כִי, אִלָּא קָטָן הִזָּק אֵת הַגָּדוֹל וְגָדוֹל הִזָּק אֵת הַקָּטָן; אוֹ שְׁחִיָּה אַחַד תָּם וְאֶחָד מוּעָד הַנֶּזֶק אוֹמֵר מוּעָד הִזָּק אֵת הַגָּדוֹל, וְתָם הִזָּק אֵת הַקָּטָן, וְהַמּוּצִיק אוֹמֵר תָּם הִזָּק אֵת הַגָּדוֹל, וּמוּעָד אֵת הַקָּטָן: הַמוּצִיא מִחֲבֵרוֹ עָלָיו הִרְאִיָּה.

ט,יג לֹא הֵיתָה שֵׁם רֵאִיָּה בְּרוּרָה, הַמּוּצִיק פָּטוֹר. לְמַעַן זֶה דּוּמָה: לְטוֹעֵן אֵת חֲבֵרוֹ חֲטִיִּים, וְהוֹדָה לוֹ בְּשַׁעֲוִרִים שְׁהוּא נִשְׁבַּע הֶסֶת וְנִפְטָר, אִם מִדְּמֵי שְׁעוֹרִים כָּמוֹ שְׁיִתְּבָאֵר בְּחִלְכּוֹת מוֹעֵן. וְאִם תָּפַס הַנֶּזֶק חֲרִי זֶה מוֹשְׁתַּלֵּם לְקָטָן מִן הַגָּדוֹל וְלִגְדוֹל מִן הַקָּטָן, כָּמוֹ שְׁחֹדָה הַמּוּצִיק; אֲבָל אִם לֹא תָפַס, אִין מוּצִיאִין מִן הַמּוּצִיק כְּלוּם.

ט,יד שׁוֹר שְׁנִנְחָה, וְחֹזֵר וְנִגַּח שׁוֹר אַחֵר חֲרִי הַנֶּזֶק הָרֵאשׁוֹן וְהַבְּעָלִים, כְּשִׁתְּפִין בּוֹ. פִּיצָד: שׁוֹר

שׁוֹחַ מְאֻתִּים שֶׁנִּגְחַ שׁוֹר אַחֵר שׁוֹחַ מְאֻתִּים, וְאִין הַנִּבְלָה יָפָה כְּלוֹם הַנֶּזֶק נוֹטֵל מֵאֵהָ, וּבִעַל הַשׁוֹר מֵאֵהָ. חֲזַר וְנִגְחַ שׁוֹר אַחֵר שׁוֹחַ מְאֻתִּים, וְאִין הַנִּבְלָה יָפָה כְּלוֹם הָאֲחֵרוֹן נוֹטֵל מֵאֵהָ, וְהַנֶּזֶק שֶׁלִּפְנֵינוּ עִם הַבְּעָלִים נוֹטֵלִין חֲמִשִּׁים חֲמִשִּׁים.

ט, טו חֲזַר וְנִגְחַ שׁוֹר אַחֵר שׁוֹחַ מְאֻתִּים, וְאִין הַנִּבְלָה יָפָה כְּלוֹם הָאֲחֵרוֹן נוֹטֵל מֵאֵהָ, וְהַנֶּזֶק שֶׁלִּפְנֵינוּ חֲמִשִּׁים, וְהַנֶּזֶק הָרִאשׁוֹן עִם הַבְּעָלִים נוֹטֵלִין חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים. וְכֵן עַל דְּרָךְ זֶה חוֹלְקִין וְחוֹלְכִים.

ט, טז נֶזֶק שֶׁתִּפֹּס הַבְּחֵמָה שֶׁהִזְקָה לְגִבּוֹת חֲצִי נֶזֶקוֹ מִגּוֹפָהּ, נַעֲשֶׂה עָלֶיהָ שׁוֹמֵר שֶׁכֵּר לְנִזְקֶיהָ; וְאִם יֵצֵאת וְהִזְקָה הַנֶּזֶק הָרִאשׁוֹן חֵיב בְּנִזְקֶיהָ, וְהַבְּעָלִים פְּטוּרִין. פִּיּוּצָד: שׁוֹר שׁוֹחַ מְאֻתִּים שֶׁנִּגְחַ וְהַפְסִיד מְאֻתִּים, וְתִפְסוּ הַנֶּזֶק לְגִבּוֹת מִמֶּנּוּ מֵאֵהָ, וְחֲזַר וְנִגְחַ וְהַפְסִיד בְּמֵאֵה וְאַרְבָּעִים חֲרִי זֶה הַנֶּזֶק הָאֲחֵרוֹן מִשְׁתַּלֵּם שְׁבַעִים, וְהַנֶּזֶק הָרִאשׁוֹן שֶׁתִּפְסוּ מִשְׁתַּלֵּם מוֹתֵר נֶזֶקוֹ וְהוּא שְׁלֹשִׁים, וְהַבְּעָלִים מֵאֵהָ. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֹה.

ט, יז שְׁנֵי שׁוֹרִים תָּמִיד שֶׁחָבְלוּ זֶה בְּזֹה, מִשְׁלָמִין בַּמּוֹתֵר חֲצִי נֶזֶק. שְׁנִיָּהּ מוֹעֲדִין, אוֹ מוֹעֵד וְאָדָם שֶׁחָבְלוּ זֶה בְּזֹה מִשְׁלָמִין בַּמּוֹתֵר נֶזֶק שָׁלֹם. אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוֹעֵד מוֹעֵד בֵּתָם, מִשְׁלָם בַּמּוֹתֵר נֶזֶק שָׁלֹם; וְתָם בַּמוֹעֵד, מִשְׁלָם בַּמּוֹתֵר חֲצִי נֶזֶק.

ט, יח פִּיּוּצָד: שׁוֹר תָּם שֶׁהַפְסִיד בְּשׁוֹר תָּם אַחֵר שׁוֹחַ מֵאֵהָ, וְחֲזַר זֶה הָאֲחֵרוֹן וְהַפְסִיד בְּרִאשׁוֹן שׁוֹחַ אַרְבָּעִים חֲרִי בַעַל הָרִאשׁוֹן מִשְׁלָם לַבְּעַל הָאֲחֵרוֹן שְׁלֹשִׁים. חִיּוֹ שְׁנִיָּהּ מוֹעֲדִין, בַּעַל הָרִאשׁוֹן מִשְׁלָם שְׁשִׁים. הָרִאשׁוֹן מוֹעֵד וְהָאֲחֵרוֹן תָּם, בַּעַל הָרִאשׁוֹן מִשְׁלָם שְׁמוֹנִים. הָרִאשׁוֹן תָּם וְהָאֲחֵרוֹן מוֹעֵד, בַּעַל הָרִאשׁוֹן מִשְׁלָם עֶשְׂרִים.

הַלְכוֹת נֶזֶקִי מִמוֹן פֶּרֶק י

י, א שׁוֹר שֶׁחֲמִית אֶת הָאָדָם בְּכָל מְקוֹם בֵּין גְּדוּל בֵּין קָטָן, בֵּין עֶבֶד בֵּין בֶּן חוּרִין אֶחָד תָּם וְאֶחָד

מוֹעֵד, חֲרִי זֶה נִסְקָל; וְאִם חֲמִית אֶת הַגּוֹי, פְּטוּר פְּדִינִיהֶם. וְאֶחָד הַשׁוֹר וְאֶחָד שְׂאֵר בְּחֵמָה חִיָּה וְעוֹף שֶׁחֲמִיתוֹ, חֲרִי אֵלּוּ נִסְקָלִין.

י, ב מִה בֵּין תָּם שֶׁחָרַג אֶת הָאָדָם לְמוֹעֵד שֶׁחָרַג שְׁחָתָם, פְּטוּר מִן הַכֹּפֶר; וְהַמוֹעֵד, חֵיב בַּכֹּפֶר, וּבִלְבָד, שִׁיחִיָּה מוֹעֵד לַחֲרָג.

י, ג וְהוֹאִיל וְכָל בְּחֵמָה חִיָּה וְעוֹף שֶׁחָרְגוּ אָדָם נִסְקָלִין, הֵיאָדָּה יִמָּצֵא מוֹעֵד לַחֲרָג עַד שִׁישְׁלָמוֹ בַּעֲלָיו אֶת הַכֹּפֶר כְּגוֹן שֶׁחָרַג שְׁלֹשָׁה גֻּיִים וְאַחֵר כֶּף חָרַג יִשְׂרָאֵל, שֶׁחֲמוּעֵד לְגֻיִים חֲרִי זֶה מוֹעֵד לְיִשְׂרָאֵל; אוֹ שֶׁחָרַג שְׁלֹשָׁה יִשְׂרָאֵל טְרֵפָה, וְאַחֵר כֶּף חָרַג שָׁלֹם; אוֹ שֶׁחָרַג וּבְרַח וְחָרַג וּבְרַח וְחָרַג וּבְרַח, וּבְרַבִּיעִי נִתְפָּס שְׂאִין הַבְּעָלִים חֵיבִין בַּכֹּפֶר עַד שִׁיפְקֹל הַשׁוֹר.

י, ד וְכֵן אִם סָפַן שְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם כְּאֶחָד, אוֹ חָרַג שְׁלֹשׁ בְּחֵמוֹת חֲרִי זֶה מוֹעֵד לַחֲרִיגָהּ, וּבַעֲלָיו מִשְׁלָמִין אֶת הַכֹּפֶר.

י, ה וְכֵן אִם הִפִּירוּ הָעֵדִים אֶת בַּעַל הַשׁוֹר, וְלֹא הִפִּירוּ אֶת הַשׁוֹר בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה וּשְׁלִישִׁית, וּבְרַבִּיעִית רָאוּ שׁוֹרוֹ שֶׁחָרַג, וְאִינָן יוֹדְעִין אִם זֶה הוּא הַשׁוֹר שֶׁחָרַג בַּשְּׁלֹשָׁה פְּעָמִים הָרִאשׁוֹנוֹת אוֹ אַחֵר חִיָּה הוֹאִיל וְהוֹעֲדוּ הַבְּעָלִים שִׁישׁ לָהֶם בְּבִקְרָם שׁוֹר שֶׁחָרַג שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים, חִיָּה לָהֶם לְשׁוֹר כָּל בְּחֵמָתָם, וּמֵאַחֵר שְׁלֹא שָׁמְרוּ, מִשְׁלָמִין אֶת הַכֹּפֶר.

י, ו זֶה שֶׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה "וְגַם-בַּעֲלָיו, יוֹמֵת", מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ שֶׁהוּא חֵיב מֵיָּתָה זֶה בְּיַדִּי שְׁמִיָּם; וְאִם נָתַן כֹּפֶר הַנֶּחָרָג, נִתְכַּפֵּר לוֹ. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַכֹּפֶר כְּפָרָה הוּא, מִמִּשְׁכָּנִין אֶת מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב בַּכֹּפֶר בַּעַל כְּרָחוּ. וְשׁוֹר שֶׁלִּשְׁנֵי שְׁתֵּפִין שֶׁחָרַג כָּל אֶחָד מֵהֶן מִשְׁלָם כֹּפֶר שָׁלֹם, שְׁחָרִי כָּל אֶחָד מֵהֶן צָרִידָה כְּפָרָה גְּמוּרָה.

י, ז אִין גּוֹמְרִין דִּינוֹ שֶׁלְשׁוֹר אֵלּא בְּפָנֵי בַּעֲלָיו, אִם חִיּוֹ לוֹ בַּעֲלָיִם. אֲבָל אִם לֹא חִיּוֹ לוֹ בַּעֲלָיִם כְּגוֹן שׁוֹר הַמְדַּבֵּר, וְשׁוֹר הַתְּקַדֵּשׁ, וְשׁוֹר גֵּר

שָׁמַת וְאִין לֹא יוֹרְשִׁין אִם הַמִּיתָ, חֲרִי זֶה נִסְקָל; וְגוֹמְרִין דִּינוֹ, אַף עַל פִּי שְׂאִין לֹא בְּעָלִים.

י, ח וְכֵן שׁוֹר הָאִשָּׁה, וְשׁוֹר הִיתּוּמִּים, וְשׁוֹר הָאִפְטְרוּפִין שֶׁהַמִּיתָו נִסְקָלִין. וְאִין הָאִפְטְרוּפִין מְשֻׁלְמִין אֶת הַכֹּפֶר: שֶׁהַכֹּפֶר כִּפָּרָה הוּא; וְהַקְטָנִים אוֹ חֲחֲרָשִׁים וְחֲשׁוּטִים אֵינָן בְּנֵי חַיִּיב, כִּדִּי שְׂחִיּוֹ צָרִיכִין כִּפָּרָה.

י, ט שׁוֹר שֶׁהוּא טָרְפָּה שֶׁהָרָג אֶת הַנֶּפֶשׁ, אוֹ שֶׁחָיָה הַשׁוֹר שֶׁלְאָדָם טָרְפָּה אֵינּוּ נִסְקָל: שְׁנֵאמַר "וְגַם-בְּעָלָיו, יוֹמֶת" כְּמִיתַת הַבְּעָלִים, כִּךְ מִיתַת הַשׁוֹר; וְכִיּוֹן שֶׁבְּעָלָיו כְּמֶת הֵם חֲשׁוּבִים, וְאִין צָרִיכִין מִיתָה חֲרִי זֶה פֶּטוּר.

י, י הַמִּשְׁפָּה כָּלבוֹ בַּחֲבֵרוֹ, וְחֲרָגוֹ אִין הַכֹּלֵב נִסְקָל; וְכֵן אִם גָּרָה בֹו בַּחֲמָה אוֹ חָיָה, וְחֲרָגוּהוּ. אֲבָל אִם שָׁפָה בֹו נֶחֱשׁ, וְאִפְלוֹ הַשִּׁיכּוֹ בֹו, וְחֲרָגוֹ הַנֶּחֱשׁ נִסְקָל: שֶׁסֶם הַנֶּחֱשׁ שֶׁהַמִּיתָ, מַעֲצָמוֹ הוּא מְקִיאוֹ; לְפִיכָךְ זֶה הָאָדָם שֶׁחָשִׁיד בֹו הַנֶּחֱשׁ, פֶּטוּר מִמִּיתַת בֵּית דִּין.

י, יא אִין הַבַּחֲמָה נִסְקָלָת אִם הַמִּיתָהּ, עַד שֶׁתִּתְּכּוֹן לְחִזִּיק לָמִי שֶׁהִיא חַיִּבַת עָלָיו סָקָלָה. אֲבָל שׁוֹר שֶׁחָיָה מִתְּכּוֹן לְחָרָג אֶת הַבַּחֲמָה, וְחָרָג אֶת הָאָדָם, נִתְּכּוֹן לְנִכְרִי, וְחָרָג בֶּן יִשְׂרָאֵל, נִתְּכּוֹן לְנִפְלִים, וְחָרָג בֶּן קִנְיָמָה פֶּטוּר מִן הַמִּיתָה. וְאִם חָיָה מוֹעֵד הַבְּעָלִים חַיִּבִּין בַּכֹּפֶר, אוֹ בַּקֶּנֶם אִם הַמִּיתָ עֶבֶד, אַף עַל פִּי שֶׁחָרָג בְּלֹא כּוֹנֵה, הוּאִיל וְהוּא מוֹעֵד לָזֶה.

י, יב חָיָה מוֹעֵד לְנִפְלֵל עַל בְּנֵי אָדָם בַּבּוֹרֹת, וְרָאָה יָרֵק בַּבּוֹר וְנִפְלֵל לַבּוֹר בְּשִׁבִּיל הַיָּרֵק, וְחָיָה שֶׁם אָדָם וּמֶתָה, אוֹ שֶׁחָיָה מוֹעֵד לְחֶתְחִפָּה בְּבוֹתָלִים, וּמִפְּלִין עַל בְּנֵי אָדָם, וְנִתְּחִפָּה בְּבוֹתָל לְהִנָּאֵתוֹ, וְנִפְלֵל עַל הָאָדָם וּמֶתָה מִחֲמַת חֲבוּבוֹ הַשׁוֹר פֶּטוּר מִמִּיתָהּ, לְפִי שֶׁלֹא נִתְּכּוֹן לְהַמִּיתָ; וְהַבְּעָלִים חַיִּבִּין בַּכֹּפֶר שֶׁחֲרִי זֶה מוֹעֵד לְפִל עַל בְּנֵי אָדָם בַּבּוֹרֹת, אוֹ לְהַפִּיל עָלֵיהֶן הַבוֹתָלִים. וְהִיאֵךְ יוֹדֵעַ שֶׁלְהִנָּאֵתוֹ נִתְּחִפָּה, בְּשִׁנְתְּחִפָּה אַף

לְאַחַר שֶׁהַפִּיל וְהַמִּיתָ.

י, יג אִין הַבְּעָלִים מְשֻׁלְמִין אֶת הַכֹּפֶר, עַד שֶׁתִּמָּית בַּחֲמַתָּן חוּץ מִרְשׁוּתָן. אֲבָל אִם הַמִּיתָ בְּרִשׁוֹת הַמִּזִּיק אַף עַל פִּי שֶׁהוּא בִּסְקָלָה, הַבְּעָלִים פֶּטוּרִין מִן הַכֹּפֶר. כִּיצַד: הַנִּכְנָם לְחָצֵר בַּעַל הַבֵּית שֶׁלֹא בְּרִשׁוּתוֹ, וְאִפְלוֹ נִכְנָם לְתַבַּע שְׂכָרוֹ אוֹ חוּבוֹ מִמֶּנּוּ, וְנִגָּחוֹ שׁוֹרוֹ שֶׁלְבַעַל הַבֵּית, וּמֶת הַשׁוֹר בִּסְקָלָה, וְהַבְּעָלִים פֶּטוּרִין מִן הַכֹּפֶר: שֶׁחֲרִי אִין לֹא רִשׁוֹת לְהַכְנִם לְרִשׁוּתוֹ שְׁלִזָּה, שֶׁלֹא מִדַּעְתּוֹ.

י, יד עֹמֵד בַּפֶּתַח וְקָרָא לְבַעַל הַבֵּית, וְאָמַר לֹו חֵין, וְנִכְנָם, וְנִגָּחוֹ שׁוֹרוֹ שֶׁלְבַעַל הַבֵּית חֲרִי הַבְּעָלִים פֶּטוּרִין: שְׂאִין מִשְׁמַע חֵין אֵלָּא עֹמֵד בְּמִקְוָמָה, עַד שֶׁאֲדַבֵּר עִמָּךְ.

י, טו בַּחֲמָה שֶׁנִּכְנָסָה לְחָצֵר הַנֶּזֶק, וְדָרְסָה עַל גִּבִּי תִינֹזֵק בְּדֶרֶךְ הַלֹּכָה, וְחֲרָגְתָּהּ הַבְּעָלִים מְשֻׁלְמִין אֶת הַכֹּפֶר: שֶׁחֲרָגָל מוֹעֵדָת לְחִזִּיק בְּדֶרֶךְ הַלֹּכָה; וּבְרִשׁוֹת הַנֶּזֶק, חַיִּב אַף עַל חֵשֶׁן וְחֲרָגָל כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

י, טז נִמְצְאָתָ לְמוֹד שֶׁהַמוֹעֵד שֶׁהַמִּיתָ בְּכוֹנֵה נִסְקָל, וְהַבְּעָלִים חַיִּבִּין בַּכֹּפֶר; וְאִם הַמִּיתָ בְּלֹא כּוֹנֵה פֶטוּר מִן הַמִּיתָה, וְהַבְּעָלִים חַיִּבִּין בַּכֹּפֶר. וְתָם שֶׁהַמִּיתָ בְּלֹא כּוֹנֵה פֶטוּר מִן הַמִּיתָה, וּמִן הַכֹּפֶר; וְאִם נִתְּכּוֹן לְהַמִּיתָ נִסְקָל, וְהַבְּעָלִים פֶּטוּרִין מִן הַכֹּפֶר, וְכֵן מִקֶּנֶם הָעֶבֶד.

י, יז יֵרָאָה לִי שְׂאֵף עַל פִּי שֶׁחֲתָם שֶׁהַמִּיתָ עֶבֶד אוֹ שִׁפְחָה פֶטוּר מִן הַקֶּנֶם, שֶׁהוּא שְׁלוּשִׁים סָלַע הַקְּצוּב בַּתּוֹרָה: אִם הַמִּיתָ שֶׁלֹא בְּכוֹנֵה מְשֻׁלָּם חֲצִי דָמֵי הָעֶבֶד אוֹ דָמֵי הַשִּׁפְחָה מִגּוּפּוֹ, כְּאִלּוֹ הַמִּיתָ שׁוֹר חֲבֵרוֹ אוֹ חֲמוּרוֹ.

הַלְבוֹת נִזְקֵי מִמּוֹן פֶּרֶק יא

יא, א כְּמָה הוּא הַכֹּפֶר: כְּמוֹ שֶׁיֵּרָאוּ חֲדִינִין שֶׁהוּא דָמֵי הַנֶּחֱרָג הַכֹּל לְפִי שְׂוִיוֹ שֶׁלְנֶחֱרָג, שְׁנֵאמַר "כָּל אֲשֶׁר-יוֹשֵׁת עָלָיו". וְכֹפֶר הָעֶבְדִּים בֵּין גְּדוּלִּים בֵּין קְטָנִים, זְכָרִים אוֹ

נִקְבוֹת שְׁחָוָה הִקְנִם הַקָּצוֹב בַּתּוֹרָה, שְׁלוֹשִׁים סָלַע כֶּסֶף יָפֵה, בֵּין שְׁחִיָּה הָעֶבֶד שׁוֹרָה מֵאֵה מִנָּה, בֵּין שְׁאִינוֹ שׁוֹרָה אֵלֶּא דִּינָר. וְכָל הַמַּעֲכָב גָּט שְׁחָרֹר אֵין לוֹ קָנָם, הוֹאִיל וְאֵין לוֹ אֲדוּן: שְׁחָרִי יֵצֵא לְחֵרוֹת.

יֵאָב, לְמִי נֹתֵנִין הַכֶּפֶר, לְיֹרְשֵׁי הַנֶּחֱרָג. וְאִם הַמִּית אִשָּׁה הַכֶּפֶר לְיֹרְשֵׁיהָ מֵאִבֶּיהָ, וְאִינוֹ לְבַעַל. הַמִּית מִי שְׁחָצִיו עֶבֶד, וְחָצִיו בֶּן חוֹרִין נֹתֵן חָצִי הַקָּנָם לְרֵבּוֹ; וְהַחָצִי, רָאוּי לְתֵן וְאֵין לוֹ מִי יִקְחֶנּוּ.

יֵאָב, שׁוֹר שְׁנֵגַח אֶת הָאִשָּׁה, וַיֵּצֵאוּ יְלָדֶיהָ אֶף עַל פִּי שְׁחָוָה מוֹעֵד לָגַח, הַבְּעָלִים פְּטוּרִין מִדְּמֵי וְלָדוֹת: שְׁלֹא חִיבָה תּוֹרָה בְּדָמֵי וְלָדוֹת, אֵלֶּא לְאָדָם. נִגַּח שְׁפָחָה, וַיֵּצֵאוּ יְלָדֶיהָ מִשְׁלָם דְּמֵי וְלָדוֹת, שְׁזֵה בְּמִי שְׁנֵגַח חֲמוֹר מַעֲבָרָת; וְאִם הָיָה תָם, מִשְׁלָם חָצִי דְּמֵי וְלָדוֹת מִגּוּפוֹ.

יֵאָב, בִּיצֵד שָׁמִין אוֹתָן: אוֹמְדִין כַּמָּה הָיְתָה שׁוֹרָה שְׁפָחָה זֹו פְּשָׁהִיתָה מַעֲבָרָת, וְכַמָּה הִיא שׁוֹרָה עֲתָה; וְנֹתֵן לְבַעְלֶיהָ הַפָּחַת, אוֹ חָצִיו. וְאִם הַמִּית אֶת הַשְּׁפָחָה, מִשְׁלָם הַכֶּפֶר הַקָּצוֹב בַּתּוֹרָה בְּלָבָד כִּמּוֹ שְׁבֵאֲרָנוּ.

יֵאָב, שׁוֹר שְׁנֵת־כּוֹן לְבַהֲמָה, וְנִגַּח אֶת הָאָדָם אֶף עַל פִּי שְׁאִם הַמִּיתוֹ, פְּטוּר כִּמּוֹ שְׁבֵאֲרָנוּ אִם חָבֵל בּוֹ, חֵיב בַּנֶּזֶק: וְאִם תָם הוּא, מִשְׁלָם חָצִי נֶזֶק מִגּוּפוֹ; וְאִם מוֹעֵד, נֶזֶק שָׁלָם.

יֵאָב, שׁוֹר תָם שְׁחֵמִית וְחֹזִיק דָּנִין אוֹתוֹ דִּינֵי נַפְשׁוֹת, וְאֵין דָּנִין אוֹתוֹ דִּינֵי מַמּוֹנוֹת. וּמוֹעֵד שְׁחֵמִית וְחֹזִיק דָּנִין אוֹתוֹ דִּינֵי מַמּוֹנוֹת, וְחֹזְרִין וְדָנִין אוֹתוֹ דִּינֵי נַפְשׁוֹת.

יֵאָב, קִדְמוֹ וְדָנוּהוּ דִּינֵי נַפְשׁוֹת תַּחֲלָה, חוֹזְרִין וְדָנִין אוֹתוֹ דִּינֵי מַמּוֹנוֹת. וּמַחֲיָבִין מִשְׁתָּלָם, מִן הַשֶּׁבַח שְׁחֵשְׁבִיחַ בְּרִדְתּוֹ אַחֵר שְׁנֵגַמֵּר דִּינוֹ בֵּין שְׁנֵגַמֵּר דִּינוֹ לְסַקְלָהּ, אֵין לוֹ בְּעָלִים שִׁית־חֵיבּוֹ בַּנֶּזֶק. דָּנוּהוּ דִּינֵי נַפְשׁוֹת, וּבִרַח אֵין דָּנִין אוֹתוֹ דִּינֵי מַמּוֹנוֹת.

יֵאָב, שׁוֹר שְׁחֵמִית אֶת הָאָדָם, וְהַקְדִּישׁוּ בְּעָלִיו אִינוֹ קְדוֹשׁ. וְכֵן אִם הִפְקִירוֹ, אִינוֹ מִפְקָר; מִכְרוֹ, אִינוֹ מִכּוֹר; הַחֲזִירוֹ שׁוֹמֵר לְבַעְלִיו, אִינָה חֲזָרָה. שְׁחָטוֹ, בְּשָׂרוֹ אֶסּוּר בַּהֲנִיָּה.

יֵאָב, בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, אַחֵר שְׁנֵגַמֵּר דִּינוֹ לְסַקְלָהּ. אֲבָל עַד שְׁלֹא נִגַּמֵּר דִּינוֹ לְסַקְלָהּ אִם הַקְדִּישׁוּ בְּעָלִיו, הָרִי זֶה קְדוֹשׁ; וְאִם הִפְקִירוֹ, הָרִי זֶה מִפְקָר; וְאִם מִכְרוֹ, מִכּוֹר; הַחֲזִירוֹ שׁוֹמֵר לְבַעְלִיו, הָרִי זֶה מַחֲזָר. וְאִם קָדָם וּשְׁחָטוֹ, הָרִי זֶה מִתֵּר בְּאֹכִילָהּ.

יֵאָב, שׁוֹר שְׁלֹא נִגַּמֵּר דִּינוֹ, שְׁנֵת־עָרֵב בְּשׁוּרִים אַחֲרִים כֵּלָן פְּטוּרִין: לְפִי שְׁאֵין גּוֹמְרִין דִּינוֹ שְׁלֹשׁוֹר אֵלֶּא בְּפָנֵי הַשּׁוֹר, בְּדִין הָאָדָם. נִגַּמֵּר דִּינוֹ, וְאַחֵר כֶּף נִתְעָרֵב בְּאַחֲרִים אֲפִלּוּ בְּאֵלָהּ, כֵּלָן נִסְקָלִין וְנִקְבְּרִין; וְהֵן אֶסּוּרִין בַּהֲנִיָּה, בְּדִין כָּל בַּהֲמָה הַנִּסְקָלָת.

יֵאָב, פָּרָה מַעֲבָרָת שְׁחֵמִיתָה אֶת הָאָדָם, וְכֵן כָּל בַּהֲמָה מַעֲבָרָת שְׁנֵת־עָרָה כֶּה עֶבְרָה הָרִי עֶבְרָה פְּמוּהָ, הִיא וְעֶבְרָה נִגַּחָה, הִיא וְעֶבְרָה נִרְבָּעָה. נִגַּחָה וְחֵמִיתָה, וְאַחֵר כֶּף נִתְעָרָה אִם עַד שְׁלֹא נִגַּמֵּר דִּינָה נִתְעָרָה, וַיְלָדָה קָדָם גָּמֵר דִּין וְלָדָה מִתֵּר. וְאִם יְלָדָה אַחֵר גָּמֵר דִּין וְלָדָה אֶסּוּר, שְׁחָעֵבֵר בִּירוֹךְ אִמּוֹ הוּא. וְאִם נִתְעָרֵב וְלָד זֶה בְּאַחֲרִים כּוֹנְסִין אֶת כֵּלָן לְפִיפָה, עַד שְׁיִמּוּתוֹ שָׁם.

יֵאָב, שׁוֹר הַנִּסְקָל שְׁחֹזְמוֹ עֲדִיו, כָּל חֲקוּדָם בּוֹ זָכָה: שְׁחָרִי מִשְׁנֵגַמֵּר דִּינוֹ, הִפְקִירוּהוּ בְּעָלִיו. וְאִם הִעִידוֹ שְׁבַעֲלִיו רַבְעוּהוּ, וְחֹזִים אֶת הָעֲדִים הָרִי הַשּׁוֹר לְבַעְלִיו, וְחֲקוּדָם וּמִשְׁכּוֹ לֹא זָכָה בּוֹ: שְׁפִינִין שְׁחָבַעַל יוֹדַע בְּעַצְמוֹ שְׁלֹא חָטָא וְשָׂאֵלוּ עֲדֵי שָׁקֵר, וְחָרִי הוּא מִיחַל לְחֲזִימָם לֹא הִפְקִיר.

20 Apr	ראשון Sunday	כב 22	בבלי: מכות יב ירושלמי: יבמות יח תוספתא: גטין ב נ"ך: ישעיה מו-מט רמב"ם: נזקי ממון ה	8th Day Pesach / Yizkor אחרון של פסח, יזכור, ז לעומר עלות השחר..... 4:57 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:56 סו"ז תפלה - מג"א... 10:15 שקיעה..... 7:40 נץ החמה..... 6:10 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:32 סו"ז תפלה - גר"א... 10:39 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:53
-----------	-----------------	----------	--	--

זמן מוצי"ט 8:53 Shabbos Ends

21 Apr	שני Monday	כג 23	בבלי: מכות יג ירושלמי: יבמות יט תוספתא: גטין ג נ"ך: ישעיה נ-נא רמב"ם: נזקי ממון ו	אסרו חג, ח לעומר עלות השחר..... 4:55 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:55 סו"ז תפלה - מג"א... 10:15 שקיעה..... 7:41 נץ החמה..... 6:08 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:31 סו"ז תפלה - גר"א... 10:39 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:54
-----------	---------------	----------	---	--

22 Apr	שלישי Tuesday	כד 24	בבלי: מכות יד ירושלמי: יבמות כ תוספתא: גטין ד נ"ך: ישעיה נב-נג רמב"ם: נזקי ממון ז	ט לעומר עלות השחר..... 4:54 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:54 סו"ז תפלה - מג"א... 10:14 שקיעה..... 7:42 נץ החמה..... 6:07 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:30 סו"ז תפלה - גר"א... 10:38 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:55
-----------	------------------	----------	---	---

23 Apr	רביעי Wednesday	כה 25	בבלי: מכות טו ירושלמי: יבמות כא תוספתא: גטין ה נ"ך: ישעיה נד-נז רמב"ם: נזקי ממון ח	י לעומר עלות השחר..... 4:53 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:53 סו"ז תפלה - מג"א... 10:14 שקיעה..... 7:43 נץ החמה..... 6:06 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:29 סו"ז תפלה - גר"א... 10:38 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:56
-----------	--------------------	----------	--	---

24 Apr	המישי Thursday	כו 26	בבלי: מכות טז ירושלמי: יבמות כב תוספתא: גטין ו נ"ך: ישעיה נז-נד רמב"ם: נזקי ממון ט	יא לעומר עלות השחר..... 4:51 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:52 סו"ז תפלה - מג"א... 10:13 שקיעה..... 7:44 נץ החמה..... 6:04 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:28 סו"ז תפלה - גר"א... 10:37 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:57
-----------	-------------------	----------	--	--

25 Apr	ששי Friday	כז 27	בבלי: מכות יז ירושלמי: יבמות כג תוספתא: גטין ז נ"ך: ישעיה נח-נט רמב"ם: נזקי ממון י	יב לעומר עלות השחר..... 4:50 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:52 סו"ז תפלה - מג"א... 10:12 שקיעה..... 7:45 נץ החמה..... 6:03 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:28 סו"ז תפלה - גר"א... 10:36 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:58
-----------	---------------	----------	--	--

26 Apr	שב"ק Shabbos	כח 28	בבלי: מכות יח ירושלמי: יבמות כד תוספתא: קדושין א נ"ך: ישעיה ס-סא רמב"ם: נזקי ממון יא	שמיני, מבה"ח, יג לעומר, פרק א עלות השחר..... 4:48 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:51 סו"ז תפלה - מג"א... 10:12 שקיעה..... 7:47 נץ החמה..... 6:01 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:27 סו"ז תפלה - גר"א... 10:36 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:00
-----------	-----------------	----------	--	---

הפטרה: ויסף עוד דוד

מברכים חודש אייר המולד: זונטאג ביינאכט 30 מינוט און 2 חלקים נאך 8. ראש חודש: שני ולמחרתו ביום השלישי

דוֹרְכֵן צִיִּילן סְפִירַת הָעוֹמֶר, וְעוֹרֵט מַעַן גְּעֵרֶאטְעוועט נִיָּשֵׁט צו ווערן פֿאַרטרִיבן.
(ספֿר המִּדּוֹת אוֹת סְפִירַת הָעוֹמֶר סִמָּן א')